

סֵפֶר הַשְּׁתַּפְּכוֹת הַנֶּפֶשׁ הַמְּנַקֵּד

מלוקט ומיוסד על הדרך הקדוש הישן, שכל אדם בכל מה שעובר עליו וכל מה שחסר לו הן בצרכיו הנשמיים והן בעבודת השם. על כלם ישפך לבו ונפשו פמים נכח פני ה' ברחמים ותחנונים, כמבאר בהקדמת ובפתיחת הספר מתורה נביאים וכתובים וגמרא ומדרשים וזהר הקדוש, ובפנים הספר מספרי לקוטי מוהר"ן ומספרי לקוטי הלכות מתלמידו הקדוש זכר צדיק לברכה, שחדשו הדרך הישן הזה. כי נתן מהודו עליו להכניס דעתו הקדושה בכל הנופלים והיורדים שיחזקו עצמם בתפלה ותחנונים תמיד, כמבאר בלקוטי תנינא סימן ז' בענין התלמיד שהוא בחינת יהושע ראשי-תבות יקומון ה'קיצו ו'רננו ש'כני ע'פר עין שם מה שמבאר בענין הרב והתלמיד שהם בחינת משה ויהושע.

הובא לדפוס על ידי
מכון אב"ן שתיה ביתר עלית
ערב ראש השנה תשס"ט

מהדורה חדשה של ספרי רבי נחמן מברסלב ותלמידיו יוצאת לאור על ידי **מכון אב"ן שתיה**

התוספות בהוצאה החדשה של ספר השתפכות נפש

הספר עבר שתי הגהות מדוקדקות מול דפוסים ישנים ותוקנו טעויות ושיבושי מילים רבים וכן תוקנו טעויות ניקוד ופיסוק. מראי המקומות המובאים בסוף כל פיסקה עברו הגהה מדוקדקת ותוקנו בהם טעויות רבות. בהוצאתנו נוספו כ-700 מראי מקומות חדשים בתוך הספר.

ישנם מקומות בהם בחרנו להביא את ציטוט לשון המקורות המלא על הדף, כאשר הדבר נחוץ ומועיל למעיין להעמיק את הבנתו בפשט הכתוב.

במקומות בהם נדרש ביאור הוספנו באורים תמציתיים. לספר נוספו כותרות ותוכן עניינים המקלים על הבנת מבנה הספר והלימוד בו.

הגנו מודים למשפיעי וחשובי אנ"ש שחזקו את ידינו בהסכמותיהם להוצאת המהדורה החדשה של הספרים השונים:

הרה"ח רבי יעקב מאיר שכטער שליט"א

הרה"ח רבי שמואל משה קרמר שליט"א

הרה"ח רבי יצחק מאיר מורגנשטרן שליט"א

הרה"ח רבי שמעון טייכנר שליט"א

תודה וברכה לכל מי שטרח והשקיע את זמנו בעבודה הרבה שהושקעה בהוצאת מהדורה זו - צוות המכון: הרב עופר שלמה גיסין • הרב יוסף לוי • הרב בצלאל פרידמן • הרב אליעזר בורשטיין • הרב יהושע גוטליב • הרב אשר יארבלום • חברי קהילת 'שדה צופים' בראשות הרב עודד ניצני • לכל שאר העוסקים והמסייעים שלא נזכרו כאן • ברכת יישר כח להוצאת "תורת הנצח" והרב נתן בורשטיין מנהלה שאפשרו לנו להשתמש בעבודתנו בסדרי הדפוס של ספרי ברסלב פרי עמלם.

תודה לרב אליעזר חשין על סיועו ועצותיו במהלך שלבי העבודה השונים.

כולם יבורכו מפי עליון. ויהי רצון שזכות רבינו הקדוש רבי נחמן מברסלב ותלמידיו תעמוד להם ולרעם עד עולם - אמן.

מכון אב"ן שתיה

לעילוי נשמת

אברהם נחמן ניצני הי"ד

נעקדה"ש - כ"ח כסלו תשס"ב

*

ת"ד 30074 ביתר עילית

טלפון: 1599-5-10000

האתר: evenshtia.com

© כל הזכויות שמורות לעמותת אבן שתיה ע"ר - 580379600
אין להעתיק, לשכפל, להפיץ או לעשות שום שימוש אחר בספר זה
ללא אישור מפורש בכתב מהמוציא לאור.

אודות רבי נחמן מברסלב

מאת מכון אב"ן שתיה

לידתו וראשית הנהגתו

רבינו הקדוש, מורנו הרב רבי נחמן מברסלב זי"ע (מוהר"ן) נולד בעיר מז'יבוז' (אוקראינה), ביום שבת, ראש חודש ניסן, בשנת תקל"ב (1772). אביו היה רבי שמחה, בנו של רבי נחמן מהורודנקא, מתלמידי החשובים של רבי ישראל בעל שם טוב (הבעש"ט), מייסד תנועת החסידות. אימו, פייגא, היתה בתה של אדל, בתו של הבעש"ט.

כנהוג בין היהודים במזרח אירופה באותן שנים, נשא רבינו את אשתו סאשיא (בת ר' אפרים מהוסאטין) בגיל שלוש עשרה, ביום בר המצוה שלו, בשנת תקמ"ה. ראשון תלמידיו, רבי שמעון, שהיה מבוגר ממנו, התקרב אליו ביום חתונתו. תיאור מהלך ילדותו ונעוריו והתעלותו בעבודת השם עד שזכה למדרגותיו הנעלות מובא בספרים 'שבחי הר"ן', 'שיחות הר"ן' ו'חיי מוהר"ן'. לאחר שהתגורר כמה שנים בהוסאטין עבר רבינו לעיר מדוודיבקה, שם התקרבו אליו חסידים ותלמידים והוא היה לרבם ומורם.

נסיעתו לארץ ישראל

בח"י אייר (ל"ג בעומר) תקנ"ח (1798) יצא רבינו לנסיעתו לארץ ישראל, והגיע אליה בערב ראש השנה תקנ"ט לעיר חיפה, ושם התפלל בראש השנה. לאחר מכן ביקר בטבריה וצפת ובמירון, ומעכו הפליג בחזרה לביתו. בנסיעתו זו שהה במשך יותר משנה, עד לחזרתו מארץ ישראל אחרי חג השבועות תקנ"ט. רבינו סיפר גדולות ונצורות על מעלת ארץ ישראל ועל מה שהשיג שם. וכך כותב תלמידו רבי נתן: "ועוצם ההשגה שזכה בארץ ישראל, אילו כל הימים דיו וכו' אין מספיק לבאר, אשר לא נשמע ולא נראה מי שיזכה ע"י כניסה לארץ ישראל להשגה מופלגת עצומה ועליונה כזו, עד שעלה למדרגה עליונה גבוה מאד. וחלילה לנו לדבר מזה, שלא לפגום ולמעט בכבודו, חס ושלום, כי אין לנו כלים ודיבורים לכנות בהם עוצם השגתו ומעלתו, כי רבינו ז"ל היה חידוש מופלג מאד, אשר לא היה חידוש כזה אפילו בדורות הקודמים" (חיי מוהר"ן ק"מ).

המחלוקת שהיתה עליו

בשנת תק"ס (1800) עבר לעיר זלאטיפולי. לקראת סיום ישיבתו שם, התעוררה עליו מחלוקת גדולה מצד הסבא משפאלי, אמנם רוב גדולי הדור מתלמידי המגיד ממזריטש (תלמיד הבעש"ט וממשיך דרכו) כמו הרבי מברדיטשוב ובעל התניא ורבים אחרים החזיקו ידם עם רבינו.

ישיבתו בברסלב

באלול שנת תקס"ב (1802) עבר רבינו לעיר ברסלב (הנקראת בפי הגויים בראצלב). בכניסתו לגור שם אמר "היום נטענו שם 'ברסלבר חסידים', ושם זה לא ישתקע לעולם, כי לעולם יהיו אנשי שלומנו נקראים על שם עיר ברסלב" (חיי מוהר"ן קט"ו). את שינוי השם ל'ברסלב' הסביר על פי דברי הנביא: "[ונתתי לכם לב חדש, ורוח חדשה אתן בקרבכם] והסירותי את לב האבן מבושרכם, ונתתי לכם לב בשר" (יחזקאל ל"ו כ"ו), ודרשו חז"ל: "אל תקרי 'לב בשר' אלא 'לב בסר', שיהיה לב כל אחד בוסר בחלקו של חברו [כלומר אינו מקנא בשל חברו]" (ילקוט שמעוני יחזקאל רמז שני"א, ופירוש זית רענן שם), 'לב בסר' אותיות 'ברסלב' (חיי מוהר"ן של"ט).

התקרבות תלמידו רבי נתן

סמוך לכניסתו לברסלב התקרבו לרבינו תלמידו המובהק מורנו הרב רבי נתן (מוהרנ"ת), וחברו רבי נפתלי. שניהם היו לתלמידיו הגדולים המובהקים, ועליהם אמר שהם היחידים מתלמידיו שניתן לומר עליהם שידועים ומבינים קצת את ענינו ודרכיו.

רבי נתן נולד בט"ו בשבט תק"מ (1780), לאביו ר' נפתלי הירץ מהעיר נמירוב, והיה חתנו של אחד מגדולי הרבנים בדורו, רבי דוד צבי אוירבאך. בהיותו בן עשרים בערך התקרב לתורת החסידות, והיה מקורב לכמה אדמוורי"ם, ובעיקר היה לתלמיד חביב לרבי לוי יצחק מבארדיטשוב. לאחר שחברו רבי ליפא התקרב לרבינו, נסע רבי נתן לברסלב יחד עם חברו רבי נפתלי, ומאז דבקה נפשו ברבינו. עוד לפני שהגיע רבי נתן לברסלב, אמר רבינו לתלמידיו: שהוא משתוקק שיתקרב אליו איש למדן ובעל לשון נפלא, ודיבר גדולות על מעלת נשמתו (חיי מוהר"ן שס"ד, אבנייה ברזל ה'). לאחר שנתקרב רבי נתן והתחיל לכתוב את תורותיו וספריו של רבינו אמר עליו: "ברוך השם, שהזמין לי רך בשנים אחד, שאפילו דיבור אחד מדיבורי לא יהיה נאבד עוד" (חיי מוהר"ן שס"ה), ו"אם לא היה הוא, לא היה לכם אפילו עלה [דף] אחד מהספר [ליקוטי מוהר"ן]" (חיי מוהר"ן ש"ע). תלמידי רבינו הבינו ממנו שהוא סומך את רבי נתן כתלמידו המובהק, ועל פיו תהיה השארת והמשכת ענינו בעולם (פרפראות לחכמה ו' ט"ו).

מחלתו ויסוריו

לאחר שנפטרה אשתו הראשונה בקיץ תקס"ז, חלה רבינו בחולי השחפת. "ותיכף שעשה ההוסט [השיעול] הראשון, אמר תיכף שיסתלק [שייפטר מן העולם], והתחיל מיד לדבר מהסתלקותו וכו' ודיבר הרבה מהחולאת שלו שהוא מסוכן מאד, וציוה להתפלל עליו" (מי מוהרנ"ת כ"ו).

לרבינו נולדו שני בנים ושש בנות. אשתו הראשונה, שני בניו ושתיים מבנותיו נפטרו בצעירותם עוד בחייו. כמו כן הטלטל בנסיעות רבות לצורך רפואתו ולעוד מטרות נשגבות שלא גילה אותן. על יסוריו, מחלתו וטלטוליו, והמחלוקת הגדולה שהיתה עליו, כתב רבינו ז"ל במכתב משנת תקס"ז: "כה דברי אהובכם הכותב בדמע, מגודל השמחה אשר בלבבי, שהקדוש ברוך הוא נתן לי כוח ברזל לשאת עול היסורים וטלטולים כאלו" (חיי מוהר"ן קס"ו).

הדפסת ספרו 'ליקוטי מוהר"ן'

בשנת תקס"ח (1808) ציוה רבינו להדפיס את התורות שאמר עד אז בספר 'ליקוטי מוהר"ן', ושלה לקבל הסכמות עליו מכמה מגדולי הדור וביניהם החוזה מלובלין והמגיד מקאזניץ. הוא הפליג בשבחו של ספרו מאד ואמר שיציאתו בעולם היא אתחלתא דגאולה (חיי מוהר"ן שמ"ו). כשאמר לרבי נתן תורות ומאמרים מאז והלאה אמר לו: "זה יהיה לך על הספר השני" (מי מוהר"ת כ"ט), ואכן חלק שני ('תניינא', בארמית) מהספר נדפס ע"י רבי נתן בשנת תקע"א לאחר הסתלקות רבינו ז"ל. בספריו חוזרת ההמלצה והעצה לקבוע שיעורים יומיים בספרו בבקיאאות ועיון, והדרכה לדרך מיוחדת של 'הליכה עם התורות' המשלבת עיון עמוק בעבודת השם למעשה (חיי מוהר"ן שמ"ו, שמ"ט, שפ"ח, שפ"ט).

גילוי ה'תיקון הכללי'

בשנת תק"ע גילה רבינו לתלמידיו את ענין ה'תיקון הכללי', והוא אמירת עשרה מזמורי תהלים (ט"ז ל"ב מ"א מ"ב נ"ט ע"ז צ' ק"ה קל"ז ק"ט) למי שקרה לו מקרה לילה, ח"ו. הוא גילה שאמירת המזמורים היא תיקון לפגם זה, שהוא פגם הברית, שורש כל הפגמים שבנפש וזהו התיקון הכללי לכל העברות. כמו כן ייחד את תלמידיו [רבי נפתלי ורבי אהרן] לעדות "ואמר: שגם כי ימלאו ימיו, אזי אחר הסתלקותו מי שיבוא על קברו ויאמר שם אלו העשרה קפיטל [מזמורי] תהלים, אפילו אם גדלו ועצמו עוונותיו וחטאו מאד מאד, חס ושלום, אזי אתאמן ואשתדל לאורך ולרוחב להושיעו ולתקנו. ואני חזק מאד בכל הדברים שלי, אך בזה אני חזק ביותר, שאלו העשרה קפיטל [מזמורי] תהלים מועילים מאד מאד" (שיחות הר"ן קמ"א, חיי מוהר"ן רכ"ה, ליקוטי מוהר"ן ר"ה, תניינא צ"ב). את ענין 'תיקון הכללי' ציוה על תלמידיו לגלות ולפרסם בעולם, לתועלת כלל נשמות ישראל.

המעבר לעיר אומן

קודם חג הפסח בשנת תק"ע (1810) אמר רבינו לחפש לו דירה בעיר אומן. בליל שבת קודש, ראש חודש אייר תק"ע היתה שריפה גדולה בעיר ברסלב, וביתו של רבינו נשרף בין שאר בתי העיר. למחרת בבוקר באו והודיעו לו שהדירה בעיר אומן מוכנה, ומיד יצא רבינו לדרכו, התעכב בדרך אצל חסידיו בכמה עיירות, ונכנס לגור באומן ביום רביעי ה' אייר תק"ע. לרבינו היתה "כוונה גדולה ונוראה מאד בזה שבא לאומן" (חיי מוהר"ן קצ"ב). הוא גילה שבא לגור ולהיפטר באומן כדי להקבר בבית החיים הישן שם, אשר בו טמונים אלפי יהודים שמתו על קידוש השם בגזירות שנת ת"ח. רבינו אמר: "לא אלפים נשמות כאן, כי אם רבבות, רבבות, רבבות וכו' מצפים על תיקונים שלי" (חיי מוהר"ן קצ"א).

הדרכתו ועצותיו

כידוע ומפורסם בעולם, יש בספרי רבינו ז"ל עידוד וחיזוק גדול לכל אדם, ועצות רבות ונפלאות בכל עניני החיים ועבודת השם, מלבד אזהרתו על דקדוק שמירת ההלכה, ועסק התורה התפילה והמצוות באמונה ובשמחה. אמנם על שתי הנהגות אמר שהם חיוב ותיקון סגולי לכל נשמה מישראל לדורות: לימוד הלכה בספר שולחן ערוך בכל יום, ושעה של תפילה אישית בכל יום שבה יפרש האדם את שיחתו לפני בוראו (שיחות הר"ן קפ"ה). עצה זו

נקראת 'התבודדות', ועליה אמר רבינו ז"ל שהיא "מעלה עליונה וגדולה מן הכל" (ליקוטי מוהר"ן תניינא כ"ה).

כמו כן הזהיר רבינו ז"ל את תלמידיו בחייו להתקבץ אליו בראש השנה ולהתפלל עימו ביחד, ואמר שהוא עושה בזה תיקונים גדולים שאף הוא אינו יכול לעשות בשום זמן אחר. תלמידי רבינו ז"ל הבינו ממנו שרצונו חזק מאד שימשיכו לקיים את הקיבוץ הזה גם לאחר הסתלקותו: עליה לצינו הקדוש בערב ראש השנה ואמירת 'תיקון הכללי', ותפילה ביחד בימי ראש השנה בבית כנסת בעיר אומן (חיי מוהר"ן ת"ג, ת"ו, פרפראות לחכמה על ליקוטי מוהר"ן תניינא ה' בסופו). שלוש עצות אלו (לימוד שולחן ערוך, התבודדות, הקיבוץ בראש השנה) הן שלוש ההנהגות העיקריות שעליהן בנו ענין חסידות ברסלב לדורות (ביאור הליקוטים ס"א אות ס"א, נתיב צדיק מכתב מ"א).

הסתלקותו מן העולם

ביום שלישי, י"ח תשרי תקע"א (1810), היום הרביעי של חג הסוכות, נסתלק רבינו ז"ל ונטמן בבית החיים הישן באומן. רבי נתן כתב תיאור ארוך ומרגש על הסתלקות רבינו ז"ל, ומסיים שם: "כי שם המקום המוכן לו משישת ימי בראשית, לעסוק שם בתיקון העולם לדורות, לכל מי שיבוא אליו לשם, ויאמר העשרה קפיטל [מזמורי] תהלים הידועים אצלנו, כאשר הבטיח בחיים חיותו, אשרי הזוכה לזה" (ימי מוהר"ן ס"ו).

"האש שלי תוקד עד ביאת המשיח"

לאחר הסתלקות רבינו נבנתה חסידות ברסלב ע"י רבי נתן. הוא לא הפך לאדמו"ר במקום רבינו, כי שמע ממנו שרצונו שהמשיכת שיטתו תהיה "להשאיר תלמידים שיעשו תלמידים", וחזוה ואמר שכך יהיה עד ביאת המשיח (חיי מוהר"ן מ"ו, שעי"ג).

הוא סידר והדפיס את ספרי רבינו ז"ל (ליקוטי מוהר"ן, 'סיפורי מעשיות' ו'ספר המידות'), כתב את שיחותיו ותולדותיו של רבינו (בספרים 'חיי מוהר"ן', 'שיחות הר"ן' ו'שבחי הר"ן'), וכתב ספרים המלקטים את עצות רבינו למעשה ('קיצור ליקוטי מוהר"ן', 'ליקוטי עצות').

רבי נתן בנה את בית המדרש באומן, והמשיך את הקיבוץ הקדוש בראש השנה, כפי שלמדו מרבינו ז"ל שרצונו שימשיכו בו גם לאחר הסתלקותו. כמו כן היה נוסע בין העיירות והכפרים באוקראינה ולימד את תורת רבינו, וקירב יהודים רבים לחסידות ברסלב. בשנת תקפ"ב (1822) נסע רבי נתן לארץ ישראל, וסיפור נסיעתו מופיע בספר תולדותיו שכתב.

מלבד ספרי רבינו, כתב רבי נתן את ספריו הנפלאים 'ליקוטי תפילות', ו'ליקוטי הלכות' (שמונה כרכים על סדר השולחן ערוך, ובהם ביאור והרחבה על פנימיות הלכות התורה על פי ספרי הקבלה וספרי רבינו ז"ל). רבי נתן כתב גם את תולדות חייו ('ימי מוהר"ן'), את ספר 'שמות הצדיקים', ומכתבים רבים לבנו ותלמידיו שנדפסו בספר 'עלים לתרופה'.

במשך שלש שנים (תקצ"ה-תקצ"ח) סבל רבי נתן ממחלוקת קשה וגדולה עליו ועל כלל חסידי ברסלב. ממכתביו וספריו שכתב באותה תקופה ניכרת התחזקותו המופלאה גם בזמנים קשים ביותר, ואמונתו בשיחתו של רבינו ז"ל שהבטיח שענינו ייגמר כרצונו (חיי מוהר"ן רכ"ט).

ושאמר: "האש שלי תוקד עד ביאת המשיח" [באידיש: "מיין פייעריל וועט שוין טלואין ביז משיח וועט קומען"] (חיי מוהר"ן מ"ו, רכ"ט, ש"ו). בספר שיחות וסיפורים אות ג' כתב שמשמעות המילה באידיש שאמר רבינו היא גם שלעיתים עלול להיות שיישאר מן האש רק ניצוצות קטנים. ראה עוד בספר שיח שרפי קודש ה' תנ"ב).

בערב שבת קודש, י' בטבת תר"ה (1845) נסתלק רבי נתן מן העולם, מוקף בבניו ותלמידיו. לפני פטירתו חיק את תלמידיו בצוואתו שיתאמצו "בממון, ברצון ובטרח" להדפיס את ספרי רבינו ולהפיצם בעולם, ואמר: "אפילו דף אחד מספרי רבינו ז"ל יהיה תיקון על הכל" (סוף ספר עלים לתרופה).

בזמנו התפרסמו ונפוצו ספרי רבינו ז"ל בכל העולם בשפות רבות, ועשרות אלפי יהודים נוסעים מידי שנה לציונו הקדוש באומן. על כך כתב תלמידו של רבי נתן, רבי נחמן מטשעהרין בשנת תרל"ו (1876) בספרו 'פרפאות לחכמה':

"ידוע שכל עסקו של רבינו ז"ל גם בחיים חיותו, היה העיקר להכניס מידת האמונה הקדושה בישראל, לגדלה ולהשלימה וכו' וביותר עוסק בזה גם עכשיו אחרי הסתלקותו ז"ל וכו' וזוה מובן ממילא כי אדרבא דייקא עכשיו שאין אנו זוכין לראות את מורנו בעיני אדם ממש, וכן לשמוע מוסר מפיו הקדוש ולמעום מתיקות אמרי נועם שלו בפועל ממש בשעת הקיבוץ כמו שהיה בחיים חיותו ז"ל, ואף על פי כן מתקבצין אליו ונשענין על זכותו הקדושה, וכל אחד צועק מעומק לבבו בתמימות ובפשיטות גדול לזכות לשוב אל ה' ולהתקרב אליו יתברך באמת" (פרפאות לחכמה, ה' תניינא)

"ומי שמסתכל על זה בעין האמת ומתבונן בגדול כח וזכות הצדיק שזכה וזיכה את הרבים בחייו כל כך, עד שגם עכשיו זה שנים רבות אחר פטירתו ז"ל עומד ומשמש במרום ומזכה את הרבים כל כך בספריו הקדושים ובקברו הקדוש, וזה מה שנראה גם לעיני בשר הגשמיים, מלבד מה שעוסק ברוחניות בתיקון נפשות ישראל, להחזירם בתשובה ולקרנם להשם יתברך.

וביותר נראה זכות ההתפארות הזאת בראש השנה בזמן הקיבוץ הגדול ומי שיש לו עינים לראות הוא מתפלא מאד בכל שנה ושנה בעת זמן הקיבוץ כי מי פועל ועוסק זאת לקבץ בכל שנה ושנה קיבוץ גדול כזה ה' עליהם יחיו וכו' וגם בעזרת השם בכל שנה נתוספין נפשות חדשות אל כלל הקיבוץ ורואין בחוש ממש הפעולה הטובה שיש לכל אחד מאנשי הקיבוץ בכל השנה על ידי זה ברוחניות. וכמעט שהחיות וההתחזקות של כל אחד בעבודת ה' כל השנה כולה הוא על ידי החיות דקדושה וההארה הגדולה שמקבלין אז בזמן הקיבוץ וכשנתקן ברוחניות ממילא מסתמא נתתקן גם בגשמיות גם כן כמבואר במקום אחר וכו'" (פרפאות לחכמה, מ' תניינא)

השתפכות הנפש - הקדמת המו"ל

"ההתבודדות הוא מעלה עליונה וגדולה מן הכל. דהיינו לקבוע לו על כל פנים שעה או יותר, להתבודד לבדו באיזה חדר או בשדה, ולפרש שיחתו בינו לבין קונו, בטענות ואמתלאות, בדברי חן וריצוי ופיוס, לבקש ולהתחנן מלפניו יתברך, שיקרבו אליו לעבודתו באמת. ותפילה ושיחה זו, יהיה בלשון שמדברים בו וכו'.

ואת כל אשר עם לבבו, ישיח ויספר לפניו יתברך. הן חרטה ותשובה על העבר, והן בקשת תחנונים ליכות להתקרב אליו יתברך מהיום ולהלאה באמת, וכיוצא בזה, כל חד לפום דרגיה [כל אחד לפי מדרגתו].

ויזהר מאד, להרגיל עצמו, להתמיד בזה מידי יום ביום, שעה מיוחדת כג"ל. ושאר היום, יהי בשמחה כג"ל [בתורה הקודמת לזו].

והנהגה זו, הוא גדולה במעלה מאד מאד. והוא דרך ועצה טובה מאד, להתקרב אליו יתברך. כי זאת היא עצה כללית, שכולל הכל. כי על כל מה שיחסר לו בעבודת ה', או אם הוא רחוק לגמרי מכל וכל מעבודתו יתברך, על הכל יפרש שיחתו, ויבקש מאתו יתברך כג"ל"

(ליקוטי מוהר"ן תניינא כ"ה)

עצה זו של רבי נחמן מברסלב היא אחת משתי ההנהגות הכלליות שיעץ רבי נחמן לכל אחד ואחד (השנייה היא: ללמוד הלכה בכל יום בספר שולחן ערוך), כפי שכותב רבי נתן בספר שיחות הר"ן אות קפ"ה:

"גם זאת היתה הנהגה כללית שהזהיר את כל אחד ואחד, דהיינו להתבודד בכל יום ויפרש שיחתו לפני השם יתברך ולבקש מלפניו רחמים ותחנונים ליכות להתקרב לעבודתו יתברך, ושיחה זו תהיה בלשון וכו' שמדברים בו וכו'"

עצה זו היא ההנהגה הטבעית ביותר לכל מאמין בעבודתו את השם יתברך, והיא מצוות תפילה מן התורה כפי שפוסק הרמב"ם (ספר אהבה, הלכות תפילה פרק א' הלכות א-ג). אמנם היא צריכה ביאור והדרכה מפני שבמשך הדורות רבים התרחקו מקיומה, בודאי באופן יומיומי וכדרך עיקרית שהיא התרופה לתחלואי הנפש ולצמאונה להתקרב אל השם יתברך.

רבי נתן הרחיב מאד בספריו במעלת העצה הזו ובפרטיה, וספרו 'ליקוטי הלכות' מלא וגדוש במאמרים נפלאים וחשובים המסבירים ומבארים הנהגה זו. קטעים אלה מפוזרים בין אלפי הדפים בשמונת הכרכים של ספרו, ובשאר ספרי חסידות ברסלב.

אחד מחשובי חסידי ברסלב בדור הקודם, רבי משה יהושע בוזשיליאנסקי, המכונה ר' אלתר טפליקר, עשה תיקון גדול, וכתב את ספרו 'השתפכות הנפש', שהוא ליקוט מסודר של כל ענייני תפילה והתבודדות מכל ספרי רבי נחמן ורבי נתן. הוא הקדים לספר הקדמה נרחבת העוסקת בענין חשיבות התפילה והשיחה בינו לבין קונו מכל ספרי חז"ל.

מאז ההוצאה הראשונה בשנת תרס"ה (1905) ועד היום הפך ספר זה לאחד מן הספרים הנדפסים ביותר של חסידות ברסלב ורבים רבים מצאו בו לראשונה את השער וההדרכה לדרכו המיוחדת של רבי נחמן מברסלב. יחד עם ספרו הידוע השני 'משיבת נפש' על ענין ההתחזקות, שני ספרים אלה הם הליקוט המעשי והתמציתי הטוב ביותר על שני היסודות הידועים והחשובים ביותר של תורת ברסלב.

אודות המחבר

המחבר, רבי משה יהושע, היה בנו של ר' אשר זעליג, תלמיד רבי נתן. הוא נולד בערך בשנת תר"כ (1860) והיה מהדמויות המרכזיות בין חסידי ברסלב בעיר טפליק הסמוכה לאומן. הוא היה חתנו של רבי נחמן מטולטשין, תלמידו המובהק של רבי נתן, וגיסו של רבי אברהם ב"ר נחמן, מגדולי חסידי ברסלב בדורות האחרונים. כמו כן היה יד ימינו של רבי נחמן מטשעהרין, שחיבר ספרים רבים מאד בתורת ברסלב, וסידר לדפוס את ספריו. הערותיו והשלמותיו נדפסו בתוך כמה ספרים של חסידות ברסלב (בשם 'אמר המעתיק').

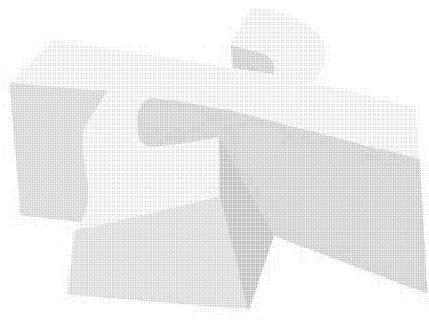
בידיו היו כתבי יד חשובים של תורת רבי נחמן מברסלב ושיחותיו (כמו מגילת סתרים על הגאולה, השמטות משיחות רבי נחמן ועוד), חלק מהם נשמרים עד היום אצל חסידי ברסלב. אפשר לומר שהוא היה הסופר, המעתיק והמסדר החשוב ביותר של תורת ברסלב בדור שאחרי רבי נתן ותלמידיו רבי נחמן (חזן) מטולטשין ורבי נחמן (גולדשטיין) מטשעהרין.

חלק גדול מיצירותיו והעסקותיו נשארו בכתב יד ואבדו (ביניהם פירוש על הסידור, ליקוט על עניני אמונה, התעוררות ללימוד התורה ועוד). ספריו שנדפסו הם: פירוש על ליקוטי מוהר"ן (המכונה כיום 'מי הנחל'); ליקוטים מתורת ברסלב: 'השתפכות הנפש' על תפילה, 'משיבת נפש' על התחזקות, 'מילי דאבות' על מסכת אבות, 'אמונת עתיד' על שמירת הזמן, 'אור זורח' על הגדה של פסח. ספריו נדפסו בתחילת המאה בירושלים ובמקומות שונים בפולין, בדרך כלל בעילום שם המחבר המלקט, ע"י ידידו רבי ישראל הלפרין (המכונה ר' ישראל קרדונר), וע"י חסידי ברסלב אחרים.

בי"ב אדר ב' תרע"ט (1919) נרצח רבי משה יהושע הי"ד ע"י כנופיית רוצחים של פורעים שונאי ישראל אוקראינים בביתו, בעת שהיה רכון על ספר תורה.

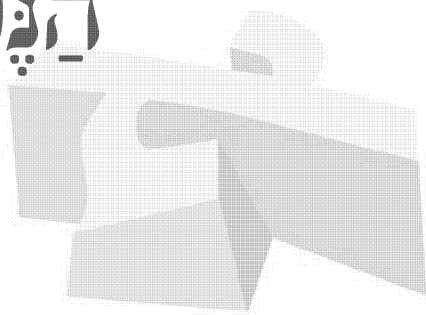
(תמונתו היא מן היחידות שיש לנו מחסידי ברסלב מאותו דור. בצילום המפורסם מתחילת המאה של ציון רבי נחמן באומן, כשהציון היה בנוי כבית קטן עם גג רעפים אדום, נראה רבי אלתר טפליקר יושב בפתח הציון יושב וספר בידו).

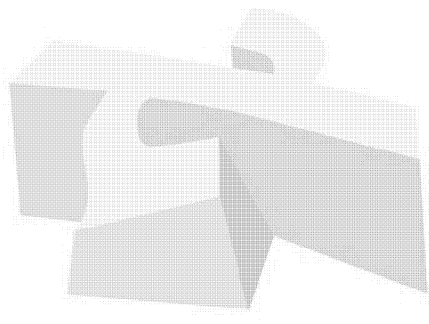

הַשְׁתַּכּוּת

הַנְּפֵשׁ

תוכן הענינים

1. הקדמה א
2. הנהגות אדמו"ר ז"ל יט
3. פתיחה כט
4. מאמרי חז"ל לג
5. ציטוטים מליקוטי מוהר"ן מ
6. ציטוטים משיחות הר"ן נד
7. ציטוטים מחיי מוהר"ן תנינא סד
8. ציטוטים מליקוטי עצות סט
9. ציטוטים מליקוטי הלכות פט
10. תיקון הכללי בסוף הספר

הקדמה

אודות התפילה וההתבודדות מימות עולם

"מי האיש החפץ חיים", מי החס על נפשו באמת, מי החפץ לזכות לעבודת התפלה, שעל ידה מקבלים עקר החיות. כמו שכתוב: "...תפלה לאל חיי". ועל ידה משפיעין חיות לכל העולמות, כמו בא בספר "לקוטי מוהר"ן חלק ראשון סימן ט"י ישים לבו להדברים אשר נקבצו וכאו בספר הזה. אשר ידבר בהם ממעלת התפלה וההתבודדות במקום מיוחד, לשפף שם נפשו ולבו כמים נכח פני ה' ולבקשו על כל מה שייחסר לו להאדם, הן בצרכיו הגשמיים והן בעבודת השם ורק על ידי זה יכול להושע בכל דבר. כי הדרך הקדוש הזה הוא הדרך הישן שדרכו בה אבותינו ונביאינו ורבותינו הקדושים זכרונם לברכה מעולם. כמו שמצינו אצל אדם הראשון שאמר הפתוב: "וכל שיח השדה טרם יהיה בארץ... פי לא המטיר וכו'... ואדם אין" וכו', ופרש רש"י, "...ובשלישי שכתוב בו 'ותוצא הארץ', לא יצאו, רק על פתח הקרקע עמדו...עד שבא אדם והתפלל עליהם, וירדו וצמחו האילנות והעשבים".

וכן אצל נח מוכא בזהר חדש. תנו רבנן, מה השיב הקדוש ברוך הוא לנח כשיצא מן התבה וראה כל העולם חרב והתחיל לבכות עליו ואמר, רבוננו של עולם נקראת רחום ה' לך לרחם על בריותיך. השיבו הקדוש ברוך-

מקורות והערות

א. תהלים פרק ל"ד פסוק י"ג. ב. תהלים פרק מ"ב פסוק ט'. ג. בסעיף א': כי עקר החיות מקבלין מהתפלה, כמו שכתוב (תהלים פרק מ"ב): "תפלה לאל חיי". וכשכל זה צריך להתפלל בכל כחו, כי כשמתפלל בכל כחו ומבנים כחו באותיות התפלה, אזי נתחדש כחו שם, כבחונת "חדשים לבקרים (רבה אמונתך)" (איכה פרק ג'): וכו'. כי אמונה היא תפלה, כמו שכתוב (שמות פרק י"ז): "ויהי דיו אמונה", תרגומו: 'פירוש בצלו' (פרושות בתפילה). ד. מלשון הכתוב הכתוב במגילת איכה פרק ב' פסוק י"ט. ה. בראשית פרק ב' פסוק ה'. ו. פירוש רש"י שם על הכתוב "טרם יצמח". ז. בדפוס הישן בהשמות דף רנ"ד עמוד ב': השיבו הקב"ה רועה שוטף עתה האמר זה (בעת נזכרת להתפלל לפני) ולא בזמן שאמרתי לך בלשון רבה שכתוב "עשה תיבת עצי גופר וגו'" "ואני דגני מביא את המבול... לשחת כל בשר וגו'" "ויאמר ה' לנח קח כל בשר בא לפני וגו' כי אותך ראיתי צדיק לפני בדור הזה", כל כך נתעבבתי עמך (והרבתי אתך בדברים) ואמרתי לך כדי שתבקש רחמים על העולם (ומאו ששמעת שאתה נוצל בתיבה לא נגנס בלבך צער העולם ועשית תיבה ונצלת). עתה שנאמר העולם פחתה פך לדבר לפני בקשות ותחנונים. כיון שראה כך הקריב עולות וקרבנות. כמו

הוא, רעיא שטיא. כען אמרית דא ולא בזמנא דאמרית לה, כי אותך ראיתי צדיק לפני בדור הזה ואני הנני מביא את המבול מים וכו', כל האי אמרית לה בדיל דתיבעי רחמין על עלמא וכען דיתאביד עלמא פתחת פומך למללא קדמי בבצעין ובתחנונים. כיון דחזא נח כף הקריב עליון וקרפנין וקם והתפלל לפניו וכו', וירח ה' את ריח הניחוח זה ריח תפלתו וכו', עין שם.

וכן מצינו אצל אברהם, כשאמר הקדוש ברוך הוא לאברהם "זעקת סדם ועמרה כי רבה וגו'", מיד "ויגש אברהם ויאמר וגו'", והרבה דברים נגד הקדוש ברוך הוא בתפלתו "אולי יש חמשים צדיקים...אולי יחסרון (וגו)", וגם דרשו חכמינו זכרונם לברכה, על הפתוב: "וישפם אברהם בבקר אל המקום אשר עמד שם (וגו)", שתקן "תפלת שחרית". וכן אמר הקדוש ברוך הוא לאבימלך, "השב אשת האיש כי נביא הוא ויתפלל בעדך וגו'" "ויתפלל אברהם אל האלהים ואמרו חכמינו זכרונם לברכה, במדרש רבה: שם, "כיון שהתפלל אברהם התר הקשר הזה". וכן מצינו אצל אליעזר עבדו, בלכתו לבקש הזוג של יצחק בנו פרש שיחתו לפניו יתברך בתפלתו^א, "ויאמר ה' אלקי אדוני אברהם הקרה נא לפני היום ועשה חסד וגו'", ודרשו חכמינו זכרונם לברכה, במדרש רבה שם^ב שאמר, רבנו של עולם: התחלת גמור, הינו שפעל אברהם בתפלתו ובקשתו שתתן לו את יצחק למאה שנה, גמור עמו חסדו למצא הזוג לבנו.

וכן מצינו אצל יצחק, "ויצא יצחק לשוח בשדה"^ג, ודרשו חכמינו זכרונם לברכה^ד, שתקן "תפלת מנחה" ואמרו שם במדרש רבה^ה, "צפתה רבקה שידו שטוחה בתפלה אמרה, ודאי אדם גדול הוא מיד שאלה עליו" מי האיש הלזה ההולך בשדה לקראתנו". ואחר כך כשראה רבקה עקרה פתיבי, "ויעתר יצחק לה' לנכח אשתו וגו'", ודרשו חכמינו^ו, זכרונם לברכה, "ששפף תפלות בעשר, דבר אחר שהפף את הגזרה בתפלתו".

מקורות והערות

שכתוב "ויקרב מכל הבהמה הטהורה ומכל העוף הטהור ויעל עולות במזבח וגו'. מתוך דברים אלו משמע שאם היה מתפלל היה עוזר - דרי לך... כוחה של תפילה. ה. בראשית פרק י"ח פסוק כ' ובהמשך שם. ז. לפני (אל מול ה'). י. ברכות דף כ"ו עמוד ב'. ב. בראשית פרק י"ט פסוק כ"ו. ל. בראשית פרק כ' פסוק ו'. מ. בראשית פרק כ' פסוק י"ו. נ. מדרש רבה בראשית פרשה ו"ב פסוקא י"ג. ס. בראשית פרק כ"ד פסוק י"ב. ע. מדרש רבה בראשית פרשה ס' פסוקא ב'. פ. בראשית פרק כ"ד פסוק ס"ג. צ. ברכות דף כ"ו עמוד ב' ודרשו שם "אין פגיעה אלא תפילה וכו'". ק. מדרש רבה בראשית פרשה ס' פסוקא ט"ו. ר. בראשית פרק כ"ה פסוק כ"א. ש. מדרש רבה בראשית פרשה ס"ג פסוקא ה'.

וְכֵן מְצִינוּ אֶצֶל יַעֲקֹב כְּתִיב, "וַיִּפְנַע בַּמָּקוֹם וַגּוֹ"^א, וְדָרְשׁוּ חַכְמֵינוּ זְכוֹרֵנוּם לְבִרְכָה^ב, שֶׁתִּקַּן "תְּפִלַּת עַרְבִית" וּפְרַשׁ שִׁיחָתוֹ לְפָנֵי הַשָּׁם יִתְבַּרְךָ וְאָמַר, "אִם יִהְיֶה אֱלֹהִים עִמָּדִי וּשְׁמִרְנִי... וְנָתַן לִי לֶחֶם לֶאֱכֹל וּבְגָד לְלַבֵּשׁ" וכו'. וְאָמְרוּ חַכְמֵינוּ זְכוֹרֵנוּם לְבִרְכָה, בְּמִדְרַשׁ רַבָּה שָׁם^ב, "נִטַּל הַקְּדוּשׁ-בְּרוּךְ-הוּא שִׁיחָתָן שֶׁל אֲבוֹת וַעֲשָׂאן מִפְּתַח לְגַאֲלָתָן שֶׁל בָּנִים". וְעוֹד אָמְרוּ בְּמִדְרַשׁ רַבָּה^ג, "כֹּל הָאֲרָבַע-עֶשְׂרֵה שָׁנִים שֶׁהָיָה יַעֲקֹב בְּבֵית לָבָן לֹא שָׁכַב בְּלֵילָה וּמָה הָיָה אוֹמֵר, חֲמִשָּׁה-עֶשְׂרֵה שִׁיר הַמַּעֲלוֹת שֶׁבִתְהֵלִים" כִּי יַעֲקֹב עָסַק בְּזֶה בְּיֹתֵר לְפָרֵשׁ שִׁיחָתוֹ לְפָנָיו יִתְבַּרְךָ בְּכָל לַיְלָה כְּמוֹבָא. וְכֵן כִּשְׁשָׁלַח הַמַּלְאָכִים אֶל עֶשָׂו אָמַר לְפָנָיו יִתְבַּרְךָ^ד "הַצִּילֵנִי נָא מִיַּד אַחֵי וַגּוֹ"^ה.

וְכֵן כֹּל הָאֲמָהוֹת הַקְּדוּשׁוֹת עָסְקוּ בְּתְפִלָּה וְתַחֲנוּנִים. וְאָמְרוּ בְּמִדְרַשׁ^ו לְמָה נִתְעַקְרוּ הָאֲמָהוֹת בְּשִׁבִיל שֶׁהַקְּדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא מִתְאַוָּה לְתְפִלָּתָם וְאָמְרוּ חַכְמֵינוּ זְכוֹרֵנוּם לְבִרְכָה^ז עַל שֶׁרָה פָּשְׁנָלְקָה לְבֵית אַבְיִמְלֵךְ כֹּל אוֹתוֹ הַלַּיְלָה הַיְתֵה שְׁטוּחָה עַל פְּנֵיהָ וְאוֹמְרַת רַבּוֹן הָעוֹלָמִים וְכו', וּבְרַבְקָה כְּתִיב, לְנֹכַח אִשְׁתּוֹ וְדָרְשׁוּ חַכְמֵינוּ זְכוֹרֵנוּם לְבִרְכָה, זֶה עֲמַד בְּזוּיֵת זוֹ וּמִתְפַּלֵּל זֶה עוֹמְדַת בְּזוּיֵת זוֹ וּמִתְפַּלֵּל. וּבְרַחֵל מְצִינוּ שֶׁאֲמָרָה^ח, "...דִּנְנִי אֱלֹהִים וְגַם שָׁמַע בְּקִלִּי וַגּוֹ"^ט "נִפְתּוּלֵי אֱלֹהִים נִפְתַּלְתִּי וַגּוֹ"^י וּפְרַשׁ רַש"י^י "...בְּקִשׁוֹת הַחֲכִיבוֹת לְפָנָיו וְכו' וְכֵן כְּתִיב בָּהּ "...וַיִּשְׁמַע אֵלֶיהָ אֱלֹהִים וַיִּפְתַּח אֶת רַחֲמָהּ"^{יא}. וְעוֹד כְּתִיב בָּהּ "...וַיִּרְחַל מִבְּכָה עַל בְּנֵיהָ וַגּוֹ"^{יב}. וּבְלֵאָה כְּתִיב, "וַעֲיִנִי לְאֵה רַפּוֹת וַגּוֹ"^{יג}, וְדָרְשׁוּ חַכְמֵינוּ זְכוֹרֵנוּם לְבִרְכָה^{יד}, שֶׁ"הֵיטֵה בּוֹכָה וּמִתְפַּלֵּלֶת שְׁלֹא תִפֵּל בְּחֻלּוֹ שֶׁל עֶשָׂו".

וְכֵן כֹּל הַשְּׁבָטִים כָּלָם הִלְכוּ בְּדֶרֶךְ הַזֶּה כְּמוֹבָא. וּכְשֶׁשָׁלַח יַעֲקֹב אֶת בְּנֵימִין עִמָּהֶם אֶל יוֹסֵף אָמְרוּ חַכְמֵינוּ זְכוֹרֵנוּם לְבִרְכָה^{טו} "אָמַר לָהֶם יַעֲקֹב, הֲרֵי הַכֶּסֶף

מקורות והערות

ת. בראשית פרק כ"ח פסוק י"א ובהמשך שם. א. ברכות דף כ"ו עמוד ב'. ב. מדרש רבה בראשית פרשה ע' פיסוק א'. ג. מדרש רבה בראשית פרשה ס"ח פיסוק י"א - שם הנוסח כ' שנה. ד. בראשית פרק ל"ב פסוק י"ב. ה. מדרש רבה בראשית פרשה מ"ה אות ד'. ילקוט שמעוני שיר השירים פרק ב'. ו. מדרש רבה בראשית פרשה נ"ב פיסוק י"ג: כל אותה הלילה היתה שרה שטוחה על פניה ואומרת: רבון העולמים אברם יצא בהבטחה ואני יצאתי באמנה אברם חוץ לסירה ואני נתונה בסירה, אמר לה הקב"ה כל מה שאני עושה - בשבילך אני עושה ודכל אומרין על דבר שריו אשת אברם. ז. בראשית פרק ל' פסוק ו'. ח. בראשית פרק ל' פסוק ח'. עין רש"י "גם יכולתי" "הסכים על ידי...נפתולי אלוקים נפתלתי - בקשות החביבות לפניו". ט. בראשית פרק ל' פסוק כ"ב. י. ורמיהו פרק ל"א פסוק י"ד. כ. בראשית פרק כ"ט פסוק י"ז. ל. מדרש רבה בראשית פרשה ע' פיסוק מ"ז: ולפנינו הנוסח הוא "שהיתה בוכה ואומרת יהי רצון שלא אפול בגורלו של רשע". מ. מדרש רבה מקץ פרשה צ"א פיסוק י"א פירוש המילים כששלח יעקב את בניו כפעם השניה אל יוסף עם בנימין אמר להם הנה הכסף והנה המתנה והנה אחיכם מה צריכים אתם עוד. וענו לו, להפלתך אנו צריכים. אמר להם אם את תפילתי אתם צריכים: אל שריו יתן לכם רחמים וכו'.

והרי הדורון והרי אחיכם וכו', אמרין לה צלותך אגן בעין, אמר להון אם צלותי אתון בעין ואל שדי יתן לכם רחמים וכו', "מי שעתיד לומר ליסורים די הוא לאמר ליסורי די". וכן פשהיה יוסף בבית האסורים הרבה להתפלל לפני השם יתברך, כמו שאנו מתפללים "מי שענה ליוסף בבית האסורים הוא יעננו". וכן פשלקח יוסף את בנימין כתיב, ויגש אליו יהודה וגו'". ודרשו חכמינו זכרונם לברכה², "מצינו הגשה לתפלה".

וכן אבותינו פשהיו במצרים כתיב, ויהי בימים הרבים ההם... ויאנחו בני ישראל מן העבודה ויזעקו ותעל שועתם אל האלהים וגו'".³ וכן על היס כתיב⁴, ויצעקו בני ישראל אל ה'. ואמרו במדרש רבה יונתי בחגי הסלע וכו' השמיעני את קולך, השמיעני קול לא נאמר אלא השמיעני את קולך, אותו הקול שכבר שמעתי במצרים וכו' כי הקדוש ברוך הוא מתאנה לתפלתן של ישראל וכו'".⁵ עין שם.

וכן משה רבנו, עליו השלום, ידוע בדברי חכמינו זכרונם לברכה, כמה עסק כל ימיו בתפלה ותחנונים על עצמו ועל ישראל. חטאו בעגל ויחל משה וגו'".⁶ וכתב "ואתנפל לפני השם ארבעים יום" וכו'". ובמדרש רבה⁷ דרשו על הכתוב ויחל משה, שלמד אותו הקדוש ברוך הוא איך להתפלל לפניו ואמר לו: "אמר כן, עשה את המר מתוק וכו'. אמר משה לפני הקדוש ברוך הוא: לא כן אמרת לי במרה, הוי מתפלל ואמר עשה את המר מתוק, אף עכשו חלי מרירתם של ישראל ורפא אותם הוי ויחל משה". וכתב בזהר חדש⁸ "מהו ויחל, מלמד שהתפלל עליהם עד שאחזתו חלחלה. רבנן

מקורות והערות

ג. מדרש רבה מקץ פרשה צ"ב פיסקא א'. ד. במליחות. ע. בראשית פרק מ"ד פסוק י"ח. פ. כלומר שמילת 'הגשה' על הטויה מתחמת לתפלה, כמו שכתוב במדרש רבה (בראשית פרשה מ"ט פסקא ז') על הפסוק 'ויגש אברהם ויאמר האף תספה צדיק עם רשע' (בראשית פרק י"ח פסוק כ"ג), ואף שבפסרי (דברים פיסקא כ"ו) נאמר 'לשונות ולא מנו הגשה, במהרש"א (בכרות דף כ"ח) מובא שיש כ"ד לשונות של תפלה. ז. שמות פרק ב' פסוק כ"ג. ח. שמות פרק י"ד פסוק י'. ופרעה הקריב... ויראו מאד ויצעקו בני ישראל אל ה'. ט. מדרש רבה שמות פרשה כ"א פיסקא ה': ויהי בימים הרבים ההם גו' ויצעקו, מיד וירא אלהים את בני ישראל - התחיל הקב"ה מוציאן משם ביד חזקה ובורע נטויה ויהי הקב"ה מבקש לשמוע את קולם פעם אחרת ולא היו רוצין, מה עשה - גידה לפרעה לרדוף אחריהם שנאמר ופרעה הקריב... מיד ויצעקו בני ישראל אל ה'. באותה שעה אמר הקב"ה לכן הייתי מבקש לשמוע קולכם, שנאמר (שיר השירים פרק ב' פסוק י"ד) 'יונתי בחנוי הסלע בסתר המדרגה הראיני את מראיך השמיעני את קולך גו'". השמיעני קול אינו אומר אלא השמיעני את קולך, אותו הקול שכבר שמעתי במצרים. לכן כתיב השמיעני את קולך, כיון שהתפללו אמר הקב"ה למשה מה אתה עומד ומתפלל כבר קדמה תפלתן של בני לתפלתך שנאמר מה תצעק אלי'. ש. במסכת יבמות דף ס"ד עמוד ב' - הגוסס הוא 'מפני שהקב"ה מתאוה לתפלתן של צדיקים'. ט. שמות פרק ל"ב פסוק י"א, ובתרגום אונקלוס שם 'וצלי משה קדם ה' היינו לשון תפלה. י. דברים פרק ט' פסוק י"ח 'ואתנפל לפני ה' בראשונה גו' ותרנום יתנון בן עזיאל 'ובעית רחמין מן קדם ה' (ובקשתי רחמים מלפני ה')'. יא. מדרש רבה שמות פרשה מ"ג פיסקא ג'. יב. פרשת נח חלק א' דף ל"ב.

אמרינו, עד שנתן נפשו עליהם מן העולם הזה ומן העולם הבא דכתיב, ואם אין מחני נא^ה, חטאו במרגלים^ה וייתפלל משה^ה, במתאוננים ויצעק משה וגו'^ה, וכן במרים כשנצטרעה פתיב^ה, ויצעק משה אל ה' אל נא רפא נא לה^ה. וכן כשנגזר עליו שלא יכנס לארץ פתיב^ה, ואתחנן אל ה' וגו'^ה ואמרו חכמינו זכרונם לברכה, במדרש רבה^ה שהתפלל תקט"ו תפלות כמנין ואתחנן, ואיתא שאם היה מתפלל עוד תפלה אחת היה נענה. ועין שם במדרש כמה תפלות שהתפלל משה ביום הסתלקותו. וכן על יהושע התפלל^ה "יה יושיעך מעצת מרגלים"^ה.

וכן פלב כשראה שמשה לא התפלל עליו הלך והשתטח על קברי אבות להתפלל שלא יהיה נסת בעצת מרגלים^ה.

וכן אהרן בעת הנגף במעשה קרח, ויקח את המחטה, והרבה אז מאד להתפלל לפני השם יתברך כמו שאנו מתפללים^ה מי שענה לאהרן במחטה וכו'.

וכן פינחס בקומו מתוך העדה פתיב^ה, ויעמד פינחס ויפלל וגו'^ה

וכן יהושע כשהפך אנשי העי מישראל, ויקרע יהושע שמלותיו ויפל על פניו ארצה וגו' ויאמר אהה ה' אלהים וגו'^ה.

וכן בימי השופטים כשחטאו ישראל, ויחר אף ה' בישראל ונתנם ביד אויביהם. מה עשו בני-ישראל, ויצעקו אל ה' וגו'^ה עד שרחם עליהם והעמיד עליהם שופט והצילם, וכן היה בכל שופט ושופט^ה. וכן שמשון

מקורות והערות

ד. מסכת ברכות דף ל"ב: "שמואל אמר מלמד שמסר עצמו למותה עליהם שנאמר ואם אין מחני מספרך גו'". ה. שמות פרק ל"ב פסוק ל"ב. וראה מדרש רבה שמות סוף פרשה מ"ז - "מחני נא מספרך" כשראה הקב"ה שנתן נפשו עליהם אמר כשבידך אני נותן להם את התורה. ועין גם במסכת ברכות דף ל"ב. ו. במדבר פרק כ"א פסוק ז'. ז. במדבר פרק י"א פסוק ב': "ויצעק העם אל משה ויתפלל משה אל ה' ותשקע האש". ח. במדבר פרק י"ב פסוק י"ג. ט. דברים פרק ג' פסוק כ"ג. י. מדרש רבה דברים פרשה י"א אות י'. כ. במספריה 515. ל. סוטה דף ל"ד עמוד ב'. זרז במדבר דף קנ"ה עמוד ב'. מ. סוטה דף ל"ד עמוד ב' ועין שם ברש"י שיהושע לא היה צריך ללכת מאחר ומשה ברבו. נ. במדבר פרק י"ז פסוקים י"ב י"ג: "ויעמד בין המתים ובין החיים ותעזר הנגפה" ותרגם יונתן וקם ליה אהרן בצלוי במצע ועבד מחיצותא במחתייתא ביני מתאי וביני חיאי ואהבליאת מותנא: (ועמד לו אהרן בתפילה במצע ועשה מחיצה במחטה בין המתים ובין החיים ונסתיימה הנגפה). ס. במלחמות. ע. תהלים ק"ו פסוק ל' - עין במדרש תהלים (מזמור נ"ה ד"ה ערב ובקר): "ואין עמידה אלא תפלה, שנאמר ויעמוד פינחס ויפלל", וכן הוא בספרי דברים פסוק כ"ג. פ. יהושע פרק ז' פסוק ו' - ומפרש רש"ם (במדבר פרק מ"ז פסוק ד') "ויפל על פניו - לתפילה". צ. תעקה היא תפילה - ראה (ספרי דברים פסוק כ"ו ד"ה דבר אחר): "עשרה לשונות נקראת תפלה, זעקה, שועה, נאקה, צרה, וכו'". ק. שופטים פרק ג' פסוקים ט' וט"ו.

הגבור כשנקרו פלשתים את עיניו, ויאסרוהו בנחשתים "ויקראי שמשון אל ה' ויאמר זכרני נא וחדקני נא אף הפעם וגו'".

וכן חנה כאשר ה' סגר רחמה, ותתפלל אל ה' "ובכה תבכה וגו'" והיה כי הרבתה להתפלל וגו'". ודרשו חכמינו זכרונם לברכה, ב"מדרש שוחר טוב" מכאן שכל המרבה בתפלה הוא נענה. וכן אמרו במסכת יומא צדיקים - כל זמן שמרבין בתפלה, תפלתם נשמעת. וכן כתיב אצל חנה: "...וּאֶשְׁפָּךְ אֶת נַפְשִׁי לְפָנֵי ה' וגו' אל הנער הזה התפללתי וגו' ותתפלל חנה ותאמר וגו'". ודרשו חכמינו זכרונם לברכה, ב"שוחר טוב" התחילה סודרת דברים עם ודוים.

וכן בימי שמואל הנביא כשגברו הפלשתים על ישראל, "ויאמר שמואל קבצו את כל ישראל המצפתה ואתפלל בעדכם אל ה' ויקבצו המצפתה וישאבו מים וישפכו לפני ה' וגו'" (ופרשו המפרשים ששפכו לבם פנים) ויצק שמואל אל ה' בעד ישראל ויענהו ה'". וכן כל הנביאים עסקו הרבה בתפלה, כמו שמצינו אצל אליהו שאמר, "חי ה' אשר עמדתי לפניו וגו'" ופרשו המפרשים אשר אני רגיל לעמד לפניו בתפלה. וכן כשמת בנה של הצרפית פתיב, "ויקרא אל ה' ויאמר ה' אלקי תשב נא נפש הילד וישמע ה' בקול אליהו". וכן בהר הפרמל כשקבץ את כל ישראל ואת נביאי הבעל ורצה לגלות להם שיש אלהים בישראל כתיב, "ויגש אליהו הנביא ויאמר ה' אלהי אברהם יצחק וישראל היום יודע כי אתה אלהים וגו' ענני ה' ענני". וכן על כל הנסים שעשה אלישע, אמרו חכמינו זכרונם לברכה: ואלישע פי עבד - ברחמי הוא דעבד.

מקורות והערות

ד. שופטים פרק ט"ז פסוק כ"ח. ט. שמואל א' פרק א' פסוק י'. י. שמואל א' פרק א' פסוק י"ב. ובתלמוד ירושלמי (מסכת ברכות פרק ד' הלכה א' בשם רבי מאיר) "והיה כי דרכתה להתפלל אל ה' - מכאן שכל המרבה בתפילה נענה וכו'", וראה במדרש שמואל פרשה ב' דבור המתחיל והיה כי וכו'. יא. קובץ מדרשים על ספרי תהלים שמואל ומשל. יב. מדרש שוחר טוב שמואל פרשה ב' פסוק ט'. יג. דף כ"ט "למנצח על אילת השחר" (תהלים פרק כ"ב)... אמר רבי בנימין בר יפת אמר ר' אלעזר למה נמשלו תפילתן של צדיקים כאילת לומר לך מה אילה זו כל זמן שמגדלת קרניה מפצילות (רש"י): בכל שנה נוסף לה פיצול בקרניה) אף צדיקים, כל זמן שמרבין בתפילה תפילתן נשמעת". ראה רש"י - שחר לשון תפילה הוא - כמו "בקרבי אשהך וגו'" (ישעיהו פרק כ"ז פסוק ט'). ד. שמואל א' פרק א' פסוק ט"ו. ה. שמואל א' פרק א' פסוק כ"ו. ו. שמואל א' פרק ב' פסוק א'. ז. פרק ד' פסוק א'. ח. שמואל א' פרק ז' פסוקים ה' - ו'. ט. כן הוא בתרגום יהונתן בן עוזיאל "ושפכו לכהן כתיובתא כמאי קדם ה'" - שפכו לבם בתשובה לפני ה'. י. מלכים א' פרק י"ז פסוק א'. יא. ופירש הרד"ק (רבי דוד קמחי מגדולי המדקדקים ומפרשי התנ"ך) אשר עמדתי לפניו: "אשר אני רגיל לפניו בתפילה וכו'". יב. מלכים א' פרק י"ז פסוק כ"א. יג. מלכים א' פרק י"ח פסוק ל"ו. יד. על דביתו במלכים ב' פרק ח' פסוק ד' "...ספרה נא לי את כל הגדלות אשר עשה אלישע". טו. מסכת מגילה דף כ"ז: "ואלישע דעבד

וכן ביונה הנביא כתיב "ויתפלל יונה ממעי הדגה" וכו'. וכן בחבקוק כתיב^פ, "תפלה לחבקוק הנביא על שגיונות" וכן על כל הנביאים דרשו חכמינו זכרונם לברכה, במדרש רבה (פרשת וירא^ג), "ותפלת צדיקים ישמע^פ, אלו נביאי ישראל". ועין (ירמיה כ"ז)^י "ואם נביאים הם וכו', ופגעו^פ בה' צבאות".

וכן דוד המלך, עליו השלום, הוא עסק ביותר כל ימיו בתפלה ותחנונים וזעקות ושועות להקדוש ברוך הוא ולפרש שיחתו לפני השם יתברך, עד שזכה לחבר מזה ספר תהלים הקדוש שכלו מלא צעקות ושועות להשם יתברך. וחכמינו זכרונם לברכה, דרשו בזהר חדש (פרשת נח)^ה, "וישלח את העורב זה דוד (שבא מיהודה שאמר אנכי אערבנו)". שהיה קורא תמיד להשם יתברך פעורב^ה, דבר אחר שהיה הולך בהרים (להתבודד שם ולפרש שיחתו לפני יתברך), פעורב דכתיב "ודוד עולה במעלה הזיתים, עולה ובוכה, וראש לו חפוי" וכו'.

וכן שלמה בנו כשפנה את בית המקדש כתיב "ויעמד שלמה לפני מזבח ה' נגד כל קהל ישראל ויפרש בפיו השמים", עין שם כל תפלתו באריכות. וכן חזקיהו מלך יהודה בחליו כתיב אצלו^ה, ויסב חזקיהו פניו אל הקיר ויתפלל וגו'.

וכן בדניאל כאשר הצרף להגיד לנבוכדנצר פתרון החלום כתיב, "אדין דניאל לביתה אזל ולחנניה מישאל ועזריה מלתא הודע ורחמין למבעא מן קדם אלה שמאי על רזא דנא וגו'^ה", וכאשר גזר דריוש המלך אשר "כל איש שיתפלל מן כל אלהים ואנשים עד חדש ימים ישלף לגב האריות"^ה, כתיב שם, "ודניאל... על לביתה וכוין פתיחן לה בעליתה נגד ירושלם וזמנין תלתא ביומא הוא מצלא ומודא קדם אלהה וגו'^ה", וגם כשנשלף לגב האריות הרבה

מקורות והערות

ברחמי הוא דעבר^ה (כל מה שפעל, ברחמים [בתפילה] הוא פעל). ע. יונה פרק ב' פסוק ב': "ותפלל יונה אל ה' ממעי הדגה". פ. חבקוק פרק ג' פסוק א'. צ. פרשה נ"ב פסוק א' ה'. ק. משלי פרק ט"ו פסוק כ"ט. ד. פסוק י"ח: שם מפורש שהנביאים האמיתיים מסוגלים לסייע בתפלותיהם וזו ההוכחה על אמיתותם. עיין גם (בראשית פרק כ' פסוק ז') שם אומר ה' לאבימלך "ועתה חשב אשת האיש כי נביא הוא ויתפלל בעדך וזיה וגו'". ש. ופגיעה היא אחת מהלשונות בהם מכונה התפילה כמו שדרשו במסכת ברכות דף כ"ו עמוד ב'. ועיין גם הערה 62. ת. דף ל"ד עמוד ב'. א. שמואל ב' פרק ט"ו פסוק ל'. ב. מלכים א' פרק ח' פסוק כ"ב. ג. ישעיה פרק ל"ח פסוק ב'. ד. דניאל פרק ב' פסוק י"ז: או דניאל לביתו הלך (מפרש האבן עזרא - כדי להתבודד) ולחנניה מישאל ועזריה את הדבר (הגורה) הודיע ואמר להם שיבקשו רחמים מלפני ה' אלוהי השמים על סוד זה וגו'. ה. דניאל פרק ו' פסוק ח': הגורה היתה איסור מוחלט להתפלל לאלוהים או לגורם כל שהוא מלבד למלך. ו. דניאל פרק ו' פסוק י"א: ודניאל לא שעה לדבר הגורה והכניס עצמו כנסכת מיתה כיוון שידע שמשענתו היחידה היא התפילה.

להתפלל להשם יתברך, כמו שאנו מתפללים מי שענה לדניאל בגב האריות וכו'. וכן שוע וצעק לפני השם יתברך על חרבן ירושלים כמו שכתוב "ואתנה את פני אל אדני האלקים לבקש תפלה ותחנונים בצום ושק ואפר ואתפללה לה' אלהי ואתודה ואמרה אנא אדני וכו' הטה אלהי אונך ושמע וכו' ועוד אני מדבר בתפלה וכו'". עין שם כל תפלתו באריכות.

וכן חנניה מישאל ועזריה כשנשאלו לתוף כבשן האש פתיב בזהר^א "מאן שזיב לאלין על דהוי מצלן קמי קדשא בריה הוא" וכו', עין שם ועל זה אנו מתפללים "מי שענה לחנניה מישאל ועזריה בתוף כבשן האש הוא יעננו". וכן בעזרא^ב כתיב, "ואקרא שם צום על הנהר וכו' לבקש ממנו דרף ישרה" ונצומה ונבקשה מאלקינו על זאת ויעתר לנו"^ג. וכן כשנשאו ישראל נשים נכריות צעק עזרא מרה על זאת בשתי ונכלמתי להרים אלקי פני אליך וגו', עין כל תפלתו באריכות. וכן מרדכי ואסתר בשושן הבירה צעקו והתפללו הרבה להשם יתברך, כמבאר במגלת אסתר^ד ובמדרש רבה אסתר^ה ובתרגום שני^ו.

וכן אחר-כך באו אנשי כנסת הגדולה^ז וסדרו לנו כל התפלות שיתפלל כל אדם להשם יתברך בשחרית במוסף במנחה וערבית, וכן כל חכמינו זכרונם לברכה הקדושים התנאים והאמוראים הרבו מאד להתפלל לפני השם יתברך כמבאר במסכת ברכות תפלת התנאים שסדרו לעצמם^ח להתפלל אחר תפלת שמנה עשרה, וכן סדרו לנו הרבה תפלות בפרטיות על כל דבר ודבר, כגון תפלת הדרך^ט וכן תקנו כשנכנס האדם למד את גרנו^י יאמר: "יהי רצון

מקורות והערות

א. בסוף המליחות בנוסחי אשכנז וספרד. ח. דניאל פרק ט' פסוק ג'. ז. דניאל פרק ט' פסוק י"ח. י. דניאל פרק ט' פסוק כ"א.
 ב. חלק ג' פרשת אחרי מות דף נ"ז עמוד ב'. ל. פרק ח' פסוק כ"א. מ. פרק ח' פסוק כ"ג. נ. עזרא פרק ט' פסוק ו'. ס. מגילת אסתר פרק ד' פסוק א' "ומרדכי ידע את כל אשר נעשה, ויקרע מרדכי את בגדיו וילבש שק ואפר ויצא בתוך העיר ויעק ועקה גדולה ומרה". ע. מדרש רבה אסתר פרשה ז' פסוקא י"ג - לאחר שהמדרש מספר על אליהו הנביא שבקש ממשה לבטל את הגזרה בשמים "אמר לו משה כלום יש אדם כשר באותו הדור, אמר לו יש ושמו מרדכי. אמר לו לך יהודי כדו שיעמוד הוא משם בתפלה ואני מאן, ונבקש עליהם רחמים לפני הקדוש ברוך הוא וכו'". פ. תרגום שני למגילת אסתר פרק ד' מחבר בתרגומו של רב יוסף למגילת אסתר, מלכד התרגום (על כל התנ"ך) המיוחס ליונתן בן עוזיאל. צ. כנסת הגדולה: קיבוץ חכמי ישראל בראשית ימי בית שני, (לפני 2387-שנה) שמנה 120 מרכזי ישראל ובראשו עמד עזרא הסופר (ששימש גם ככהן גדול). עליו נמנו גם אחרוני הנביאים: חגי, זכריה ומלאכי וכן מרדכי היהודי. אנשי כנסת הגדולה תקנו סדרו וחתמו את מגילת כ"ד ספרי התנ"ך ואת נוסח התפילה. ק. מסכת ברכות דף ט"ז ע"ב: שם מפורטות תפילות פרטיות של האמוראים אחרי תפילת הלחש (תפילת שמנה עשרה). ר. תפילה מיוחדת ליצוא לדרך כדי להצילו מן הפגעים (שולחן ערוך אורח חיים סימן ק"י סעיף ד'). ש. לידע את כמות גרעני תבואה שיש לו.

מלפניך ה' אלקינו שתשלח ברכה ברכי הזה"ה וכן שנכנס האדם למרחץ יאמר: יהי רצון מלפניך שתכניסני לשלום ותוציאני ותצילני מאור הזה וכיוצא בו לעתיד לבוא" וכן כשנכנס האדם להקיז דם יאמר: "יהי רצון מלפניך שיהיה עסק זה לי לרפואה" וכו' וכן כשנכנס לכהן יאמר: "יהי רצון מלפניך שתכניסני לכהן הזה לשלום", והחליטו ואמרו "הלוואי שיתפלל האדם כל היום כלו".

וכן אחר-כך באו כמה צדיקים ועסקו בתפלה הרבה וחרבו תפלות ופיוטים הרבה, עד שבא האר"י הקדוש, זכר צדיק לברכה, ותלמידיו הקדושים וחרבו לנו גם כן כמה תפלות כמו הספר "שערי ציון" וכו' ואחר-כך בא הבעל-שם-טוב הקדוש זכר צדיק לברכה, ועסק הרבה בהתבודדות ובפרישות וגלה גדל מעלת התפלה כידוע בספרים הקדושים, שנתסדרו על יסוד חכמת הבעל-שם-טוב הקדוש, זכר צדיק לברכה, ועין בספר "סוד מרע ועשה טוב" להרב הצדיק רבי צבי מזידטשוב שכתב שם, אין לה מבחר העת להתבודדות כי אם בשעה זו אחר חצות לילה לעמד ולבקש על נפשו האמלה אשר נתרקה בעוונותיה ממקור החיים, ויחפש בשעה זו כל מה שעבר, וידבר מעל לבו כעבד לפני רבו בפשוט ידים ורגלים בדברים רכים לאמר כבן לפני אביו, ובכל לשון אשר ידבר בתפלה בלשון המדינה שמדבר בלשונה^א ושומע, למען ירוץ דברו מהרה מכאב לב אשר פואב על עוונותיו ופשעיו ויבקש מחילה וסליחה, וכדברי הזר"ל "מדחריב בי מקדשא

מקורות והערות

ת. כבא מציעא דף מ"ב: מסכת תענית דף ח' עמוד ב': וכן נפסק להלכה (שולחן ערוך אורח חיים סימן ר"ל סעיף ב'). א. מסכת ברכות דף ס' עמוד ב' (ועיין שולחן ערוך סימן ר"ל סעיף ג') - כתב המשנה ברורה סעיף קטן ה' "ועכשיו לא נהגו בתפילה זו", והמעט הוא שבימים שהיו מסיקים האש מלמטה בחפירה ורוחצים באמבטי ממעל לתקרת החפירה ויש חושש פן הפחת (תתמונצ) ויפלו לתוכה וכו'. ב. הקות דם היתה נודגת בזמן התלמוד כרפואה לצורך ריעונו וניקיו מחזור הדם. ג. שולחן ערוך סימן ר"ל: ובמשנה ברורה שם סעיף קטן ו' כתב "והוא הדין (כלומר ברכה יהי רצון שיהיה עסק זה לי לרפואה) בכל מידי דרפואה (בכל עניני התרופות והטיפולים שעושה לרפואה) ולא יחשוב שתהיה אזה דבר לו רפואה אלא על ידי הכורא יתברך שמו ולכן על יד תפלה זו ישים כמחנה בו ויבקש ממנו שתהיה לו (התרופה או הטיפול הרפואי שעושה) לרפואה". ד. לעיר שיש בשדה בה משום סכנה (משנה ברורה סימן ר"ל סעיף קטן ב'). ה. ברכות דף ס' עמוד ב'. ו. מסכת ברכות דף כ"א. ז. כמו בתפילות לימים נוראים, בסליחות ובקניות לתשעה באב שנתחברו ע"י התנאים והלואה. ח. ספר תפילות ותוקנים - נערך ע"י רבי נתן נטע הנובר ונדפס לראשונה בשנת תל"א באמסטרדם. ט. רבי צבי הירש מזידיטשוב, מגדולי אדמורי"ה הונגריה וגליציה, חי בין השנים 1763-1831 תלמיד רבי ברוך מנח"כו והחזה מלובלין, כונה כפי גדולי דורו "שר בית הוורר" בשל ידיעותיו המקיפות בספר הוורר הקדוש עליו גם חיבר פירוש בשם "עמרת צבי". י. ויפושט ויבדוק את כל מעשיו שעשה. כ. היא החשתחוויה האמורה בתורה כמובא בגמרא (מסכת שבועות דף מ"ו ע"ב). הובא ברש"י כראשית פרק מ"ב פסוק ו'. (וכמוכן שהמדובר בחשתחוויה במקום שאין בו חשש של "אבן משבת" וכמו שכתוב ברמ"א אורח חיים סימן קל"א סעיף ח') וראה שיחות דר"ן סימן קס"ד. ל. ליקוני מוהר"ן תנינא סימן צ"ה: "ע"ע שיחה לבכות לפני ה' יתברך כגון הכיפה לפני אביו וכו'". מ. בשפת האם השגורה אצלך, כדבר איש אל רעהו. נ. רעיא מהומנא

לא אשתאר לנו אלא ודוי דברים בלבד ויבקש מאלקיו שיעזרהו לעבודתו וליראתו בלב שלם ויארץ בענין זה ויבדאי זה נבחר מכל התעניתים וכו' עין שם, ומביא שם גם כן בשם ספר "בית מדות" כתיבת יד המיחס להאר"י, זכר צדיק לברכה, שצריך האדם להתבודד בינו לבין קונו וידבר לאל יתברך רפות, כאשר ידבר העבד אל רבו וכן עם אביו, עד כאן לשונו.

וכן כל תלמידי הבעל-שם-טוב, הקדוש זכר צדיק לברכה, הלכו בדרך הזה עד שבא נכדו הוא אדונינו מורנו ורבונו הקדוש אור האורות אור הגנוז והצפון הרב רבי נחמן, זכר צדיק וקדוש לברכה, מברסלב בעל המחבר ספרי "לקוטי מוהר"ן" ושאר ספרים וחדש הדרך הישן והקדוש הזה, שדרכו בו אבותינו מעולם ועסק הרבה בתפלה ותחנונים והתבודדות בשדות וביערים, כאשר יספר לקמן בהנהגותיו הקדושות עין שם, ואמר שכל עסקו הוא תפלה^א והוא האיר עינינו בחשכת אפלתנו ללמד אותנו דרכים ישרים איך להתנהג בזה. ואמר פעם אחת לאנשיו: תנו לבככם לי "ואוליך אתכם על דרך חדש שהוא הדרך הישן שדרכו בו אבותינו מעולם". וגלה לנו אשר אין שום עצה להנצל מגדל התגברות היצר שתמיד הוא שוקק ומתאנה להכשיל את האדם. רק על-ידי התבודדות אשר כל אדם באיזה מקום וזמן שהוא ובאיזה מדרגה שהוא כפי אשר כל אחד יודע את נגעי לבבו ומכאובי נפשו^ב, יקבע לעצמו מקום מיחד לשפך שם לכוונו לפניו יתברך מכל מה שעובר עליו בלשון שאנו מדברים בו ולבקשו, שיקרבהו לעבודתו יתברך ויעזרהו שלא יתפס ברשת הבעל דבר חס ושלום, ואפלו אם כבר חס ושלום, נכשל במה שנכשל אם לא יתיאש עצמו מצעקה ותפלה להשם יתברך, יזכה בודאי לקום מנפילתו, ואמר בזה הלשון: אפלו אז מען פאלט אין אבלאטא

מקורות והערות

פרשת נשא דף קכ"ב. א. ליקוטי מוהר"ן תנינא סימן צ"ג: "על כן מחמת שכל עסקו תפילה. כי בענין תפילה היה מרבה לדבר עם אנשיו. והזהירם מאד להרבות בתפילה והתבודדות ושיהיה בינו לבין קונו... וחיזק אותנו בהתחזקות בלי שיעור, להרבות בתפילה והתבודדות". ע. חיי מוהר"ן סימן רס"ד. ועיין ליקוטי הלכות ראש חודש הלכה ה' סעיף כ"ז: שם מדבר רבי נתן מענין המניעות והיאוש מלשוב לה' יתברך. ומסביר שהדרך לשוב לה' הוא לעשות מהתורות תפלות (עיין ליקוטי מוהר"ן תנינא סימן כ"ה). שדרך זה כבר הלכו בו שבעת הדושים, ודוד המלך התחיל לעורר זה הדרך ע"י שחבר ספר תהילים (שהוא כנגד חמשה חומשי תורה). אולם שלמות הענין תגלה בנאולה האחרונה בזמן משיח. ואפשר שזה המכוון באומרו "ואוליך אתכם בדרך חדש שלא היה מעולם וכו'". ב. משלי פרק י"ד פסוק י': "לב יודע מרת נפשו וגו'" וראה ליקוטי מוהר"ן תנינא סימן מ' "...כי כשנפולין לאיהו צרה, חס ושלום, אי עיקר הצרה בלב, כי הלב יודע ומרגיש הצרה ביותר, כמו שכתוב (משלי י"ד): "לב יודע מרת נפשו" כי "הלב מבין" (ברכות ס"א) ועל כן הוא מרגיש הצרה ביותר וכו'".

אריין, שרייט מען און מען שרייט און מען שרייט.³ (שיחות הר"ן סימן קכ"ט)
וכן עוד דבר מזה בכמה וכמה לשונות.

וכן גם על צרכי האדם הגשמיים הזהיר מאד, שיתפלל האדם על כל דבר
שיחסר לו הן דבר גדול והן דבר קטן כמו שמבאר בספר "לקוטי מוהר"ן"⁴
על פסוקי "טוב ה' לכל וגו', ופרש שם "טוב ה' לכל הדברים הן לרפואה
והן לפרנסה וכיוצא. כשמאמין פה בנדאי יהיה עקר השתדלותו בטר קדשא
בריהוה הוא" (הינו רק להתפלל אליו יתברך על כל דבר ודבר) "ולא ירדף אתר
תחבולות רבות" פי אינם מועילים כלל. ומעט דמעט המועילים אינו יודע
מהם ואינו יכול למצאם אבל לקרא להקדוש-ברוך-הוא זה טוב ומועיל לכל
דבר שבעולם וזה יכול למצא תמיד. כי "הוא יתברך בנמצא תמיד" עין שם.
ואמר ש'האדם צריך לקבל כל השפעתו והצטרכותו רק על-ידי תפלה ועל
כל הדברים הן דבר גדול הן דבר קטן יתפלל להשם יתברך, פי אם לאו אף
שהשם יתברך נותן לו כל מה שצריך הוא כמו בהמה שהשם יתברך נותן
לה גם כן כל הצטרכותה בלא תפלה. ובפרט לענין עבודת השם בנדאי אין
שום עצה רק תפלה ואמר, שהתפלה הוא עצה כללית ושרש לכל העצות
המובאים בספריו הקדושים, כי אמנם ספריו הקדושים מלאים עצות נראות
ונפלאות על כל דבר ודבר בעבודת השם. עצה ה' אשר לעולם יעמדו. אבל
העצות בעצמם קשה מאד לקיים, ועל כלם עקר העצה הוא רק תפלה
והתבודדות. ואמר שמקטן ועד גדול אי אפשר להיות איש ישראל כי אם
על-ידי התבודדות.⁵

וגם חזק אותנו מאד שלא יפל האדם בדעתו כלל פשוואה לפעמים שנועשה
לבו מטמטם מחמת גדל הדחקות והיסורים העוברים עליו בגשמיות
וברוחניות או מחמת טרדתו במשא ומתן ואינו יכול לדבר את אשר עם
לכבו,⁶ פי יקר מאד בעיני השם יתברך כל דבור ודבור שזוכה האדם לדבר

מקורות והערות

3. אפילו אם נופלים לתוך בוך, צועקים, וצועקים וצועקים. ק. סימן י"ד אות י"א. ר. תהלים פרק קמ"ה פסוק ט'. ש. שיחות
הר"ן סימן רל"ג. ת. לקושי הלכות גרים הלכה ג' סעיף י"ח: "ועל כן אמרו רבותינו זכרונם לברכה, בכל יום יצרו של אדם מתגבר
עליו ואלמלא הקדוש ברוך הוא עוזרו וכו'. ועל כן אין חכמה ואין תבונה ואין עצה לעמוד כנגדם כי אם על ידי התבודדות". ראה
לקוטי עצות ערך התבודדות סעיף ט"ז: "... כל הצדיקים והיראים האמתיים לא באו למדרגתם כי אם על ידי התבודדות ושיחה בינו
לבין קונו". א. עין לקוטי מוהר"ן תנינא סימן כ"ה: "ואפילו אם לפעמים נסתמך בדביו, ואינו יכול לפתח פיו לדבר לפניו יתברך
כלל, אף על פי כן זה בעצמו טוב מאד. והינו החכמה שהוא מוכן ועומד לפניו יתברך, וחפץ ומשתוקק לדבר, אך שאינו יכול, זה

לפניו יתברך מתוך עצם דחקו ועניותו בגשמיות ורוחניות. ואמר אפלו כשאין האדם זוכה לדבר לפניו יתברך רק דבור אחד¹ ואפלו רק "רבונו של עולם" בלבד גם זה יקר מאד אצלו יתברך. ולמד דעת אותנו אשר בעת שרואה האדם שהוא רחוק מאד מהשם יתברך ולבו מטמטם מאד ואינו יכול לפתח את פיו, מוכרח האדם לחפש בעצמו נקודות טובות הנמצאים בו עדין ויחיה עצמו בהם ולהודות להשם יתברך עליהם, ועל-ידי-זה יפתח פיו ויוכל להתפלל ולפרש שיחתו לפניו יתברך פראוי פמבאר ב'לקוטי מוהר"ן'² "אזמרה לאלקי בעודי" עין שם.

וכן הוא בגשמיות גם כן כשעוברים על האדם צרות ויסורים שונים והם אוטמין את לבבו, עד שקשה וכבד לו אפלו להתפלל ולפרש שיחתו לפני השם יתברך, אז דוקא צריך האדם לחפש ולמצא את ההרחבות שהשם יתברך מרחיב לו בתוך צרותיו והטובות שעשה עמו עד הנה ולהודות להשם יתברך עליהם ועל-ידי-זה בנדאי יפתח לבבו ויוכל להתפלל ולצעק להשם יתברך פראוי.

ועין ב'לקוטי הלכות' הלכות פלאי בהמה³ שנה בחינת "לעולם יהיה אדם מודה על העבר וכו'⁴ ועל-ידי-זה יוכל להיות צועק לעתיד לבוא בחינת "לך אזבח זבח תודה ובשם ה' אקרא"⁵, ומפרש בזה מה שכתוב אצל דוד⁶ "מזמור לדוד בכרחו מפני אבשלום בנו ה' מה רבו צרי וגו'⁷, כי על-ידי שהתחיל לזמר המזמור ולהודות להשם יתברך מה שאבשלום בנו ודף אחריו, כי "סתם ברא מרחם על אבא"⁸ על-ידי-זה היה יכול לצעק פראוי אחר-כך ה' מה רבו צרי ובלא העצה הזאת היה קשה לו אז לצעק להשם יתברך פראוי, עין שם ועין לקמן בפנים הספר הזה אות מט.

ואמר אשר עקר הפלי זין של איש הישראלי לנצח את יצרו הרע הוא רק התפלה והתבודדות ועל-ידי כל דבור ודבור של תפלה והתבודדות הוא

מקורות והערות

בעצמו גם כן טוב מאד, וגם יוכל לעשות לו שיחה ותפלה מזה בעצמו. ועל זה בעצמו יצעק ויתחנן לפניו יתברך, שנתרחק כל כך, עד שאינו יכול אפלו לדבר. ויבקש מאתו יתברך רחמים ותחנונים, שיחמל עליו ויפתח פיו, שיוכל לפרש שיחתו לפניו. ב. ליקוטי מוהר"ן תניא סימן צ"ו. ג. חיי מוהר"ן סימן ת"מ. ד. סימן רפ"ב. ה. יורה דעה כלאי בדמה הלכה ד' אות ו'. ז. ראה מסכת ברכות דף ג'ד': "הנכנס לכרך מתפלל שתים: אחת בכניסתו ואחת ביציאתו. בן עזאי אומר ארבע: שתים בכניסתו ושתיים ביציאתו, נותן הודאה על שעבר וצועק (מתפלל) על העתיד". ז. תהילים פרק קט"ז פסוק י"ז. ח. תהילים פרק ג': עיין שם כל המזמור. ט. ברכות דף ו' עמוד ב' וכגירסא שבעין יעקב.

מנצח הרבה, כמוכן כל זה ב'לקוטי מוהר"ן' חלק ראשון סימן ב' ואף-על-פי שמחמת שאין רגע בלא פגע בודאי היו צריכין לקיים אין רגע בלא פגע' ובקשה, אף-על-פי-כן גם מעט הדבורים שזוכה האדם לדבר לפניו מתוך עצם דחקו וענייתו באיזה פעם ביום ונושא עיניו למרום ופורש כפיו לפניו יתברך גם זה יקר מאד אצלו יתברך, וכמבאר גם בזהר הקדוש (פרשת בלק) על פסוק "תפלה לעני כי יעטף" כמה וכמה יקר אצל השם יתברך תפלת העני אפלו העני המתפלל על צרכיו הגשמיים על חסרון פרנסתו וכיוצא עין שם¹.

ועין ב'לקוטי הלכות' הלכות תפלת המנחה הלכה ז' שמבאר שם, שכל שכן וכל שכן כשאדם מרגיש עניותו ושפלותו במעשיו הרעים, ובפרט כשנזפלין על האדם שני מיני העניות שהוא עני מן הדעת מרובי קלקוליו העצומים וגם הוא עני ומחסר פרנסה מאד והעניות וחסרון פרנסתו מבלבל אותו מאד, וכשמשפיל על דרכיו ומטה לבו להרמזים והפרושים שהשם יתברך קורא אותו בכל יום, ורואה שאין לו שום תקנה, פי מימין ומשמאל אין סומך. מעשיו מקלקלים מאד ופרנסתו דחוקה, ואשתו ובניו צועקים לחם ופרנסה ומלבושים ושאר הצטרכות ההכרחיים, וכשהוא מתגבר מכל זה ושופך שיחו לפני השם יתברך מתוך עצם עניותו ודחקו בבחינת "תפלה לעני כי יעטף" וכו'² זה יקר מאד אצל השם יתברך, וכמו שכתוב: "כי לא בזה ולא שקץ ענות עני ולא הסתיר פניו ממנו ובשועו אליר שמע", מפלל שראוי לבזותו ולשקצו ולהסתיר פניו ממנו, אף רבים רחמיו ואינו מבזהו ואינו משקצו וכו', עין שם דבריו המתוקים מדבש ותבין לנפשך עד כמה צריה האדם לחזק עצמו בענין זה של התבודדות ושיחה בינו לבין קונו בכל מה שעובר עליו.

ופעם אחת אמר שיכולין להפיר באחד אם יש לו התבודדות". הינו פי

מקורות והערות

1. לשון נופל על לשון; פגע הוא צרה ופגע הוא גם לשון תפילה (מסכת ברכות דף כ"ו עמוד ב') "...ואין פגיעה אלא תפילה".
 2. תרגום לשון חזו"ר (פרשת בלק דף קצ"ה): שלש בחינות נקראות תפילה: תפילה למשה, תפילה לדוד ותפילה לעני והחשובה מכולן תפילה לעני. מה הטעם: לפי שעני יש לו לב משבר. וכאשר הוא מתפלל את תפילתו, פותח ה' את כל חלוני הדקיע (המיועדים לקבלת התפילות) וכל שאר התפילות העולות לרקיע נדרות מפני תפילת העני שבור הלב, כמו שכתוב "תפלה לעני כי יעטוף". שואל חזו"ר: מה פירוש "כי יעטוף" כי יעטוף היה צריך לכתוב. אלא "כי יעטוף" הכוונה שהוא עוטף את כל התפילות שבעולם והן אינן עולות עד שתפילתו של העני עולה, והקב"ה אומר יתאחרו כל התפילות, ותפילה זו תכנס אלי בתחילה. ל. אות מ' בסופו. מ. ליקושי מוהר"ן סימן נ"ד סעיף ב'. נ. תהלים פרק ק"ב פסוק א'. ס. תהלים פרק כ"ב פסוק כ"ה. ע. חיי מוהר"ן סימן ת"מ.

על-ידי-זה נתגלה על פניו בוישה ויראה גדולה מהשם יתברך, ולא לחנם מתאר הפייטן³ את מראה הפהן הגדול בצאתו מבית קדש הקדשים כיושב בסתר לחלות פני מלך, מראה כהן. ומכל זה תבין לנפשך מעלת המתבודד והיושב בסתר לשפך לבו ונפשו פנים נכח פני השם. גם גלה לנו, שעקר הזמן לזה הוא בלילה⁴, שאז בלילה יתבודד האדם בינו לבין קונו ויפרש לפני השם יתברך את כל לבו ויחפש הרוח טובה הינו הנקודות טובות שיש בו עדין ולבררם מתוך הרוח רעה ועל-ידי-זה יזכר תמיד תכליתו האחרון לעולם הבא, כמו שכתוב ב'לקוטי מוהר"ן'⁵ על פסוקי "אזכרה נגינתי בלילה עם לבבי אשיחה ויחפש רוחי", עין שם. וכן הזהיר מאד לעסק הרבה באמירת תהלים ושאר תחנונות ובקשות ולמצא את עצמו בתוך פל המזמורי תהלים⁶, שאומר כי רק על ענין מלחמת היצר נתיסד כל ספר תהלים ועקרו נאמר בשביל כל אחד מישראל, שינצל ממלחמת היצר הרע וחילותיו שהם עקר האויבים והשונאים של האדם שרוצים להורידו לשאל תחיתות חס ושלום⁷. וכן הזהיר מאד לעשות מהתורות תפלות⁸, הינו שבכל מקום שילמד האדם יתחיל להסתפל על עצמו כמה הוא רחוק מכל זה על-ידי מעשיו הרעים וישפך על-ידי-זה את לבו לפניו יתברך ויפרש על-ידי-זה את נגעי לבו ומכאובי נפשו באותו העת מכל מה שעובר עליו, ואמר שנעשה מזה שעשועים גדולים⁹. ואמר שעדין לא עלו שעשועים כאלה לפני השם יתברך כמו אלו השעשועים שנעשין על-ידי התפלות אלו שעושין מן התורות. ובודאי יזכה על-ידי-זה לתשובה שלמה ולחיי עולם.

וכן אמר פעם אחת לתלמידו הרב הצדיק הקדוש רבי נתן, זכר צדיק לברכה, בעל המחבר ספרי "לקוטי הלכות" הנ"ל בתחלת התקרותו אלי

מקורות והערות

פ. הפיוט "מראה כהן" שבסוף סדר העבודה בתפילת מוסף ליום הכיפורים. חובר ע"י פיטן קדום. צ. ליקוטי מוהר"ן סימן נ"ב, ג"ה. ק. ליקוטי מוהר"ן סימן נ"ד סעיף ו'. עיין גם בליקוטי מוהר"ן סימן רפ"ב. ר. תהלים פרק ע"ז פסוק ו'. ש. ליקוטי מוהר"ן תניא סימן ק"א, קכ"ה. ת. כמו שכתב בליקוטי הלכות יין נסך הלכה ג' אות ב': "כי עקר ההתגברות על היצר הרע והדמים ולעמד כנגד כל המניעות עד שיבוא לידי מעשה - הוא על ידי הפלה. כמוכן בדברי רבנו ז"ל כמה פעמים, שעקר ההתגברות לכות לכל הדברים שבקדושה הוא על ידי תפלה שהוא בחינת דוד, בחינת "ואני תפלה" שהוא בחינת כל ספר תהלים וכו'". א. ליקוטי מוהר"ן תניא סימן כ"ה: "גם טוב לעשות מהתורה תפלה, דהיינו כשלומד או שומע איזה מאמר תורה מצדיק האמת, אי עשה מזה תפלה... מתי יזכה גם הוא לבוא לכל זה וכמה הוא רחוק מזה וכו'". וראה (ליקוטי הלכות יין נסך הלכה ג' אות ב') "...שהוא בחינת כל ספר תהלים יסדר (דוד המלך), שדם חמשה ספרים כנגד חמשה חמשי תורה. דהיינו שכל השתדלותו והתגברותו שלחם מלחמת ה', ותקן תפלות הרבה דבתובים כספר תהלים, כדי להביא כל המצוות לידי מעשה שמכאן לקיים את התורה שהחזיר וצוה אותו משה רבנו, עליו השלום. ב. ליקוטי מוהר"ן תניא סימן כ"ה: "ובפרט כשעושה מתורה תפלה, מזה נעשה שעשועים גדולים מאד למעלה". ראה

זכרונו לברכה, בעת שנכנס אצלו פעם אחת לברו וספר אז לפניו את כל לבו. וצוה אז עליו אדוננו מורנו ורבונו, זכר צדיק לברכה, כמה הנהגות ודבר עמו אז הרבה דברים המשיבים את הנפש להחיותו ולחזקו בעבודת השם. ובתוף דבריו לקח אותו אדוננו מורנו ורבונו, זכר צדיק לברכה, בידו הקדושה סביב כתפיו ואמר לו בזה הלשון: (און וייטער איז זעהר גיט אז מען רעט זיך אויס דאס הארץ פאר השם יתברך אזו ויא פאר איין אמתן גוטן פריינד).¹ והדבורים האלו נכנסו בלב תלמידו הקדוש מורנו הרב רבי נתן, זכר צדיק לברכה, כאש בוערת ממש והבין תכף אשר רק על-ידי עצה זאת בודאי יזפה לכל מה שצריך בעבודת השם, כי כל מיני מחשבות שישפכ הוצר הרע בידעו וכל מיני מניעות שימנענו כלם יספר לפני השם יתברך ויבקש מאתו רחמים ותחנונים על כל דבר שיעזרוהו להיות כראוי לאיש ישראל באמת.

וגם ספר מורנו הרב הצדיק רבי נתן, זכר צדיק לברכה, כי בעת שדבר עמו אדוננו מורנו ורבונו, זכר צדיק וקדוש לברכה, ממערת אליהו שהיה שם בעת היותו בארץ-ישראל, אמר לו אדוננו מורנו ורבונו, זכר צדיק וקדוש לברכה, שאז, בעת עמידתו שם, נצטיר בעיניו מעמד אליהו שם להתפלל ולהתבודד שם. ובזה הלשון אמר לו: (איך האב מיר אויס גימאלט אט דא איז גישטאנין אליהו און האט זיך אויס גירעט דאס הארץ פאר השם יתברך).¹ וספר מורנו הרב רבי נתן, זכר צדיק לברכה, שאז נתעורר ונתחדש ונתחזק ביותר לעסק תמיד לפרש שיחתו לפני השם יתברך על כל דבר שחסר בעבודת השם יתברך, כי הבין אז מדבריו הקדושים האלו, שגם אליהו לא זכה למדרגתו, שלא טעם טעם מיתה וקבורה,² רק על-ידי תפלה והתבודדות, כי הלא כבר אמר, אשר כל הצדיקים לא באו למדרגתם, רק על-ידי התבודדות בתפלה ובקשה לפניו יתברך.

והנה מורנו הרב רבי נתן, זכר צדיק לברכה, אשר ממש נתקיים בו: "לא מש מתוף האהל",³ אהלו של תורה של רבונו הקדוש אור האורות וכו' בעל

שיחות הר"ן סימן קמ"ה: "גם אמר שכשעושין מהתורות תפלות נעשים מזה שעשועים גדולים למעלה שלא עלו לפניו יתברך שעשועים גדולים כאלה מימות עולם". ועיין בהקדמה לספר "ליקוטי תפילות". ג. ויותר מזה, טוב מאד שמשוחין את ליבו לפני ה' יתברך כמו לפני ידו אמתו. ד. שיערתי ותיארתי בדעתי, שכאן ממש עמד אליהו הנביא, וכאן ממש שפך ליבו לפני השם יתברך. ה. מדרש רבה בראשית פרשה כ"א פיסקה ג'. ו. ליקוטי מוהר"ן תנינא סימן ק'. ז. ההשאלה מהפסוק בספר שמות פרק ל"ג פסוק ו"א

'לקוטי מוהר"ן' זכר צדיק לברכה, הוא קבל דעתו הקדושה בשלמות נפלא יותר מכל תלמידיו הצדיקים, זכרונם לברכה, כי אדוננו מורנו ורבנו הקדוש, זכר צדיק לברכה, האיר בו הארת דעתו הקדושה כמאור הגדול במאור הקטן ואמר עליו אדוננו מורנו ורבנו, זכר צדיק לברכה, שהוא יודע ממנו יותר מכלם והוא למד ולמד ועשה וקיים כל דברי אדוננו מורנו ורבנו הקדוש זכר צדיק לברכה, בתכלית השלמות וגלה לנו דרכים ישרים בכל המדות טובות ובפרט בענין תפלה והתבודדות כפי אשר קבל מאדוננו מורנו ורבנו הקדוש, זכר צדיק לברכה, וחדש חדושים נוראים ונפלאים לחזק את כל אדם בעבודת השם הלא המה כתובים על ספרי "לקוטי הלכות" הקדושים שחבר אותם על כל ארבעה חלקי שלחן ערוך בפקדות אדוננו מורנו ורבנו, זכר צדיק לברכה, וגם חבר ספר "לקוטי תפלות" הכלול בהם תפלות תחנונות ובקשות ורצויים ופיוסים, ודויים והתעוררות גדול לנפש כל איש ישראל שיעורר האדם את עצמו, לזכר את אחריתו אשר יסוד על יסוד המאמרים הקדושים שבספר "לקוטי מוהר"ן" בפקדות אדוננו מורנו ורבנו, זכר צדיק לברכה.

ואמר פעם אחת על התפלות האלו לשון הפתוב: "תכתב זאת לדור אחרון, ועם נבוא יהלל יה," הינו שהתפלות האלה נכתבו לדור אחרון, ועתיד להבראות עם, שיהללו יה בהתפלות האלה, והפליג מאד במעלתם. וכתב בהקדמה לספר "לקוטי תפלות" בזה הלשון: תפלות כאלו עדין לא היו בעולם וכו'. והזהיר מאד לעסק בהם תמיד, עיני שם. ופעם אחת אמר - עכשו, שיצאו התפלות האלה בעולם, עתידים לתת דין וחשבון על כל יום ויום, שאין אומרים אותם. ואף על פי כן כתב שם בהקדמה, שגם מזה אל ינח האדם את ידו, דהינו לעסק בכל יום בהתבודדות לשפך שיחו לפני השם יתברך בפרטי פרטיות על כל דבר ודבר שרואה שחסר לו באותו העת ולעשות בעצמו מהתורה תפלות בלשון שמדברים בו, ורק על ידי זה יוכל להושע בכל דבר, כי אי אפשר לבאר בכתב בפרטיות כל הצטרכות האדם, ובפרט לפי השנויים שנעשים באדם בכל עת וזמן, עיני שם.

ועינן ב"שיחות-ה'ר"ן" (סימן רכ"ט) שכתב שם: בתחלה היה זה עקר התפלה מה שכל אחד היה מדבר מה שבלבו לפני השם יתברך בלשון שהיו מדברים בו, אף אחר-כך ראו אנשי-כנסת-הגדולה וכו' ותקנו סדר התפלה, וכמבאר בהרמב"ם הלכות תפלה, עין שם. אף על כל פנים מדינא זהו עקר התפלה. על כן גם עכשו שמתפללים סדר התפלה שתקנו אנשי-כנסת-הגדולה, טוב מאד להאדם להיות רגיל להתפלל לפני השם יתברך תפלות תחנונות ובקשות מלבד בלשון שמבין בו, שיזכהו השם יתברך לעבודתו, כי זה עקר התפלה, כנזכר לעיל וכו', עין שם. והנה ממילא מובן מזה, אשר כן גם עכשו, שזכינו שסדרו לנו הצדיקים שאחריהם תפלות נוראות כאלה, אף-על-פי-כן אל יסתפק האדם עצמו בזה לבד, אף צריק להרבות מאד לפרש שיחתו לפניו יתברך מלבד בלשון שמבין בו כל דבר בפרטיות, שרואה שחסר לו באותו העת, הן ברוחניות הן בגשמיות.

וראה ראינו באחרית הימים האלה בעת התפשטות החשך הנורא מאד שרבים מעמנו נתרחקו מאד מאד מעבודת ה' ונשטפו בזרם מי הזידונים של עולם השפל הזה ונטבעו בין מצולה ואין מעמד כמו שכתוב "טבעתי בין מצולה ואין מעמד"^כ, והכל רק מחמת אשר אינם משימים על לבם העצה הקדושה שכתוב אחר זה: "ואני תפלתי לך ה'" וכו', ורבים אינם יודעים שום דרך איה להתנהג בזה. והן אמנם מי שמשים לבו ועיניו בספרי אדוננו מורנו ורפנו הקדוש ותלמידו הקדוש מורנו הרב רבי נתן, זכר צדיק לברכה, בודאי ימצא בהם דרך אמת ויציב ונכון איה להתנהג בענין הקדוש הזה. אף דבריהם הקדושים המדברים מענין זה מפזרים בין דרושיהם הקדושים ולא כל אדם יכול למצא מבקשו בנקל וגם הלא הספרים האלה אינם מצויים ושכיחים ביד כל איש.

לזאת שמנו אל לבנו לקבץ בספר הזה מאמרים רבים מספרי אדוננו מורנו ורפנו הקדוש, זכר צדיק לברכה, ומספרי "לקוטי הלכות" הקדושים מתלמידו הקדוש המדברים מענין מעלת אמירת תהלים ומעלת המתבודד ושופף לבו כמים נכח פני ה' ודרכים ישרים הנחוצים לכל איש לדעת, איה

להתנהג ולחזק עצמו בזה. וקראנו שם הספר הזה "השתפכות הנפש" כי כלו מדבר איה שצריך כל אדם לשפך לבו ונפשו לפני השם, ורק זה הוא העצה הכללית על כל דבר ודבר הן ברוחניות והן בגשמיות. ובטח כאשר ישים האדם את עיניו ולבו אל הדברים האלה הכתובים בספר הזה, יתעורר לכבו להרגיל עצמו לילה בדרך הקדוש הישן הזה שדרכו בו אבותינו מעולם ועתיד להתחדש כשיבוא משיח צדקנו, כי רק הוא ימשיך בעולם הדרך הזה שילכו בו כל באי עולם כמו שמבאר ב"לקוטי הלכות" הלכות ראש-חדש^א וכמו שמבאר ב"לקוטי מוהר"ן^ב שעקר כלי זינו של משיח הוא התפלה וכל המלחמות שיעשה וכל הכבישות שיכבש הכל משם. וגם כל הגאולה העתידה תלויה בזה כמו שכתוב: "בככי יבואו ובתחנונים אוכילם"^ג. והשם יתברך ירחם עלינו שנזכה באמת לילה בדרך הקדוש הזה עד שיקים בנו מקרא שכתוב: "והביאותים אל הר קדשי ושמתים בבית תפלתי"^ד במהרה בימינו אמן.

אב"ן שתיה

הנהגותיו הקדושות של אדמו"ר ז"ל
בענין ההתבודדות הכתובות בספר "שבחי הר"ן

הנהגות אדונו מורנו ורבונו הקדוש מוהר"ן זצ"ל, בענין התבודדות כפי מה שכתוב בספרי שבחיו הקדושים. בספר "שבחי הר"ן" בתחלתו, בספרי הנהגותיו ויגיעתו בעבודת השם כתוב, עקר עבודתו אשר על ידה זכה למה שזכה הנה רק רבוי התפלות והתחנות והבקשות והרצויים והפיוסים שהיה רגיל מאד להתפלל ולהתחנן לפניו יתברך. והיה מרצה ומפיס אותו יתברך בכמה מיני תחנות ובקשות שיזכהו ברחמי לקרבו לעבודתו יתברך. ועקר מה שהועיל לו היה התפלות בלשון אשכנז המדבר בינינו, שהיה רגיל מאד ליחד לו איזה מקום שמצא שאין שם בני אדם והיה מפרש שיחתו לפני השם יתברך בלשון שמדברים בו, הינו בלשון אשכנז. והיה מרצה ומפיס אותו יתברך ומבקש ומתחנן לפניו יתברך בכמה וכמה מיני טענות ואמתלאות שראוי לו יתברך שיקרבו לעבודתו יתברך והיה רגיל בזה מאד מאד. והיה מבלה ימים ושנים על זה. גם היה מטמין עצמו על גבי בית אביו תחת הגג שהיה שם כמו חדר במחצה של קנים שמחזיקין שם תבן ומספוא, ושם היה מטמין עצמו והיה אומר תהלים והיה צועק בלחש להשם יתברך, שיזכהו לקרבו אליו יתברך.

והכלל שכל המיני בקשות שבעולם שנמצאים באיזה ספר שיהיה מצוי בינינו הכל כאשר לכל לא הניח שום תחנה ובקשה שלא אמרה כמה וכמה פעמים, הן תהלים וספר "שערי ציון" והבקשות הנדפסים בהסדורים הגדולים ושאר מיני בקשות ותחנות ואפלו התחנות הנדפסים בלשון אשכנז - כלם לא הניח מלאמרם. והיה רגיל לומר כל התחנות שאחר מעמדות הנדפסים אחר כל יום ויום והוא היה רגיל לומר כל התחנות כלם של כל הימים בפעם אחד. גם היה רגיל לפעמים לומר בתהלים רק הפסוקים המדברים מתחנות ובקשות וצעקה להשם יתברך. והיה אומר רק פסוקים אלו והשאר לא היה אומר והיה אומר כל הפסוקים האלו מכל ספר תהלים בפעם אחד.

ומלבד כל זה העקר היה מה שהיה מתפלל מעצמו, דהינו מה שהיה רגיל לדבר מלבו לפני השם יתברך בלשון אשכנז, שהיה מתפלל וטוען לפני השם יתברך בכמה מיני טענות ותחנונות ובקשות שאמר מדעתו ומלבו כנ"ל, שיזכה השם יתברך לעבודתו, וזהו העקר מה שהועיל לו לזכות למה שזכה. כן שמענו מפיו הקדוש בפרוש.

וכמה פעמים היה מדבר לפני השם יתברך דברי תחנונות ובקשות מלבו ונודמן לו בתוך דבוריו טענות יפות ותפלות נכונות ומסדרות והוטבו בעיניו, והיה כותבם אצלו לזכרון, למען יהיה רגיל להתפלל אותם גם אחר-כך, וכן היה רגיל פענן זה לדבר בינו לבין קונו הרבה מאד מאד, וכל תפלותיו היו שיזכה להתקרב להשם יתברך, והיו לו טענות גדולות להשם יתברך על זה, ואף-על-פי-כן היה נדמה לו תמיד, שאין מסתכלין עליו כלל ואין שומעין לו כלל, רק אדרבא, נדמה לו, שמרחיקין אותו מעבודתו יתברך בכל מיני הרחקות וכאלו אין רוצין בו כלל וכלל. כי היה רואה, שחולפין ועוברין כמה וכמה ימים ושנים, ועדין הוא רחוק מהשם יתברך ולא זכה עדין לשום התקרבות, על כן נדמה בעיניו שאין שומעין דבריו כלל ואין מסתכלין עליו כלל, רק אדרבא, מרחיקין אותו בכל מיני התרחקות מעבודתו יתברך. אף אף-על-פי-כן היה מחזק עצמו מאד ולא הניח את מקומו. וכמה פעמים היה שהיה נופל בדעתו מחמת זה שראה, שהוא מתפלל ומעתיר ומפציר כל כך שיתקרב לעבודת השם יתברך ואין מסתכלין עליו כלל. ומחמת זה נפל לפעמים בדעתו ולא היה מדבר עוד כל כך בינו לבין קונו איזה ימים. אחר-כך נזכר בעצמו והתביש בעצמו על שהרהר אחר מדותיו יתברך, כי באמת בודאי השם יתברך חנון ורחום וכו' ויבדאי הוא רוצה לקרבו וכו', וחסר ונתחזק בדעתו והתחיל שוב להעתיר ולדבר לפני השם יתברך כנ"ל וכן היה כמה פעמים.

עוד כתוב שם⁵ סימן קי"ז. בפפר אוסיאטין סמוך לעיר מעדועדוקע שם היה דר חמיו זכרוננו לברכה, ושם היה עקר גדולו. ושם הולך נהר גדול ועליו גדלים קנה-סוף הרבה למאד מאד. והיה דרכו בקדש של אדוננו מורנו

ורבנו, זכר צדיק לברכה, שהיה לוקח לפעמים ספינה קטנה ושט עמה בעצמו לתוך הנהר הנ"ל אף-על-פי שלא היה יכול היטב להנהיג ספינה זאת. אף-על-פי-כן היה שט עמה עד אחורי הקנה-סוף עד המקום שלא היו רואים אותו עוד. ושם עשה מה שעשה בתפלה והתבודדות אשרי לו, כי

באמת זכה למה שזכה כנראה בחוש מספריו הקדושים.

ובספר "חיי-מוהר"ן" כתב, שהיה רגיל לקחת סוס מבית חותנו ורכב עליו לאיזה יער, ושם ירד מן הסוס וקשרו לאיזה אילן, והוא הלך לתוך היער לעשות את שלו, להתבודד שם כדרכו. וכמה פעמים התיר עצמו הסוס וברח למקומו לבית חותנו. וכשראו שם שהסוס בא לבדו, היו דואגים ומתפחדים מאד, כי אמרו, שבודאי נפל מהסוס חס ושלום, וכמה פעמים נפלו עליו גשמים גדולים בעת שהיה ביער, ואחר-כך בא לביתו שעה בלילה או יותר. ועין לקמן שהעתקתי שם משיחותיו הקדושות, אשר במקום שגדלים עשבים, הינו בשדה או ביער, טוב מאד להתבודד שם.

עוד שם אמר, עקר מה שהגיע למדרגתו הוא רק על-ידי ענין פראסטיק שהיה מדבר הרבה ומשיח הרבה בינו לבין קונו ואמר תהלים הרבה בפשיטות ועל-ידי-זה דיקא הגיע למה שהגיע. ואמר אם הייתי יודע שהשם יתברך יעשה ממני מה שאני עתה (דהינו חדוש כזה) הייתי מזדרז כל כך בעבודתי, עד שמה שהייתי עושה ועובד השם יתברך בשנה כלה הייתי עושה ביום אחד, והיה מתגעגע מאד אחר מעלת העבודה בבחינת פראסטיק באמת ואמר איי פראסטיק. גם אמר שדבר עם כמה צדיקים גדולים ואמרו גם כן שלא הגיעו למדרגתם כי אם על-ידי ענין פראסטיק שעסקו בעבודתם בפשיטות גמור בהתבודדות ושיחה בינו לבין קונו וכו', ועל-ידי-זה הגיעו למה שהגיעו אשרי להם.

עוד שם^ט. רבנו זכרנו לברכה, אף-על-פי שהיה לו חדר מיוחד בהפפר שישב בו לבדו, אף-על-פי-כן היה הולך על-פי רב על פני השדה בתוך איזה יער וכיוצא והיה מתבודד שם הרבה. ופעם אחת הלכתי עמו בקהלת-קדש

מעדוועדוקע שְהִיָּה דָר שָׁם בַּתְּחִלָּה, וְהִלְכְתִּי עִמּוֹ אָנָּה וְאָנָּה אֶצֶל הַשְּׂדוֹת וְהַהָרִים וְנָטָה יָדוֹ עַל כָּל פְּנֵי הַשְּׂדוֹת וְהַהָרִים. וְאָמַר לִי עַל כָּל אֵלּוֹ הַשְּׂדוֹת וְהַהָרִים שְׂאֵתָה רֹאֵה סְבִיב הָעִיר וְעַל כָּל הַמְּקוֹמוֹת הַסְּמוּכִים לְהָעִיר סְבִיב בְּכֹלם הִלְכְתִּי וְסִבְבְּתִי כַּמָּה וְכַמָּה פְּעָמִים, הֵינּוּ שְׁהִיָּה הוֹלֵךְ וּמִתְבּוֹדֵד שָׁם בְּכָל הַמְּקוֹמוֹת הַנַּ"ל. וְסִפֵּר לִי שֶׁשָּׁם עַל רֹאשׁ הַהָר יֵשׁ מְקוֹם גְּבוּהָ מְאֹד, וְשָׁם בְּרֹאשׁ גְּבוּהוֹ יֵשׁ בַּתּוֹכוֹ כְּמוֹ בְּקַעֲזָה וְהִיָּה עוֹלָה עַל רֹאשׁ גְּבוּהָ הַהָר וְנִכְנָס לְתוֹךְ הַבְּקַעֲזָה שְׁבַתּוֹכוֹ וְשָׁם הָיָה אוֹהֵב מְאֹד לְהִתְבּוֹדֵד כַּמָּה פְּעָמִים. וּלְפַעְעָמִים הָיָה הוֹלֵךְ בְּמְקוֹמוֹת אֲחֵרִים כְּנַ"ל, וְכֹל זֶה הָיָה בְּקַהֲלַת־קָדֵשׁ מְעַדוֹעַדוֹקֵעַ שֶׁכִּבְרָה הָיָה צְדִיק מְפָרְסֵם בַּעַת שְׂדָר שָׁם. חוּץ מֵהַ שְׁהִיָּה מְרַבֵּה מְאֹד בְּהִתְבּוֹדְדוּת בַּעַת שְׁיִשֵּׁב בְּהַפְּסָר וְכַנַּ"ל. וְכֵן בַּתְּחִלָּה כְּשִׁישֵׁב בְּמַעֲזִיבּוֹ וְגַם אַחֲר־כֵּן בַּעַת שְׁיִשֵּׁב בּוֹזְלַטִּיפָאֵלֶע וּפְהָה קַהֲלַת קָדֵשׁ בְּרִסְלָב בְּכָל יוֹם וְיוֹם הָיָה מִתְבּוֹדֵד הַרְבֵּה. וְכַמָּה פְּעָמִים שְׁהִיָּה מִתְבּוֹדֵד כָּל הַיּוֹם כְּלוּ.

וּבְסִפֵּר "חיי מוהר"ן" כְּתַב, פְּעַם אַחַת אַחַר שֶׁנַּעֲשֶׂה מְפָרְסֵם נִסְעָה רַבִּי שֶׁמְעוֹן עִם רַבְּנֵי זְכוּרֹנוֹ לְבִרְכָה, דְּרָךְ כִּפּוּר אוֹסִיָּאטִין שֶׁשָּׁם יָגַע רַבְּנֵי זְכוּרֹנוֹ לְבִרְכָה, בַּעֲבוּדְתוֹ הַגְּדוּלָּה בְּבֵית חוֹתְנֵנו שְׁהִיָּה דָר שָׁם, וְנִסְעָה עִמּוֹ דְּרָךְ הַשְּׂדוֹת וְכִיּוֹצֵא וְהָיָה רַבְּנֵי זְכוּרֹנוֹ לְבִרְכָה, מִתְגַּעְגַּע מְאֹד וְאָמַר, כַּמָּה הָיָה טוֹב לְפָנַי בְּכֵאֵן, כִּי בְּכָל פְּסִיעָה וּפְסִיעָה הִרְגֵּשְׁתִּי טַעַם גֵּן עֵדֵן. כִּי שָׁם בְּאֵלּוֹ הַדְּרָכִים הָיָה רָגִיל לִילֵךְ וּלְהִתְבּוֹדֵד וְהָיָה מִצַּר וּמִתְגַּעְגַּע מְאֹד. וְאָמַר הֲלֹא כֵאֵן הָיָה טוֹב לְפָנַי מְאֹד וְלָמָּה לִי הַפְּרָסוּם שֶׁל עַכְשָׁיו. גַּם עוֹד פְּעַם אַחַת סִפֵּר בְּפָנַי שֶׁבְּהִיּוֹתוֹ בִּימֵי נַעוּרָיו כְּשֶׁהָיָה מִתְבּוֹדֵד בְּאִיזָה מְקוֹם בַּיַּעַר אוֹ בַּשְּׂדֵה, כְּשֶׁחֲזַר מִשָּׁם הָיָה כָּל הָעוֹלָם תְּדַשׁ בְּעֵינָיו וְנִדְמָה לוֹ כְּאִלּוֹ הוּא עוֹלָם אַחַר לְגַמְרֵי. וְלֹא הָיָה הָעוֹלָם נִרְאֶה בְּעֵינָיו כְּלָל כְּאִשֶּׁר מִקֵּדָם.

עוֹד שָׁם. סִפֵּר לִי אִישׁ אֶחָד מְזַלְאֲטִיפָאֵלֶע שֶׁבְּהִיּוֹתוֹ יוֹשֵׁב רַבְּנֵי זְכוּרֹנוֹ לְבִרְכָה בּוֹזְלַטִּיפָאֵלֶע, פְּעַם אַחַת בְּקִיץ הַתְּפִלָּל רַבְּנֵי זְכוּרֹנוֹ לְבִרְכָה, בְּפִקֵּר הַשָּׁפֵם וְאַחֲר־כֵּן שָׁלַח אֶת בְּתוֹ הַיְלָדָה שָׂרָה תַּחֲיָה וְקָרְאָה אוֹתוֹ לְבוֹא לְרַבְּנֵי זְכוּרֹנוֹ לְבִרְכָה. וְאָמַר לוֹ רַבְּנֵי זְכוּרֹנוֹ לְבִרְכָה, לֵךְ עִמִּי לְטִיֵּל. וְהָלַךְ עִמּוֹ חוּץ לְעִיר. וְהָלַךְ בֵּין הָעֵשְׂבִים וְכוּ', אַחֲר־כֵּן הִלְכוּ יוֹתֵר וּבָאוּ סְמוּךְ לְהָר אֶחָד

(שקורין מאגילא) שְׁהִיָּה שֵׁם סְמוּךְ לְעִיר וְשָׂאל אוֹתוֹ מֶה זֹאת, וְסֵפֶר לוֹ הָאִישׁ עֲנִין אוֹת הַמַּאגִּילָא. וְאָמַר לוֹ שְׂיִלְךָ עִמּוֹ לְשֵׁם וְנִכְנַס לְשֵׁם. וְכִשְׁנִכְנַס לְשֵׁם לֹא נִרְאוּ לַחוּץ כָּלֵל, כִּי הָיָה הַנִּלְיָה חֲלוּל בְּתוֹכוֹ וְעַמֵּק קִצַּת בְּתוֹכוֹ. וְנִכְנַס לְשֵׁם רַבְּנוּ, זְכוּרֵנוּ לְבִרְכָה, עִם הָאִישׁ הַנִּלְיָה. וַיֵּשֶׁב רַבְּנוּ זְכוּרֵנוּ לְבִרְכָה, שֵׁם עַל הָאָרֶץ. וְלִקַּח מִבֵּית יָד שְׁלוֹ סֵפֶר "שְׁעָרֵי צִיּוֹן". וְהִתְחִיל לֹמַר וּבְכָה מְאֹד מְאֹד. וְהָיָה אוֹמֵר לְהִלְיָי מִדָּף לְדָף וּבְכָה הִרְבֵּה מְאֹד מְאֹד בְּלֵי הַפֶּסֶק. וְהָאִישׁ עָמַד אֶצְלוֹ וְהִחְזִיק הַצּוּבִיָּה שְׁלוֹ. וְעָמַד מִשְׁתוּמֵם וַרְאֵה בְּכִיתוֹ הַגְּדוּלָה מְאֹד. וְשָׁהָה זְמַן הִרְבֵּה בְּזֶה וְכֹאשֶׁר פָּסַק מִלְּבַכּוֹת צִוָּה עַל הָאִישׁ הַנִּלְיָה שְׂיִלְךָ וְיִסְתַּפֵּל בַּחוּץ הַיְכָן הַיּוֹם עוֹמֵד. וַיֵּצֵא וַרְאֵה שֶׁכָּבַר פְּנֵה הַיּוֹם וְהִשְׁמַשׁ נוֹטָה לְשִׁקְעָה. וְכָל כֶּף הַתְּמַהְמָה בְּכִיתוֹ קְרוֹב לַיּוֹם שֶׁלֵּם בְּקִיץ בְּלֵי הַפֶּסֶק וְכוּ'.

עוֹד שֵׁם. גַּם כְּשִׁיֵּצֵא לְקַהֲלַת קֹדֶשׁ אוֹמְאֵן שְׁהִיָּה סְמוּךְ מְאֹד לְהִסְתַּלְקוֹתוֹ כְּמוֹ חֲצִי שָׁנָה וּכְבָר זָכָה לְמַעֲלָה עֲלִיּוֹנָה שֶׁלֹּא זָכָה בָּהּ אָדָם מִעוֹלָם כְּמִבְּאֵר כָּבֵד, גַּם שֵׁם הָיָה לוֹ הַתְּבוּדוֹת הִרְבֵּה מְאֹד. וַיַּעַם אַחַת נִכְנַס הַבַּעַל הַבֵּית שְׂדֵר רַבְּנוּ זְכוּרֵנוּ לְבִרְכָה, אֶצְלוֹ בְּשִׁכְנוּת שֵׁם בְּאוֹמְאֵן. וְשֵׁם הָיָה לְרַבְּנוּ זְכוּרֵנוּ לְבִרְכָה, חֲדָר מִיַּחַד שְׁהִיָּה תְּפִיסַת יָד בּוֹ. וְנִכְנַס הַבַּעַל הַבֵּית פְּתָאֵם לְאוֹתוֹ הַחֲדָר. וּמִצָּא אֶת רַבְּנוּ זְכוּרֵנוּ לְבִרְכָה, שְׁהִיָּה שׁוֹכֵב בְּפִשּׁוּט יָדַיִם וְרַגְלַיִם עַל הָאָרֶץ. אַף־עַל־פִּי שְׁהִיָּה אֲזוּ חֲלוּשׁ מְאֹד מְאֹד בְּלֵי שַׁעוֹר אֲשֶׁר חִיּוּתוֹ הָיָה בְּנִס וְכַמְעַט שְׁנֹגַע בְּכָל עֵת, אַף־עַל־פִּי־כֵן לֹא עֲזַב דְּרָכּוֹ הַטּוֹב עַל־פִּי פְּשִׁיטוֹת עַד הַשְּׁעָה הָאַחֲרוֹנָה שְׁנֹסְתַּלַּק לְמַעֲלָה לְמַעֲלָה אֲשֶׁרֵי לוֹ.

וְשִׁמְעָתִי שְׂאָמַר בְּסוּף יָמָיו, אִם הָיִיתִי יוֹדֵעַ מִקֶּדֶם בִּימֵי נַעוּרַי כְּמוֹ שְׂאָנִי יוֹדֵעַ עֵתָה מֶה שְׂיִכּוּלִין לְזִכּוֹת עַל־יְדֵי הַתְּבוּדוֹת לֹא הָיִיתִי מְאָבֵד וּמִפְּסִיד אֶת גּוּפֵי הַיְקָר כֹּל כֶּף בְּתַעֲנִיתִים וְסִגּוּפִים. וְהַכֵּלֵל - כִּי לְעוֹלָם לֹא נָח וְלֹא שָׁקַט אֶפְלוֹ בִּימֵי גְדֻלָּתוֹ אַף־עַל־פִּי שֶׁזָּכָה בְּהַשְׁגוֹת אֱלֹהוֹת לְמַדְרָגָה גְּבוּהָה וְעֲצוּמָה וְנוֹרָאָה מְאֹד אַף־עַל־פִּי־כֵן לֹא הִסְתַּפֵּק עֲצָמוֹ בְּזֶה וְטָרַח וַיִּגַּע בְּכָל עֵת וּבְכָל שְׁעָה וְכוּ' וְהִרְבֵּה בְּתַפְלוֹת וְתַחֲנוּנִים וּבְהַפְצָרוֹת וּבִקְשׁוֹת רַבּוֹת וּבַעֲגוּעִים וְכִסּוּפִין גְּדוּלִים וְנוֹרָאִים מְאֹד מְאֹד, עַד שֶׁבָּא לְהַשְׁגָּה וּמַדְרָגָה יוֹתֵר עֲלִיּוֹנָה. וְאַחֲרֵי־כֵן תִּכְף מִשְׁזָכָה לְזֹאת הַהַשְׁגָּה וְהָיָה קִצַּת בְּשִׁמְחָה,

ואחר-כך תכף פְּשֻׁכָה לְזֶה שְׂכַח כָּל הָעֵבֶר וְחִזֵּר וְהִתְחִיל מִחֵדָשׁ, כְּמוֹ שֶׁמִּתְחִיל לֵילֵף בְּקִדְשֵׁי יִשְׂרָאֵל, וְלִפְעָמִים הֵינּוּ שׁוֹמְעִין מִפִּי הַקְּדוֹשׁ בְּפִרוּשׁ שְׁאָמַר בְּלִשׁוֹן הַשְּׁתוֹקְקוֹת וְכִסּוּפִים אֵיךְ זֹכִים לֵהִיֹּת יְהוּדִי, וְאָמַר זֹאת בְּתַמִּימוֹת גְּדוֹל כְּאֵלוֹ לֹא הִתְחִיל עֲדִין כָּלֵל וְהִרְבֵּה לְהַפְצִיר אֶת הַשֵּׁם יִתְבָּרֵךְ בְּרִצּוּיִים וְכִסּוּפִים וְטַעֲנוֹת, עַד שֶׁזָּכָה לְהַמְדִּיגָה הַגְּבוּהָה מִמֶּנּוּ.

וְכֵן הָיָה כָּל פַּעַם עַד שֶׁבִּסּוּף הַגִּיעַ לְמַדְרַגָּה גְבוּהָה כְּזוֹ שְׂאֵי אֶפְשָׁר בְּתוֹךְ הַגּוּף לְהַשִּׁיג יוֹתֵר בְּשׁוּם אִפְן, וְעַל כֵּן הָיָה מִכְרַח לְהִסְתַּלַּק אָז. וְאָמַר בְּזוֹ הַלְשׁוֹן: "אֵיךְ וּוְאֵלֵט שׁוֹיִן גִּיגְעָרִין דָּאָס הָעֵמְדִיל אוֹיס גִּיטֶאָהֶן, וּוְאָרִיִן אֵיךְ קָאן אוֹיף אֵיִין מַדְרַגָּה נִיט שְׁטֵעֶהֶן" וְאָף־עַל־פִּי שֶׁזָּכָה לְמָה שֶׁזָּכָה אָף־עַל־פִּי־כֵן הָיָה הַתְּפִלָּה וְהַהִתְבּוּדוֹת שֶׁלּוֹ בֵּינּוּ לְבֵינֵי קוֹנֵי בְּרוּחַ נְמוּכָה וּבְלֵב נִשְׁבֵּר בְּפִשִּׁטוֹת וּבְתַמִּימוֹת כְּמוֹ שֶׁכְּתוּב בְּסֵפֶר "חֵי מוֹהֵרִין", אֲשֶׁר פַּעַם אַחַת שָׂאֵל אוֹתוֹ אֶחָד מִבְּנֵי הַנְּעוּרִים הַקְּטַנִּים אֵיךְ לְהִתְבּוּדֵד וְלַמַּד אוֹתוֹ לֹאמַר לְפָנַי הַשֵּׁם יִתְבָּרֵךְ: רַבּוֹנוֹ שֶׁל עוֹלָם: רַחֵם עָלַי וְכוּ, כִּי הֵיִתְכַן שְׁיַעֲבֹרוּ יָמַי בְּהֵבֵל כְּזֶה וְכִי בְשִׁבִּיל כֶּף נּוֹצְרָתִי (וּבְלִשׁוֹן אֶשְׁכְּנוּ: הֵיִתְכַן אִז עַס זָאל מִיר אַזוֹי אַנְעֵק גֶּעֵהֶן דִּיא וְעֵלֵט בֵּינֵן אֵיךְ דִּעֵן פּוֹן דַּעֲסֵט וְעִיגִין בְּאַשְׁאִפִּין גִּינְאָרִין וְכוּ). אַחֲר־כֵּן, בְּאִיזָה עֵת, עָמַד זֶה הָאִישׁ אַחַר כְּתִלֵי רַבּוֹנוֹ זְכוֹרֵנוּ לְבִרְכָה, וְשָׁמַע שֶׁרַבּוֹנוֹ, זְכוֹרֵנוּ לְבִרְכָה בְּעֲצָמוֹ שֶׁפָּה אֶת לְבוֹ לְפָנַי הַשֵּׁם יִתְבָּרֵךְ בְּדַבּוּרִים כְּאֵלוֹ.

וְכֵן אַחַר שְׁאָמַר אֲדוֹנָנוּ מוֹרְנוּ וְרַבּוֹנוֹ, זְכַר צְדִיק לְבִרְכָה, אֶת הַמַּאֲמָרִי "תְּעִיתִי כְּשֶׁה אֹבֵד" וְכוּ, שֶׁפָּרַשׁ שָׁם, שֶׁהַשֵּׁם יִתְבָּרֵךְ דִּרְכּוֹ לְקִרוֹת אֶת הָאָדָם תְּכַף כְּשֶׁרוֹאֶה שֶׁהוּא תוֹעָה מְדַרְךָ הַשֶּׁקֶל, יֵשׁ שֶׁקּוֹרְאוֹ בְּרַמְיָה וְיֵשׁ בְּקִרְיָאָה מִמֶּשׁ וְיֵשׁ שְׁבוּעַט בּוֹ וּמְכָהוּ, כִּי אוֹרִיתָא מִכְּרוֹת קַמִּיהוּ" עַד מֵתִי פְתִיִים תְּאָהֲבוּ פְתִיִים. וְהַתּוֹרָה הִיא הַשֵּׁם יִתְבָּרֵךְ בְּעֲצָמוֹ, שֶׁהוּא קוֹרָא אוֹתָם וּמְבַקֵּשׁ שֶׁיִּחְזְרוּ אֵלָיו, וְעַל כֵּן כְּשֶׁעֲדִין לֹא נָטָה הַרְבֵּה מְדַרְךָ הַיִּשָּׁר, אִז אֶפְשָׁר לוֹ בְּקַל לְשׁוּב, מִחֲמַת שֶׁהוּא מְכִיר עֲדִין אֶת קוֹל הַשֵּׁם יִתְבָּרֵךְ וְהַתּוֹרָה וְרִגִּיל בּוֹ, כִּי זֶה סְמוּךְ הָיָה אֶצֶל הַשֵּׁם יִתְבָּרֵךְ וְהָיָה שׁוֹמֵעַ קוֹלוֹ קוֹל הַתּוֹרָה וְעֲדִין לֹא שְׂכַח אֶת הַקּוֹל וְעַל כֵּן אֶפְשָׁר לוֹ בְּקַל לְשׁוּב, וְהוּא כְּמִשַׁל הַרוּעָה כְּאֲשֶׁר שָׁה אֶחָד תוֹעָה

ה. הייתי כבר פושט את כותנתי, כיון שאיני יכול לעמוד על מדרגה אחת. ו. ליקושי מווד"ן סימן ר"ו. ז. תהלים פרק קי"ט פסוק קע"ו. ח. כי התורה מצריחה לפנינו. ט. משלי פרק א' פסוק כ"ב.

מהדרך אִז תִּכְף הוּא קוֹרָא אוֹתוֹ, וּכְשֶׁהִשָּׂה עֲדִין לֹא תַעֲה הִרְבֵּה מִהֲדָרָךְ אֲזִי הוּא מִפִּיר הַקּוֹל וְהוֹלֵךְ אַחֲרָיו תִּכְף, אֲבָל כְּשֶׁכָּבַר נֹטֶה הִרְבֵּה מִהֲדָרָךְ אִז כָּבַר שְׂכַח אֶת קוֹל הַרוּעָה וְאִינוּ מִפִּיר בּוֹ. וְגַם הַרוּעָה מִתְנַאֵשׁ עוֹד מִלְבַקְשׁוֹ מִחֲמַת שְׁנָה זְמַן רַב שֶׁהִלֵּךְ וְתַעֲה מֵאֲתוֹ, כֵּן כְּשֶׁכָּבַר הָאָדָם הָאָרִיז זְמַן חֹס וְשְׁלוֹם בְּרִשְׁעוֹ וְנֹטֶה וְתַעֲה הִרְבֵּה מִדָּרָךְ הַיָּשָׁר לְאֵלּוֹ הַדְּרָכִים וְהַתּוֹעִים אִז קָשָׁה לוֹ לָשׁוּב וְכוּ'. וְזֶה תַעֲיִתִי כְּשֶׁה אֹבֵד, הִינּוּ שְׂתַעֲיִתִי מִדָּרָךְ הַיָּשָׁר כְּשֶׁה אֹבֵד הַנוֹטֶה מִהֲדָרָךְ כִּנְ"ל, עַל כֵּן אֲנִי שׂוֹאֵל מִלְפָּנֶיךָ בְּקֶשׁ עֲבֹדָךְ כִּי מִצְוֹתֶיךָ לֹא שְׂכַחְתִּי, הִינּוּ שְׂתַמְהָר לְבַקְשָׁנִי תִכְף כָּל זְמַן שֶׁאֲנִי זֹכֵר וְלֹא שְׂכַחְתִּי עֲדִין אֶת קוֹל מִצְוֹתֶיךָ וְכוּ', עֵינַי שָׁם. וְכַתּוּב בְּסֵפֶר "חֵי מוֹהֲרָן" שֶׁבִשְׂעָה שְׁגָלָה אֲדוֹנָנוּ מוֹרְנוּ וְרַבְּנוּ, זָכַר צַדִּיק לְבִרְכָה, אֶת הַמַּאֲמָר הַזֶּה, אָמַר לְתַלְמִידוֹ הַקְּדוֹשׁ הַרַב רַבִּי נֵתַן, זָכַר צַדִּיק וְקְדוֹשׁ לְבִרְכָה, שְׁנֵה הַמַּאֲמָר הוּא עֲכָשׁוּ (בְּעֵתִים הַלְלוּ) הַהֲתַבּוּדוֹת שָׁלוֹ.

וְאִם יִדְעָה וְשִׁמְעָה קֶצֶת מִגְּדֵל נִפְלְאוֹת יִגִּיעַתוֹ וְטִרְחַתוֹ בְּעִבּוּדַת הַשֵּׁם מִימֵי נְעוּרָיו מִפֶּשׁ (כַּמְבָּאָר קֶצֶת בְּסִפְרֵים "שִׁיחֹת הַרְ"ן" וְ"חֵי מוֹהֲרָן") וְגִדְל נִפְלְאוֹת הַשְּׁגָתוֹ הַקְּדוֹשָׁה וְהַנּוֹרָאָה וְהַנִּפְלְאָה מְאֹד, כִּידוּעַ וְכַמּוּכָן קֶצֶת לְכָל מְעִין בְּסִפְרֵיו הַקְּדוֹשִׁים אֲשֶׁר זָכוּ הָעוֹלָם לְהֵנוֹת מֵהֶם. לְבַד מִשְׁאָר חֲבוּרָיו הַקְּדוֹשִׁים אֲשֶׁר לֹא זָכוּ הָעוֹלָם לְהֵנוֹת מֵהֶם כְּמוֹ הַסִּפְרִים אֲשֶׁר פָּקַד לְשַׂרְפָּם וְהַסִּפֵּר הַגָּנוּז שֶׁלוֹ בְּכַחֲנִית וַיֵּרָא אֱלֹהִים אֶת הָאוֹר כִּי טוֹב - לְגַזֵּל. כַּמְבָּאָר בְּמִקּוֹם אַחַר מִזְהָר. לְבַד מִתַּעֲלוּמוֹת חֲכָמָה שֶׁזָּכָה לְהַשִּׁיג אֲשֶׁר לֹא זָכִינוּ לִידַע מֵהֶם אֲפִלוּ מִפִּי הַשְּׁמוּעָה וְהַיִּדְיָעָה לְבַד, וְאַחֲרֵי כֵן אֵלֶּה נִכְנַס בְּעִבּוּדַת הַשֵּׁם בְּתַמִּימוֹת אֲמַתִּי כֵן עַד שֶׁהֲתַבּוּדַד לְפָנָי הַשֵּׁם יִתְבַּרַךְ "תַעֲיִתִי כְּשֶׁה אֹבֵד" וְכוּ', וּבְאִפְסָן הַמְבָאָר בְּמַאֲמָר זֶה הַנִּזְכָּר וּבְנִדְאֵי אִם תִּתְבּוֹנֵן בְּזֶה תִתְפַּלֵּא מְאֹד עַל גְּדֵל תַּמִּימוֹת צְדָקָתוֹ שֶׁל רַבְּנוּ זָכְרוֹנוּ לְבִרְכָה, אֵךְ בְּאֲמַת הֵלֵא פְּסוּקַת זֶה עֲצָמוֹ אָמַר דָּוִד הַמֶּלֶךְ, עָלִיו הַשְּׁלוֹם, בְּסוֹף תַּמְנִיָּא אֲפִי שֵׁשׁ סוּדוֹת נוֹרְאִים וְנִשְׁגָּבִים מְאֹד וְכֵן בְּכָל מִזְמוּרֵי תְהִלִּים שֶׁכָּלֵם מְלֵאִים סוּדוֹת נוֹרְאִים וְנִפְלְאִים מְאֹד, וּמִי לֹא יִדַע וַיֵּאֱמִין גְּדֵל מַעֲלַת וּמְדֻרְגַת דָּוִד הַמֶּלֶךְ, עָלִיו הַשְּׁלוֹם,

1. חיי מוהר"ן סימן רל"ט. ב. חיי מוהר"ן סימנים קס"ט, ק"ע, קע"ב - קע"ו. ל. זוהר חלק א' דף מ"ה עמוד ב' חוזה חדש חלק א' דף ב' עמוד א'. מ. חיי מוהר"ן סימן קע"א. נ. פרק קי"ט שבתהלים מבונה "תמניא אפי" כלומר שמונה פנים, מכיון שהיא מסודרת על סדר אותיות ה"ב כשבכל אות שמונה פסוקים המתחילים באותה אות. ס. הכוונה שיש במזמור זה סודות וכו'.

ואף-על-פי-כן אמר על עצמו "תעיתי כשה אובד" וכו', פי לגדלתו יתברך אין חקר, וכן גדל בכייתו של אדונו מורנו ורבנו, זכר צדיק לברכה, לפני השם יתברך אי אפשר לבאר ולספר כלל, אף בקצרה אעתיק כמה דברים משיחותיו הקדושות.

בספר "שבחי-הר"ן" כתב שספר, אשר כל למודו בא לו ביגיעה גדולה. ובתחלה היה לומד משניות, ולא היה מבין למודו, והיה בוכה הרבה מאד לפני השם יתברך, שיאיר עיניו בתורתו, עד שזכה שיוכל ללמד משניות. וכן אחר-כך כשילמד גמרא, לא היה מבין גם כן, והיה בוכה גם כן הרבה מאד, עד שזכה להבין, וכן אחר-כך כשנתגדל והתחיל לעסק בלמוד הזהר הקדוש וכתבי האר"י, זכרונו לברכה, היה בוכה גם כן הרבה מאד לפני השם יתברך, עד שזכה להבין בכל מקום שלמד על-ידי תפלתו ובכייתו פנ"ל, עין שם. ומזה נראה, אשר גם מימי ילדותו היה רגיל הרבה מאד לבכות לפני השם יתברך על כל עבודה בעבודת השם.

וכן כתוב בספר "חיי-מוהר"ן"³, שבהיותו עדין ילד קטן כבן שש שנים, היה מתגעגע מאד לקבל שבת בקדשה גדולה פראוי. והלך למרחץ בערב שבת סמוך אחר חצות היום מיד וטבל את עצמו בזריזות ובא תקף לביתו ולבש בגדי שבת ונכנס לבית-המדרש והלך אנה ואנה ורצה להמשיך עליו קדשת שבת ונשמה יתרה. והיה חפץ לראות איזה דבר, אף לא ראה כלל. ובתוף כה התחילו לכנס אנשים לבית-המדרש, ובא איזה איש חשוב ועמד אצל שלחנו שמתפלל עליו, שקורין בלשון אשכנז שטענדר, והתחיל לומר שיר-השירים, והלך הוא זכרונו לברכה, והכניס ראשו למטה בתוף השטענדר, ומחמת שהיה עדין ילד קטן, לא הקפידו עליו, והיה מנח שם והתחיל לבכות לפני השם יתברך. ובכה מאד בדמעות שליש כמה שעות עד הערב, עד שעניו נעשו נפוחות (שקורין גישואלין) ואחר-כך פתח את עיניו, ונדמה לו כאלו הוא רואה איזה אור, מחמת שפבר גדלקו הנרות, ועניו היו סתומות כל כה מבכיה, ואז נתקרר דעתו קצת, עין שם.

וכן אחר-כך כשנתגדל לא עזב דרכו הקדוש הזה, כמו שהעתקתי לעיל,

אשר גם בהיותו יושב בזלאטיפאלע אחרי בואו מארץ-ישראל, הלך להתבודד חוץ לעיר עם עוד איש אחד ובכה מאד אז לפניו יתברך, עד שנתממהה בבכיתו קרוב ליום שלם בקיץ בלי הפסק. ושמעתי מאבי מורי זכרונו לברכה, אשר פעם אחת ישב אדוננו מורנו ורבנו, זכר צדיק לברכה בחדרו ובכה כל כך הרבה מאד לפני השם יתברך, והדמעות ירדו מעיניו על הארץ, עד שנתלחלח הארץ כל כך מהדמעות, עד שנדבק עקב המנעל שלו אל הארץ מחמת לחלוחית הדמעות. וכן עוד שמעתי ממנו אשר פעם אחת בימי הסכות הקדושים כשהקיף אדוננו מורנו ורבנו, זכר צדיק לברכה, את הבימה בהאתרוג ומיניו ראו אנשיו אחר-כך על הקרקע במקום שהלך סביב הבימה שנתלחלח הקרקע מהדמעות שלו ששפה אז בעת הקיפו את הבימה.

וכתוב בספר "שיחות הר"ן" אשר פעם אחת נתן הטלית הישן שלו במתנה לאחד מגדולי מקרביו ואמר לו: הזהר מאד לכבד הטלית הזו, כי כמו מספר שערות שיש בהטלית כל כך דמעות שפכתי לפני השם יתברך עד שידעתי מהו טלית, ואמר אשר בכל עת שהוא מגלה תורה, הוא בוכה קדם. וגלה על זה סוד נפלא בספרו הקדוש "לקוטי-מזהר"ן", חלק א' סימן רס"ב, וכן כתב שם, כי ממעינות התורה שמחדשים, נובעים מהם נהרות, ובאים הסטרא אחרא והחיצונים לשתות מאלו הנהרות ועל פן צריכין לבכות קדם שמחדשים בתורה, ואז נעשה מהבכי נהרות בבחינת: "מבכי נהרות חבש" P, עין שם ברש"י. ואז הסטרא אחרא והחיצונים שותים מאלו הנהרות שנעשו מהבכי, ועל-ידי זה אין להם שום יניקה מהחדושים דאורייתא. ועל פן נקרא חבור ההלכות והחדושים בשם "מסכת" בבחינת: "ושקני בבכי מסכתי", כי צריך למסך את משקה החדושים בבכי. וזה בחינת "על נהרות כבל" S, בחינת הנהרות שנעשים מהחדושים הכלולים בתלמוד כבלי. "שם ישבנו", בחינת הישיבות הקדושות, ששם לומדים אלו החדושים. "גם בכינו", כי צריך לבכות מקדם כנ"ל עין שם.

וכן היה הולך תמיד בלב נשבר מאד¹ ולא היה רגיל בפנים שוחקות. ושמענו שממחתו משפחתו הבעל-שם-טוב זכרונו לברכה, באה

צ. סימן קע"ב. ק. איוב פרק כ"ח פסוק ו"א. ד. תהלים פרק ק"ב פסוק ו' ופירש רש"י שם "בכני מסכתי" בדמעות ומתני. ז. תהלים פרק קל"ז פסוק א'. ה. לב נשבר אינו עציבת - ראה שיחות הר"ן שיהא רל"א.

ממלכות בית דוד כידוע להעולם על כן גם זרעו על-פי רב הם הולכים בלב נשבר מאד, כי דוד המלך, עליו השלום, יסד ספר תהלים שרבו הוא דברי כבושים היוצאים מלב נשבר, כי כל דבריו הם רק צעקות ותחנונים בלב נשבר מאד, על כן גם זרעו עתה יש להם לב נשבר על-פי רב. אבל לנו הזהיר מאד להיות בשמחה תמיד ואמר כי אנשים כערככם יכולים לבוא מלב נשבר לעצבות חס ושלום, על כן צריכין ליחד איזה שעה ביום שיהיה לו לב נשבר ולפרש שיחתו לפניו יתברך, אבל שאר כל היום יהיה רק בשמחה ועל-ידי השמחה בנקל לו ליחד שעה ביום לשבר את לבו לפניו יתברך, אשרי מי שיזכה לילה בדרכים ונהגות אלה אז בודאי יזכה לאחרית טוב.

אב"ן שתיה

פתיחה

כָּבֵר הִבֵּאתִי לְעִיל בַּהֲקַדְמָה, אֲשֶׁר כָּל אֲבוֹתֵינוּ וּנְבִיאֵינוּ וְחַכְמֵינוּ הִקְדוּשִׁים, זְכוּרֵנָם לְבִרְכָה, כָּלֵם הִלְכוּ בְּדֶרֶךְ הַזֶּה לְהִרְבּוֹת בַּתְּפִלָּה וּתְחִנּוּנִים וּלְפָרֵשׁ שִׁיחָתָם לִפְנֵי הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ מִכָּל מָה אֲשֶׁר עֵבֵר עֲלֵיהֶם, וְכָל אִישׁ וְאִישׁ צָרִיךְ גַּם כֵּן לִילֹךְ בְּדֶרֶךְ הַיֵּשֶׁן הַזֶּה וְרַק עַל־יְדֵי־זֶה יִזְכֶּה לַחַיִּי עוֹלָם וְלִהְיוֹת שְׂיַדְעָתִי שְׁנִמְצָאִים קֶצֶת אֲנָשִׁים הַמְהַפְכִים אֶת הָאֲמֶת וְאוֹמְרִים אֲשֶׁר לֹא־ישׁ הַעוֹמֵד בְּמִדְרָגָה פְּחוּתָה אֵין רְאוּי לַעֲסֹק בַּהֲתַבּוֹדְדוֹת לְפָרֵשׁ שִׁיחָתוֹ לִפְנֵי הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ לְבַקְשׁוֹ שְׂיִקְרָבוּ לְעַבּוֹדָתוֹ יִתְבָּרַךְ, רַק הַעֲנִינְן הַזֶּה שֶׁיֵּךְ לַגְּדוּלֵי הַצְּדִיקִים לְכֵן אֲמַרְתִּי לְהַצִּיג פֶּה בַּתְּחִלַּת הַסֵּפֶר אֶת הַמְּאֹמֵר הַנִּדְפָס בַּתְּחִלַּת סֵפֶר "לְקוּיֵי הַלְכוּת" אֲרַח חַיִּים הַמְתַּחֲחִיל מֵהַלְכוּת שְׁבַת אֲשֶׁר בּוֹ יוֹכִיחַ מִדְּבַרֵי חֲכָמֵינוּ זְכוּרֵנָם לְבִרְכָה הִקְדוּשִׁים הַפּוֹךְ דַּעְתָּם, רַק אֲדַרְבְּא, כָּל מָה שֶׁהָאָדָם יוֹדֵעַ בְּעַצְמוֹ רְחוּקוֹ בְּיִתְרָה מֵהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ צָרִיךְ לְחַזֵּק עַצְמוֹ בְּזֶה בְּיִתְרָה.

אֵיִתָּא בְּמִסְכַּת עַבּוּדָה זָרָה דָּף ה' "תְּנוּ רַבְּנָן, "מִי יִתֵּן וְהָיָה לְבַבְכֶם זֶה לְהֵם לְיִרְאָה". אָמַר לְהֵם מֹשֶׁה לְיִשְׂרָאֵל כְּפּוּיֵי טוֹבָה בְּנֵי כְּפּוּיֵי טוֹבָה, בְּשַׁעֲהָ שְׂאֵמֵר הִקְדוּשׁ בְּרוּךְ־הוּא לְיִשְׂרָאֵל מִי יִתֵּן וְהָיָה לְבַבְכֶם זֶה לְהֵם הָיָה לְהֵם לֹמַר תֵּן לָנוּ אֶתָּה וְכוּ', אִף מֹשֶׁה לֹא רָמְזָה לְיִשְׂרָאֵל אֶלֶּא לְאַחַר אַרְבַּעִים שָׁנָה, שְׁנֵאֵמֵר "וְאוֹלֹךְ אֶתְכֶם אַרְבַּעִים שָׁנָה בְּמִדְבָר וְכָתִיב וְלֹא נָתַן ה' לְכֶם לֵב לְדַעַת וְגו'", אָמַר רַבָּה שְׁמַע מִנָּה לֹא קָאֵי אֲנִשׁ אֲדַעְתָּה דְרַבָּה עַד אַרְבַּעִין שָׁנִין.

וּפְיִרְשׁ רַש"י: "לֹא רָמְזָה" - לְתוֹכָהּ זֶה אֶלֶּא לְאַחַר אַרְבַּעִים שָׁנָה בְּמִשְׁנָה תוֹרָה בְּעַרְבוֹת מוֹאָב אָמַר לְהֵם, וְלֹא נָתַן לְכֶם לֵב לְדַעַת שְׁתַּהֲיוּ יוֹדְעִים לְשָׂאֵל מָה הָיָה מִבְּקֶשׁ מִכֶּם אִף מֹשֶׁה רַבְּנוּ, עָלֵינוּ הַשְּׁלוֹם, לֹא נִזְכָּר לְתַת עַל לְבוֹ דְּבָר זֶה עַד אַרְבַּעִים שָׁנָה: שְׁמַע מִנָּה לֹא קָאֵי אֲנִשׁ אֲדַעְתָּה דְרַבָּה. לְדַעַת סוּף דַּעְתוֹ וְתוֹבִנְתּוֹ עַד אַרְבַּעִים שָׁנָה שְׁהָרִי מֹשֶׁה לֹא רָמְזָה לְיִשְׂרָאֵל עַד אַרְבַּעִים שָׁנָה.

וְכָתְבוּ הַתּוֹסֵפוֹת "עַד אַרְבָּעִים שָׁנָה לֹא קָאֵי אָנֹשׁ וְכוּ", פֶּרֶשׁ רַש"י שְׂאֵף מִשָּׁה לֹא נִזְכָּר. וְאִם תֹּאמְרוּ אֲמַאי כַּעַס מִשָּׁה עַל יִשְׂרָאֵל הֲלֹא גַם הוּא לֹא נִזְכָּר. וַיֵּשׁ לֹאמֵר שְׁלֹפִי שֶׁהוּא לֹא הִיָּה צְרִיף לְתַפְלָה זֹו לֹא נָתַן לִב עַד אַרְבָּעִים שָׁנָה דְקָם אֲדַעְתָּה דְרַבְּהָ, אֲבָל יִשְׂרָאֵל שֶׁהִיוּ צְרִיכִים לְתַפְלָה זֹו הִיָּה לָהֶם לְהַתְּבוֹנֵן מֵאוֹתָהּ שְׁעָה שֶׁהָרִי כָּבֵד חֲטָאוּ בְּעַגְלָה וּבְמַרְגָּלִים, עַד כָּאֵן לְשׁוֹנוֹ.

וְכָתַב הַמְהַרְש"א בְּאַגְדוֹת¹ בְּדַבּוּר הַמִּתְחִיל "הִיָּה לָכֶם לֹאמֵר תָּן וְכוּ" הַגֵּם שְׂאֵמְרוּ חֲכָמֵינוּ זְכוֹרֵנָם לְבִרְכָּהּ, "הַכֹּל בְּיַדֵי שְׁמַיִם חוּץ מִיִּרְאֵת שְׁמַיִם". מִכָּל מְקוֹם פְּשִׁיטָא דְבִיד הַקְּדוּשׁ-בְּרוּךְ-הוּא לְהַטוֹת לִב בְּנֵי אָדָם לְטוֹבָה דְכַמְהָ פְּתוּבִים מוֹרִים עַל זֶה. עַד כָּאֵן לְשׁוֹנוֹ.

וּמִכָּל זֶה מְבָאָר לְעֵין הָאֵמֶת כַּמָּה מְזַהֲרִים חֲכָמֵינוּ זְכוֹרֵנָם לְבִרְכָּהּ, עַל הַתְּבוּדוֹת, דִּהְיֵנוּ לְפָרֶשׁ שִׁיחְתּוּ לְפָנֵי הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ וּלְבַקֵּשׁ מִלְּפָנָיו שִׁיתֵּן לָנוּ יִרְאֵת שְׁמַיִם לְבִלְתֵּי נְחֻטָא, אֶף-עַל-פִּי שֶׁהַכֹּל בְּיַדֵי שְׁמַיִם חוּץ מִיִּרְאֵת שְׁמַיִם, אֶף-עַל-פִּי-כֵן הַכֹּל בְּיָדוֹ וְצְרִיכִין לְבַקֵּשׁ אוֹתוֹ יִתְבָּרַךְ דִּיקָא עַל זֶה כְּמוֹ שְׂמְבָאָר הַיֵּטֵב בְּגִמְרָא הַזֹּאת שְׂמִשָּׁה הַתְּרַעַם עֲלֵיהֶם מְאֹד וְקָרָא אוֹתָם כְּפּוּיֵי טוֹבָה עַל שֶׁלֹא אָמְרוּ לְהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ תָּן לָנוּ אֶתָּה, שֶׁהוּא יִתְבָּרַךְ יִתֵּן לָהֶם יִרְאֵת שְׁמַיִם וְכַמְבָּאָר שֵׁם בְּמַהֲרַש"א הַנ"ל.

אֲבָל צְרִיכִין לְהַכְנִיס עֲצֻמוֹ מְאֹד מְאֹד בְּהַלְמוּד שֶׁל הַתְּבוּדוֹת, דִּהְיֵנוּ לְבַקֵּשׁ אוֹתוֹ יִתְבָּרַךְ תְּמִיד תָּן לָנוּ אֶתָּה יִרְאֵת שְׁמַיִם, וְלְבִלִי לִפְלַל בְּדַעְתּוֹ בְּשׁוּם אִפְּן עַד שְׂאֵמְרוּ חֲכָמֵינוּ זְכוֹרֵנָם לְבִרְכָּהּ שֵׁם, שְׂאֵף מִשָּׁה לֹא רִמְזָה לָהֶם כִּי אִם בְּסוּף אַרְבָּעִים שָׁנָה, כִּי אֵין אָדָם עוֹמֵד עַל דַּעְתּוֹ שֶׁל רַבּוֹ עַד אַרְבָּעִים שָׁנָה.

רְאֵה וְהִבֵּן הַיֵּטֵב כַּמָּה צְרִיכִין לְעַסֵּק בְּזֶה לְהִבִּין סוּף דַּעְתָּם שֶׁל רַבּוֹתֵינוּ, זְכוֹרֵנָם לְבִרְכָּהּ, שֶׁהִזְהִירוּ אוֹתָנוּ עַל זֶה. כִּי הַבְּעַל דְּבַר מִחֲלִישׁ מְאֹד דַּעְתּוֹ שֶׁל כָּל אֶחָד וְאֶחָד כָּאֵלוֹ עֲלִיו לֹא כּוֹנֵן רַבּוֹתֵינוּ זְכוֹרֵנָם לְבִרְכָּהּ, לְפִי עֲכִירַת מַעֲשָׂיו וְקִשְׁיוֹת עֲרָפוֹ וְכוּ. אֲבָל בְּאֵמֶת אֵינוֹ כֵּן, רַק הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ רוֹצֵה שְׁנַבִּין בְּעֲצֻמּוֹ סוּף דַּעְתּוֹ שְׂרָצוֹנוֹ וְחִפְצוֹ שְׁנַבְּקֵשׁ אוֹתוֹ תְּמִיד, תָּן לָנוּ אֶתָּה לִב טוֹב וְכֹשֶׁר לִירְאָה אֶת שְׂמִיךְ.

וְעֵינַי הֵיטֵב בְּתוֹסְפוֹת הַנִּלְמָה מֵהַשְּׁתַּכְּחוּת בְּתוֹרָצָה שֶׁמִּשָּׁה בְּעֶצְמוֹ לֹא שָׁם לְבוֹ
 כָּל כֶּף לְזֶה כִּי הָיָה צָדִיק גָּדוֹל וְלֹא הָיָה צָרִיךְ לְתַפְלָה זֶה, אֲבָל יִשְׂרָאֵל שָׂרְאוּ
 שֶׁכָּבֵר נִכְשְׁלוּ בְּעֵבְרוֹת גְּדוֹלוֹת בְּעֵגֶל וּבַמְּרַגְלִים הָיָה לָהֶם לְהַכְנִיס עֲצָמָם לְכוֹן
 דַּעַת הַשָּׁם יְתַבְּרָה, שֶׁרְצוֹנוֹ שְׂיִבְקָשׁוּ אוֹתוֹ שְׂיִשְׁמְרֵם מֵעֲבֻרוֹת וְשֶׁהוּא יִתֵּן לָהֶם
 יְרֵאת שָׁמַיִם שְׂזֶה עֲנִין תֵּן לָנוּ אֶתְּהָ הַנִּלְמָה.

וְהָרִי מְבַאֵר בְּתוֹסְפוֹת הַנִּלְמָה הַפּוּקֵה הַדַּעַת שֶׁל קִצַּת הַמְתַּפְּכִין אֶת הָאֵמֶת
 שְׂאוֹמְרִים, שְׂאִין רְאוּי לְעִסֵּק בְּהַתְּבוּדוֹת לְפָרֵשׁ שִׁיחְתּוֹ לְפָנֵי הַשָּׁם יְתַבְּרָה כִּי
 אִם גְּדוֹלֵי הַצְּדִיקִים, אֲבָל לֹא בְּנֵי הַנְּעוּרִים וּבַפְּרֻט אֲנָשִׁים מְגַשְׁמִים וְכוּ'. וְהָרִי
 מְבַאֵר בְּתוֹסְפוֹת הַנִּלְמָה הַהַפּוּקֵה מִמֶּשׁ, שְׂאֵדְרָבָא, מִשָּׁה רַבְּנוּ, עָלֵיו הַשְּׁלוֹם, לֹא
 הָיָה צָרִיךְ לְזֶה כָּל-כֶּף כִּי הָיָה צָדִיק גָּדוֹל, אֲבָל עַל יִשְׂרָאֵל דִּיקָא הַקְּפִיד מְאֹד
 מֵאַחַר שֶׁיִּדְעוּ אֶת מְדַרְגָּתָם הַפְּחוּתָהּ, מַחֲמַת זֶה דִּיקָא הָיוּ צָרִיכִין לְהַתְּחַזֵּק
 מְאֹד בְּהַתְּבוּדוֹת וּלְהִבִּין הֵיטֵב סוּף דַּעַתוֹ שֶׁל הַשָּׁם יְתַבְּרָה שְׂאֵף-עַל-פִּי
 שֶׁהוּא עֲצָמוֹ אוֹמֵר מִי יִתֵּן וְכוּ' שֶׁנִּרְאָה מִזֶּה שְׂאִין הַדְּבָר בִּידוֹ כְּמוֹ שְׂאֵמְרוּ
 רְבוּתֵינוּ זְכוּרֹנָם לְבִרְכָה, הַכֹּל בְּיַדֵּי שָׁמַיִם חוּץ מִירְאֵת-שָׁמַיִם. אֶף-עַל-פִּי-כֵן
 רְצוֹנוֹ שְׂנִבְקֵשׁ אוֹתוֹ תֵּן לָנוּ אֶתְּהָ הוּא עֲנִין הַהַתְּבוּדוֹת לְפָרֵשׁ שִׁיחְתּוֹ
 בֵּינוּ לְבִין קוֹנוֹ וּלְהַתְּחַנֵּן וּלְבַקֵּשׁ מִלְּפָנָיו עַל נַפְשׁוֹ שִׁיִּתֵּן לוֹ בְּרַחֲמָיו יְרֵאת
 שָׁמַיִם לְבַל יִחְטָא עוֹד וְכוּ' כִּי בְּאֵמֶת לְאֵמֶתוֹ הַכֹּל בִּידוֹ יְתַבְּרָה כְּמוֹ שֶׁכָּמָה
 פְּסוּקִים וּמֵאֵמְרֵי חֲכָמֵינוּ זְכוּרֹנָם לְבִרְכָה, מוֹרִים עַל זֶה וְכֵמוֹ שֶׁכָּתוּב
 בְּמַהֲרָשׁ"א הַנִּלְמָה. רַק שֶׁרְצוֹנוֹ יְתַבְּרָה דִּיקָא לְבַקֵּשׁ אוֹתוֹ עַל זֶה. וְזֶה בְּעֶצְמוֹ
 כּוֹנֵן מִי יִתֵּן וְהָיָה לְכַבֵּם, הֵינּוּ שְׂיִשְׁמְרוּ לְבָם הֵיטֵב לְזֶה לְבַקֵּשׁ וּלְהַתְּחַנֵּן לְפָנָיו
 יְתַבְּרָה תָּמִיד עַל זֶה וְלוֹמֵר תֵּן לָנוּ אֶתְּהָ וְכוּ', נֶאֱדָרְבָּאֵי יִזְכֶּה אוֹתָם הַשָּׁם
 יְתַבְּרָה לִירְאֵת שָׁמַיִם וּלְכָל טוֹב. וְעֵינַי הֵיטֵב בְּגִמְרָא הַנִּלְמָה וְתִבִּין כְּמָה וְכָמָה
 רְצוֹן הַשָּׁם יְתַבְּרָה שֶׁכָּל אֶחָד מִיִּשְׂרָאֵל יִבְקֵשׁ אוֹתוֹ עַל יְרֵאת שָׁמַיִם, שְׂזֶה הוּא
 עֲנִין הַהַתְּבוּדוֹת שֶׁהִזְהִירוּ אֲדוֹנֵנוּ מוֹרְנוּ וְרַבְּנוּ, זָכַר צָדִיק לְבִרְכָה, פְּעָמִים
 אֵין מְסַפֵּר אֲשֶׁרֵי שִׁיִּחְתּוֹ בְּזֶה.

וְעֵינַי בְּסֵפֶר "עֲלִים לְתוֹרָפָה", (מְמוֹרְנוּ הָרַב רַבִּי נֶתָן, זָכַר צָדִיק לְבִרְכָה, מִכְּתָב ר"ז)
 שְׁכּוֹתֵב שָׁם גַּם כֵּן, אֲשֶׁר מִי שֶׁהוּא בְּמְדַרְגָּה פְּחוּתָהּ, צָרִיךְ לְחַזֵּק עֲצָמוֹ בְּיֹתֵר
 בְּהַתְּבוּדוֹת לְפָרֵשׁ שִׁיחְתּוֹ לְפָנָיו יְתַבְּרָה. וְאֵדְרָבָא, דְּבוּרָיו שֶׁל אִישׁ הַנְּמוּךְ
 מְאֹד עַל-יְדֵי מַעֲשֵׂיו שְׂאִינֵם הַגּוֹנִים, יִקְרִים אֲצָלוֹ יְתַבְּרָה יוֹתֵר וְיוֹתֵר. וְכוּתֵב
 שָׁם בְּזֶה הַלְּשׁוֹן: חֲזַק, בְּנִי, וְחַזֵּק לִילָךְ בְּדַרְךְ הַזֶּה לְדַבֵּר הַפְּסוּפִים דְּקַרְשָׁה

בכל יום בפה, ותכריח עצמך מאד להרגיל עצמך לזה, ותאמין שאיך שהוא גם הדבורים שלך יקרים מאד בעיני השם יתברך, כי הוא ברחמיו מתאנה גם לתפלתך, כי כל העולמות עם כל עבודתם הגדולה, שעובדים אותו יתברך באימה וביראה תמיד, אינו עולה אצלו יתברך כלל כנגד שיחה אחת ותפלה אחת של בן-אדם שבזה העולם השפל, כמבאר בהתורה "כי מרחמם ינהגם" (לקוטי תניינא, סימן ז). ואם האדם נמוך מאד על-ידי מעשיו שאינם עולים יפה, אדרבא, כשהוא מפרש שיחתו לפניו יתברך ועובד איזה עבודה, יקר בעיניו יתברך יותר ויותר, כי זה עקר כבודו יתברך, כשהרחוקים מאד נמשכים לעבודתו יתברך, כמבאר בספריו הקדושים וכו', עין שם.

ואגב שאני עוסק בהעתקת זה הספר, אעתיק גם כמה מאמרי רבותינו, זכרונם לברכה, בגמרא ומדרשים וזהו הקדוש המדברים מגדל מעלת התפלה לבקש רחמים ותחנונים לפני השם יתברך על כל דבר, אשר רק על ידי זה יוכל להושע בכל דבר.

אב"ן שתיה

מאמרי חו"ל

אודות גודל מעלת התפילה

א. "אמר רבי אלעזר: גדולה תפלה יותר ממעשים טובים שאין לה גדול במעשים טובים יותר ממשנה רבנו אף-על-פי-כן לא נענה אלא בתפלה, שנאמר "...אל תוסף דבר אלי" וסמיה לה עלה ראש הפסגה וכו'. ואמר רבי אלעזר: גדולה תפלה יותר מן הקרבנות, שנאמר "למה לי רב זבחיכם" וכתיב "ובפרשכם כפיכם וגו'", אמר רבי חנינא: כל המאריך בתפלתו אין תפלתו חוזרת ריקם וכו', אם ראה אדם שהתפלל ולא נענה יחזור ויתפלל, שנאמר "קוה אל ה' חזק ויאמץ לבך וקוה אל ה'". תנו רבנן, ארבעה צריכין חזק ואלו הן: תורה ומעשים טובים, תפלה ודרך ארץ וכו' תפלה מנין, שנאמר "קוה אל ה' חזק ויאמץ לבך וקוה אל ה'".

ב. רבי אלעזר אומר: "העושה תפלתו קבע" וכו' מאי קבע אמר רבי יהושע אמר רבי אושעיא: כל שתפלתו דומה עליו כמשאוי^א ורבנן אמרי כל שאינו אומרה בלשון תחנונים

ג. אמר רבי יצחק: אמרי במערבא^א משמה דרבה בר מרי: בוא וראה שלא פמדת הקדוש-ברוך-הוא מדת בשר נדם. מדת בשר-נדם מקניט את חברו ספק מתפיס הימנו ספק אין מתפיס, ואם תאמר מתפיס הימנו ספק מתפיס בדברים וכו', אבל הקדוש-ברוך-הוא אדם עובר עברה בסתר מתפיס ממנו בדברים שנאמר^א "קחו עמכם דברים ושובו אל ה'", ולא עוד אלא שמחזיק לו טובה, שנאמר^א: "יקח טוב", ולא עוד אלא שמעלה עליו הכתוב כאלו

מקורות והערות

1. ברכות דף ל"ב עמוד ב'. 2. דברים פרק ג' פסוק כ"ו. 3. ישעיהו פרק א' פסוק י"א. 4. ישעיהו פרק א' פסוק ט"ו. 5. תהילים פרק כ"ז פסוק י"ד. 6. תהילים פרק כ"ז פסוק י"ד. 7. ל. מנחת ברכות דף כ"ח עמוד ב' ובהמשך הגמרא שם. 8. ופירש רש"י שם "כמשאוי" - והיינו לשון קבע, חזק קבעו הוא עלי להתפלל ונריך אני לצאת ידי חובתי. 9. יומא דף פ"ו עמוד ב'. 10. בארץ ישראל שהיא במערכה של בבל. 11. מעליב, מרגיז. 12. הושע פרק י"ד פסוק ג'. 13. הושע פרק י"ד פסוק ג'.

הקריב פרים, שנאמר: "ונשלמה פרים שפתינו" שמה תאמר פרי חובה תלמוד לומר ארפא משובתם אוהבם נדבה".

ד. אמר רבי יצחק: יפה צעקה לאדם בין קדם גזר דין בין לאחר גזר דין.

ה. "היערף שועף לא בצר", אמר רבי אלעזר: לעולם יקדים אדם תפלה לצרה וכו'. ריש לקיש אמר: כל המאמץ עצמו בתפלה מלמטה אין לו צרים מלמעלה. רבי יוחנן אומר: לעולם יבקש אדם רחמים שיהיו הכל מאמצין את כחו ואל יהיו לו צרים מלמעלה, ופרש רש"י שייסעוהו מלאכי השרת לבקש רחמים.

ו. "תניא" אמר רבי יהודה כך היה מנהגו של רבי עקיבא כשהיה מתפלל עם הצבור וכו', וכשהיה מתפלל בינו לבין עצמו אדם מניחו בזוית זו ומוצאו בזוית אחרת וכל כך למה, מפני פריעות והשתחויות. אמר רב הונא: כמה הלכתא גברותא [מענין תפילה] איכא למשמע מהני קראי דחנה! "וחנה היא וגו' שפתיה נעות מפאן למתפלל צריך שיחתך בשפתי וכו', ועין שם" התפלות שהתפללה חנה וב"מדרש שוחר טוב" בשמואל אמרו חכמינו זכרונם לברכה, על הפסוק: "והיה כי הרבחה להתפלל אל ה'", מפאן שכל המרבה בתפלה הוא נענה.

ז. "ואמר רבא: הני תלת מלי בעיא מן קמי שמאי תרתי יהבו לי וחדא לא יהבו לי. חכמתה דרב הונא ועתרה דרב חסדא יהבו לי וענותנותה דרבה בר רב הונא לא יהבו לי"

מקורות והערות

ק. הושע פרק י"ד פסוק ג'. ר. כלומר שהקבי"ה אינו מקבל אותם בחובה יתרה שררי הם חייבים בדם. ש. "נדבה" - מקובלת ברצון יותר מחובה. ת. ראש השנה דף ט"ו. א. תפילה - כמו "יוצק משה" שמות פרק ח' פסוק ח'. ב. איוב פרק ל"ו פסוק י"ט: (מסכת סנהדרין דף מ"ד עמוד ב') ד"ה: "היערף שועף לא בצר - כך היו אומרים חכריו לאיוב, כלום הקדמת שועף (תפילתך) לא בצר - עד לא באה הצרה, אם היית עושה כן היו רכל מאמצים את כוחך". ג. מסכת סנהדרין דף מ"ד עמוד ב'. ד. רש"י (מסכת סנהדרין דף מ"ד עמוד ב') ד"ה: "לעולם יבקש אדם רחמים שיהו הכל מאמצים את כחו" - שייסעוהו מלאכי השרת לבקש רחמים, ושלא יהו לו מסטנים מלמעלה, והכי משמע (וכך תפרש) היערוך שועף - אם באתה לערוך שועף (תפילתך) כואת תערכו: לא בצר, שלא יהו לך צרים ושדבל יהו במאמצי כחך. ה. ברכות דף ל'. ו. בגמרא הגירסא רב המנוא. ז. כמה הלכתא גברותא (הלכות גדולות/חשובות) אפשר ללמוד מהפסוקים המדברים על תפילת חנה כספר שמואל א' פרק א'. ח. ברכות דף ל"א עמוד ב'. ט. שמואל א' פרק א' פסוק י"ב. י. ילקוט שמעוני שמואל א' רמז ע"ח, ישעיה רמז שפ"ח. מדרש שמואל פרישה ב'. וכירושלמי ברכות פרק ד' ה"א דרשו בשם רבי מאיר והיה כי הרבחה להתפלל אל ה' מכאן שכל המרבה בתפילה נענה וכו". ב. מסכת מועד קמח דף כ"ח: אלו שלשה הדברים שבקשתי מהשמים: שנים נתנו לי ושלישי לא נתנו לי. בקשתי חכמתו של רב הונא ועושרו של רב חסדא את אלה קבלתי אבל מידת הענוה של רבה בר רב הונא לא נתנו לי.

ח. "שומע תפלה" - בְּשֵׁר נָדָם אִם בָּא עָנִי לִזְמַר דְּבַר לְפָנָיו אֵינוֹ שׁוֹמֵעַ הַיָּמֵנוּ, אִם בָּא עֹשֶׂיךָ לִזְמַר דְּבַר לְפָנָיו מִיָּד הוּא שׁוֹמֵעַ וּמִקְבְּלוֹ, אֲבָל הַקְּדוֹשׁ-בְּרוּךְ-הוּא אֵינוֹ כֵּן אֲלֵא הַכֹּל שׁוֹיִם לְפָנָיו הַנְּשִׁיִּים וְהַעֲבָדִים וְהָעֲנִיִּים, תִּדְעֵ לָךְ שֶׁהָרִי בְּמִשָּׁה רִבֵּן שֶׁל כָּל הַנְּבִיאִים כְּתוּב בּוֹ מֵה שֶׁכְּתוּב בְּעֵנִי. בְּמִשָּׁה כְּתוּב תְּפִלָּה לְמִשָּׁה וּבְעֵנִי כְּתִיב תְּפִלָּה לְעֵנִי לְהוֹדִיעַךָ שֶׁהַכֹּל שׁוֹיֵן בְּתְּפִלָּה לְפָנֵי הַמְּקוֹם"*

ט. "שומע תפלה" - אֲתָה מוֹצֵא בְּשֵׁר נָדָם אֵינוֹ יָכוֹל לְשׁוֹמֵעַ שִׁיחַת שְׁנַיִם כְּאַחַד אֲבָל הַקְּדוֹשׁ-בְּרוּךְ-הוּא אֵינוֹ כֵּן אֲלֵא הַכֹּל מִתְּפִלָּלִים לְפָנָיו וְהוּא שׁוֹמֵעַ וּמִקְבֵּל תְּפִלָּתָם.

י. "שומע תפלה" - אָמַר מִשָּׁה^ה לְפָנֵי הַקְּדוֹשׁ-בְּרוּךְ-הוּא: רַבּוֹנוּ שֶׁל עוֹלָם! כְּשִׁיחַתוֹ בְּנִיךָ בְּצַעַר וְאֵינִי מִי שֶׁיִּבְקֹשׁ רַחֲמִים עָלֶיָּהֶם מִיָּד עֲנֵה אוֹתָם, אָמַר לוֹ הַקְּדוֹשׁ-בְּרוּךְ-הוּא מִשָּׁה חֲיִיד כְּכֹל שֶׁעָשָׂה שֶׁיִּקְרָאוּ אוֹתִי אֲנִי אֶעֱנֶה אוֹתָם, כְּדַכְּתִיב^ב "מִי כֹה אֱלֹהֵינוּ בְּכֹל קְרָאֵינוּ אֵלָיו"

יא. "קחו עמכם דברים ושובו אל ה'". אָמַר לָהֶם^ג: דְּבָרִים אֲנִי מִבְּקֹשׁ; בְּכוֹ וְהִתְפַּלְלוּ לְפָנָיו וְאֲנִי מִקְבֵּל. אֲבוֹתֵיכֶם לֹא בְּתְּפִלָּה פְּדִיתִי אוֹתָם, שְׁנֵאמַר: "וַיֹּאנְחוּ בְּנֵי-יִשְׂרָאֵל מִן הָעֲבוּדָה וַיִּזְעֻקוּ". בִּימֵי יְהוֹשֻׁעַ לֹא בְּתְּפִלָּה עֲשִׂיתִי לָהֶם נְסִיִּים^ד הָיוּ אֵינִי מִבְּקֹשׁ לֹא זָבַח וְלֹא קְרָבָנוֹת אֲלֵא דְבָרִים, שְׁנֵאמַר: "קחו עמכם דברים ושובו אל ה'"

יב. "אין הקדוש-ברוך-הוא חפץ לחיב כל בריה" אֲלֵא מִבְּקֹשׁ שֶׁיִּתְפַּלְלוּ לְפָנָיו וּיִקְבְּלֵם. "וְאֵפְלוּ אֵינִי אָדָם כְּדָאֵי לְעֲנוֹת בְּתְּפִלָּתוֹ וְלַעֲשׂוֹת עִמּוֹ חֶסֶד. כִּיִּן שְׂמֵתְפַלֵּל וּמְרַבֵּה בְּתַחֲנוּנִים אֲנִי עוֹשֶׂה חֶסֶד עִמּוֹ"^ה.

יג. "אמר" הַקְּדוֹשׁ-בְּרוּךְ-הוּא הָרִי אֲנִי מוֹדִיעַךָ מִקְּצַת דְּרָכֵי כְּשֶׁאֲנִי רוֹאֶה בְּנֵי אָדָם שֶׁאֵינִי בָהֶם שָׂבַח תּוֹרָה וּמַעֲשִׂים טוֹבִים לֹא בְּמַעֲשֵׂה יְדִיהֶם וְלֹא בְּמַעֲשֵׂה

מקורות והערות

ל. מדרש רבה שמות פרשת בשלח פרשה כ"א פיסקא ד': על הפסוק מספר תהלים פרק ס"ה פסוק ג' - הלימוד במדרש הוא למעשה מההמשך של הפסוק "שומע תפלה עדיך כל בשר יבואו" וכונת המדרש לבאר מה הבונה של "כל בשר יבואו". מ. עין זוהר פרשת בלק דף קצ"ה מובא שם שתפילת העני דוחה מלפניה את כל התפילות. נ. המדרש שצינינו לעיל (בסעיף ח) מתייחס למלה "כל" שמשמעותה: ה' שומע אל כל אחד ואחד אפילו אם כלם מתפללים יחד. ס. מדרש רבה דברים פרשה ב' פיסקא י"א. ע. דברים פרק ד' פסוק ז'. פ. הושע פרק י"ד פסוק ג'. ז. מדרש רבה שמות פרק ל"ח פיסקא ד'. ק. המדרש שם מאריך בתיאור הנסים שה' עשה לבני ישראל במשך הדורות בעקבות התפילות שלהם והמסקנת המתבקשת מאליה היא "קחו עמכם דברים וגו'" - התפללו גם אתם התקבלו בתשובה ותושעו. ר. מדרש תנחומא פרשת וירא פרשה י"א. ש. על פי מדרש תנחומא פרשת וירא פרשה א'. ת. מלשון הכתוב בהנא דבי אליהו זוטא פרק ו'.

אבותיהם רק שהם עומדים ומרבים בתחנונים לפני אני נזקק להם שנאמר:
 "פנה אל תפלת הערער ולא בנה את תפלתם".

יד. "רבי יודן אמר²: בשר נדם יש לו פטרון אם באת לו צרה אינו נכנס אצלו פתאם, אלא הולך ועומד אצל פתח חצרו של פטרונו וקורא לכן ביתו ואומר, איש פלוני בחוץ, אבל הקדוש-ברוך-הוא אינו פן אם באת לך צרה וכו', לו צנח - והוא עונה אותך, הדא הוא דכתיב³: "כל אשר יקרא בשם ה' ימלט".

טו. "באותו שעה נפתח להם פה לפושעי ישראל לבקש רחמים לקבלם בתשובה ולומר לפניו: רבנו של עולם! גלוי וידוע לפניך כי יצר הרע מגרה אותנו. קבל אותנו ברחמיך הרבים בתשובה שלמה לפניך, לפי שכל המרבה שיחות ותפלות הם מליים אותו עד שהוא נכנס לבית עולמו".

טז. "ה' קראתיך"⁴. אמר דודי, יש מי שהוא בוטח על מעשים נאים שיש לו ויש שבוטח על מעשה אבותיו ואני בוטח בך, אף-על-פי שאין בי מעשים טובים אלא שקראתיך, עניי". כשהיה דוד במערה ידע וראה שאין אדם עומד לא בממונו ולא בגבורתו ומהו עומד עליו רק תפלתו, שנאמר⁵: "קולי אל ה' אזעק".

יז. שיערי תפלה אינם ננעלים לעולם. יש תפלה שנענית לארבעים יום, ממי אתה למד, ממשה דכתיב "ואתנפל לפני ה' את ארבעים יום"⁶. ויש תפלה שנענית לעשרים יום, ממי אתה למד, מדניאל דכתיב (דניאל י'): "לחם חמדות לא אכלתי עד מלאת שלשת שבועים ימים" ואחר-כך אמר "ה' שמעה ה' סלחה וכו'". ויש תפלה שנענית לשלשה ימים, ממי אתה למד מיונה דכתיב (יונה ב): "ויהי יונה במעי הדג שלשה ימים, ויתפלל יונה אל ה' אלהיו ממעי הדגה".

מקורות והערות

א. תהלים פרק ק"ב פסוק י"ח. ב. על פי ירושלמי ברכות דף ס"ג, וילקוט שמעוני ויאל רמז תקל"ו. ג. ויאל פרק ג' פסוק ה'. ד. הנא דבי אליהו רבה פרק י"ג: באותה שעה שנתברר לפושעי ישראל שהקב"ה כביכול מתחרט על בריאת היצר הרע ניתן להם פתרון פה לבקש שיקבלם בחשובה. ה. תהלים פרק קמ"א פסוק א': "ממור לדוד ה' קראתך חושה לי האוינה קולי בקראי לך". ו. מדרש תהלים פרק קמ"א פסוק א', וזה הנוסח המלא: "ה' קראתך וגו', מהו חושה לי, חשתי לעשות דברך, אף אתה חושה לי. למה היה דומה. למי שהיה לו דין לפני השלטון, ראה שיש לכל סניגורין לדבר עליהם. קרא אל השלטון ואמר לו, בבקשה ממך, הכל צריכים הם לסניגוריהם, אני, אין לי סניגור, אין לי מי שיכר על. אתה הדיון, ואתה הוא הסניגור. כך אמר דוד, יש שהוא בוטח על מעשים נאים ונכוחים שיש לו, ויש שבוטח על מעשה אבותיו, ואני בוטח בך, אף על פי שאין בי מעשים טובים, אלא על שקראתך, עניי. לכן נאמר, קראתך וגו'". ז. מדרש תהלים פרק קמ"ב סעיף א': על פסוק (תהלים פרק קמ"ב פסוק א') "משכיל לדוד בהיותו במערה תפילה". ח. תהלים פרק קמ"ב פסוק ב'. ט. דברים פרק ט' פסוק כ"ה.

וַיֵּשׁ תְּפִלָּה שְׁנַעֲנִית לְיוֹם אֶחָד, מִמִּי אֲתָה לְמַד מֵאֵלֶיהוּ וְכוּ', וַיֵּשׁ תְּפִלָּה שְׁנַעֲנִית לְעֹנָה אַחַת, מִמִּי אֲתָה לְמַד, מִדָּוִד דְּכָתִיב (תהלים ס"ט): "וְאָנִי תְּפִלָּתִי לָךְ ה' עַת רְצוֹן". וַיֵּשׁ תְּפִלָּה שְׁעַד שְׁלֹא יִתְפַּלֵּל אוֹתָהּ מִפִּיּוּ הוּא נַעֲנָה, שְׁנַאֲמַר (ישעיה ס"ה): "וְהָיָה טָרֵם יִקְרָאוּ וְאָנִי אֶעֱנֶה". אָמַר רַבִּי חִיָּא רַבָּה כְּתִיב (תהלים כ"ז): "קוּהָ אֶל ה' חֲזַק וַיֵּאֲמֶץ לִבֶּךָ וְקוּהָ אֶל ה'" הָיָה מִתְפַּלֵּל וְחֹזֵר וּמִתְפַּלֵּל וַיֵּשׁ שְׁעָה שְׂתַנּוּ לָךְ. (מדרש רבה דברים פרשה ב').

יח. רַבִּי יוֹסִי פְתַחֵי וְאָמַר: "תְּפִלָּה לְעֵנִי כִי יַעֲטֵף וּלְפָנַי ה' יִשְׁפָּף שִׁיחוֹ" (תהלים קב), צְלוֹתָא דְעֵנִי אֶקְדִּימַת קָמִי קְדָשָׁא בְרִיךְ הוּא מְפַל צְלוֹתְהוֹן דְעֵלְמָא בְּגִין דְכָתִיב (שם כב): "כִּי לֹא בָזָה וְלֹא שִׁקָּץ עֲנוּת עֵנִי" וְכוּ'. תָּא חֲזִי צְלוֹתָא דְכָל בְּנֵי נֶשָׂא צְלוֹתָא וְצְלוֹתָא דְמִסְכְּנָא אִיהִי צְלוֹתָא דְקִימָא קָמִי קְדָשָׁא בְרִיךְ הוּא וְתִבְרַר תְּרַעֲיָן וּפְתַחֲיָן וְעֵאלַת לְאַתְקַבְּלָא קָמָה הִדָּא הוּא דְכָתִיב (שמות כב): "וְהָיָה כִּי יִצְעַק אֵלַי וְשָׁמַעְתִּי כִּי חֲנוּן אֲנִי", וְכָתִיב: "שְׁמוֹעַ אֲשָׁמַע צַעֲקוֹתוֹ".

יט. רַבִּי אֲבָא פְתַחֵי: "תְּפִלָּה לְעֵנִי כִי יַעֲטֵף וְכוּ'": תְּלַת אַלְיָן דְאַקְרוּן תְּפִלָּה, תְּפִלָּה לְמִשָּׁה וְכוּ', תְּפִלָּה דָּא דְלִית כְּגִינָה בְּכַר נֶשׂ אֲחֵרָא. תְּפִלָּה לְדָוִד תְּפִלָּה דָּא דְלִית כְּגִינָה בְּמִלְכָּא אֲחֵרָא. תְּפִלָּה לְעֵנִי וְכוּ'. מֵאֵן חֲשִׁיבָא מְפַלְהוּ, הָיָה אִימָא תְּפִלָּה דְעֵנִי. תְּפִלָּה דָּא קָדִים לְתְּפִלָּה דְמִשָּׁה וְקָדִים לְתְּפִלָּה דְדָוִד וְקָדִים לְכָל שְׁאָר צְלוֹתְהוֹן דְעֵלְמָא. מֵאִי טַעֲמָא בְּגִין דְעֵנִי אִיהוּ תְּבִיר לְבָא. וְכָתִיב (שם לד) קְרוֹב ה' לְנֹשָׁבְרֵי לֵב וְכוּ', כִּיּוֹן דְצִלּוֹי צְלוֹתָהּ פְתַח כָּל פְּוִי רְקִיעִין וְכָל שְׁאָר צְלוֹתֵין דְסִלְקִין לְעֵלָּא דְחִי לֹון הֵהוּא מִסְכְּנָא תְּבִיר לְבָא, דְכָתִיב: תְּפִלָּה

מקורות והערות

י. מלכים א' פרק י"ח פסוק ל"ו: "ויגש אליהו הנביא ויאמר גו'". ב. על פי חוזר פרשת וישלח דף קס"ח עמוד ב'. ל. תהילים פרק ק"ב פסוק א'. מ. תפילה העני מקדימה להתקבל לפני הקדוש ברוך הוא מכל תפילות (אנשי) העולם משום שכתוב. נ. בא וראה תפילת כל אדם היא תפילה, אבל תפילת העני (המסכן) היא תפילה העומדת לפני הקדוש ברוך הוא שהיא שוברת שערים ופתחים ונכנסת להתקבל לפניו. ס. מלשון הכתוב מורה בפרשת בלק דף קצ"ה עמוד א': שלש הן הנקראות תפילה: תפילה למשה וכו', תפילה זו שאין כמות באדם אחר. תפילה לדוד, תפילה זו היא תפילה שאין כמות במלך אחר. תפילה לעני וכו'. מן החשובה מבולן - הוי אומר תפילה לעני, תפילה זו קודמת לתפילה של משה, וקודמת לתפילה של דוד, וקודמת לכל שאר תפילות (אנשי) העולם. מהו הטעם, משום שעני הוא שבור לב, וכתוב קרוב ה' לנשברי לב וכו'. כיון שהעני התפלל תפילתו, פותח כל חלונות הרקיע, וכל שאר התפילות העולות למעלה דוחה אותן אותו העני שבור הלב, שכתוב תפילה לעני כי יעטף וכו', הוא (העני) גורם איחור לכל תפילות (האנשים) שבעולם שאינן נכנסות עד שהתפילה שלו נכנסת וכו', והקדוש ברוך הוא אומר: תתאחרנה כל התפילות ותפילה זו תעלה אלי, איני צריך כאן בית דין שידונו בינינו, לפני הרינה תרעומותיו (תלונותיו), ואני והוא נהיה לבדנו (נרון) כמו שכתוב: ולפני ה' ישפך שיחו, לפני ה' ודאי. כל צבאות השמים שואלים אלו לאלו: הקדוש ברוך הוא כמה עוסק, כמה משתדל, אומרים להם: הוא מתחיל בתשוקה בכלים שלו, כולם אינם יודעים מה נעשה מתפילת העני ומכל אלו התרעומות שלו. כי אין תשוקה לעני (פורקן לתשוקתו) אלא כששופך דמעות בתרעומות (בתלונותיו) לפני המלך הקדוש. ואין תשוקה להקדוש ברוך הוא אלא כשהוא מקבל אותן ונשלכות לפניו, זו היא תפילה שגורמת איחור ועכוב לכל התפילות שבעולם. ע. תהילים פרק ק"ב פסוק א'.

לעני כפי יעטף וכו', איהו עבד עטופא לכל צלותין דעלמא ולא עאלין עד צלותא דילה עאלית וכו'. וקדשא בריה הוא אמר: יתעטפון כל צלותין דעלמא, וצלותא דא תעול לגבאי, לא בעינא הכא בי דינא דידונין ביננא. קמאי להוי תרעומין דילה ואנא והוא בלחודנא וכו' דכתיב: "ולפני ה' ישפך שיחו, לפני ה' ודאי. כל חילי שמיא שאלין אלין לאלין: קדשא בריה הוא במאי אתעסק, במאי אשתדל, אמרין אתיחדא בתאובתא במאנין דילה. כלהו לא ידעין מה אתעבד מההוא צלותא דמסכני ומכל אנון תרעומין דילה, דלית תאובתא למסכנא אלא כד שפיה דמעוי בתורעמי קמי מלכא קדישא, ולית תאובתא לקדשא בריה הוא אלא כד מקבל לון ואושדו קמה ודא איהו צלותא דעבד עטופא לכל צלותין דעלמא. עין שם שמאריה עוד בנה.

ועין ב"לקוטי הלכות" בסוף הלכות תפלין הלכה ה' שמביא שם דברי הגהר הנ"ל ומסיים שם שכל זה נאמר אפלו בעני סתם שמתפלל על צרכיו על דחקו ועניותו בגשמיות, מכל שפן וכל שפן כשמתחיל האדם לרחם על עצמו ומרגיש עניותו ודחקו במעשים טובים וטוען עם השם יתברך על שאינו מקרבו אליו, ושופך שיחו ולבו לפניו עד שנתעורר בבכיה וכו', כמה וכמה יקרה תפלה זו בעיני השם יתברך והוא יקרה מכל התפלות שבעולם וכו', וסוף כל סוף בודאי יזכה לפעל בפקשתו להתקרב להשם יתברך להיות שנה עם כל הכשרים והצדיקים, עין שם כל זה באריכות.

כ. "הצילני נא מיד אחי מיד עשו כי ירא אנכי אותו פן יבוא והפני אם על בנים"². מפאן מאן דצלי צלותא בעי לפרשא מלוי כדקא יאות. הצילני נא. ואי תימא דהא שזיבתא לי מלבן. מיד אחי. ואי תימא קרבין אחרנין סתם אחין אקרון. מיד עשו. מאי טעמא בגין לפרשא מלה כדקא יאות. ואי תימא אנא אמאי איצטרין. כי ירא אנכי אותו פן יבוא והפני. בגין לאשתמודעא מלה לעלא ולפרשא לה כדקא יאות ולא יסתים מלה"³

הנה הראיתך לדעת בההקדמה ובהפתיחה קצת מדברי תורתנו הקדושה

פ. בראשית פרק ל"ב פסוק י"א. צ. זוהר פרישת וישלח דף קס"ט: מבאן - מי שמתפלל תפלתו צריך לפרש דבריו כראוי (כמו שהתפלל יעקב) - הצילני נא, ואם תאמר שכבר הצלת אותי מלבן - מיד אחי, ואם תאמר שסתם קרובים אחרים גם נקראים אחים - מיד עשו. מה דעם - משום שצריכים לפרש הדבר כראוי. אם תאמר, למה אני צריך (להמשך דבריו של יעקב): כי ירא אנכי אותו פן יבוא ודבני (זאת) כדי להסביר הדבר למעלה ולפרש אותו כראוי ולא לסתום הדבר.

ומנביאינו הקדושים ומרבותינו זכרונם לברכה הקדושים, אשר כלם הלכו
 בהדרגה הקדוש הנה של תפלה והתבודדות לבקש רחמים ותחנונים מהשם
 יתברך על כל דבר ועתה אם חפץ אתה גם כן לחוס על חייה הנצחיים ולבוא
 בתוך תבת דבורי התפלה כדי להנצל ממי המבול מי הידונים ההומים
 ושוטפים באחרית הימים האלה אשר ממש באו מים עד נפש אנהגה אביאך
 אל פנים הספר ותשים עיניך ולבך להמאמרים הקדושים המובאים בו מספרי
 'לקויטי מוהר"ן' 'שיחות הר"ן' 'ר'חיי מוהר"ן' מאדוננו מורנו ורבנו הקדוש
 אור האורות וכו' מורנו הרב רבי נחמן, זכר צדיק לברכה, ומספרי "לקויטי
 הלכות" הקדושים מתלמידו הקדוש הרב הצדיק רבי נתן זכרוננו לברכה,
 אשר חדשו את הדרך הישן הקדוש הנה ותמצא דרכים ישרים איה להתנהג
 ולחזק עצמך בזה ויפתחו עיניך בהדרגה הקדוש הנה, כמו שכתוב ב"ספורי
 מעשיות" שלו בהמעשה של הבעל תפלה אשר הכת שפחרו להם שעקר
 התכלית הוא רק לעסוק בתפלה ותחנונים. היה להם גם כמה חבורים מתפללות
 גם קדם שנתקברו להבעל תפלה ועל-ידיה ששקו רק בתפלה היו צדיקים,
 רק אחר-כך פשזכו להתקרב אל הבעל תפלה וגלה להם סדר תפלותיו
 וחבוריו וענניו, אז האיר עיניהם ועשה אותם לצדיקים גמורים וכו' עין שם.
 והשם יתברך יהיה בעזרנו שנוקה לבלות כל ימינו רק על תורה ותפלה
 כרצונו יתברך באמת אמן.

השתפכות הנפש

ציטוטים ממאמריו הקדושים

המובאים בספר ליקוטי מוהר"ן תנינא.

א. מי שרוצה לזכות לתשובה יהיה רגיל באמירת תהלים. כי אמירת תהלים מסגל לתשובה. כי יש נו"ן שערי תשובה¹; ארבעים ותשעה שערים יכול כל אדם לכנס בהם ולהשיגם, אף שער החמשים הוא בחינת התשובה של השם יתברך בעצמו כככול. כי גם אצלו יתברך מצינו בחינת תשובה, כמו שכתובי "שובו אלי ואשובה אליכם". ואלו הארבעים ותשעה שערי תשובה הם בחינת ארבעים ותשע אותיות שיש בשנים עשר שמות שבטי יה². כי כל שער ושער יש לו אות מארבעים ותשע אותיות השבטים. והנה הכל חפצים ליראה את שמך, ואף-על-פי-כן לאו כל אדם זוכה לעשות תשובה. כי יש אחד שאין לו התעוררות כלל לתשובה, ואפלו מי שיש לו התעוררות לתשובה, אינו זוכה להגיע אל האות והשער של תשובה השיף לו. ואפלו אם מגיע לשם יוכל להיות שהשער של תשובה סגור. ומחמת כל זה אין האדם זוכה לתשובה. ועל-ידי אמירת תהלים אפלו מי שאין לו שום התעוררות לתשובה הוא מתעורר לעשות תשובה. וגם זוכה על-ידי תהלים להגיע אל השער והאות השיף לו ולפתח השער. נמצא שזוכה על-ידי תהלים לעשות תשובה.

וזוה בחינת "נאם הגבר הקם על"³ ודרשו רבותינו זכרונם לברכה⁴ שהקים עלה של תשובה "ונעים זמירות ישראל". כי על-ידי בחינת נעים זמירות

מקורות והערות

ק. ראש השנה דף כ"א עמוד ב' "חמשים שערי בינה נבראו בעולם וכולם נתנו למשה חסר אחד" ובוודאי חלק ג' דף קכ"ב עמוד ב' "פקודא דא היא מצות תשובה, ודא איהו בינה". ר. מלאכי פרק ג' פסוק ז'. ש. מספר האותיות של כל השבטים הוא ארבעים ותשע - השם יששכר נחשב לחמש אותיות כפי שהוא נכתב בתורה. ת. שמואל ב' פרק כ"ג פסוק א' "ואלה דברי דוד האחרונים נאם דוד בן ישי ונאם הגבר הוקם על, משיח אלוקי יעקב ונעים זמירות ישראל". א. מועד קטן דף ט"ז עמוד ב'.

ישראל, דהינו ספר תהלים שיסד על-ידי-זה הוקם עלה של תשובה, כי על-ידי תהלים זוכה לתשובה כנזכר לעיל. וזה שאמרו רבותינו זכרונם לברכה "לא היה דוד ראוי לאותו מעשה אלא כדי להורות תשובה ליחיד וכו'. נמצא שעקר הוראת התשובה על-ידי דוד המלך הוא ספר תהלים, שאמרו בהתעוררות גדול מאד וברוח הקדש, עד שכל אחד ואחד כפי מה שהוא יכול למצא את עצמו בתוך ספר תהלים ולזכות לתשובה על-ידי אמירת תהלים כנזכר לעיל. ועקר ההדפכות שנים עשר שבטי יה, שהם ארבעים ותשע אותיות שהם בחינת ארבעים ותשעה שערי תשובה היה במצרים. שהוא בחינת מצר הגרון שהוא בחינת תשובה עלאה (כמובא בכתבי האר"י זכרונם לברכה, ועין שם והבן היטב). ועל כן אחר שנזדככו שם במצרים וזכו לצאת משם. ספרו ארבעים ותשעה ימי הספירה, שהם כנגד ארבעים ותשע אותיות הנ"ל, שהם ארבעים ותשעה שערי תשובה. וביום החמישים אז ירד השם על הר סיני (שמות י"ט) זה בחינת ואשובה אליכם. בחינת התשובה של השם יתברך בעצמו כביכול, בחינת שער החמישים כנזכר לעיל.

וזהו "ואלה שמות בני ישראל הבאים" - סופי תבות הם אותיות תהלים, "מצרימה יעלב איש וביתו" - סופי תבות הם אותיות תשובה, כי על-ידי תהלים זוכה לתשובה, שהוא בחינת שמות בני ישראל הבאים מצרימה וכו'. כי ארבעים ותשעה שערי תשובה הם בחינת ארבעים ותשע אותיות שיש בשמות בני ישראל הבאים מצרימה להזדכף שם כנזכר לעיל. וזה שאנו רואין שבימי תשובה, דהינו באלול ועשרת ימי תשובה כל ישראל עוסקין אז באמירת תהלים. כי אמירת תהלים מסגל לתשובה כנ"ל. ועל כן הוא דבר גדול מאד לעסק תמיד באמירת תהלים. כי תהלים היא התעוררות גדול מאד מאד להשם יתברך. אשרי שיאחז בו". (ליקוטי מוהר"ן תנינא סימן ע"א)

אמר המעתיק, עין ב"לקוטי עצות" (אות תשובה סימן ל"ב), שכתוב שם הענין הזה בקצרה בזו הלשון: ויש שאינו יודע להגיע אל השער השני לו, שדרך שם דוקא צריך לשוב להשם יתברך וכו', ועל-ידי אמירת תהלים יזכה וכו'.

ולבוא להשער של תשובה השיף לנשמתו וכו' עין שם והנראה מדבריו הקדושים שם כי הארבעים ותשעה שיערים הנ"ל הם בחינת ארבעים ותשעה דרכים לתשובה. כי כל אדם לפי שרש נשמתו יש לו דרך מיוחד ועבודה מיוחדת שצריך לו לילף דיקא באותו הדרך, ועל-ידי-זה יזכה לשוב להשם יתברך וכמוכן בהתורה אנכי ("ליקוטי מוהר"ן" סימן ד') על מאמר חכמינו זכרונם לברכה, ואינו יודע באיזה דרך הוא מהלך, עין שם. ולא כל אדם זוכה למצא דרכו המיוחד לו לפי שרש נשמתו לשוב בו להשם יתברך, ועל זה צעק דוד המלך, עליו השלום, "במה יזכה נער את ארחו (דיקא) לשמר כדברך", וגלה לנו אדוננו מורנו ורבנו הקדוש, זכר צדיק לברכה, שעל-ידי אמירת תהלים ישפיע לו השם יתברך חכמה ובינה ודעת להשיג מעצמו דרכו המיוחד לו דיקא לפי שרש נשמתו מה לעשות בזה העולם עד שייזכה על-ידי-זה לתשובה שלמה. ועין לקמן בסימן ע"ה.

ב. ההתבודדות היא מעלה גדולה עליונה מן הכל, דהיינו לקבץ לו על כל פנים שעה או יותר להתבודד לבדו באיזה חדר או בשדה ולפרש שיחתו בינו לבין קונו בטענות ואמתלאות בדברי חן ורצוי ופיוס. לבקש ולהתחנן לפניו יתברך, שיקרבהו אליו לעבודתו באמת. ותפלה ושיחה זו יהיה בלשון שמדברים בו, דהיינו במדינתנו בלשון אשכנז. כי בלשון הקדש קשה לו לפרש כל שיחתו. וגם אין הלב נמשך אחרי הדבורים מחמת שאינו מרגל לדבר בהלשון כל כך, כי אין דרכנו לדבר בלשון-הקדש. אבל בלשון אשכנז שמספרים ומדברים בו קל וקרוב יותר לדבר בו. כי הלב נמשך וקרוב יותר אל לשון אשכנז מחמת שהוא מרגל בו. ובלשון אשכנז יכול לפרש כל שיחתו ואת כל אשר עם לבבו ושיח ויספר לפניו יתברך, הן חרטה ותשובה על העבר והן בקשת תחנונים לזכות להתקרב אליו יתברך מהיום והלאה באמת. וכיוצא בזה כל חד לפום דרגה. ויזהר מאד להרגיל עצמו להתמיד בזה מדי יום ביום שעה מיוחדת כנ"ל. ושאר כל היום יהיה בשמחה. (כמו שכתוב בסימן הקודם^ב המתחיל מצנה גדולה להיות בשמחה תמיד)

ד. זה לשון רבינו שם אות ח': "הכחינה השלישית כשמתודה וידוי דברים לפני תלמיד חכם, שעל ידי זה התלמיד חכם מודד אותו בדרך ישר לפי שרש נשמתו וכו'". ה. תהלים פרק ק"ט פסוק ט'. ז. דייקא - במדויק - ההדגשה על המילה 'אורחו', היינו: הדרך המיוחדת שלו. ז. מה הפקדו המיוחד לו בעולם הזה. ח. כל אחד לפי מדרגתו. ט. הכוונה לסימן כ"ד בליקוטי מוהר"ן תניא.

והנהגה זו היא גדולה במעלה מאד מאד. והיא דרך ועצה טובה מאד להתקרב אליו יתברך. כי זאת היא עצה כללית שכולל הכל. כי על כל מה שיחסר לו בעבודת השם או אם הוא רחוק לגמרי מפל וכל מעבודתו יתברך, על הכל יפרש שיחתו ויבקש מאתו יתברך כנ"ל. ואפלו אם לפעמים נסתתמין דבריו ואינו יכול לפתח פיו לדבר לפניו יתברך כלל, אף-על-פי-כן זה בעצמו טוב מאד, דהינו ההכנה שהוא מוכן ועומד לפניו יתברך וחסין ומשתוקק לדבר אף שאינו יכול, זה בעצמו גם כן טוב מאד. וגם יוכל לעשות לו שיחה ותפלה מזה בעצמו. ועל זה בעצמו יצעק ויתחנן לפניו יתברך, שנתרחק כל כך עד שאינו יכול אפלו לדבר. ויבקש מאתו יתברך רחמים ותחנונים שיחמל עליו ויפתח פיו, שיוכל לפרש שיחתו לפניו יתברך. ודע שפמה וכמה צדיקים גדולים ומפרסמים ספרו, שלא באו למדרגתם רק על-ידי הנהגה זו. והמשכיל יבין מעצמו גדל מעלת הנהגה זו העולה למעלה למעלה. והוא דבר השנה לכל נפש מקטן ועד גדול. כי כלם יכולים לנהג הנהגה זו ועל-ידי-זה יבואו למעלה גדולה. אשרי שיאחז בזה.

גם טוב לעשות מהתורה תפלה. דהינו כשלומד או שומע איזה מאמר תורה מצדיק האמת אזי יעשה מזה תפלה. דהינו לבקש ולהתחנן לפניו יתברך על כל מה שנאמר שם באותו המאמר. מתי יזכה גם הוא לבוא לכל זה וכמה הוא רחוק מזה, ויבקש מאתו יתברך שיזכהו לבוא לכל הנאמר שם באותו המאמר: והמשכיל והחסין באמת יוליכו השם בדרך אמת ויבין בעצמו דבר מתוך דבר איה להתנהג בזה, באפן שיהיו דבריו דברי חן, וטענות נכונות לרצותו יתברך שיקרבהו לעבודתו באמת. וענין שיחה זו עולה למקום גבוה מאד. ובפרט כשעושה מתורה תפלה מזה נעשה שעשועים גדולים מאד למעלה. (ליקוטי מוהר"ן תנינא סימן כ"ה)

עין בספר "עלים לתרופה" (מכתב שצ"ז) שכתב שם: והעקר לעשות מתורות תפלות לבקש בכל יום ולפרש שיחתו לפניו יתברך על-פי איזה תורה, שילמד בספריו הקדושים, שבכלם יכולים למצא את עצמו בכל יום. אהה, השם! מתי נזפה לזה. כי כל ימינו פורחים והולכים כצל עוברי וכענן כלה

וְכָרוּחַ נוֹשֶׁבֶת וְכַחֲלוֹם יַעֲוֶה^ב וְכו', וְאֵין לָנוּ בְּמֵה לְתַפְסֵם וּלְהַחֲזִיקֵם, שְׁיֵהִי
נִשְׁאָרִים קַיָּמִים לָנוּ, שְׁנַחֲיָה בָּהֶם לְנִצָּח כֹּל אֶחָד עַל־יְדֵי תַפְלָה וְתַחֲנוּנִים.
וְהַעֲקָר עַל־פִּי הַדָּרָךְ הַקָּדוֹשׁ הַזֶּה, שֶׁהוּא יִשָּׁן וְחָדָשׁ מָאֵד, שֶׁהוּא לַעֲשׂוֹת
מֵהַתּוֹרוֹת תַּפְלוֹת כַּנִּל. וְכֹל אֶחָד רְחוֹק בְּעֵינֵי עֲצָמוֹ מִזֶּה, וּבְאֵמַת אֵינוֹ כֵּן,
כִּי קָרוֹב אֵלָיֶךָ הַדְּבָר מָאֵד, בְּפִיךָ וּבִלְבָבְךָ לַעֲשׂוֹתוֹ. וְאִם אַף־עַל־פִּי־כֵן אֵין
יְכוּלִים לְהַתְחִיל לְדַבֵּר כָּלֵל הֵלָא גַם מִזֶּה דִּבְרָנוּ הַרְבֵּה בַעֲצוֹת אֲמַתִּיּוֹת,^א
שֶׁהֵם בְּדוּקִים וּמְנַסִּים, שֶׁכָּבֵר הוֹעִילוֹ לָנוּ הַרְבֵּה וְכו'. אֲשֶׁרֵינוּ, שְׁזָכִינוּ לְשִׁמְעַע
כֹּל זֹאת וְלַעֲסֹק בְּזֶה קֶצֶת. מִי יִתֵּן, שְׁנִזְכֶּה לְקִים רְצוֹנוֹ בְּאֵמַת וְלִלְכֹת בְּכֹל
דְּרָכָיו, לְשִׁמַּח בְּכֹל יוֹם וּלְבַקֵּשׁ וּלְצַעֵק לֵה' וְלַעֲשׂוֹת מֵהַתּוֹרוֹת תַּפְלוֹת וְכו'
עֵינֵי שָׁם. (עֵיין בְּסוּף הַסֵּפֶר הַדְּרוּשׁ הַנִּפְלֵא מִסֵּפֶר "לְקוֹטֵי הַלְכוֹת" אֹרַח חַיִּים הַלְכוֹת
רֵאשׁ חֹדֶשׁ הַלְכוֹת ה' שְׁנַתִּסֵּד עַל יְסוֹד שְׁנֵי הַמֵּאמְרִים הַנִּל בְּסִימָן א' וּבְסִימָן ב')

אב"ן שתייה

שיחותיו הקרושות

הכתובות בסוף הספר ליקוטי מוהר"ן.

ג. וְלַעֲנֵן הַתְּבוּדוֹת וְשִׁיחָה בֵּינוֹ לְבֵין קוֹנוֹ וְאֲמִירַת תְּהִלִּים וְתַחֲנוּנוֹת וּבִקְשׁוֹת.
טוֹב מָאֵד כְּשִׁזְכִּין לְאֶמְרָן בְּלֵב שְׁלֵם בְּאֵמַת עַד שְׁיִזְכֶּה לְבִכּוֹת לִפְנֵי הַשֵּׁם
יִתְפָּרֵךְ כִּבְּן הַבּוֹכָה לִפְנֵי אָבִיו. אֲבָל אִמֵּר שֶׁכְּשֶׁהָאָדָם אֹמֵר תְּהִלִּים וְתַחֲנוּנוֹת
וּבִקְשׁוֹת וְחוֹשֵׁב בְּלִבּוֹ וּמְצַפֶּה שְׁיִבְכֶּה. זֹאת הַמְחַשְׁבָּה אֵינָה טוֹבָה. וְהִיא
מְבַלְבֶּלֶת גַּם כֵּן אֶת דַּעְתּוֹ. כִּי מִחֲמַת זֶה אֵינוֹ יְכוּל לֹמַר הַבִּקְשׁוֹת בְּלֵב שְׁלֵם
בְּשִׁלְמוֹת. כִּי צְרִיכִין בְּשַׁעַת אֲמִירַת תַּחֲנוּנוֹת וּבִקְשׁוֹת לְהַרְחִיק מֵעֲצָמוֹ כֹּל מִינֵי

מחשבות חוץ שבעולם, רק לכוון דעתו אל הדבורים שהוא מדבר לפני השם ותברך כאשר ידבר איש אל רעהו. ואז ממילא בקל יתעורר לבו עד שיבא לבכיה גדולה באמת. אבל כשחושב ומצפה על זה שיבכה אזי זה וזה אינו עולה בידו. פי האמירה בעצמה נתבלבלה על-ידי-זה פנ"ל. פי זה שחושב ומצפה שיבכה הוא גם כן בחינת מחשבה זרה שמבלבלת הכוונה. שאינו יכול לשמע היטב מה שהוא מדבר על-ידי-זה. כי העקר לדבר הדבור באמת לפני השם יתברך בלי שום מחשבות אחרות כלל פנ"ל ואם יזפה לבכיה באמת מה טוב. ואם לאו לאו. ולא יבלבל אמירתו בשביל זה פנ"ל".

(ליקוטי מוהר"ן תנינא סימן צ"ה)

ד. עוד אמר לענין התבודדות שהיה דרכו זכרונו לברכה, לזרז מאד בזה: להיות רגיל מאד בהתבודדות לפרש שיחתו לפני השם יתברך בכל יום ויום. ואמר שאפלו אם אין יכולין לדבר כלל. אפלו כשמדברין רק דבור אחד גם כן טוב מאד. ואמר שאפלו אם אינו יכול לדבר רק דבור אחד יהיה חזק בדעתו וידבר אותו הדבור כמה וכמה פעמים בלי שעור וערך. ואפלו אם יבלה כמה וכמה ימים בדבור זה לבד גם זה טוב. ויהיה חזק ואמין וירבה לדבר אותו הדבור פעמים אין מספר. עד שירחם עליו השם יתברך ויפתח פיו ויוכל לפרש שיחתו. ואמר שהדבור יש לו כח גדול מאד. כי הלא יכולין ללחש על קנה שרפה^ה שלא תוכל לירות. והבן. ואז פשדבר מזה דבר הרבה מהתבודדות והאריך מאד בשיחה נפלאה בכמה מיני לשונות. וחזק וזרז אותנו מאד מאד בזה להתחזק להרבות בהתבודדות ושיחה בינו לבין קונו. ואמר: שרצונו שיהיה לנו כל היום כלו התבודדות. ולבלות כל היום על זה. אף לאו כל אדם יכול לקיים זאת. על כן בהכרח לצוות להם שיהיה להם על כל פנים איזה שעה התבודדות, כי גם זה טוב מאד. אבל מי שלבו חזק בזה ורוצה לקבל עליו על עבודתו יתברך באמת. רצונו שיהיה לו כל היום התבודדות. והזכיר אז מאמר חכמינו זכרונם לברכה^ה, "וילואי שיתפלל אדם כל היום כלו".

(ליקוטי מוהר"ן תנינא סימן צ"ו)

ה. עוד שמעתי בשמו, שאמר לענין מעלת השיחה בינו לבין קונו, כי על תפלות

ותחנות ובקשות הסדורות מכבר, כבר יודעים מהם כל המחבלים והמקטרגים^פ, והם אורבים על הדרכים של אלו התפלות. מחמת שידועים מהם מכבר, כמו למשל על הדרך הכבושה הידוע ומפרסם לכל. שם אורבים רוצחים וגזלנים תמיד מחמת שידועים מדרך זה כבר. אבל פשהולכים בנתיב ודרך חדש שלא נודע עדין שם אין יודעין לארב שם כלל. כמו כן לענין הנ"ל. כי השיחה שמדבר האדם מעצמו בינו לבין קונו היא דרך חדש ותפלה חדשה. שהאדם אומרה מלבדו מחדש. על פן אין המקטרגים מצויים כל-כך לארב. ואף-על-פי-כן הזהיר מאד גם על אמירת שאר תחנות ובקשות כמבאר בדברינו כמה פעמים.

(ליקוטי מוהר"ן תנינא סימן צ"ז)

ו. עוד אמר לענין התחזקות בהתבודדות ותחנות ובקשות, כי הדבור יש לו פח גדול לעורר את האדם. אף-על-פי שנדמה להאדם שאין לו לב, אף-על-פי-כן כשידבר הרבה דברי התעוררות ותחנות ובקשות וכיוצא זהו בעצמו שמדבר הוא בחינת התעוררות לבו ונפשו להשם יתברך, בבחינת "נפשי יצאה בדברו"^ז. שהדבור בעצמו הוא התגלות הנפש והלב. ולפעמים על-ידי שידבר הרבה אף-על-פי שיהיה בלא לב כלל. אף-על-פי-כן יבוא אחר-כך על-ידי-זה להתעוררות גדול בלב ונפש. והכלל כי הדבור בעצמו יש לו פח גדול.

(ליקוטי מוהר"ן תנינא סימן צ"ח)

ז. אמר, שעקר ההתבודדות והשיחה בינו לבין קונו בשלמות הוא כשיפרש שיחתו כל כך לפני השם יתברך עד שיהיה סמוך מאד שתצא נשמתו חס ושלום, עד שפמעט יגוע חס ושלום, עד שלא תהיה נשמתו קשורה בגופו כי אם כחוט השערה מעצם צערו וגעגועו וכסופיו להשם יתברך באמת^פ. וכן מבאר בדברי רבותינו, זכרונם לברכה שאמרוי "אין תפלתו של אדם נשמעת אלא אם כן משים נפשו בכפו" הינו כנ"ל. ואמר: הלא כשהשם יתברך עוזר בהתבודדות, יוכל לפרש שיחתו לפני השם יתברך כאשר ידבר

מקורות והערות

פ. ועיין מה שכתב ב"שער הפסוקים" להאר"י הקדוש: "לפי שחשב בתשובה על המאור, יש עליו מלאכים מקטרגים, חוכרים עונות ראשונים". צ. שיר השירים פרק ה' פסוק ו'. ק. היינו שיתפלל מתוך מסירות נפש פשוטו כמשמעו. ד. מסכת תענית דף ח': הלימוד שם הוא מהפסוק (מגילת איכה פרק ג' פסוק מ"א) "נשא לבבנו אל כפיים אל אל כשמים" שלפי רוב המפרשים הבוונה היא שהתפילה צריכה להיות בנקיין כפיים ובכוונה, אבל רבינו מפרש את הביטוי "משים נפשו בכפו" באופן אחר לפי מקור הביטוי הראשון בתנ"ך (ספר שמואל א' פרק י"ט פסוק ה') שם נאמר על דוד שהלך להלחם עם גולית "וישים נפשו בכפו ויך את הפלשתי גוי" ששם הפירוש הוא שמסר את נפשו עם כל הסיכון שהיה בדבר.

איש אל רעהו. וצריכין להרגיל עצמו, שיגבר עם השם יתברך כמו שמדבר עם רבו ועם חברו כי מלא כל הארץ כבודו והשם יתברך נמצא בכל מקום. (ליקוטי מוהר"ן תנינא סימן צ"ט)

ח. ספרו לי שאמר שמקטן ועד גדול אי אפשר להיות איש כשר באמת כי אם על-ידי התבודדות. והיה מזכיר כמה וכמה צדיקים מפרסמים אמתיים ואמר, שכלם לא באו למדרגתם כי אם על-ידי התבודדות וגם תפס איש אחד פשוט מנכדי הבעל-שם-טוב, זכר צדיק לכרכה, ואמר: גם זה מפרש שיחתו בכל פעם לפני השם יתברך בכייה גדולה. ואמר: שזרע הבעל-שם-טוב רגילים בזה ביותר כי הם מזרע דוד המלך, עליו השלום, וכל עסקו של דוד היה ענין זה שהיה משבר לבו מאד לפני השם יתברך תמיד שזהו עקר ספר תהלים שיסוד. כמבאר במקום אחר.¹ (ליקוטי מוהר"ן תנינא סימן ק')

ט. אמר, שעל-ידי אמירת תקון חצות יכולין לפרש שיחתו את כל אשר עם לבבו כמו על ידי התבודדות. כי מסתמא אין אומרים על העבר. ועקר אמירת חצות הוא על מה שנעשה עכשו עם האדם.² וכשיאמר חצות בבחינה זו. יכולין למצא כל אשר עם לבבו בתוך אמירת חצות. וכן אמירת תהלים וכיוצא. צריך לראות שימצא את עצמו בתוך כל מזמורי תהלים ובתוך כל התחנונות ובקשות וסליחות וכיוצא. ובקל בפשיטות בלי חכמות יכולין למצא את עצמו בתוך כל התחנונות ובקשות. ובפרט בתהלים שנאמר בשביל כלל ישראל. בשביל כל אחד ואחד בפרט. וכל אדם כל מלחמות היצר שיש עליו וכל מה שנעשה עמו. הפל מבאר ומפרש בתהלים. כי עקרו נאמר על מלחמות היצר הרע וחילותיו. שהם עקר האויבים והשונאים של האדם שרוצים למנעו מדרך החיים ולהורידו לשאול תחתיות חס ושלום, אם לא ישמר עצמו מהם. ורק על ענין מלחמה זאת נתיסד כל ספר תהלים. כי עקר כלל ושרש ניסוד של כל העצות, להתקרב להשם יתברך הוא רק אמירת תהלים ושארי תחנונות ובקשות והתבודדות לפרש שיחתו בינו לבין קונו.

מקורות והערות

ש. ישעיה פרק ו' פסוק ג'. עיין "אור החיים הקדוש" בראשית ב' פסוק א'. ת. שיחת דר"ן סימן ס"ח. א. כמו שכתב בליקוטי הלכות שלחות והרשאה הלכה ג' אות ט': "...חצות לילה אקום להודות לך על משפטו צדקך". כי עיקר האבלות הוא להתאבל על מעשיו שעשה (או שעדיין עושה) שהם גרמו חורבן בית המקדש. כי אמרו רבותינו זכרונם לברכה "כל מי שלא נבנה בית המקדש בימיו כאלו נחרב בימיו...".

לבקש מלפניו שיקרבהו לעבודתו יתברך ורק על ידי זה זוכין לנצח המלחמה אם יהיה חזק ואמיץ מאד תמיד להעתיר ולהתפלל ולהתחנן לפני השם יתברך תמיד יהיה אף שיהיה. אז בודאי ינצח המלחמה. אשרי לו, כך הבנו מדברי רבנו זכרוננו לברכה.

כי אף על פי שנמצאים כמה עצות טובות בספרי רבנו זכרוננו לברכה, שהם מלאים עצות להתקרב להשם יתברך. אף על פי כן על פי רב קשה להאדם לקיים העצה בעצמה. על כן העקר הוא תפלות ותחנונות ובקשות. יהיה אף שיהיה. על כל פנים ידבר בפיו באיזה בחינה שהוא. ויבקש מהשם יתברך תמיד שיוציא אותו מחשך לאור ויחזירהו בתשובה שלמה באמת ואל יתן דמי לו עד שיענהו. ואף על פי שהוא קורא וצועק להשם יתברך זה זמן רב ועדין הוא רחוק מאד מאד. אף על פי כן אם יהיה חזק ואמיץ בתפלות ובקשות, בודאי סוף כל סוף יענהו השם יתברך ויקרבהו לעבודתו באמת בודאי בלי ספק. רק חזק ואמץ. כמו שאמרו רבותינו זכרונם לברכה: "שתפלה צריכה חזק, כמו שכתוב: 'קוה אל ה' חזק ואמץ לבך וקוה אל ה'". ופרש רש"י אם לא נתקבל תפלתך חזר וקוה. וכן לעולם עד ישקיף וירא ה' משמים, כמו שכתוב: יחל ישראל אל ה' מעתה ועד עולם". וכבר מבאר זאת בדברינו כמה פעמים, אף צריכין לכפל ולשנות זאת ולזכור זאת בכל יום ויום. כי יש כמה וכמה מיני חלישות ובלבולים על זה בלי שעור מה שאין הפה יכול לדבר והלב לחשב. על כן צריכין לחזור זאת אלף פעמים, כדי שיתחזק ויתאמץ לעמד על עמדו להתפלל ולהתחנן לפני השם יתברך תמיד, שיקרבהו לעבודתו יהיה אף שיהיה. "נשא לבבנו אל פפים אל אל בשמים". "כי לא יטש ה' את עמו ונחלתו לא יעזב". "חסדי ה' כי לא תמנו כי לא כלו רחמי".

בשעת התפלה, כל זמן שהאדם שומע עוד אז איזה אדם. דהינו ששומע ומרגיש שעומד עוד אדם אחד בשעת תפלתו הוא לא טוב. כי צריך כל אדם בשעת תפלתו שיציר בדעתו שאין שם אלא אני והשם יתברך לבד. וב"לקוטי

ב. ברכות דף ל"ב עמוד ב' "ארכעה דברים צריכים חזוק ואלו הן תורה ומעשים טובים תפילה ודרך ארץ...תפלה מנין שנאמר "קוה אל ה' חזק ואמץ לבך וקוה אל ה' וכו'". ג. תהלים פרק כ"ז פסוק י"ד. ד. תהלים פרק קל"א פסוק ג'. ה. איכה פרק ג' פסוק מ"א. ו. תהלים פרק צ"ד פסוק י"ד. ז. איכה פרק ג' פסוק כ"ב.

מוהר"ן" מ' מבאר עוד יותר שמחייב האדם לבטל את עצמו כל כף בשעת התפלה עד שלא ירגיש אפלו את עצמו כלל, רק את השם יתברך לבדו^א עין שם. (לקוטי מוהר"ן תנינא סימן ק"א)

יא. היה אוהב מאד את העבודות הפשוטות של סתם בני אדם האנשים הפשוטים הפשרים, והיה אוהב מאד מי שיכול לומר הרבה תחנונות ובקשות בתוך הסדורים הגדולים בדרך ההמון עם הפשרים. והיה מזהיר ומוכיח אותנו כמה פעמים לומר זמירות בשבת. והיה מקפיד וכועס מאד, על מי שהוא חכם בעיניו ואינו מתאמץ לומר זמירות בשבת ובמוצאי שבת או שאר עבודות פשוטות. כי עקר היהדות הוא בפשיטות ובתמימות גמור בלי שום חכמות כמבאר אצלנו כבר כמה פעמים: וגם הוא בעצמו כל ימיו קדם שהגיעה לו החולאת הכבד שנסתלק על ידו היה מזמר זמירות הרבה בכל שבת ושבת ובמוצאי שבת. (ליקוטי מוהר"ן תנינא סימן ק"ד)

יב. אחד שאל אותו בענין הנהגת התקרות להשם יתברך וצוה לו ללמד וכו'. ושאל אותו הלא איני יכול ללמד, השיב לו. על-ידי תפלה יכולין לבוא לכל. לכל טוב. לתורה ועבודה ולכל הקדשות ולכל העבודות ולכל הטובות שפכל העולמות.

[אמר המעתיק: עין בספר "ירח האתנים" כתב יד מהרב הקדוש מטשערין, זכר צדיק לברכה, על התורה תהומות יכסימו ב"לקוטי מוהר"ן" חלק א' סימן ט' שכתב שם לענין יום הדין של ראש השנה. שעקר דינו של אדם הוא על שלא היה זהיר בענין התפלה. כי על-ידי תפלה יכולין לבוא לכל טוב לתורה ולמעשים טובים ולתשובה ולהנצל מן החטא וכמו שתקנו רבותינו זכרונם לברכה, תפלות הרבה על זה. וזה מוכן בדברי רבותינו זכרונם לברכה שאמר רבי אלעזר בן עזריה: יכול אני לפטר את כל העולם מן הדין וכו' ומסקו^ב מאי יכול אני לפטר דקאמר - מדין תפלה. כי דין תפלה הוא כלל הדין והחשבון של אדם. כי אלמלי היה זהיר ורגיל בתפלה

ה. ליקוטי מוהר"ן סימן נ"ה סעיף ז'. ז. וממשיך שם "כי אז בשעת התפלה האדם עומד בדיכור ה'...הלא ישותו נתבטל ואין כאן אלא המלך בעצמו". י. עירובין דף ס"ה: "אמר ר' ששת משום רבי אלעזר בן עזריה יכול אני לפטר את כל העולם כולו מן הדין (פירש רש"י: יכולני לפטר לטעון על כל ישראל לפני הקב"ה דבר שיפטרו כולם מדינא לעתיד לבוא: שהם שיכורין (שוגגים) ואין נתפסים על עוונם). ב. מאי יכולני לפטר דקאמר נמי - מדין תפילה" (פירש רש"י: מדין תפילה - אם דנים אותן על שלא היו מתפללין כבוננה יכול אני לפטורן).

כְּרָאוּי הִיָּה זוֹכָה לְתַקֵּן הַכֹּל. וְכַמְבָּאָר גַּם בַּמְפָּרָשִׁים מַעֲיֵן זֶה. וְכַמְבָּאָר אֲצִלְנוּ
בְּמִקּוּם אַחֵר. שֶׁזֶּה נִלְמַד מֵעֵינֵי נַעֲרָה הַמְאֲרֶסָה שֶׁעָקַר הַחַיּוּב שָׁלָה לְמִיתָה
רַחֲמָנָא לְצִלָּן, הוּא "עַל דְּבַר אֲשֶׁר לֹא צָעֲקָה" וְכוּ' עֵינֵי שָׁם].

פַּעַם אַחַת אָמַר: אִם הָיוּ מְנִיחִין מֵת לְעוֹלָם הִזָּה לְהַתְּפַלֵּל בְּנֻדָּאֵי הִיָּה מִתְּפַלֵּל
יְפָה יְפָה בְּכָל כַּחוֹ. (ליקוטי מוהר"ן תנינא סימן ק"א)

ג. אָמַר כִּי עֵקֶר הַתְּפִלָּה הוּא דְּבִקּוּת לְהֵשֵׁם יִתְבָּרַךְ וְהִיָּה טוֹב יוֹתֵר לְהַתְּפַלֵּל
בְּלִשׁוֹן אֲשַׁכְנֵנוּ שְׂמֵדְבָרִים בּוֹ. כִּי כְּשֶׁמִתְּפַלְלִים בְּלִשׁוֹן שְׂמֵדְבָרִים בּוֹ, אֲזִי הַלֵּב
סְמוּךְ וְדְבוּק מְאֹד בְּדְבוּרֵי הַתְּפִלָּה, וְיִכּוֹל לְדַבֵּק עֲצָמוֹ בְּיוֹתֵר לְהֵשֵׁם יִתְבָּרַךְ.
אֶךְ כִּכְּר תִּקְנֵנוּ לָנוּ אֲנָשִׁי כְּנִסְתָּה הַגְּדוּלָּה סִדְר הַתְּפִלָּה (מַחֲמַת שְׁלֹאוּ כָּל אָדָם יְכוֹל
לְסַדֵּר סִדְר הַתְּפִלָּה לְעַצְמוֹ כְּמוֹכָא) עַל כֵּן אָנוּ חַיִּבִּים לְהַתְּפַלֵּל בְּלִשׁוֹן הַקִּדְּשׁ
כְּמוֹ שֶׁסִּדְרוּ לָנוּ. אֲבָל הָעֵקֶר הוּא רַק לְכוּן פְּרוּשׁ הַמְּלוֹת כְּפִשׁוּטוֹ, שֶׁזֶּהוּ עֵקֶר
הַתְּפִלָּה שְׂמֵתְפַלְלִים לְפָנֵי הֵשֵׁם יִתְבָּרַךְ עַל כָּל דְּבַר וְדָבָר. וְעַל-יְדֵי-זֶה
מִתְּדַבְּקִין בּוֹ יִתְבָּרַךְ. (וְמִי שֶׁמִתְּפַלֵּל עִם כּוֹנוֹת הַנִּסְתָּר שְׂבַתְבַּת הַתְּפִלָּה וְאִינוּ רְאוּי לָזֶה
הוּא פָּגַם גְּדוּלַּי וְכוּ' עֵינֵי שָׁם) וְהִנֵּה מִי שֶׁמִדְּבַר בְּלִשׁוֹן הַקִּדְּשׁ תָּמִיד כְּגוֹן
יְרוּשְׁלָמִי. אֵין צְרִיךְ לַחֲשֹׁב בְּדַעְתּוֹ פְּרוּשׁ הַמְּלוֹת, רַק שִׁיטָּה אֲזַנּוֹ לְמָה שֶׁהוּא
אוֹמֵר. וְזֶה עֵקֶר כּוֹנוֹתוֹ בַּתְּפִלָּתוֹ. וְאֲצֵל הַצְּדִיקִים אֲמֵתִיִּים הַגְּדוּלִּים בְּמַעֲלָה
אֲצֵלָם כָּל הַכּוֹנוֹת שֶׁל הָאָר"י זְכָרוֹנוֹ לְבִרְכָּה, וְכוּ' הֵם פְּרוּשׁ הַמְּלוֹת. שֶׁכְּפִרוּשׁ
הַמְּלוֹת שְׁלָהֶם כְּלוּלִים כָּל הַכּוֹנוֹת.

ד. הִיָּה מְחֻזַּק אֶת אֲנָשָׁיו שֶׁקְּבִלוּ לְפָנָיו בְּקַבְּלָנָא גְּדוּלָּה עַל שֶׁהֵם רְחוּקִים מִתְּפִלָּה
מְאֹד וְקָשָׁה עֲלֵיהֶם מְאֹד לְהַתְּפַלֵּל. וְהִיָּה מְחֻזַּק וּמְנַחֵם אוֹתָם בְּכַמְּה לְשׁוֹנוֹת.
שֶׁלֹּא יִפְּלוּ בְּדַעְתֵּיהֶם בְּשִׁבִיל זֶה. אָמַר: הֲלֹא אֲצֵל הַגֵּר שְׂנֵתִיגֵיר, כְּמָה זְכִיָּה הוּא
אֲצֵלוֹ לִידַע אֲמִירַת הַתְּכוּת לְבַד עַד בְּרוּךְ שֶׁאָמַר עַל כֵּן רְאוּי לְנַחֵם אֶת עֲצָמוֹ
וְלִשְׁמַח אֶת עֲצָמוֹ אֲשֶׁר עַל כָּל פְּנִים הוּא זוֹכָה לֹמַר הַתְּכוּת שֶׁל הַתְּפִלָּה.

מקורות והערות

ל. דברים פרק כ"ב פסוק כ"ד: שם מדובר על אשה המקודשת לאיש ונאנסה בעיר, שהיא נענשת במיתה מאחר ולא קראה לעדה.
מ. רמב"ם הלכות תפילה פרק א' הלכה ד' "כיון שגלו ישראל...נתערבו בפרס ומדי...ונולדו להם בנים...ואותם הבנים נתבלבלה
שפתם...וכיון שראה עורא ובית דינו כך עמדו ותקנו להם שמונה עשרה ברכות על הסדר (בלשון הקודש) וכו'". ג. כתב בשו"ת
הר"ן סימן ע"ה: "וזהו מדבר לדבריה את עצמו להתפלל ככוונה גדולה, והינו לקשר המחשבה אל הדבור בקשר אמין וחזק שיטה
אזינו היטב היטב וישמע מה שהוא מדבר בתפלה וזה עיקר תפלה בכוונה ולא היה מצוה להתפלל עם כוונות ממש על פי כתבי האר"י
זכרונו לברכה, אפלו לאותן האנשים שהיו לומדים כתבי האר"י על פי פקודתו. ואמר שעיקר שלמות התפלה הוא ברוך אתה ה' וכו'
כפשוטו. וזה עיקר כוונת התפלה, שיכוון פרוש המלות וישמע היטב מה שהוא אומר". ס. רש"י מסכת סנהדרין דף ק"ד עמוד ב':

ושמעתי שהיה מדבר עם איש פשוט אחד מענין תפלה שקשה לו מאד להתפלל. ונתן לו עצה. ואמר לו שיחשב בלבו שאינו צריך להתפלל כי אם עד ברוך שאמר. כי אולי הוא צריך בגלגול זה לתקן רק חלק זה מהתפלה. כי אולי בגלגול הראשון כבר התפלל בכונה שאר חלקי התפלה. רק חלק זה עד ברוך שאמר הוא צריך עכשו בגלגול זה להתפלל בכונה. ועל כן יכניס כל כחו בזה המעט להתפלל בכונה עד ברוך שאמר. ואחר-כך פשיגייע לברוך שאמר יחשב אולי צריך לתקן חלק זה, כגון מברוך שאמר עד ויברך דוד. ויתפלל עוד אותו החלק בכונה וכן להלן. והפלל שלא יבלבל דעתו בתחלה בכל התפלה כי יהיה קשה וכבד עליו. רק יתאמץ בכל פעם לומר מעט בכונה. כי מעט יכולים להתפלל בכונה. ואחר-כך עוד מעט וכו' כנ"ל.

(ליקוטי מוהר"ן תנינא סימן קכ"א)

וגם כבר מבאר ב"שיחות הר"ן" סימן ע"ה שבאמת על פי רב אין יכולים להתפלל כל התפלה בכונה. רק מעט. כי כל אחד מתפלל איזה חלק מהתפלה לפי בחינתו. כי אית מארי דידין ואית מארי דרגלין וכו'. וזה הוא בחינה הנ"ל שכל אחד מתעורר וזוכה להתפלל בכונה חלק מהתפלה לפי בחינתו. על כן אל יפל לב האדם בראותו שזכה להתפלל קצת בכונה איזה חלק מהתפלה. ופתאם נפסק ואינו יכול עוד להתפלל כראוי בשום אופן כי על פי רב מקרח להיות כן כנ"ל. וישתדל להתפלל שאר התפלה בפשיטות גמור וכו' ועל-ידי-זה יזכה ברחמיו יתברך להתעורר מזה עד שיחזור ויתלהב לבו מאד ויתחיל להתפלל עוד הפעם בהתעוררות כראוי וכו'. ואם לפעמים אינו זוכה בכל התפלה להתעוררות מה לעשות אם יזכה יוכל לדבר אחר-כך איזה קפיטל⁵ תהלים או בקשה ותחנה אחרת בכונה. כי בודאי כל אחד ואחד פפי מה שידע בנפשו פחיתותו. ראוי לו לדעת שהוא רחוק מאד מאד מהתפלה שהיא גבוה מאד מאד. ומהיכן יזכה לעבודה גבוה כזו שהוא גבוה יותר מלמוד התורה; על כן עליו לעשות את שלו. אם אינו יכול להתפלל בכונה כראוי יתחיל להתפלל דבורי התפלה בפשיטות גמור ויטה אָזְנו למה שהוא אומר ועל-פי רב יבוא על-ידי-זה להתעוררות כראוי וכו' עין שם.

ועיין גם ב"ליקוטי מוהר"ן" חלק ראשון סימן צ"ט שכתב שם, שצריך האדם להתחזק בתפלה אפלו בשעה שאינו זוכה להתפלל בדבקות ואין תפלתו שגורה בפיו חס ושלום, אף-על-פי-כן יתחזק גם אז להתפלל בכל כחו וכונתו כי בעת שיזכה להתפלל בדבקות ותהיה תפלתו שגורה בפיו פראוי אז יעלה כל התפלות עם התפלה שהוא שהתפלל פראוי. וזה "ואתחנן אל ה'" - תמיד בין בדבקות ובין שלא בדבקות. "בעת ההיא לאמר" - הינו כי בעת שאזכה להתפלל בדבקות והדברים יהיו נאמרים ומרצים בפני בחינת שגורה תפלתי בפיו אז יעלו גם כל התפלות שהתפלל עד עתה שלא פראוי עם התפלה ההגונה הוא: ועיין ב"שיחות הר"ן"^פ מה שכתב בענין התפלה. שלפעמים אין להאדם שום התלהבות בתפלה וצריכין לעשות לעצמו התלהבות וחימומות ולב בוער לתפלה. כמו למשל שנמצא לפעמים שהאדם עושה לעצמו רגז עד שבא בכעס ונתרגז כמו שאומרים העולם בלשון אשכנז ער מאכט זיק א רגז. כמו כן ממש בקדשה בענין התפלה צריכין לפעמים לעשות לעצמו רגז ויעשה לו חימומות ותבערת הלב בדבורי התפלה אזוי וויא איינער מאכט זיק א רגז. ועל-ידי-זה יבוא אחר-כך באמת להתלהבות גדול בתפלה באמת.

טו. שמעתי בשמו שאמר, שלפעמים מגיע לאדם הרהור תשובה והשתוקקות להשם יתברך באיזה מקום שצריך שם באותו המקום דיקא להתחזק בזה ההרהור תשובה והשתוקקות. כגון לדבר שם איזה דבורים של תחנונות ובקשות או דברי השתוקקות בפה ובלב כפי הענין. ולא ימתין ולא יזוז ממקומו. אף-על-פי שאין זה המקום מוכן לכה. כגון שלא במקום קביעות לתורה ותפלה. רק בדרך הלוח וכיוצא. כי כשיזוז ממקומו יכול להיות שיפסק. וכן ראינו ממנו ז"ל בעצמו ענין כזה כמה פעמים.

(ליקוטי מוהר"ן תנינא סימן קכ"ד)

טז. מענין אמירת תהלים דבר עם אחד ואמר לו, שעקר אמירת תהלים לומר כל מזמורי תהלים על עצמו^ה. ופרש לו רבנו זכרוננו לברכה, קצת כי כל המלחמות שבקש דוד המלך, עליו השלום, שיצילהו השם יתברך מהם הכל

צ. דברים פרק ג' פסוק כ"ג. ק. סימן ע"ד. ר. עושה לעצמו רוגז, כלומר מרגז עצמו עד שבא לידי רוגז אמיתי. ש. לכן צריך באותו המקום וכו'. ר. עיין גם בליקוטי מוהר"ן תנינא סימן ק"א.

צָרִיכִין לְפָרֵשׁ עַל עֲצָמוֹ עַל מְלַחְמוֹת הַיֵּצֶר הָרַע וְחִילוֹתָיו עִמוֹ. (וְכַמְבָּאָר מִזֶּה לְעֵיל בְּסִימָן ט') וְשָׂאֵל הָאִישׁ אוֹתוֹ זְכוּרוֹנוֹ לְבִרְכָה, אִיךְ יִפְרֹשׁ לְעֲצָמוֹ בְּהַפְסוּקִים שְׁדוּד הַמְלָךְ, עָלָיו הַשְּׁלוֹם, מְשַׁבַּח אֶת עֲצָמוֹ. כְּגוֹן שֶׁמָּרָה נִפְשֵׁי כִי חֲסִידֵי אֲנִי וְכִיּוֹצֵא בָּזֶה. הַשֵּׁיב לוֹ. גַּם זֶה צָרִיכִין לְפָרֵשׁ עַל עֲצָמוֹ. כִּי צָרִיכִין לְדוֹן אֶת עֲצָמוֹ לְכַף זְכוּת וְלִמְצָא בְּעֲצָמוֹ אֵיזֶה זְכוּת וּנְקָדָה טוֹבָה. שֶׁבָּזֶה הוּא בְּחִינַת חֲסִיד וְכִיּוֹצֵא. וְאָמַר לוֹ רַבְּנוּ זְכוּרוֹנוֹ לְבִרְכָה, הֲלֹא אֲצֵל יְהוֹשִׁפֶט כְּתִיבִי "וַיִּגְבֶּה לְבוֹ בְּדַרְכֵי ה'". שֶׁבְּדַרְכֵי הַשֵּׁם וְעַבְדוּתוֹ יִתְבָּרַךְ הַגְּבִיּוֹה לְבוֹ קִצָּת; עוֹד אָמַר לוֹ רַבְּנוּ זְכוּרוֹנוֹ לְבִרְכָה, הֲלֹא בְּבִקְרָא אֲנוּ אוֹמְרִים בְּתַחֲלָה מָה אֲנוּ מָה חֲיִינוּ וְכוּ' וְאֲנוּ מְקַטְיָנִים עֲצָמָנוּ מְאֹד. וְאַחֲרֵיכֶן אֲנוּ אוֹמְרִים, אֲבָל אֲנַחְנוּ עִמָּךְ בְּנֵי בְרִיתְךָ וְכוּ'. שֶׁאַחֲרֵיכֶן אֲנוּ מַחֲזִיקִים עֲצָמָנוּ וּמְסַפְּרִים אֶת גְּדֻלַּתְנוּ שֶׁאֲנַחְנוּ עִמוֹ בְּנֵי בְרִיתוֹ זֶרַע אֲבִרָהֶם יִצְחָק וַיַּעֲקֹב וְכוּ'. כִּי כֵּן צָרִיכִין לְהַתְנַהֵג בְּעַבְדוּת הַשֵּׁם כְּנ"ל; וְעַיִן בְּ"לִקוּטֵי מוֹהַר"ן" מִזֶּה שֶׁכָּתַב עַל פְּסוּק: "אֲזַמְרָה לְאֵלָקִי בְּעוֹדֵי" וּמוֹכָא לְקַמְן בְּאוֹת ס"ט.

(ליקוטי מוהר"ן תנינא סימן קכ"ה)

אב"ן שתיה

שיחותיו הקדושות

הכתובות בספר שיחות הר"ן

יד. טוב מאד מי שיכול לשפך שיחו לפני השם יתברך ברחמים ותחנונים כבן המתחטא לפני אביו. כי הלא השם יתברך כבר קראנו בנים, כמו שכתוב "בנים אתם לה' אלהיכם". על פן טוב מאד לפרש שיחתו וצערו לפניו יתברך כבן שקובל לפני אביו בתנועות של חן ורחמים (שקורין פיעסטיין) ואף אם נדמה להאדם שלפי מעשיו אינו כבן לפניו יתברך. עם כל זה הלא השם יתברך קראנו בנים כנ"ל, כי "בין כף ובין כף קרויים לה בנים" וכנ"ל עלי לעשות שלי לעשות עצמי כבן כנ"ל. ומה טוב כשיכול לעזור לבו בתחנונים עד שיבכה ויוריד דמעות כבן לפני אביו.

ועין בספר "עלים לתרופה" שכתב שם: וראיתי במדרש רבה, שמביא שם את הכתוב "הבן יקיר לי אפרים, אם ילד שעשועים, כי מדי דברי בו זכור אזכרנו עוד". ואיתא שם: איזה ילד שעשועים, כבן שתים, כבן שלש שנים, אמר כבן ארבע וחמש שנים; ופרשו שם המפרשים שאחד אמר כבן שתים או שלש שנים שאף-על-פי שתנוק קטן כזה אינו יכול לדבר כי אם ברמז ומדבר רק חצי דבור אף-על-פי-כן אביו משעשע בו בדבוריו וממלא חפצו. וחד אמר: כבן ארבע וחמש שנים; שאז דבורו שלם ומבקש מאביו בפה מלא: תן לי חפץ פלוני או חפץ פלוני, ואביו ממלא בקשתו. ואף-על-פי שאין שם מבאר כל-כף, בארתי הענין יותר, כי אני בעניי הוצאתי מזה התעוררות הרבה לענין מה שהזכירנו הוא, זכרנו לברכה, לפרש שיחתו לפניו יתברך בכל יום וכנ", כי תהלה לאל הבנתי ממדרש זה התחזקות והתעוררות עצום לזה. כי מוכן ומבאר מזה, שאפלו כשאדם אינו יכול לדבר קלל לפניו יתברך ולפרש שיחתו היטב, אף-על-פי-כן יקר בעיניו יתברך אפלו אם מדבר רק ברמז ובחצי דבור כמו תינוק בן שתים או שלש שנים, ולפעמים עוזר השם יתברך ומדבר דבורים שלמים כתינוק בן ארבע או חמש

שנים. וכך ישראל יקרים בעיניו יתברך, כשמדברים ומשיחים צרכיהם לפניו יתברך, ונקראים ילד שעשועים. ועין שם מה שכתוב שם על סיום המקרא: פי מדי דברי בו; די דבורי בו וכו'. מובן שם עצם יקרת הדבור, ואי אפשר לבאר בכתב כל פה, וההכרח לקצר, אף מאליכם תבינו רמזים מזה להתחזק בהדבור והשיחה בינו לבין קונו איך שתוכלו. אמנם בנדאי טוב יותר לדבר בפרוש דבורים שלמים, אף גם כשאננם יכולים לדבר היטב, יקר בעיניו יתברך גם הדבור, (שקורין "פיעסטין"), כמו ילד שעשועים, שהוא בן שתיים או שלש שנים. והבן היטב לקים כל זאת בפשיטות, כי הוא חייכם לנצח, כי אי אפשר לעבר זה העולם בשלום כי אם על-ידי זה שכתבנו פאן, כי אין כחנו אלא בפה וכו', עין שם.

(עלים לתרופה מכתב רע"ח)

יח. כשהאדם כל היום בשמחה או בנקל לו ליחד שעה ביום לשפר את לבו ולהשיח את אשר עם לבבו לפני השם יתברך, כמבאר אצלנו כמה פעמים, אבל כשיש לו עצבות חס ושלום, קשה לו מאד להתבודד ולפרש שיחתו לפניו יתברך.

(שיחות הר"ן סימן כ')

יט. לב נשבר ועצבות אינו ענין אחד כלל, כי לב נשבר הוא בלב, אבל עצבות הוא בא מן הטחול והוא סטרא-אתרא והקדוש-ברוך-הוא שווא אותה, אבל לב נשבר הוא חביב לפני השם יתברך ויקר מאד בעיניו יתברך. והיה טוב שיהיה להאדם לב נשבר כל היום, אף אנשים כערפכם אין יכולים לקים זאת פי יכולים לבוא מלב נשבר לעצבות חס ושלום, שזה אסור להאדם לגמרי. על פן צריכין ליחד איזה שעה ביום שיהיה לו לב נשבר, דהינו להתבודד ולשפר לבו לפניו יתברך אבל שאר כל היום פלו יהיה רק בשמחה.

(שיחות הר"ן סימן מ"א)

כ. עצבות הוא כמו מי שהוא בכעס וברגז כמי שמתרעם ומתלונן עליו יתברך, חס ושלום, על שאינו עושה לו רצונו. אבל לב נשבר הוא כבן המתחטא לפני אביו פתינוק שקובל ובוכה לפני אביו על שנחרק ממנו וכו', ועין עוד לקמן סימן ל"ד.

(שיחות הר"ן סימן מ"ב)

כא. אחר לב נשבר בא שמחה וזה סימן אם היה לו לב נשבר כשפא אחר-כך לשמחה.

(שיחות הר"ן סימן מ"ה)

כב. צָרִיךְ לָזֶה זְכוּיָה גְדוּלָה שְׂיִזְכָּה לְיִשָּׁב עֲצָמוּ שְׁעָה אַחַת בַּיּוֹם וְשִׁיָּהֶיָה לוֹ חֲרָטָה עַל מֵה שְׁצָרִיכִין לְהִתְחַרֵּט כִּי לֹא כָּל אָדָם זֹכֵה לָזֶה, כִּי הַיּוֹם חוֹלֵף וְעוֹבֵר אֲצִלוֹ וְאִין לוֹ פְּנָאֵי לְיִשָּׁב עֲצָמוּ אֲפִלוּ פְּעַם אַחַת כָּל יְמֵי חַיָּיו, עַל כֵּן צָרִיכִין לְהִתְגַּבֵּר לְרֵאוֹת לִיְחַד לוֹ פְּנָאֵי וּלְיִשָּׁב עֲצָמוּ הַיֵּטֵב עַל כָּל מַעֲשָׂיו אֲשֶׁר הוּא עוֹשֶׂה בְּעוֹלָם אִם כֶּף רְאוּי לוֹ לְבַלּוֹת יְמָיו בְּמַעֲשִׂים כְּאֵלוֹ. (שיחות הר"ן סימן מ"ז)

וְעַיִן בְּסֵפֶר "נַחַת הַשְּׁלַחַן" כְּתַב־יָד מֵהָרֵב הַקְּדוֹשׁ מְטַשְׁעָרִין זְכוּרָנוּ לְכַרְכָּה, בְּהַלְכוֹת פֶּסַח שְׂמֵבָאָר שָׁם, שְׁעָקָר הַתְּגַבְרוֹת הַסְּטָרָא־אֲחָרָא הוּא לְסִמּוֹת^א עֵינֵי הָאָדָם שְׁלֹא לְהִתְבּוֹנֵן כָּלֵל עַל דְּרָכָיו, בְּכַחֲנִית "לֹא יַחֲפִץ כָּסִיל בְּתַבּוּנָה וְכוּ'^ב". אֲבָל תַּכְף שְׂמַעוֹרֵר כַּח וְהָאֵרֶת הַנְּשָׁמָה שֶׁהוּא בְּחִינַת אֹרֶךְ הַיָּר בְּחִינַת "יָר ה' נִשְׁמַת אָדָם"^ג וּמִתְחִיל לִפְשַׁשׁ בְּמַעֲשָׂיו וּלְהִתְבּוֹנֵן עַל דְּרָכָיו, אֲזִי "הִבָּא לְטָהָר מְסִיעִין לוֹ"^ד "וּמַעֲט מִן הָאֹר דּוּחָה הַרְבֵּה מִן הַחֲשֵׁךְ"^ה, וְזֶה שְׂמַבְרָכִין עַל בַּעוֹר חֲמִיזֵי בַעַת הַבְּדִיקָה כִּי הַבְּדִיקָה בַּעֲצָמָה שֶׁל הַחֲמִיץ (שֶׁהוּא מַצֵּה הַיֵּצֵר הָרַע^ו) הֵינּוּ כְּשִׂמְתַּחֲלִיל לְחַפֵּשׂ וּלְפַשְׁשׁ בְּמַעֲשָׂיו זֶה כְּבָר הוּא הַתְּחִלַּת הַבַּעוֹר.

כג. אָמַר: דְּוֹד הַמֶּלֶךְ, עָלְיוֹ הַשְּׁלוֹם, יִסַּד כָּל סֵפֶר תְּהִלִּים מְזֶה שֶׁהִיָה חִזָּק מְאֹד בְּעֵנִין הַתְּבוּדוֹת וְאָמַר, שְׁעָקָר הַתְּבוּדוֹת שֶׁל דְּוֹד הַמֶּלֶךְ, עָלְיוֹ הַשְּׁלוֹם, הִיָה בַּעַת שְׁשָׁכֵב עַל מִטָּתוֹ וְכִסָּה עֲצָמוּ בְּסִדִּין אֲזִי הִיָה מְדַבֵּר וּמְשִׁיחַ כָּל לְבוֹ לְפָנָי הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ כְּמוֹ שְׁכַתּוֹב: "אֲשַׁחָה בְּכָל לַיְלָה מִטָּתִי בְּדַמְעָתִי עֲרִשֵׁי אִמָּסָה". אֲשָׁרֵי מִי שִׁירָגִיל עֲצָמוּ לְקִים הַנְּהַגָה זוֹ הַעוֹלָה עַל הַכֹּל. (שיחות הר"ן סימן ס"ח)

עוֹד כָּתַב בְּשִׁיחוֹת הַקְּדוֹשׁוֹת^א, שְׁטוֹב לְהָאָדָם, בְּשְׁעָה שְׁשׁוֹכֵב עַל מִטָּתוֹ לִישֵׁן, לְהַרְגִיל עֲצָמוּ לְשַׁפָּף שִׁיחוֹ לְפָנָי הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ וּלְבַקֵּשׁוּ, שְׂיִזְכָּה לְהִתְקַרֵּב לְעַבּוּדָתוֹ יִתְבָּרַךְ. וְאִם אֵינּוּ זֹכֵה אֲזִי לְדַבֵּר דְּבוּרִים לְפָנָיו יִתְבָּרַךְ מִחֲמַת הַתְּגַבְרוֹת לְבוֹ הָאָבֶן, עַל כָּל פְּנִים יִרְגִיל עֲצָמוּ לְהִתְאַנַּח וּלְגַנַּח גְּנִיחוֹת הַרְבֵּה תְּכוּפוֹת זֶה אַחַר זֶה עַל שְׂרָחוֹק מְאֹד מֵהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ וְשִׂיזְכָּה לְהִתְקַרֵּב אֵלָיו

א. לגרום לעוורון רוחני כדי למנוע את האדם מלהתבונן במעשיו על מנת להקבם. י. משלי פרק י"ח פסוק ב'. ב. משלי פרק כ' פסוק כ"ו. ל. יומא דף ל"ח עמוד ב'. מ. ספר חובות הלבבות שער יחוד המעשה פרק ה' והלשון שם "כאשר המעט מן האור דוחה הרבה מן החושך". נ. ולא על בדיקת חמץ כמובא בשולחן ערוך אורח חיים סימן תל"ב סעיף א' (מגן אברום) "על ביעור חמץ שהבדיקה תחלת הבעור". ס. כמבואר בודד פרישת ויחי דף רכ"ו עמוד ב'. ז. שיחות הר"ן סימן ע"ה "גם יכולים להתבודד ולפרש שיחתו כששוכב על מיטתו וכו'".

יתברך. (ועין לקמן אות מ"ח) וכבר מבאר בספרו הקדוש "לקוטי מוהר"ן"^א כמה תורות מה שיכולין לזכות על-ידי אנהה דקדשה, עין שם.

כד. אמרו רבותינו זכרונם לברכה^ב "זמרו למי שמנצחין אותו ושמח". פי צריכין לנצח^ג אותו יתברך כביכול. פי אף-על-פי שנדמה להאדם שהשם יתברך אינו רוצה לקרבו מחמת שקלקל הרבה וגם עכשו אינו מתנהג כראוי פרצונו יתברך אף-על-פי-כן צריך האדם לחזק עצמו ביותר ולהשתטח עצמו לפניו ולפרש בפיו אליו יתברך שירחם עליו ויקרבהו לעבודתו פי אף-על-פי-כן אני רוצה להיות איש ישראלי. נמצא שרוצה לנצח את השם יתברך כביכול והשם יתברך יש לו שמחה מזה שמנצחין אותו כביכול.

(שיחות הר"ן סימן ט"ט)

[ועין ב"לקוטי מוהר"ן" (חלק א' סימן קכ"ד) שכתב שם, שמחמת השמחה שיש לו להשם יתברך מזה על כן הוא בעצמו שולח לו דבורים בפיו שיוכל לנצח אותו. כי בלי זה בודאי לא היה אפשר לבשר ודם לנצח את הקדוש-ברוך-הוא אף השם יתברך בעצמו מסייע לו בזה כנ"ל].

כה. כשאחד מישראל רוצה לדבר עם השם יתברך לפרש^ד שיחתו לפניו יתברך ולבקש ממנו שיקרבו לעבודתו יתברך, אז השם יתברך כביכול משליך פל עניניו וכל הגזרות שרוצה לגזר חס ושלום, וכל העסקים שלו שהוא יתברך עוסק בהם כביכול. והוא משליך הכל ופונה עצמו רק לזה האיש שרוצה לדבר עמו ולפרש שיחתו לפניו, לבקש מאתו שיעזרהו להתקרב אליו יתברך. נמצא שעל-ידי-זה ממילא נצולין ישראל מכל הגזרות קשות רחמנא לצלן.

(שיחות הר"ן סימן ע')

כו. על-ידי בשורות טובות יכולים לומר תהלים.^ה

כז. אמירת תהלים מעלה גדולה פאלו אמרם דוד המלך, עליו השלום, בעצמו. פי הוא אמרם ברוח הקדש^ו. והרוח הקדש מנח בתוך התבות וכשאומר

^א לקוטי מוהר"ן סימן ה', סימן כ"ב סעיף ה', סימן נ"ו סעיף ט', סימן ק"ט. ^ב מסכת פסחים דף ק"ט ופרש רש"י שם "למנצח": מרלא כתיב (מאחר ולא כתיב) לנצח (שמשמעו לנצחון) משמע שנותן כח לבריות לנצחו". ק. "להכריח" את הקב"ה כביכול לקבל ולקרב אותו. ^ג לשטח דברים לפניו. ^ד כדי להודות לה, כמו שכתב בספר חסידים סימן תתמ"ו "מי שבאה לו בשורה שגודל לו בן לא יחזיק טובה למבשרו עד שיברך תחילה למי שחננו לבן". ת. ליקוטי מוהר"ן סימן קנ"ו.

הַמְזַמְרֵי תְהִלִּים הוּא מְעוֹרָר בְּרוּחַ פִּיּוֹ אֶת הַרוּחַ הַקִּדְשׁ, עַד שֶׁנֶּחְשָׁב כְּאִלּוּ אִמְרָם דָּוִד הַמֶּלֶךְ, עָלָיו הַשְּׁלוֹם, בְּעֶצְמוֹ. וְהוּא מְסַגֵּל מְאֹד לְרַפְאוֹת אֶת הַחוּלָה לְהִיּוֹת לוֹ בְּטַחֲוֹן רַק עַל הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ שְׁעַל-יְדֵי אֲמִירַת תְּהִלִּים יוֹשִׁיעוּ הַשֵּׁם. וְהַבְּטַחֲוֹן הוּא בַּחֲיִנַת מִשְׁעֲנַת, כְּמוֹ שֶׁהָאָדָם נִשְׁעָן עַל הַמְּטָה כֵּן הוּא נִשְׁעָן עַל הַבְּטַחֲוֹן שְׁבוֹטֵחַ שְׁיוֹשִׁיעוּ הַשֵּׁם. כְּמוֹ שֶׁאָמַר דָּוִד "וַיְהִי ה' לְמִשְׁעָן לִי"^א. וְעַל-כֵּן עַל-יְדֵינָה נִתְרַפָּא הַחוּלָה. כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב: "אִם יָקוּם וְהִתְהַלֵּךְ בַּחוּץ עַל מִשְׁעֲנָתוֹ וְנָקָה וְגו'"^ב. וְזֶה בַּחֲיִנַת "וַיֵּצֵא חֹטֵר מִגֹּזַע יִשְׂרָאֵל" הַנֶּאֱמָר עַל מֹשֶׁה שֶׁהוּא מְזַרְעֵ דָוִד. וְזֶה בַּחֲיִנַת "עֲתִידִין צְדִיקִים שִׁיחִיו מֵתִים עַל-יְדֵי הַמִּשְׁעֲנַת" בַּחֲיִנַת "וַאִישׁ מִשְׁעֲנָתוֹ בְּיָדוֹ"^ג בַּחֲיִנַת "וְנִתְּתָה הַמִּשְׁעֲנַת עַל פְּנֵי הַנְּעָר"^ד.

גַּם דְּבַר אֶזְרָא, חֹרֵף הוּא בַּחֲיִנַת עֲבוּר וְאֵז כֹּל הַעֲשָׂבִים וְהַצְּמַחִים כֻּלָּם מֵתִים, כִּי כַּחַם בַּחֹרֵף וְהֵם אֵז בַּבַּחֲיִנַת מִיתָה. וְכִשְׁכָּא הַקִּיץ שֶׁהוּא בַּחֲיִנַת לְדָה אֵז כֹּל הַעֲשָׂבִים נִתְעוֹרְרִים וְחַיִּים וְאֵז טוֹב וַיִּפֶּה מְאֹד כְּשִׁיּוֹצְאִים לְשׁוּחַ בְּשָׂדֵה. "שִׁיחָה זֹאת תִּפְלֶה"^א וְתַחֲנוּנִים וְתַשׁוּקָה וְגַעְגּוּעִים לְהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ וְאֵז כֹּל שִׁיחַ הַשָּׂדֶה הַמִּתְחַלֵּים לְחַיּוֹת וְלִצְמַח אֵז כֻּלָּם נִכְסָפִים וְנִכְלָלִים בְּתוֹךְ שִׁיחָתוֹ וְתַפְלָתוֹ. (שיחות הר"ן סימן צ"ח) [וְעַיֵן בְּלִקוּטֵי מוֹהַר"ן (חֶלֶק ב' סִימָן א') שֶׁזֶה בַּחֲיִנַת וַיֵּצֵא יִצְחָק לְשׁוּחַ בְּשָׂדֵה שֶׁתַּפְלָתוֹ הִיָּתָה עִם כֹּל שִׁיחַ הַשָּׂדֶה שֶׁכֹּל שִׁיחַ הַשָּׂדֶה חֲזָרוּ כַּחַם לְתוֹךְ תַּפְלָתוֹ עַיֵן שָׁם].

כח. אִמְרָם אִם הָיָה הָאָדָם זוֹכֵה לְשִׁמְעַת הַשִּׁירוֹת וְהַתְּשַׁבְּחוֹת שֶׁל הַעֲשָׂבִים, אֵיךְ כֹּל עֲשָׂב וְעֵשֶׂב אֹמֵר שִׁירָה לְהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ בְּלִי שׁוּם פְּנִיָה וּבְלִי שׁוּם מַחְשַׁבַת חוּץ כֻּלָּל, כִּמְהָ יִפֶּה וְנִגָּה כְּשִׁשׁוּמְעִין אֶת הַשִּׁירָה שְׁלָהֶם. וְעַל כֵּן טוֹב מְאֹד בִּינִיָּהֶם לְעַבֵּד אֶת הַשֵּׁם בִּירְאָה (וְאָמַר בְּזוֹ הַלְשׁוֹן סַע אִיז זַעְהָר גִּיט פְּרוּם צו זַיִן צוֹיִשִׁין זַיִיא)^א וְלִהְתְּבוֹדֵד עַל פְּנֵי הַשָּׂדֶה בֵּין גְּדוּלֵי הָאָרֶץ וְלִשְׁפֹּף שָׁם שִׁיחָתוֹ

מקורות והערות

^א. תהלים פרק י"ח פסוק י"ט. ^ב. שמות פרק כ"א פסוק י"ט: כלומר שברגע שהאדם התחיל להתהלך על משענתו דרי שנחשב לכריא ואפילו אם ימות אחר כך אין למכרו דין רוצח, מאחר ונרפא ממכתו. ^ג. ישעיהו פרק י"א פסוק א' ופירש רש"י שם "חונטר" - שכבט מלכות. ^ד. פסחים דף ס"ח: "עתידים צדיקים שיחיו מתים שנאמר (זכריה ח') עוד ישבו זקנים וקנות ברחובות וירושלים ואיש משענתו כידו מרוכ ימים", וכתוב (מלכים ב' פרק ד') "ושמת משענתו על פני הנער וגו'" כלומר שאלישע החיה את הילד על ידי המשענת. ^ה. זכריה פרק ח' פסוק ד'. ^ו. מלכים ב' פרק ד' פסוק כ"ט: "...ושמת משענתו על פני הנער". ^ז. ברכות דף כ"ו עמוד ב': "יצחק תיקן תפילת מנחה שנאמר (בראשית פרק כ"ד) 'ויצא יצחק לשוח בשדה לפנות ערב' ואין שיחה אלא תפלה". ^ח. מאד טוב ביניים לעבוד את ה' ביראה.

לפני השם יתברך באמת, ועיין עוד בהשיחות (סימן רכ"ז) שאמר גם כן, שטוב יותר שהתבודדות יהיה מחוץ לעיר במקום עשבים כנ"ל. פי העשבים גורמים שיתעורר.

(שיחות הר"ן סימן קס"א)

כט. אמר צריקו כל אדם לצעק להשם יתברך ולשא לבו אליו יתברך, כאלו הוא באמצע הים תלוי על חוט השערה ורוח סערה סוער עד לב השמים עד שאין יודעין מה לעשות וכמעט שאין פנאי אפלו לצעק. אבל באמת בודאי אין לו עצה ומנוס כי אם לשא עיניו ולבו להשם יתברך ולצעק אליו יתברך. וכך צריכין בכל עת להתבודד ולצעק להשם יתברך כי האדם בסכנה גדולה מאד בזה העולם כאשר יודע כל אחד בנפשו.

(שיחות הר"ן סימן קי"ז)

ל. פעם אחת עמדתי לפניו והוא זכרונו לברכה, היה מנח על מטתו ונזרקו דבורים אלו מתוך פיו הקדוש ואמר בזו הלשון: דער עיקר איז "מבטן שאול שועתי"^א. ועיין בספר "עלים לתרופה", שמביא שם הדבור הזה, וכתב שם בזו הלשון: וכל אחד נופל בדעתו כל כך, עד שנדמה לו כאלו עליו לא נאמר זאת, כאלו ירד יותר מבטן שאול חס ושלוס, וכאלו אין בכחו לצעוק עוד, וכאלו כבר צעק הרבה מאד ואינו מועיל לו, ועוד דחיות הרבה כאלה וכאלה. ובאמת לא כן הוא, כי אני יודע האמת, שהוא זכרונו לברכה, כון בכל דבריו גם כן. ועל כל אחד ואחד וכו' עיין שם.

(שיחות הר"ן סימן ש"ב)

לא. לכל אחד ואחד יש הנהגות מיוחדות שצריק לנהג כפי שצריק לתקן מה שפגם וכפי שרש"י נשמתו. אבל ההתבודדות ולשפף שיחתו לפני השם יתברך בכל יום ובלשון שמדברים בו, זה הוא הנהגה כללית שמחייב בזה כל אחד מישראל בכל יום כל ימי חייו. וכן למוד שלחן ערוך בכל יום זה הוא גם כן הנהגה כללית כנ"ל. (ועיין לקמן סוף אות ס"א שמבאר שם שתלויים זה בזה).

(שיחות הר"ן סימן קפ"ה)

לב. אמר בודאי נמצאים כשרים אף על פי שאין להם התבודדות, אבל אני קורא אותם מבהלים ומבלבלים (פלוטים) ופתאם כשיבוא משיח ויקראו אותם -

א. יונה פרק ב' פסוק ג' "ויאמר קראתי מצרה לי אל ה' וענני, מבטן שאול (ממעמקי השאול) שועתי שמעת קולי". י. מכתב ס' וראה גם מכתב ק"ו. ב. מקור נשמתו ולכן כל אחד עבודתו בזה העולם אחרת אך לענין ההתבודדות והתפילה כולם שוים בצורך אליהם.

יהיו מערבים ומבלבלים. אבל מי שמתנהג בהנהגה הקדושה של התבודדות, יהיה דומה כמו האדם אחר השנה שדעתו נוחה ומישבת היטב; כן יהיה דעתו נוחה ומישבת עליו בלי מהומה ובלבול. (שיחות הר"ן סימן רכ"ח)

לג. ראוי לאיש ישראלי שיהיה לבו נמשך כל כך להשם יתברך עד שאפלו כשהוא בין אנשים יתעורר בכל פעם להשם יתברך בתשוקה גדולה ובהתעוררות נמרץ וישא ידיו ולבו להשם ויצעק אל השם יתברך בכלות הנפש ובהתעוררות נפלא, אל תעזבני ה' אלהי, והרים אז ידיו ואמר הפסוק הזה בקול נעים של תחנה וגעגועים לפני השם יתברך. (שיחות הר"ן סימן רל"ב)

לד. אמר החלוק שבין לב נשבר למרה שחרה. כי לב נשבר הוא כך שאפלו כשעומד בין העולם יחזיר פניו ויאמר, רבונו של עולם וכו', ובאותה שעה בעצמה בתוך כך אמר רבונו זכרונו לברכה, בעצמו רבונו של עולם בהתעוררות נפלא ובנשיאת ידים בהשתוקקות נמרץ כדרכו. (שיחות הר"ן סימן רל"א)

לה. אמר למשל, גבור אחד חגר מתניו לכבש חומה חזקה ואחר-כך כשבא אל השער היה ארוג על השער מטוה מקורי עכביש שסתם את השער. וכי יש שטות יותר מזה שיחזר ממלחמתו מחמת הסתימה של הקורי עכביש. ואחר-כך אמר העקר הוא הדבור שעל-ידי הדבור יכולים לכבש הכל ולנצח כל המלחמות. ואמר אף-על-פי שיכולין להתבודד במחשבה אבל העקר הוא הדבור. ומבאר הנמשל ממילא לענין מה שקשה על האדם לדבר לפני השם יתברך מה שבלבו, וכל זה מחמת בושח ובושה שאלו, שאין לו עזות דקדושה. ובדאי הוא שטות גדול, כי הלא הוא רוצה לכבש בדבורו מלחמה חזקה שהוא מלחמת היצר, ועכשו כשהוא סמוך להתחיל לדבר לפני השם יתברך ולכבש ולשבר חומות ולפתח שערים על-ידי הדבור. ובשביל מניעה קלה מחלישות דעתו וכיוצא ימנע חס ושלום, את עצמו מלדבר. הלא המניעה הזאת נחשבת לסתימה של קורי עכביש פנגד החומות שרוצה לשבר

בדבורו. ואמר שטוב שיהיה להאדם התבודדות שתי שעות ביום. שעה אחת שילך וישתוקק ויכין עצמו לדבר ויערף לבו לכה. ואחר-כך ידבר שעה אחת. (שיחות הר"ן סימן רל"ב)

לו. אמר: על כל דבר צריכין להתפלל, הינו אם בגדו קרוע וצריך לבגד, יתפלל להשם יתברך שיתן לו בגד ללבש. וכן כל כיוצא בזה דבר גדול ודבר קטן. על הכל ירגיל עצמו להתפלל תמיד להשם יתברך על כל מה שיחסר לו. אף-על-פי שהעקר להתפלל על העקר, דהינו על עבודת השם יתברך להתקרב אליו יתברך. אף-על-פי-כן גם על זה צריכין להתפלל. ואמר, מי שאינו כן, אף-על-פי שהשם יתברך נותן לו בגדים ופרנסה והצטרכות חיותו אבל כל חיותו הוא כמו בהמה שגם פן השם יתברך נותן לה לחמה וכו'. כי מאחר שאינו ממשיך כל חיותו על-ידי תפלה מהשם יתברך, על פן כל חיותו הוא כמו חיות בהמה ממש כי האדם צריך להמשיך כל חיותו והצטרכותו מהשם יתברך על-ידי תפלה ותחנונים דוקא. ופעם אחת אמר לתלמידו מורנו הרב רבי נתן, זכר צדיק לברכה, על דבר קטן ופחות מאד שהיה קצת מכרח לו: התפללת על זה להשם יתברך; ועמד משתומם, כי היה הדבר לפלא בעיניו להתפלל להשם יתברך על דבר פחות כזה וגם כי לא היה מכרח ביותר. ענה ואמר לו (בלשון תמה^פ) אין זה כבודך שתתפלל להשם יתברך על דבר קטן כזה. והכלל כל הדברים שבעולם צריכין להתפלל להשם יתברך.^ג (שיחות הר"ן סימן רל"ג)

לז. אמר לענין התחזקות בהתבודדות ושיחה בינו לבין קונו. אפלו אם עוברים ימים ושנים הרבה ונדמה לו שלא פעל עדין בשיחתו ודבוריו כלום אף-על-פי-כן אל יפל מזה כלל. כי באמת בודאי הדבורים עושים רשם, על דרך משל כמו מים היורדים על האבן, אף-על-פי שנדמה שאין להמים פח כנגד האבן הקשה ואין נכר רשם המים בהאבן אף-על-פי-כן כשהמים יורדים על האבן כמה וכמה זמנים רצופים הם עושים נקב בהאבן כנראה בחוש. כמו כן אפלו אם לבו לב האבן ואין נכר בו רשם דבוריו ותפלתו.

אף-על-פי-כן ברכות הימים והשנים ינקב לבו האכן על-ידי שיחתו ודבוריו כמו "אבנים שחקו מים"^פ כנ"ל.
(שיחות הר"ן סימן רל"ד)

לח. אמר: ב"הודו"^פ שאומרים בערב שפת קדם מנחה יכולין לשבר לבו מאד ולפרש כל שיחתו שם. כי שם מדבר מענין צרות הנפש ומענין צעקה על כל דבר.^פ
(שיחות הר"ן סימן ע"ח)

לט. טוב מאד להאדם שיהיה לו חדר מיחד לו לבדו לעסק שם בעבודת השם ובפרט בהתבודדות ושיחה בינו לבין קונו. ואמר שאפלו הישיבה בעצמה שיושבין בחדר מיחד לבדו גם זה טוב מאד. אף אפלו מי שאינו זוכה שיהיה לו חדר מיחד אף-על-פי-כן גם הוא יכול למצא כמה תחבולות להנהיגה זו של התבודדות ולדבר בינו לבין קונו. ואמר. כי תחת הטלית הוא גם כן חדר מיחד כי כשמשלשלין הטלית על עיניו יכולים לדבר בינו לבין קונו מה שרוצה. גם יכולין לפרש שיחתו לפניו יתברך כששוכב עצמו על מטתו ומכסה עצמו בהסדין כמבאר לעיל (אות כ"ג) שכך נהג עצמו דוד המלך, עליו השלום. גם יכולין לישוב על הספר ויסברו אחרים שהוא לומד והוא יכול אז לדבר בינו לבין קונו. ועוד יכולים למצא כמה תחבולות מי שחפץ באמת לנהג עצמו בהנהיגה זו של התבודדות העולה על הכל שהיא יסוד שרש הקדשה והטהרה כמבאר כבר כמה פעמים, אבל טוב יותר להשתדל שיהיה לו חדר מיחד כנ"ל.
(שיחות הר"ן סימן רע"ד רע"ה)

מ. יכולים לצעק להשם יתברך בקול דממה דקה בצעקה גדולה מאד ושום אדם לא ישמע כלל. כי אינו מוציא שום קול לחוץ רק הוא מציר היטב הצעקה במחשבה, ועין בפנים כל הענין.
(שיחות הר"ן סימן ט"ז)

מא. אמר הלא החנוני דרכו להקיף^פ בהקפה שיתנו לו לאחר זמן, ומדוע לא יאמר האדם איזה קפיטליף תהלים או ללמד או לעשות שאר מצוות ויהיה

פ. איוב פרק י"ד פסוק י"ט ופירש רש"י: "אבנים אשר שחקו מים" - בעברם עליהם תמיד (כשהן נוטפים עליהם ברציפות). ועיין עוד (אבות דרב נתן פרק ו' ברייתא ב') המעשה רבני עקיבא. צ. תהלים פרק ק"ז: והוא מנהג שנוסד על ידי הבעש"ט הקדוש כפי שמוכח בספר מאירת עיניים לר' מטשרנוביל תלמידו בפרשת שלח ובספר בעל שם טוב על התורה פרשת יתרו כתב: שבשעה זו מתחיל תיקון הנשמות עי"ש. ק. ורבינו מבאר שגם על פי הפשט מביל הפרק הזה תפילה על כל הצרות האופפות את האדם ואשר על ידי "ויצעקו אל ה' בצר להם" ה' עונה לשועתם. ד. יכולים למצוא עצות ודרכים לעשות כן. ש. למכור בהקפה: אמנם כאן דבונה לדקפה הפוכה היינו: שיצבור פרקי תהלים, שכבוא העת לכשיצטרך, תעמד לו הזכות.

מנח ומוכן אצלו לעת הצרף כי יהיה זמן שיצטרף לזה שיגבה שכרו ופעלתו, ומדוע לא יהיה כמו שנותן החנוני סחורה בהקפה. (שיחות הר"ן סימן רע"א)

מב. אמר: אפלו אם האדם כמו שהוא^א אף-על-פי-כן יחזק ויאמץ את לבו להתפלל להשם יתברך. ואמר שיחשב בלבו, הלא אם אני רחוק בעיני מהשם יתברך כל כך מחמת רבוי עוונותי, אם כן אדרבא, עקר שלמות התפלה על ידי דיקא כי הלא אמרו רבותינו זכרונם לברכה, כל תפלה שאין בה מתפלת פושעי ישראל אינה תפלה וילפינן מקטרת שהיה בה חלבנה^ב. ואם כן אם אני כפושעי ישראל חס ושלום, אם כן אדרבא, כל שלמות התפלה על ידי דיקא וכנ"ל ובודאי אני צריך להתחזק ביותר להתפלל להשם יתברך ולבטח בחסדי השם שישמע ויקבל גם את תפילתי כי אדרבא, דיקא על ידי עקר שלמות התפלה כי אי אפשר להקטיר קטרת בלא חלבנה נמצא שגם חלבנה הוא שלמות הקטרת וכמו כן הוא לענין תפלה וכנ"ל שבלא תפילתי הגרועה המצטרפת לתפלת ישראל לא היה שלמות להתפלה. (שיחות הר"ן סימן רצ"ה)

ועין עוד התחזקות גדול לענין תפלה ב"שיחות הר"ן"^ג מה שאמר לענין בני-הנעורים, שעל-פי-רב מבלבל אותם בתפלתם מחמת שלא זכו להתקדש כראוי בקדשת הזוג, ועל כן כשעומדים אחר-כך להתפלל, קשה עליהם מאד להתפלל. והוא זכרונו לברכה, הזהיר על זה כמה פעמים לכלי לפל בדעתו מזה כלל, ומה דהנה הנה, ובשעת התפלה צריכין לשכח הכל לגמרי ולהתגבר להתפלל בשמחה כראוי תמיד איה שהוא ולבטח בה יתברך, שסוף כל סוף יזכה על-ידי התפלה לנצח המלחמה ולהתקדש כראוי. ואמר, שעל זה הצטער אבא בנימין^ד "על תפילתי שתהא סמוך למטתי"^ה מטה הוא לשון זוגי, וזהו על תפילתי שתהא סמוכה למטתי, הינו שאוכל להתפלל אחר-כך בסמוך מיד, ולא יבלבל הענין הזה את תפילתי כלל.

(שיחות הר"ן סימן רפ"א)

מקורות והערות

ת. במדרגה נמוכה וכו'. א. אפלו אם אני פושע ח"ו אין שלמות לתפילה כלעדי. ב. אחד מסמני הקטרת וריחו היה רע. ג. שיחות הר"ן סימן רפ"ג. ד. מה שהיה היה. ה. ברכות דף ה' עמוד ב'. ו. כמו שאמרו על יעקב שהיתה מיטתו שלמה היינו שזוגו היה שלם ולא יצא ממנו בן שלא היה לבו שלם עם ה', וכן הוא בודר פירשת תרומה דף קל"ד עמוד א'. וראה רבינו בחיי על התורה בראשית פרק מ"ז פסוק ל"א: "מה שלא מצינו באברהם ויצחק לפי שלא היתה מנחתם שלמה, אבל יעקב מנחתו שלמה וראויה להכירה בתורה. וכן אמרו ר"ל אמר יעקב שמא ח"ו יש פסול במנתי כאברהם שיצא ממנו ישמעאל וכיצחק שיצא ממנו עשו.

שיחותיו הקדושות

הכתובות בספר חיי מוהר"ן

מג. האדם הזוכה להיות רגיל להתבודד באמת ולפרש שיחתו לפני השם יתברך. כראוי בפרט אם זוכה להתבודד בשדות וביערים, אזי הוא מרגיש בכל פסיעה ופסיעה שפוסע שם טעם גן עדן. גם אחר-כך כשחוזר משם אז כל העולם חדש בעיניו ונדמה לו פאלו הוא עולם אחר חדש לגמרי ואין העולם נראה בעיניו כלל כאשר מקדם.

(חיי מוהר"ן סימן ק"ז)

מד. כשהודיע ענין התבודדות והשיחה בינו לבין קונו, דבר עמו מורנו הרב הצדיק מורנו הרב רבי נתן, זכר צדיק לברכה, ושאל אותו הלא האדם הוא בעל בחירה ולא השיב לו בפרוש רק כלאחר יד, כאומר אף-על-פי-כן, כלומר אף-על-פי שאי אפשר לבאר לה הענין בשלמות. אף-על-פי-כן צריכין לנהג כן. ומורנו הרב רבי נתן, זכר צדיק לברכה, לא היה יכול לשאל יותר, פי ידע פי קשיא זו יכולין להקשות גם על התפלות שסדרו לנו רבותינו זכרונם לברכה מכבר על ענין תשובה והתקרבות להשם יתברך, כגון ברפת השיבנו וכיוצא (ועי' לקמן באות צ"ג מה שהבאתי מספר "לקוטי הלכות" חשן משפט הלכות פקדון הלכה ג').

(חיי מוהר"ן סימן תל"ז)

מה. אמר טוב שיאמר האדם בשעת התבודדות, כשמתבודד בינו לבין קונו יאמר, היום אני מתחיל להתדבק בך ויעשה בכל פעם התחלה. פי כל ההמשכות הולכין אחר ההתחלות ואפלו המחקרים אומרים, שההתחלה היא כמו חצי דבר של כל המעשה נמצא ממה נפשך יעשה בכל פעם התחלה ויאמר כנ"ל. פי ממה נפשך אם היה מקדם טוב עכשו יהיה טוב יותר. ואם חס ושלום, מקדם לא היה טוב בנדאי צריך ומכרח לעשות התחלה חדשה.

(חיי מוהר"ן סימן תל"ז)

מקורות והערות

ז. עיין לקמן שיחה צ"ג: "אמרו ח"ל הכל בדי שמים, חוץ מיראת שמים, ואם כן איך שייך על זה תפילה (כלומר אם יבחר לדוית ירא יהיה ואם לאו לאו) ומתוך "אך באמת זה בעצמו עיקר הבחירה של האדם, כי אי אפשר לזכות בשלמות למאום ברע ולבחור במטוב וכו'... לבי אם שירבה בתפילות ותחנונים וכו'... לה' יתברך שיזכה לקרבו לעבודתו יתברך. ה. אות ז'. זה לשונו: "על כן (מאחר ואין תשובה על השאלה הנ"ל דהינו כיצד אפשר לבקש דבר התלוי בבחירה) צריכים לסמוך רק על אמונה להאמין בהכמנו זכרונם לברכה שכולם הלכו בדרך זה והולכו אותנו בדרך זה להרבות בתפילה ותחנונים להשם יתברך, לזכות לעבודת השם יתברך כי זה העיקר והיסוד שדכל תלוי בו".

מז. בראש השנה האחרון באומן היה אצלו נכדו החכם כמר ישראל בן בתו הצדקת מרת שרה זכרונה לברכה¹, ונכדו היה עדין נער קטן בן שלש או ארבע שנים ואז היה חזק מאד החולאת של רבנו זכרוננו לברכה, כי היה סמוך להסתלקותו שנסתלק תכף אחר כך בחל-המועד סכות ואמר רבנו זכרוננו לברכה, לנכדו הנ"ל: ישראל, התפלל עלי להשם יתברך שאשוב לבריאותי. השיב: תן לי הזייגעריל' שלך ואתפלל עליך. ענה רבנו זכרוננו לברכה הראיתם שכבר הוא גוטער יוד². כי מצוה שאתן לו חפץ בשביל שיתפלל. ונתן לו ולקח הנער הזייגעריל והלך לו. ואמר בזו הלשון: "גאט גאט לאז דער זיידע זיין גיזונד"³. והתחילו לשחוק העומדים שם. ענה רבנו זכרוננו לברכה, ואמר, כך צריכין לבקש מהשם יתברך. וכי איך מתפללין להשם יתברך בענין אחר. פלומר שפך עקר התפלה להשם יתברך בפשיטות גמור כתינוק לפני אביו כאשר ידבר איש אל רעהו.

מז. אמר אפילו כשאין יכולין לדבר בהתבודדות רק תבת רבוננו של עולם בלבד גם כן טוב מאד (ועין לעיל אות ב' מבאר שאפלו ההקנה לבד שמכין עצמו לדבר ואינו יכול לדבר כלל הוא גם כן טוב מאד), ואמר שיכולין להפיר באחד אם יש לז' התבודדות (ועין מזה בהקדמה ולקמן אות ג'ו). (חיי מוהר"ן סימן ת"מ)

מח. לאחד צוה לו רבנו זכרוננו לברכה, שיהיה לו התבודדות פעם אחת ביום ופעם אחת בלילה. פעם אחת שאל רבנו זכרוננו לברכה, לאיש אחד מאנשיו, אם הוא רגיל להיות גונח ומתאנח (שקורין קרעכצין) בשעת התבודדות, והשיב לו הן. ושאל אותו עוד אם הוא גונח ומתאנח מעמק הלב. ענה ואמר לו רבנו זכרוננו לברכה, כשאני עושה גניחה ואנחה: אם אני אוחד ידי על השלחן אז בשעת האנחה אז אי אפשר לי אחר-כך להרים ולטל את ידי מעל השלחן וצריך אני להמתין איזה שעה עד שחוזר בי כחי. פעם אחת אחר רבנו זכרוננו לברכה, את הרב הצדיק רבי שמואל איזיק זכרוננו לברכה⁴, כנגד לבו, ואמר לו, בשביל מעט דם כזה (הינו שבחלל הלב) תאבד את העולם הזה והעולם הבא. ובלשון אשפנו איבער א ביסעלע בליט זאלסט אהן ווערין

מקורות והערות

1. הוא בן חתנו הנגיד מורנו האב יצחק אייזיק מקרימנשאק". י. שעון, ב. יהודי טוב - אדמו"ר. ל. השם, השם, תעשה שהסבא יהיה בריא. מ. אם הוא רגיל בעבודת התבודדות. ג. מתלמידיו החשובים ביותר של רבינו ז"ל שהפליג מאוד בשבחיו. חי בין השנים תקכ"ה - תקפ"ו (1765-1827).

דיא וועלט און יענע וועלט. קרעכץ דאס אויס. תרגיל עצמך להתאנח הרבה לפני השם יתברך עד שתפטור את הדם הזה ותכניע את הרע שבו. ותזכה לבחינת "ולבי חלל בקרבי".⁵
(חיי מוהר"ן סימן תמ"א)

פעם אחת דבר רבנו זכרוננו לברכה, עם הרב יעקב יוסף מענין עבודת השם פדרפו תמיד. וספר לו, משל למלך ששלח את בנו למרחקים ללמד חכמות, אחר-כך בא הבן לבית המלך מלמד בכל החכמות. פעם אחת צוה המלך על הבן לקח איזה אבן גדול מאד (כמו אבן הרחים) ולשא אותו על עליות ביתו. ומסתמא לא היה יכול הבן לשא ולהרים את האבן פי היה אבן גדול וכבד מאד. ונצטער הבן מאד על שאי אפשר לו למלאות רצון אביו המלך עד שגלה לו המלך דעתו אחר-כך ואמר לו, היעלה על דעתך שאני אצוה עליך דבר כבד כזה לקחת האבן כמו שהוא ולשא ולהרים אותו, התוכל לעשות דבר כזה על-פי חכמתך הגדולה, רק כל פונתי היה שתקח פטיש חזק ותפה ותפוצץ את האבן לחתיכות קטנות, וכזה תוכל להעלות אותו על העליה.

כמו כן השם יתברך צוה עלינו ש"נשא לבבנו אל כפים אל אל בשמים" וילבבנו הוא לב אבן גדול וכבד מאד ואי אפשר להרים אותו בשום אופן. רק על-ידי שיקח פטיש שהוא הדבור ועל ידו יכולין לשבר ולפוצץ את לב האבן ואז נוכל להרים אותו להשם יתברך והבן. עוד פעם אחת דבר רבנו, זכרוננו לברכה, מענין שצריכין לעסק הרבה באמירת תהלים ותחנונות ובקשות והתבודדות וכו'. ושאל אותו הרב הצדיק רבי יודיל⁶, זכר צדיק לברכה, איך לוקחין לב (רצונו לומר איך זוכין שיהיו הדבורים בהתעוררות הלב), השיב לו רבנו זכרוננו לברכה, תאמרו לי אצל איזה צדיק קבלתם התעוררות הלב, העקר הוא האמירה בפה להרבות בפה דבורים של תחנונות ובקשות. והתעוררות הלב בא ממילא.

לאחד מגדולי מקרביו צוה לו בימי נעוריו של המקרב הנ"ל, שבשעת התבודדות ידבר הרבה בפרטיות עם כל איברי גופו ויסביר להם שכל תאוות

מקורות והערות

5. תהלים פרק ק"ט פסוק כ"ב. ע. איכה פרק ג' פסוק מ"א. פ. רבי יודל מדאשיב מגדולי תלמידי רבינו לפני התקרבותו היה ממקורביו של הרב הקדוש רבי פנחס מקוריץ, גאון ומקובל שירש מרבינו את ענין פדיון הנפש. חי בערך בין השנים תק"ז - תקצ"ח (1757-1838).

הגוף הבל, פי הלא סוף כל אדם למוות והגוף לקברות יובל. וכל האיברים יבלו ויתקבו וכו' ועוד דבורים פיוצא באלה. והתנהג כף איזה זמן. ואחר-כך ספר עם רבנו זכרוננו לברכה, והתנצל לפניו באשר שהגוף אינו שומע ומרגיש כלל כל טענותיו ודבריו עמו. אמר לו רבנו זכרוננו לברכה, חזק בענין זה ואל תרפה יד מזה ותראה אחר-כך מה שיהיה מהדבורים האלה, ושמע לעצתו וקיים דבריו, עד שזכה אחר-כך שכל איבר ואיבר שדבר עמו בפרטיות נמשך אחר דבריו כל כף. עד שיצא מהאיבר הזה שדבר עמו כל החיות ממש ונשאר בלא כח והרגשה כלל. וזה ראיה בחוש באיברים החיצונים, כגון אצבעות ידיו ורגליו וכיוצא בזה. עד שכשהתחיל לדבר עם האיברים הפנימיים שהחיות תלוי בהם, כגון הלב וכיוצא היה צריכה לצמצם דבריו מאד בכדי שלא תצא ממנו החיות ממש כנ"ל. (חיי מוהר"ן סימן תמ"ב)

ושמעתי שפעם אחת דבר האיש הנ"ל עם המקרבים אליו מענין איך שהעולם הזה אינו כלום. ומה הוא התכלית מכל עניני הגוף וכו' כנ"ל ובתוך דבריו נתעלף והתחיל לגוע (ובלשון אשכנז גיבליבין² חלשות) וביגיעות גדולות שב ונתעורר בו חיותו, ואמר אז שזכה על-ידי קדשת רבנו זכרוננו לברכה, למדרגה זו אשר בכל עת שמזכיר עצמו היטב מיראת הענש והסוף והתכלית של כל עניני העולם הזה. אזי מרגישין כל איבריו אפלו אצבע הקטן שברגליו ממש כמו ששוכבין כבר ומרקיבין וכו'. עד שצריכה התחזקות גדול להחזיק חיותו בקרבו שלא תצא נפשו ממש כנ"ל. (חיי מוהר"ן סימן תמ"ב)

ושמעתי בשם רבנו זכרוננו לברכה, שאמר גם לכמה אנשים אחרים, מחמת שהגוף שלכם עב מאד³ וחזק בהתאוות, על כן (דארפט איר איהם אסאף אהן דוילען⁴); עם דבורים קדושים מענין התכלית. וממילא מוכן שצריכין לדבר גם כן עם עצמו דבורים הרבה מענין התחזקות כדי שלא ירפו ידיו לגמרי חס ושלום. (חיי מוהר"ן סימן תמ"ג, עין לעיל אות י"ז)

עוד מובא שם דף כ' אשר פעם אחת אמר מורנו הרב רבי נתן, זכר צדיק לברכה, לאדוננו מורנו ורבנו הקדוש, זכר צדיק לברכה, בדרך קבלנא:

מקורות הערות

צ. שנשאר. ק. השפעת החומר עליהם גדולה. ד. אתם צריכים לכלכל (לשגע) אותו - הכוונה שצריכים אתם להפריד את גופכם.

"יגעתי בקראי נחר גרוני פלו עיני מיחל לאלקי"^ש. והרים אדוננו מורנו ורבנו זכר צדיק לברכה, את ידיו מעט ואמר בלשון רפה, אם פן מה לעשות (כלומר פי בודאי אסור להרהר אחריו ותברך ובודאי צדיק השם). אחר-כך אמר לו הלא אם דוד המלך עליו השלום, אמר יגעתי בקראי נחר גרוני הנה כפשוטו שקבר קרא כל כך עד שהיה עיף ויגע ממש בקראו ונחר גרונו ממש בפשטות, אבל אתה תהלה לקל עדין בכחך וכו'.

(חיי מוהר"ן סימן תקמ"ה)

אב"ן שתיה

מאמרים מעניין תפלה והתבודדות
המלוקטים מספר "לקוטי עצות"

הנוכעים והיוצאים מהתורות הנפלאות שבספר "לקוטי מוהר"ן" חלק ראשון. ורשמתי אצל כל אות מקור מוצאו מאיזה תורה הוא למען אם ירצה הקורא לידע הדברים בשרשם וראיותיהם יעין בפנים הספר "לקוטי מוהר"ן" בעצמו.

מט. עקר הכלי זין¹ של איש ישראלי הוא התפלה וכל המלחמות שצריך האדם לכבש הן מלחמת היצר הרע הן שאר מלחמות עם המונעים והחולקים הכל על-ידי תפלה ומשם כל חיותו. על כן מי שרוצה לזכות לקדשת ישראל באמת צריך להרבות בתפלות ובקשות ושיחות בינו לבין קונו כי זה עקר הכלי זין לנצח המלחמה.
(לקוטי מוהר"ן סימן ב' אות א')

ויעין בספר "עלים לתרופה" ממורנו הקדוש הרב רבי נתן, זכר צדיק לברכה, שכתב שם, אשר כל לשון ולשון הקדוש של רבינו, זכר צדיק לברכה, שמזכיר אצל כל דבר יש לו כח מיחד לעורר ולחזק לב הישראלי לעסק בזה. ומי שמשים אל לבו שכל כלי זין שלו הוא התפלה וכו' מתעורר מחדש לעסק בזה. כי יחשב בלבבו אם אין לי כח ללחם כל כך כמו השרים הגדולים, אבל הלא אני כמו איש חיל פשוט שגם הוא לוקח כלי זין מבית המלך ומכרח ללמד תכסיסי מלחמה וכו' בכל יום והכל בכח המלך והשרים המלמדים אותו וכו' ואיך שהוא אני יודע שהמלחמה ארפה וחזקה מאד ואין לי שום כלי זין וכו' כי אם מעט דבור פי. וגם זה ביצועת השם ונפלאותיו העצומים וכו' עין שם].
(עלים לתרופה מכתב שבי')

ואם האדם מרבה בתפלה והתבודדות ימים ושנים הרבה ואף-על-פי-כן הוא רואה בעצמו שעדין הוא רחוק מאד מהשם יתברך ונדמה לו שהשם יתברך כמסתיר פנים ממנו חס ושלום, אל יטעה חס ושלום, שהשם יתברך אינו שומע תפלותיו ושיחותיו כלל, רק יאמין באמונה שלמה, שהשם יתברך

שומע ומאזין ומקשיב כל דבור ודבור של כל תפלה ותחנה ושיחה ואין שום דבור נאכד חס ושלום, רק כל דבור ודבור עושה רשם למעלה מעט ומעורר רחמיו יתברך בכל פעם. אף עדין לא נגמר בנזן הקדשה שהוא צריך לכנס בו. ובכרות הימים והשנים אם לא יהיה טפש ולא יפל בדעתו בשום אופן בעולם, ויתגבר ויתחזק ויתאמץ בתפלה יותר ויותר, אז על-ידי רבוי התפלות יכמרו רחמיו יתברך, עד שהשם יתברך יפנה אליו ויאיר לו פניו וימלא חפצו ורצונו בכח הצדיקים האמתיים ויקרבהו ברחמים ובחמלה גדולה. ואפלו אם האדם זוכה לפעמים לאיזה ישועה והתקרבות קצת, אל יחשב שזכה לזה על ידי תפלתו ומעשיו הטובים, כי כל המעשים טובים מאתו יתברך כמו שאמרו רבותינו זכרונם לברכה על פסוק "מי הקדימני ואשלים" מי עשה לי מזוזה טרם שנתתי לו בית וכו'. ולולא חסדו הגדול כבר היה נטבע חס ושלום, במה שהיה נטבע רחמנא לצלן. (לקוטי מוהר"ן סימן ב' אות ו', ועין לקמן אות צ"א)

ג. עקר החיות מקבלין מהתפלה, כמו שכתוב: "תפלה לאל חיי". גם על-ידי תפלה משפיע חיות לכל שלשה חלקי עולם, שהם: עולם השפל, ועולם המלאכים. ועל פן על-ידי תפלה מעורר כח המלאכים, המנהגים את הכוכבים הממנים על העשבים והצמחים שבעולם השפל הזה ומכים אותם ואומרים להם שיגדלו, כמו שאמרו חכמינו ז"ל "אין לה עשב מלמטה, שאין לו פוכב ומלאך, שמכה אותו ואומר לו: גדל". גם ישראל מפרנסין לאביהם שבשמים בתפלתם, וכפי שמפרנס לאביו שבשמים בתפלתו, פן זוכה האדם למצא את פרנסתו. וזה שאמר הכתוב: "שמרו עדותיו", הינו שמרו את התפלה, שעל-ידיה אנו מעידין על אחדותו, ועל-ידי זה: "וחק נתן למו", ו"חק לשנא דמזונא הוא" גם על-ידי תפלה זוכה האדם למצא את

מקורות הערות

ב. איוב פרק מ"א פסוק ג' - כלומר שאיש לא נתן כביכול להקב"ה מאומה מבלי שה' שלם לו לפני כן. ג. מדרש רבה ויקרא פרשה כ"ז פסוק ב': "רוח הקודש אומרת מי הקדימני ואשלם מי קלם (שבת אותי בתפילה) לפני עד שלא נתתי לו נשמה. מי מל לשמי עד שלא נתתי לו בן זכר. מי עשה לי מעקה עד שלא נתתי לו גג. מי עשה לי מזוזה עד שלא נתתי לו בית. מי עשה לי סוכה עד שלא נתתי לו מקום. מי עשה לי לולב עד שלא נתתי לו דמים (ממון). מי עשה לי ציצית עד שלא נתתי לו סלית. מי הפריש לפני פאה עד שלא נתתי לו שדה. מי הפריש לי תרומה עד שלא נתתי לו גורן. מי הפריש לפני חלה עד שלא נתתי לו עיסה. מי הפריש לפני קרבן עד שלא נתתי לו בדמה וכו'. ד. תהילים פרק מ"ב פסוק ט'. ה. עיין רבינו בחיי בראשית פרק ב' פסוק א' ופרק כ"ח פסוק י"ד. ו. מדרש רבה בראשית פרשה י' פסוק ו'. ז. תהילים פרק צ"ט פסוק ז': "בעמוד ענן דיבר אליהם שמרו עדותיו וחק נתן למו". ח. מסכת ביצה דף ט"ז.

זווגו, אף כשאדם עומד להתפלל אז באים מחשבות זרות וקלפות ומסבכים אותו ונשארו בחשך ואינו יכול להתפלל. ותכלית התקנה לזה שתראה שיצאו הדבורים מפיה באמת. ועל ידי זה התבה היוצאת מפיה באמת, היא תשים לך פתח בחשך שאתה נצוד בו ותזכה להתפלל היטב. והעקר שבתפלתו ותחנתו ושיחתו בינו לבין קונו, אף על פי שאי אפשר לו לדבר שום דבור מגדל החשך והבלבול המסבב אותו מאד מאד מכל צד, אף על פי כן על כל פנים יראה לדבר הדבור באמת באיזה מדרגה נמוכה, כגון למשל שיאמר ה' הושיעה וכי באמת. אף על פי שאינו יכול לדבר בחיות כראוי אף על פי כן יכריח עצמו על כל פנים לדבר הדבור באמת בפשיטות כפי מה שהוא. ועל ידי זה יאיר לו האמת שיוכל להתפלל ולפרש שיחתו היטב בחסדו הגדול יתברך. ועל ידי זה הוא מתקן ומקיים כל העולמות גם על ידי זה יזכה לבקע פתחים להחזיר גם אחרים בתשובה להוציאם ממצודות שהם נצודים בהם.

(ליקוטי מוהר"ן סימן ט')

אגב ארחא אעתיק פה מה שספר הרב רבי נפתלי, זכר צדיק לברכה, אודות הדבור הזה. בתחלת התקרבותו לאדונו מורנו ורבנו, זכר צדיק לברכה, ראה בחלום, שבא אליו אחד מעולם העליון ושאל אותו לאיזה צדיק הוא מקרב. השיבו: לאדמו"ר מברסלב זכר צדיק לברכה. ויבקשהו שיאמר לו איזה דבר תורה ששמע מפיו. ולפי שזה היה תקף אחרי שמעו מאדונו מורנו ורבנו, זכר צדיק לברכה, את התורה "תהמת יכסימו" שב"לקוטי מוהר"ן" (חלק ראשון, סימן ט), המתחלת: כי עקר החיות מקבלין מהתפלה, כמו שכתוב: תפלה לאל חיי וכי, אמר לו הרב נפתלי הדבור הזה מהתחלת התורה הזאת. ובשמעו זאת נתלהב מאד בהתלהבות עצום ונשגב ובתשוקה עצומה ונשגבה, ומגדל התלהבותו ותשוקתו הרים עצמו האיש מהעולם העליון למעלה למעלה, עד שנעלם מאתו. ואחר כך בא הרב נפתלי, זכר צדיק לברכה, לאדונו מורנו ורבנו, זכר צדיק וקדוש לברכה, ויספר לו את מראה החלום הזה. ענה ואמר לו אדונו מורנו ורבנו, זכר צדיק וקדוש לברכה: וכי אתם סבורים, אשר גם בעולם העליון שומעים את דברי תורתנו בשמעכם כאן; לא כן היא. שם בששומעין איזה דבור משמי הוא ענן אחר לגמרי!

ועין בספר "עלים לתרופה" (מכתב שכ"ה), שכתב שם: נא מאד בני, הזהר והזהר לקיים העצה הנזכרת לעיל באפן שתוכל לחטף מתוך החשך להתפלל בכונה, כי העצה הזאת בדוקה ומנסה אלפים פעמים. אף אף על פי כן הבעל דבר מתגבר מאד מאד בכל פעם בחשך עצום בכל תפלה ומסדר

במחשבתו מחשבות מבלבלות הרבה בלי שעור, וצריכין בכל תפלה לזכור כמה פעמים עצה הזאת לפנות ערף מהחשף והבלבולים ולהשתדל לדבר הדבור באמת כפי מה שהוא, ואז יאיר לו השם יתברך הפתחים וכו', עד שיקים כל העולמות בתפלותיו. ראה בני, וחכם, החלוק ברגע אחת אצל האדם, כי קדם סבב אותו החשף כל כף, וברגע קלה שהמשיך עצמו לדבר דבור אמת, זכה לקים כל העולמות, פי זה כל האדם, שתלויים בו כל העולמות בכל רגע, אף גדל ההתגרות שמתגרין בו הוא בלי שעור. אף כבר הקדים לנו השם יתברך רפואה על ידי צדיקי אמת וכו'. ואחרי הודיע אלקים לנו את כל זאת, ראוי לנו וכו' לחתור בכל עת לקים דבריהם באמת, עין שם.

נא. צריך להרגיל עצמו להתפלל על כל מה שיחסר לו בכל עת, הן פרנסה או בנים או פשיש לו חולה חס ושלום, בביתו וצריך רפואה וכו', על כלם יהיה עקר עצתו רק להתפלל להשם יתברך ויאמין בהשם יתברך שהוא טוב לכל. כמו שכתוב טוב ה' לכל, הינו לכל הדברים הן לרפואה הן לפרנסה הן לכל הדברים, כשמאמין כף, בנדאי יהיה עקר השתדלותו בתור קדשא בריך הוא ולא ירדף אחר תחבולות רבות, כי רבם אינם מועילים כלום. ומעט דמעט המועילים אינו יודע מהם ואינו יכול למצאם. אבל לקרא להקדוש ברוך הוא זה טוב ומועיל לכל דבר שבעולם. וזה יכול למצא תמיד פי הוא יתברך בנמצא תמיד.

(ליקוטי מוהר"ן סימן י"ד אות י"א)

נב. מי שרוצה לטעם טעם אור הגנוז, הינו סודות התורה שיתגלה לעתיד, ירבה בהתבודדות בינו לבין קונו וידין וישפט את עצמו על כל עסקיו ומעשיו, אם כף ראוי והגון לו לעשות ולהתנהג כף כנגד השם יתברך הגומל עמו טובות בכל עת ורגע. ויכלכל דבריו במשפט ועל הכל יבוא במשפט עם עצמו והוא בעצמו ידין וישפט את עצמו על כל עסקיו ומעשיו. ובזה יסיר מעליו כל הפחדים וינצל מיראות הנפולות, הינו שלא יירא ולא יפחד משום שר ואדון וחייה רעה ולסטים ולא משום דבר שבעולם. רק מהשם יתברך לבד יירא ויפחד. ובזה יעלה את היראה לשרשה, דהינו לדעת, שיזכה לדעת שלם שידע ממי יתירא, הינו ליראה את השם הנכבד יראת הרוממות. ועל ידי זה יזכה להשגת התורה שבנגלה. ויזכה על ידי זה לשפלות באמת. ועל ידי זה יזכה לתפלה במסירות נפש שיבטל כל גשמיותו וישותו בשעת התפלה ויתפלל בלי שום פונת תועלת עצמו ולא יחשב לכלום את עצמו,

רק יבטל כל גשמיותו ועצמיותו כאלו אינו בעולם. ועל־ידי־זה יזכה להשגת סתרי תורה שהוא אור הגנוז שיתגלה לעתיד. וכל זה זוכין על־ידי התבודדות הנ"ל.
(ליקוטי מוהר"ן סימן ט"ו)

נג. הקדוש־ברוך־הוא מתאנה לתפלתם של ישראל וכשישראל מתפללים לפניו הם ממלאים תאותו והוא מקבל תענוג מאתם.
(ליקוטי מוהר"ן סימן ט"ו אות ה')

נד. כל אדם יש לו בחינת נגלה ונסתר וכו' וצריך כל אדם לעלות בכל פעם מדרגא לדרגא לעשות מהנסתר נגלה. וזה זוכין על־ידי למוד תורה ורבוי תפלות שצריך ללמד תורה ולהרבות בתפלה לפני השם יתברך עד שיגלה לו הנסתר ממנו. ויהיה נעשה מהנסתר נגלה, ויהיה לו נסתר גבוה יותר ואחר־כך יתפלל עוד עד שיגלה לו גם הנסתר הזה. וכן בכל פעם לילך מדרגא לדרגא גבוה יותר. לבקש בכל פעם מהשם יתברך להשיג הנסתר הגבוה יותר וכו' ועל־ידי־זה זוכין לשמחה ולעזות דקדשה שעל־ידי־זה נכנסין אל הקדשה להתקרב לצדיקי אמת לקבל מהם האמונה הקדושה בשלמות גדול. וכל זה זוכין על־ידי תפלה בכונה שלמה כי תפלה בכונה כולל הכל וכו' עין שם.
(ליקוטי מוהר"ן סימן כ"ב אות י')

נה. עקר התפלה הוא על־ידי עזות דקדשה שצריך להעז פניו נגד השם יתברך לבקש מלפניו על כל מה שצריך ואפלו לעשות נסים ונפלאות. כי אי אפשר לעמד להתפלל לפני השם יתברך כי אם על־ידי עזות דקדשה כי כל חזק פפום מה דמשער בלבה את גדלת הבורא יתברך ורואה פחיתותו וגריעותו. איך היה יכול לעמד ולהתפלל לפניו. על כן בשעת התפלה צריך האדם לסלק את הבושה ועזו פניו לבקש מהשם יתברך כל מה שצריך כנ"ל וזה בחינת "אליך זעקו ונמלטו בך בטחו ולא בושו".
(ליקוטי מוהר"ן סימן ל')

נו. על־ידי השיחה שמשיחים ומדברים בינו לבין קונו ומוציאין בפה הכסופים והרצונות טובים שלו, מה שהוא נכסף ומשתוקק ומתגעגע לצאת מהרע שלו ולזכות לטוב אמתי ומתפלל ומתחנן לפני ה' יתברך על זה. על־ידי־זה הוא מוציא הנפשות טובות מכח אל הפעל. כי על־ידי הכסופין לבד נעשין

נפשות בכת. פי הכסופין הם הנפש בחינת "נכספה וגם כלתה נפשי"^ב. ועל-ידי הדבור הנ"ל נגמרין ויוצאין מכח אל הפעל בחינת "ניהי האדם לנפש חיה"^ל ותרגומו "לרוח ממללא" וכמו שכתוב "נפשי יצאה בדברו" ועל-ידי-זה זוכה לפעל בקשתו וזוכה לצייר אותיות התורה לטוב ומחיה ומקים הכל וממשיך טובה וברכה בכל העולמות ונעשים פעולות טובות בעולם ומעורר לתשובה כמה נפשות על-ידי הדבור הזה שמדבר בינו לבין קונו. פי ענין זה של כסופין ורצונות טובים ולהוציאם בפה מלא הוא יקר מאד. וצריך כל אדם להרגיל עצמו לעסק בזה הרבה בכל יום. ועל-ידי-זה יכולים להחזיר כל העולם למוטב. וזה "יש הבל אשר נעשה על הארץ"^י, הינו הבל היוצא מהפה מהדבורים קדושים הנ"ל, שיש רשעים שמגיע אליהם כמעשה הצדיקים, הינו כנ"ל, פי על-ידי-זה מעורר כמה רשעים לתשובה ויש להפוך שמוציאין בהבל היוצא מהפה דבורים של כסופים רעים חס ושלום, ועל-ידי-זה יש צדיקים שמגיע אליהם כמעשה הרשעים. פי הדבור שהוא הנפש שהוא הרוח ממללא מתגלגלת באנשים אחרים, וכפי ההבל, כמו כן, נעשה על הארץ.

ויעין ב"לקוטי הלכות" הלכות אומנין הלכה ד' שמבאר שם, אשר על כן צריכין לשמר עצמו מאד מכסופים רעים ובפרט מלהוציאם בפה. פי הולכים ומעוררים את אנשי העולם לתאוות רעות. וזה שאמר דוד המלך עליו השלום "בחנת לבי פקדת לילה צרפתיני כל תמצא"^פ, הינו שאמר בשביל כלל ישראל, ידעתי שלא עמדתי בנסיון כראוי, כי לא זכיתי עדין להנצל מכסופים דהאי עלמא, אך "זמתי בל יעבר פי" פי על כל פנים אני שומר עצמי שלא להוציא הכסופים אלו על הדבור פי חס ושלום, בכדי שלא יהיו נעשים על-ידי-זה פעולות רעות בעולם חס ושלום, רק אני מרגיל עצמי לדבר תמיד דבורים קדושים של כסופים טובים לקרות אליך תמיד שתשיבני אליך באמת ועל-ידי-זה נמשך פעולות טובות וברכה לכל העולמות. וזה "לפעלות אדם בדבר שפתיך" שאני נשמר לדבר רק דבורים קדושים שהם דברי שפתיך

ב. תהלים פרק פ"ד פסוק ג'. ל. בראשית פרק ב' פסוק ו' ובתרגום אונקלוס שם פירש בארמית "לרוח ממללא" - רוח מדברת" היינו מדרגת "מדבר". מ. שיר השירים פרק ה' פסוק ו': עיין ליקוטי מוהר"ן תנינא סימן צ"ח: שהתגלות הנפש והלב ע"י ע"י הדבור. ג. מגילת קהלת פרק ח' פסוק ו"ד. ס. תהלים פרק י"ז פסוקים ג' - ו'.

כדי שעל־ידי־זה יהיו נגמרים כל פעלות אדם לטובה. וזה "אני שמרתי ארחות פריץ" כי על־ידי־זה שאני מרגיל לשוני לדבר תמיד דבורים של פסופים טובים פנ"ל, על־ידי־זה אני זוכה להנצל ולהשמר מכל ארחות פריץ שהם כל הדרכים רעים רחמנא לצלן, רק "תמך אשורי במעגלותיך וגו'" כי הדבורים טובים תומכים וסועדים אותי לתמך אשורי במעגלותיך. וזה שמבאר ביותר על־ידי מה זכיתי לזה. "אני קראתיך כי תענני אל". שזהו כל ענין ההתבודדות והשיחה בינו ובין קונו שצריכין להרגיל את עצמו בזה הרבה לכסף תמיד פסופים טובים ולהוציאם מפיו בכל יום פנ"ל.

ועין עוד בספר "עלים לתרופה" ממורנו הרב רבי נתן ז"ל (מכתב ס"ד) שכתב שם, כי הכל יכולים לפעל על־ידי רצונות וכסופים ולהרגיל את עצמו לדבר הכסופין והרצונות בפיו. "קומו נא עמדו נא" עוררו נא לבבכם הטוב היטב היטב להרגיל עצמכם לילך בדרך הזה לכסף ולהשתוקק הרבה לה' יתברך בכל עת ולדבר הכסופים בפה, שעל־ידי־זה נארגים עולמות וחדושים נפלאים על־ידי צרופי אותיות ברל"א שצרים המצטרפין ונודוּגין בצרופים חדשים נפלאים על־ידי דבורי הכסופים לה' ולתורתו ולדרכיו הקדושים, כמוכן ומבאר בליקוטי א' סימן ל"א "כי לא דבר רק הוא מכם פי הוא חייכם" וגו', ומחמת שהיום למדתי בספרי קבלה מענין התהוות ואריגת כל העולמות על־ידי צרופי האותיות במאתים שלשים ואחד שצרים פנים ואחור וכו' ועל־ידי־זה נתעוררתי עתה הרבה הרבה מדי דברי עם אחד מבני הנעורים שלנו כמה וכמה מעלות טובות להזכר לילך בדרך רבנו ז"ל, בענין הרצונות והכסופים להשם יתברך ולתורתו בכלליות ובפרטיות ולדברם בפה. הן בדרך כלל שרצונו להיות יהודי באמת הן בפרטיות מה שחסר לו בפרט באותו העת וכו' וכו'. אשרי שיאחז בזה "לית כל מחא סבל דא" מה שנעשה ונארג מזה בעולמות העליונים ונפלאות השעשועים העולים לפניו על־ידי־זה. חזקו ואמצו לקיים הנהגה זאת בכל עת למען ייטב לכם לעד.

מקורות והערות

ע. הרחמן (ה) יצולנו. פ. תהלים פרק י"ז פסוק ה': חזק רגלי בזמן שאני צריך לנשות מדרך הישר על מנת להלחם ברע כדי שאוכל לחזור לדרך הישר (מלבי"ם). צ. על משקל התפילה בימים נוראים "היום יכתב בספר הזכרונות. החיים והמוות. אנה כנה. עורי נא. התעוררי נא. עמדי נא. התייצבי נא. קומו נא. חלי נא. בעד הנפש חני נא" שאנו מבקשים מהנשמה שתתפלל עלינו להשם יתברך. ק. מאתים שלשים ואחד. ד. דברים פרק ל"ב פסוק מ"ו. ש. עיקר הדברים מובא בספר עמק המלך שער א' פרק ד' על פי ספר יצירה פרק ב'. ת. אין כל מוח יכול לשאת (להבין) זאת - בגלל עומק ונסתרות הענין.

נד. בכל אחד מִיִּשְׂרָאֵל יש נקדה טובה יקרה מאד שרצונה חזק תמיד רק לעשות רצון קונה, אך התאוות שוברין לבו, ועל־ידי־זה לבו רחוק מהנקדה על פן צריף כל אחד לדבר בינו לבין קונו. כדי שיאיר בחינת הנקדה שיש בו ללב. ועל ידי זה יתבטל ערלת לבו, דהינו האהבות רעות שהם חרפת לב שהם שוברים לבו של אדם בבחינת חרפה שברה לבי. (ליקוטי מוהר"ן סימן ל"ד)

נח. צריף האדם להרגיל את עצמו לדבר בינו לבין קונו באמת גדול לאמתו עד שיעורר את לבבו באמת עד שיתחיל לדבר בחמימות שבלב דברי אמת שבלבבו בהתעוררות בתשובה עד שיראה פחיתותו וגדלת הבורא עד שיתביש מאד מלפניו יתברך, כי עד עכשו השליף חטאתיו אחרי כתפיו ולא עין בהם ועכשו כשיודע אותם, אזי נכנס בו בוששה גדולה על גדל פשעיו כנגד רב ושלט עקרא ושרשא הכל עלמין והבושה הזאת נתגלה על פניו והבושה הזאת היא בחינת אור התפלין שהם סימן דבקות ישראל בהבורא יתברך והיא בחינת קרון אור הפנים ועל־ידי הבושה הזאת מוחלין לו על כל עונותיו. [אמר המעתיק: מכאן סעד למה שמובא לעיל, מה שאמר שיכולים להפיר באחד אם יש לו התבודדות כי על־ידי־זה נתגלה על פניו בוששה גדולה מהשם יתברך כנ"ל]. (ליקוטי מוהר"ן סימן ל"ח)

נט. עקר ההתבודדות הוא בלילה שאז הכל ישנים וגם שיהיה המקום מחוץ לעיר שילף בדרך יחידי, דהינו במקום שאין בני אדם הולכים שם אפלו ביום ועל־ידי־זה שמתבודד בלילה בדרך יחידי כנ"ל ומפנה לבו ודעתו מכל עסקי העולם הזה ומבטל הכל עד שמבטל את עצמו לגמרי דהינו שבתחלה מתפלל הרבה עד שמבטל מדה זאת ואחר־כך מתפלל הרבה עוד עד שמבטל מדה אחרת. ואחר־כך מתפלל הרבה עוד עד שמבטל את עצמו לגמרי שלא יהיה בו שום גאות ושום ממשות עד שיהיה בעיניו כאין וכאפס ממש וזכה על־ידי־זה לבוא לבחינת בטול באמת על־ידי־זה נכלל נפשו בשרשו באחדותו יתברך האין סוף שנקרא מחיב המציאות פידוע. ועל־ידי־זה נכללין כל העולמות התלויים בנפשו גם כן באחדותו יתברך האין סוף שנקרא מחיב המציאות. וזה פרוש המשנה, הנעור בלילה והמהלף בדרך יחידי, הינו כנ"ל.

ומפנה לבו מכל עסקי העולם הזה כדי שיבוא לבחינת בטויל באמת. וזה לבטלה, הינו כנ"ל, הרי זה האדם מתחייב הינו שנקלל באחדותו יתברך שנקרא מחייב המציאות² וזה בנפשו. הינו שנפשו עם כל העולמות התלויים בנפשו נכללים במחייב המציאות כנ"ל.

ועין בספר "עלים לתרופה" (מכתב שי"ז) אחר שמביא שם בקצרה דברים מועטים מהתורה "הנעור בלילה" הנ"ל, כתב שם בזה הלשון: היכן אנחנו בעולם, שזכינו לשמע פזאת, ועדין מתורתו אנו רחוקים. ואני צועק בלבי עתה על הימים שעברו, כמה שנים שלא זכיתי לקיים זאת מרבוי המניעות, אבל אני משמח עצמי על המעט דמעט, שזכיתי לפעמים לקיים מעט מזה. וגם מה שזכינו לפרש שיחתנו ביום לפניו יתברך, הוא גם כן יקר מאד מאד, כי לאו כל אדם זוכה לקיים כל הנ"ל בשלמות. ואשרי הזוכה להתבודדות אפלו ביום, אבל אשרי ואשרי הזוכה לקיים בפשיטות הנעור בלילה וכו', עד שיזכה להכליל על ידי זה בחייב המציאות ולהעלות כל העולם התלוי בו, להכליל בו יתברך, שהוא מחייב המציאות. יהי חלקי עמהם לעולם וכו', עין שם כל המכתב.

אביר עתה

ופעם אחת דבר מורנו הרב רבי נתן, זכר צדיק לברכה, מהדרך הקדוש הזה של הנעור בלילה כפי שגלה אותו אדמו"ר הקדוש זצ"ל ואמר אז בזה הלשון: עוד יהיה זמן, שיהיה הדרך הזה דרך כבושה לרבים. (כמו עכשו הוא דרך כבושה בכל בקר להניח טלית ותפלין). ואודות הפחדים שיש בזה, אמר אדוננו מורנו ורבינו, זכר צדיק וקדוש לברכה, שאם היה לו בן יחיד, היה משלחו יחידי בלילה לשדה, ולא היה חושש לשום דבר. ואמר זאת על כל אדם, שאין לו לפחד כלל (פי שלוחי מצוה אינם נזוקים³). ומורנו הרב רבי נתן, זכר צדיק לברכה, הוסיף לדבר בזה ואמר על זה כמו שכתוב בזהר

מקורות והערות

2. הביטוי מחייב המציאות מקורו ברמב"ם הלכות יסודי התורה פרק א' הלכה א' עיין שם וכן הוא מופיע בתשובת הרשב"א כשהוא עונה על השאלה מדוע בברכות אנו אומרים בתחילה "ברוך אתה" בלשון נוכח ואח"כ בלשון נסתר "אשר קדשנו במצותיו" ואמנם, יש מעט נגלה, גדול התועלת, כמה שהקנו נוסח הברכות כן, ר"ל כנגלה וכנסתר כלומר: בנזק שנו, ובנוף שלישי. לפי שכבר ידעה, דשני יסודות יש שעליהם נבנה הכל. האחד: לדעת שהוא יתברך מחייב המציאות, ושני: שפניו כולל, כמו שנתבאר ונתפרסם המופת עליו, ביאור רב. ודב' שאין אמתתו ית' מושגב (השגת גדולתו), כי אם לעצמו ית' לבד, והוא במציאותו - נגלה לכל, ובאמתת מותו - נסתר ונעלם מהכל. 3. דרך כבושה לרבים כלומר דרך שילכו בה רבים. ד. פסחים דף ח' עמוד ב' "אמר רבי אלעזר שלוחי מצוה אינו ניזוקין לא בהליכתו ולא בחזרתו" שמשמעותו כי העוסק במצוה אין לו לחוש מנוק כל שהוא.

הַקְדוּשָׁה לְעֵינַי הַלִּיכָה כָּלֵב לְחֶבְרוֹן לְהִשְׁתַּטֵּחַ עַל קְבְרֵי הָאֲבוֹת, וְאִיךָ לֹא יֵרָא מִהֶעֱנָקִים שֶׁהָיוּ שָׁם. וְכָתַב שֵׁם הַזֶּהר הַקְדוּשׁ: מֵאֵן דָּאִיהוּ בְּדַחְקָא לֹא מִסְתַּפֵּל מִיָּדִי; כִּי כָּלֵב, בְּגִין דִּהְוָה בְּדַחְקָא לֹא אִסְתַּפֵּל מִיָּדִי וְאֵתִי לְצַלָּאָה עַל קְבְרֵי אֲבֹהֵן וְכוּ', עֵינַי שָׁם. וְכֵן בְּעֵינַי הַזֶּה, כָּל מִי שִׁיּוּדַע וּמַחְשֵׁב אֶת עֲצֻמוֹ הַיֵּטֵב, שֶׁכִּהְרַף עֵינַי יִפְרָחוּ יָמָיו וְיִצְטַרְף לְתַת דִּין וְחֶשְׁבוֹן מְכַל מַעֲשָׂיו, וְלֹא יִתְרֹו לֹו עַל שׁוּם דְּבָר וְכוּ', מִי שֶׁמַּחְשֵׁב אֶת עֲצֻמוֹ בְּכָל זֶה בְּוֹדָאִי לֹא יִבִּיט עַל שׁוּם פֶּחַד מִהַפְּחָדִים וְכִיּוּצָא. וּמְכַל שְׂכַן שְׂבָאָמֶת אֵינַן בְּזָה פֶּחַד כָּלֵל, כַּנִּזְכָּר לְעֵיל.

גַּם סֵפֶר מוֹרְנוּ הָרַב רַבִּי נֶתָן, זְכָר צְדִיק לְבָרְכָה, מַעֲשֵׂה מִהַבְּעַל-שֵׁם-טוֹב הַקְדוּשׁ, זְכָר צְדִיק וְקְדוּשׁ לְבָרְכָה: פַּעַם אַחַת הִתְפַּלֵּל עִם הַחֲבָרִיא שְׁלוֹ וְהִתְפַּלְלוּ בְּהַתְלַהְבוֹת גְּדוֹל מְאֹד, כְּדָרְכָם. אַחֲרֵיכֶן, כִּשְׁגָמוּ תְּפִלָּתָם, וְאוֹ שֶׁהַבְּעַל-שֵׁם-טוֹב הַקְדוּשׁ, זְכָר צְדִיק וְקְדוּשׁ לְבָרְכָה, הוּא בְּפָנִים זוֹעֵפוֹת מְאֹד. וְאַחֲרֵיכֶן עָנָה וְאָמַר לָהֶם: בַּעַת שֶׁהִתְפַּלְלָתֶם, הִכְנִיס הַבְּעַל-דְּבָר בְּכָל אֶחָד מִכֶּם מַחְשְׁבוֹת שֶׁל גְּאוֹת וּרְמוֹת רוּחָא בְּזָה שְׂאֵתֶם מִתְפַּלְלִים בְּהַתְלַהְבוֹת וּבִדְבָקוֹת כְּזֹה, וְעַל-יְדֵי-זֶה נִתְעוֹרַר לְמַעַלָּה קְטָרוֹג עֲלֵיכֶם וְהָיָה לִי יִגִּיעָה גְּדוֹלָה, עַד שֶׁהִמְתַּקְּתִי זֹאת. וְסֵפֶר זֹאת לְמַעַן דַּעַת כְּמָה וְכִמָּה צְרִיכִין לְהִרְבוֹת בְּתַפְלָה לְהַנְצִיל מִגְּאוֹת. שֶׁהִיא "תוֹעֵבַת הַשָּׁם", כִּי יָכוֹל לְהִיּוֹת, שֶׁאִפְלוּ כִּשְׂכָר וְקִיִּים מְכַל הַתְּאוֹוֹת וְהַמְדוּת רְעוֹת אֶף-עַל-פִּי-כֵן יָכוֹל לְהִשְׁאָר בְּלֵב גְּאוֹה טְמוּנָה חָס וְשֵׁלוֹם, וְכַמְבָּאָר בְּהַתּוֹרָה "הַנֶּעוֹר בְּלִילָה" הַנֶּזְכָּר. וְעַל כֵּן צְרִיכִין בְּשִׁבִיל זֶה לְהִרְבוֹת מְאֹד בְּהַתְּבוּדוֹת בְּתַפְלוֹת וּצְעָקוֹת לַה' יִתְבָּרַךְ בְּלִילָה וּבִדְרוֹךְ יַחֲדִי, עַד שִׁיִּזְכֶּה לְבַחֲנִית בְּטוֹל בְּאָמֶת, שֶׁלֹּא יִהְיֶה בּוֹ שׁוּם גְּאוֹת וְשׁוּם מַמְשׁוֹת. עַד שִׁיִּזְכֶּה עַל-יְדֵי-זֶה לְהִיּוֹת נְכַלֵּל עִם כָּל הַעוֹלָמוֹת הַתְּלוּיִים בְּנַפְשׁוֹ בְּאַחַדוֹתָיו יִתְבָּרַךְ הָאֵין-סוּף, שֶׁהוּא מְחַיֵּב הַמְּצִיאָוֹת כַּנֶּזְכָּר.

ס. בְּלִילָה אֲזַ עֶקֶר הַזְּמַן שֶׁל הַתְּבוּדוֹת לְפָרֵשׁ שִׁיחַתוֹ לְפָנֵי הַשָּׁם יִתְבָּרַךְ וְ"לְשַׁפֵּךְ לְבוֹ כַּמִּים נִכַח פְּנֵי ה'". וְלַחֲפֵשׁ הַרוּחַ טוֹב, הַיְנוּ הַנִּקְדוּת טוֹבוֹת שִׁישׁ בּוֹ

ה. פִּרְשַׁת שְׁלַח דָּף קנ"ח עמוד ב'. ו. "מִי שְׁהוּא בְּצִרָה אֵינוֹ מִסְתַּכֵּל עַל כְּלוּם - כִּי כָּלֵב מִשׁוּם שֶׁהִיא בְּצִרָה לֹא מִסְתַּכֵּל עַל כְּלוּם וְכֹא הִתְפַּלֵּל עַל קְבְרֵי הָאֲבוֹת שִׁינְצֵל מִעֲצָה זוֹ שֶׁל הַמְּרַגְלִים". ז. מִשְׁלֵי פֶרֶק ט"ז פסוק ה': "תוֹעֵבַת ה' כָּל גְּבַה לֵב" וְכָתַב שֵׁם הַגְּרָא "תוֹעֵבַת ה' כָּל גְּבַה לֵב - אִפְלוּ מִי שִׁישׁ בְּלֵבוֹ נְבָחוֹת הוּא מֵתוֹעֵב וּמְשׁוֹקֵן לְפָנֵי ה'". ח. מְגִילַת אִיכָה פֶּרֶק ב' פסוק י"ב.

עדין ולבָּרָרם מתוך הרוח רעה, ועל־ידי־זה יזכה לשמחה ולהכניע המדמה שמשם כל התאוות ועל־ידי־זה יזכה לזכרון לזכור תמיד בעלמא דאתי ולחשב בכל עת על תכליתו וסופו האחרון לעולם הבא עד שיזכה לשוב אליו יתברך באמת.

(ליקוטי מוהר"ן סימן נ"ד)

סא. על־ידי למוד הפוסקים זוכין להתפלל פראוי בכל לבבו. כי באמת אם היה האדם יודע ומאמין בלב שלם שמלא כל הארץ כבודו והוא יתברך עומד עליו בשעת התפלה ושומע ומאזין ומקשיב כל דבור ודבור של התפלה, בודאי היה מדקדק מאד לכון את דבריו והיה מתפלל בהתלהבות גדול. רק מחמת שלבו חלוק בחינת חלק לבם ואינו חזק בידיעה זאת בלב שלם בשביל זה אינו מדקדק כל כך ואינו מכוון לבו בתפלתו. וכל זה נמשך מהקשיות והכפירות שבלב שהם בחינת מחלקת היצר הרע שבלב. ועל פן התקון לזה למוד הפוסקים שעל־ידי־זה מבטלים מחלקת היצר הרע שבלב בשרשו. כי שרש מחלקת היצר הרע שבלב בהשתלשלות מדרגא לדרגא נמשך ממחלקת שבקדשה שהוא מחלקת התנאים והאמוראים שזה אוסר וזה מתיר ועל־ידי למוד הפוסקים מתקן המחלקת שבקדשה הנ"ל, כי הפסק הלכה הוא השלום וההכרעה של מחלקת תנאים ואמוראים. ועל פן על־ידי־זה נבטל גם מחלקת היצר הרע שבלב וזוכה לישר לבב שלא יהיה לבו חלוק עליו, רק להאמין שהשם יתברך שומע כל דבורי התפלה ואז זוכה להתפלל פראוי. וזה: "אודך בישר לבב" ללב דיקא בשני יצרין (כמו שדרשו חכמינו זכרונם לברכה, על פסוק בכל לבבך - בשני יצרין), אימתי, בלמדי משפטי צדקה עין שם. ואמר המעתיק מכאן סעד למה שמוכא לעיל אות ל"א משיחותיו הקדושות אשר שני הענינים האלה, הינו להתפלל ולפרש שיחתו לפניו יתברך וגם למוד שלחן ערוה הם הנהגה פלית על כל איש ואיש בכל יום ויום מימי חייו, כי כפי הנ"ל הם תלויים זה בזה].

(ליקוטי מוהר"ן סימן ס"ב)

סב. הדבור הוא בחינת אם הבנים, הינו כמו שהאם הולכת תמיד עם בנה אפלו למקומות המטנפים ואינה שוכחת אותם, כמו כן הדבור הולך עם האדם

תמיד אָפּלוּ בַּמְקוֹמוֹת הַמְטַנְפִּים^כ וּמְזַכֵּיר אוֹתוֹ תְּמִיד אֶת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ בְּחִינַת "כִּי מֵדֵי דְבָרֵי בּוֹ זְכוֹר אֶזְכְּרֶנּוּ עוֹד"^ל, הֵינּוּ שְׂאֵפְלוּ אִם הָאֵדָם מִנְחָ חֵס וְשָׁלוֹם, בְּשִׁפְלֵי הַמְדַרְגָּה מְאֹד בְּמָקוֹם שֶׁהוּא חֵס וְשָׁלוֹם, אַךְ-עַל-פִּי-כֵן עַל-יְדֵי הַדְּבוּר יָכוֹל לְהַזְכִּיר אֶת עֲצֻמוֹ בְּהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ לְעוֹלָם, דְּהֵינּוּ שְׂאֵפְלוּ אִם הוּא בְּמָקוֹם שֶׁהוּא אִם יִתְחַזֵּק גַּם שֶׁם לְדַבֵּר עַל כָּל פְּנִיִּים דְּבוּרִים קְדוּשִׁים שֶׁל תּוֹרָה וּתְפִלָּה וְשִׂיחָה בֵּינּוּ לְבֵין קוֹנּוֹ אוֹ לְשִׂיחָה עִם רַבּוֹ אוֹ עִם חֲבֵרוֹ בִּירְאַת שָׁמַיִם יָכוֹל לְהַזְכִּיר אֶת עֲצֻמוֹ בְּהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ לְעוֹלָם אֲפֵלוּ שֶׁם בַּמְקוֹמוֹת הַמְטַנְפִּים, אֲפֵלוּ נֶפֶל לְמָקוֹם שֶׁנֶּפֶל רַחֲמָנָא לְצִלָּהּ. כִּי הַדְּבוּר אֵינוֹ מְנִיחַ אוֹתוֹ לְשִׁכַּח אֶת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ. וְהֵבֵן הַדְּבָר הַיָּטֵב מִגְּדֹל כַּח הַדְּבוּר וְהֵיא עֲצָה נִפְלְאָה וְנוֹרָאָה לְמִי שֶׁחָפֵץ בְּאַמֶּת לְבַל יֵאבֵד עוֹלָמוֹ לְגַמְרֵי חֵס וְשָׁלוֹם.

(ליקוטי מוהר"ן סימן ע"ח)

סג. כְּשֶׁאֵדָם מִתְפַּלֵּל אוֹ מִתְבּוֹדֵד כְּרַאוּי וּבְאִמְצָע הוּא נוֹפֵל מִמְדַרְגָּתוֹ זֶה נִמְשָׁךְ מִפְּנֵי הָאִמּוּנָה^כ. וְאֵז צְרִיף שִׁישְׁבֵר לְבוֹ בְּקִרְבוֹ וְיִתְבַּיֵּשׁ בְּעֲצֻמוֹ עַל שֶׁנֶּפֶל מְשָׁמִים לְאַרְץ וִירְחָם עַל עֲצֻמוֹ עַד שֶׁיִּתְאַנַּח וְעַל-יְדֵי הָאֲנַחְתָּה יִחְזוֹר לְמַדְרַגְתּוֹ.

(ליקוטי מוהר"ן סימן ק"ח)

סד. הַדְּבוּרִים שְׂאֵדָם מְשִׁיחַ וּמְדַבֵּר בֵּינּוּ לְבֵין קוֹנּוֹ הֵם בְּחִינַת רוּחַ הַקֹּדֶשׁ. כִּי עַל-יְדֵי שֶׁנִּכְנַס לָזֶה וּמְכַרִּיחַ עֲצֻמוֹ וּמְכִיחַ עֲצֻמוֹ לְדַבֵּר לְפָנֵי הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ. שׁוֹלַח לוֹ הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ דְּבוּרִים בְּפִיו שֶׁהֵם בְּחִינַת רוּחַ הַקֹּדֶשׁ. וְצְרִיף לְרֵאוֹת וּלְהַשְׁתַּדֵּל תְּמִיד לְבַקֵּשׁ בְּכָל עֵת בְּדְבָרֵי רְצוּיִים וְתַחֲנוּגִים חֲדָשִׁים וְזֶה זֹכִיחַ עַל יְדֵי טְהֻרַת הַלֵּב שֶׁזֹּכִיחַ עַל-יְדֵי תְּנוּעוֹת הַשִּׁכְלָה בְּקִדְשָׁהּ. וְזֶה "לֵב טְהוֹר בְּרָא לִי אֱלֹהִים"^כ אֵז "וְרוּחַ נְכוֹן חֲדָשׁ בְּקִרְבִּי", שִׁינְכָה לְחֲדָשׁ בְּכָל פְּעַם דְּבוּרִים חֲדָשִׁים שֶׁהֵם בְּחִינַת רוּחַ הַקֹּדֶשׁ כְּנ"ל.

(ליקוטי מוהר"ן סימן קנ"ז)

סה. אֲסוּר לְאָדָם לְעַמֵּד עֲצֻמוֹ עַל שׁוֹם דְּבָר, הֵינּוּ שְׂאֵסוּר לְהִתְעַקֵּשׁ בְּתַפְלָתוֹ שֶׁהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ יַעֲשֶׂה לוֹ דְּוָקָא אֶת בְּקִשְׁתּוֹ הֵן פְּרִנְסָה אוֹ בְּנִים אוֹ שְׂאָר צְרָכָיו, רַק צְרִיף לְהִתְפַּלֵּל לְפָנָיו יִתְבָּרַךְ בְּרַחֲמִים וְתַחֲנוּגִים. אִם יִתֵּן הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ יִתֵּן

כ. דבונה למצבים רוחניים ירודים ביותר. ל. ירמיהו פרק ל"א פסוק י"ט. מ. עיין ספר המדות ערך נפילה אות י"ג, ליקוטי מוהר"ן תנינא סימן ר"ב. נ. ראה גם ליקוטי מוהר"ן סימן ח'. ס. ראה "דגל מחנה אפרים" לרבי משה חיים אפרים נבד הבעש"ט (תק"ו - תק"ם) " כי זה שיש לו לב טוב - הקב"ה שורה בו, כדאיתא (תהילים) פרק כ"ז פסוק ח') לך אמר לבי צור לבבי" ובוהר (חלק ג' דף צ"ג עמוד ב') רמזו על זה שדוד המלך בקש על רוח הקודש שבלב.

ואם לאו לאו. וזה "אל תעש תפלתך קבע" לשון גדלה כמו שכתוב: "וקבע את קבעיהם נפש" הינו לקח הדבר בחזקה בגדלה אלא רחמים ותחנונים כנ"ל.
(ליקוטי מוהר"ן סימן קצ"ו)

20. כשאדם מתבודד ומפרש שיחתו וצערו לפני השם יתברך ומתנודה ומתחרט על גדל הפגמים שפגם, אז גם השכינה פנגדו מפרשת לפניו שיחתו וצערו. כי כל פגם ופגם בנשמתו פגם אצלה, כביכול, והיא מנחמת אותו שייבקש תחבולות לתקן כל הפגמים.
(ליקוטי מוהר"ן סימן רנ"ט)

21. כמו שיש התעוררות מאדם לחברו כגון כשרואים שאחד אומר בקשות וסליחות בהתעוררות בלב נשבר אז חברו מתעורר ממנו גם כן, כי מתחיל להסתפל על עצמו ונתעורר גם כן ומתחיל לומר גם כן בקשות בהתעוררות הלב, כמו כן יש אצל האדם עצמו התעוררות מזה ובה שמתעורר מתוך דברי עצמו, דהינו שאומר בקשות ותחנונות בהתעוררות וצועק וי לי, ובתוך כך נתעורר מזה ומתחיל להסתפל על עצמו היכן אני. ומי צועק כך הלא וי לי ממש ומתחיל שנית לצעק וי לי, לי דיקא. ואף שבתחלה נדמה לו פאלו גם כן אומר באמת פראוי, עם כל זה אחר-כך רואים ההפרש בין קדם לאחר-כך והבין.
(ליקוטי מוהר"ן סימן ע"ר)

22. אף-על-פי שאין האדם יכול לדבר כלל ונדמה לו שאינו יכול לפתח פיו בתפלתו והתבודדותו מגדל הגשמיות שלו ומכבד צרות הנפש והגוף שעוברים עליו, אף-על-פי-כן צריך להתחזק אז דיקא להכריח את עצמו לקרא לה' מתוך המצר והדחק בחינת "מן המצר קראתי יי". כי עקר התעוררות הוא שיתעורר האדם מן המצר והדחק תחלה ועל-ידי-זה יזכה אחר-כך על פי רב לבוא להרחבה גדולה עד שיכול להתפלל ולפרש שיחתו פראוי עד שיוכל לבוא לבחינת רוח הקדש על-ידי-זה דיקא שנתעורר להשם יתברך מתוך המצר והמרירות כזה. וכמו שמצינו אצל דוד המלך, עליו השלום, בכל תפלותיו, שהתחלה היה מן המצר והדחק שהיה צר לו מאד,

ע. אבות פרק ב' משנה י"ג. פ. משלי פרק כ"ב פסוק כ"ג והוא אזהרה לנחלים את העינים 'כי ה' יריב ריבם וקבע את קבעיהם (נחלים) נפש'. צ. עין בחיי מוהר"ן סימן פ"ג ובליקוטי מוהר"ן סימן כ' אות ה': שהתפילה צריכה להיות באופן של בקשה ותחנונים להשם ולא כאחד הלוקח בכח ובאונם ודוחק את השעה. ק. תהלים פרק ק"ח פסוק ה': "מן המצר קראתי יי ענני במרחב יי".

כגון מחמת שגפול עליו צרות אכשלוס או צרות נכל וכדומה, ואחר-כך בא באותו תפלה לרוח הקדש. וזה בחינת שופר שהרחב הוא למעלה והקצר הוא למטה אצל הפה. וזה בחינת "נדבר פי בצר לי", הינו כנ"ל.

(ליקוטי מוהר"ן סימן רע"ט)

ט. כשמתחיל האדם להסתכל על עצמו ורואה שרחוק מטוב והוא מלא עוונות אז יוכל לפל על-ידי-זה ולא יוכל להתפלל ולהתבודד כלל. על כן הוא מחיב לחפש ולבקש ולמצא בעצמו איזה טוב כי איך אפשר שלא עשה מימיו איזה מצוה או דבר טוב, ואף כשמתחיל להסתכל באותו טוב שעשה, הוא רואה שהטוב בעצמו הוא מלא פצעים" כי הטוב מערב בפניות^ה ובפסלת הרבה, אף-על-פי-כן איך אפשר שלא יהיה בהמעט טוב איזה נקדה טובה. וכן יחפש ויבקש עוד עד שימצא בעצמו עוד איזה נקדות טובות. ועל-ידי-זה שמוצא בעצמו איזה זכות וטוב, על-ידי-זה יוצא באמת מפך חובה לכף זכות ויכול לשוב בתשובה על-ידי-זה, בבחינת "ועוד מעט ואין רשע", הינו על ידי שמוצא בעצמו "עוד מעט" ששם אינו רשע על-ידי-זה "והתבוננת על מקומו ואיננו" על מדרגתו הראשונה. ועל-ידי-זה יוכל להחיות את עצמו ולשמח את עצמו איך שהוא ואז יוכל להתפלל ולזמר ולהודות לה'. וזה: "אזמרה לאלקי בעודי"^ב, הינו בהעוד מעט הנקדות טובות שיש בי עדין, על-ידי-זה אוכל לזמר ולהתפלל להשם יתברך.

(ליקוטי מוהר"ן סימן רפ"ב)

ויעין בספר "עלים לתרופה" ממורנו הרב הקדוש רבי נתן, זכר צדיק לברכה, שכתב שם במכתב תל"ג בלשון טייטש: איך שאדוננו מורנו ורבינו זכר צדיק לברכה, אמר הענין הזה כדי שיכנסו הדברים בלב כל איש לילך בזה בתמימות ובפשיות וכתב שם וכך היה אומר אדוננו מורנו ורבינו הקדוש, זכר צדיק לברכה: אז אמענטש זעהט ער איז זעהר שפול טאר ער ניט אראפ

ה. תהלים פרק ס"ו פסוק י"ג. ז. פגמים וחסרונות כמו שאומר הנביא ישעיהו פרק א' פסוק ו' "כבף הגל ועד ראש אין בו מתם פצע וחבורה וכבה טריה" ושם הכוונה על התמאים של העם. ה. עשיית המצוות שלא לשם שמיים. א. תהלים פרק ל"ז פסוק ו' הפסוק בשלמותו הוא "ועוד מעט ואין רשע והתבוננת על מקומו ואיננו". ב. תהלים פרק ק"ד פסוק ל"ג. ג. טייטש - פירוש כלומר פירוש הדברים הנאמרים בעברית ללשון האידיש על מנת שיוכנו על ידי העם שאינו מבין לשון הקודש ולמעשה הדברים הם תרגום לאידיש של תורה רפ"ב (ליקוטי מוהר"ן סימן רפ"ב).

פאלין, נאר ער מוז זיך מחיה זיין, אין זאל זיך מישב זיין וויא האב איך נישט עפעס אמצנה גיטאן וויא האב איך פארט נישט אמאהל עפעס גיטן גיטאן איך פאסט און יום פפור אין תשעה באב אויף. און כל הדלות תעניתים אויף חטשע דאס הארץ טיט מיר זעהר ווייא. און געה אמאל אין מקנה אריין. און אפלו אין כל הקלקולים רחמנא לצלן, מוטשע איך מיה זעהר און וויל מיה זעהר מציל זיין וכו' אין וויא סע איז. על כל פנים עפעס נקודות טובות האב איך אין מיר וואס איך האב כמה פעמים גיטאן רצון הבורא יתברך. אין דער מיט מיד מען זיך מחיה זיין אין זיך נישט מיאש זיין בשום אפן וכו' נכשהאדם רואה שהוא מאד שפל, אסור לו לפול רק הוא מחייב להחיות את עצמו ולישב עצמו, האם לא עשיתי איזה מצנה, האם לא עשיתי בכל זאת איזה טוב, אני מתענה ביום פפור, וגם בתשעה באב, וכן גם כל הארבעה צומות, אף שלבי פואב לי מאד. והולך גם פעם למקנה, ואפלו בכל הקלקולים רחמנא לצלן מתנגע אני מאד ורוצה אני להציל את עצמי וכו' ואיך שהוא על כל פנים משהו נקודות טובות נמצא אצלי, מה שעשיתי כמה פעמים רצון הבורא יתברך, עם זה מוכרחים להחיות את עצמו ולא להתיאש בשום אפן וכו' עין שם ב"לקוטי מוהר"ן סימן רפ"ב, כל הדברים האלה ותכנים הדברים האלה בלבך מחדש.

ואם, חס ושלום, אף-על-פי-כן הבעל דברי מתגבר צריכין אחר-כך לחזר ולילך בזה. וכן בכל יום ויום ובכל פעם. ובתוף כף עוזר השם יתברך הרבה, ובפרט להתגבר ולשוחר ולומר כל זה לפני השם יתברך ולומר רבנו של עולם! וויא אזוי איך בין וויא אזוי איך בין. אזוי וויא דיא ווייסט אין איך ווייס מיין ווייטאג דיא האסט זיך פארט מיט מיר חסד עולם גיטאן אין האסט מיה באשאפן מזרע ישראל ולא עשני וכו'. און מע האט מיה פארט גישניטין און בליט פארגאסין ציא אכט טאג. אין און חדר האב איך גילערינט אלף-בית אין סדור אין חמש אין גמרא וכו'. וויפיל יסורים אין שמיץ האב איך גיליטען פון דיא מלמדים. און אליין האב איך מיה אויף גימטשעט כמה פעמים. וואס טיט מען רצוני לעשות רצונך אף שאור

שבעיסה' מעכב אותי. ואם התנא הקדוש שבהגמרא לא התבייש לומר זה באדארפין מיר זיך בודאי נישט שעמין שרייען דאס פאר השם יתברך בכל מיני לשונות של צעקה ביטער ביטער וכו' גיוואלד גיוואלד וכו'. [בבודאי אין אנו צריכין להתבייש לצעוק זאת להשם יתברך בכל מיני לשונות של צעקה מר מר מר וכו' אהה אהה וכו'] ואם חס ושלום חס ושלום, אף-על-פי-כן הבעל דבר מתגבר, צריכין לצעק עוד יותר וכן בכל פעם עד "שישקיף וירא ה' משמים". "כי לא יזנח לעולם ה'". ומה שמתעכב הישועה יש בזה דברים נעלמים מאד מאד כי מאד עמקו מחשבותיו יתברך (עין לקמן אות ק'), ובודאי המניעה מצדנו מה שאין אנו מתעוררים להתגבר על מה שצריכין להתגבר פראוי, וגם השם יתברך חפץ ו"מתאווה לתפלתם של ישראל" אפלו של הגרוע שבגרועים ורוצה שירבה להתפלל ולצעק אליו יתברך יותר וכו', עין שם. (ליקוטי מוהר"ן סימן רפ"ב)

ע. על-ידי שלמות לשון הקדש (הינו שישמר את הלשון לקדש אותו בדבורים קדושים של תורה ותפלה ותחנונות ובקשות ושיחה בינו לבין קונו ואפלו בלשון שמדבר בו, כי אדרבא, כשמדבר בינו לבין קונו צריך דוקא לדבר בלשון שהוא מדבר בו, כי על-ידי-זה מעורר לבו ביותר וכנ"ל), על-ידי-זה זוכין לתקון הברית ולהכניע את הרע הכולל כל התאוות רעות שהוא תאנת נאוף. כי מקרר את חמימותו בדבור של לשון הקדש הנ"ל בבחינת "חס לבי בקרבי וכו' דברתי בלשוני".

אבל מי שאינו מקרר את חמימותו בדבור של לשון הקדש הנ"ל אז הרוח סערה' מקרר אותו במקרה לילה רחמנא לצלן. וכן להפוך על-ידי תקון הברית זוכין לשלמות לשון הקדש הנ"ל, כי הם תלויים זה בזה ועל-ידי-זה זוכה האדם לזכך את פניו שיהיו פניו מאירות כל כף, עד שיוכל כל אחד

מקורות הערות

חסד עולם ובראת אותי מודע ישראל וכו' וכן מלו אותי ושפכו דמי לשמונה ימים ולמדתי בחדר אלף-בית וסדור וחמש וגמרא וכו'. כמה יסורים ומכות סבלתי מהמלמדים, וכן סבלתי בעצמי כמה פעמים מה עושים. ז. המחמץ - היצר הרע ראה מסכת ברכות דף י"ז "ורבי אלכסנדר בטר דמצלי (אחרי תפילת שמונה עשרה) אמר הכי רבון העולמים גלוי וידוע לפניך שרצוננו לעשות רצונך ומי מעכב שאור שבעיסה" ופירש שם רש"י "ומי מעכב" - שאין אנו עושים רצונך "שאור שבעיסה" - יצר הרע שבלבנו, המחמיצנו. ה. מגילת איכה פרק ג' פסוק ג'. ג. מגילת איכה פרק ג' פסוק ל"א. י. מבואר שם על פי ליקוטי הלכות מילה הלכה ה': שעל ידי התפילה עצמה מתקנים כלים וצניעות לקבלת השפע, ואילו היה נשפע השפע קודם שתיקן את הכלים היה מתדפך לדון קשה. ב. מדרש מופיע בליקוט שמעוני על תהילים רמו תתעד על פרק קט"ו. ל. על פי ליקוטי מוהר"ן סימן י"ב. ג. "רוח סערה היינו רוח שטות" דברי רבינו בליקוטי מוהר"ן סימן י"ט אות ה'.

לראות את עצמו בפניו של זה האיש שזוכה לתקון הברית ולשלמות לשון הקדש הנ"ל כמו במראה^ט איך פניו משקע בחשך וישוב בתשובה שלמה להשם יתברך אפלו בלא תוכחה ובלא מוסר ורק על-ידי ההבטה בפניו לבד. (ליקוטי מוהר"ן סימן י"ט)

עא. כל אחד כפי תקון הברית וכפי התקשרותו לצדיקי אמת שהם שומרי הברית כמו כן הוא יכול לטעם מתיקות בדבורי התפלה. ואז אריה נחית לאכל קרבנו הינו תפלתו. אבל על-ידי פגם הברית הוא בבחינת מין מרירין וכו' ואז אינו יכול לטעם מתיקות בדבורי התפלה. ואז כלבא נחית לאכל קרבנו הינו תפלתו^ז. ודע, שעזי פנים שיש בדור^ה הם הם הפלכים העומדים וחולקים על תפלתו של איש הישראלי שעדין לא תקן בריתו בשלמות. (ליקוטי מוהר"ן סימן נ)

(וכתב על זה בספר "ליקוטי עצות" אות תפלה סימן מ"ט. ומזה תבין כמה גדול עוננם של החולקים על תפלת איש הישראלי ורוצים לבלבל את תפלתו כי אף-על-פי שזה האיש שהתפלל לא זכה עדין לתקון הברית ומחמת זה בא עליו המחלקת הזאת שהיא בחינת כלבא נחית וכו' כנ"ל, אבל החולקים אינם פטורים מחמת זה מענשם כי הם עוקרים את נפשם מן הקדשה ומכניסים עצמם להיות נקראים בשם פלכים ממש, רחמנא לצלן, בחינת והפלכים עזי נפש על-ידי שחולקים על תפלתו אף-על-פי שלא תקן בריתו בשלמות וכנ"ל. כי בודאי האדם צריך ליגע עצמו להתפלל בכל פחו אף-על-פי שהוא כמו שהוא ואינו יכול להרגיש מתיקות בדבורי התפלה, וגם היגיעה בעצמה יקרה מאד, כי על זה נאמר: "כי עליך הרגנו כל היום"^ז וכו', כמבאר במקום אחר^ז בדבריו זכרוננו לברכה)

מקורות והערות

ס. כלומר המתקן את עצמו מפגם הברית כעצם הבורר שבמראה גורם למביטים בו להכיר את מצבם הרוח ומעוררם לתשובה. ע. תקוני זרד תיקונא תליתאה דף ק"מ עמוד א' אמר רבי שמעון... אם זכו - אריה הוה נחית למיכל קרבנא, ואי לא כלבא נחית. אם זכו ישראל אז אריה - שהוא מלאך אוריאל^ל היה יורד לאכול הקרבן, ואם לא זכו ישראל - אז הכלב שהוא הס"מ היה יורד לאכול את הקרבן. ועיין עוד בזה פרשת זו דף ל"ב עמוד ב' תרגום לשון הוורד - הגה לדברנו (שכאשר היו ישראל זכאים והיה הקרבן עולה לרצון לפני ה' היה נראה ע"ג המזבח) כמראה אריה גבור הרובץ על טרפו והיו כהנים וישראל רואים ושמתים, שהיו יודעים שקרבנם נתקבל ברצון לפני המלך הקדוש... וכשישראל לא נמצאו זכאים, או אם זה האיש לא הקריב הקרבן כראוי ולא נתקבל קרבנו. היו רואים צורת כלב אחד חצוף רובץ על הקרבן - אז היו יודעים שהקרבן לא נתקבל ברצון. פ. עוות פנים היא מדה שלילית ביותר המיוחסת לכלב כמו שכתוב בתנ"ך ספר ישעיהו והרשעים החולקים על הצדיקים הם עוי פנים בבחינת כלבים והמקור לזה הוא בזה פרשת משפטים דף קכ"א עמוד ב'. צ. תהלים פרק מ"ד פסוק כ"ג. ק. שיחות הר"ן סימן י"ב.

והנה עוד מוכן מדבריו, זכרונו לברכה, ב"לקוטי מוהר"ן" חלק ראשון סימן ב' אשר כל הפוגם בפרית נוטלין ממנו התפלה על ידי התגברות מחשבות זרות שבאים לבלבל תפלתו, וכן כתב שם בסימן ל' אשר כל הבלבולים שמעולם וכל השטותים וכל ערפוב דעת שיש להאדם בכל היום באיזה עת שיהיה הכל כאשר לכל בא דיקא בעת התפלה ומשמיע את עצמו אז דיקא לבלבל את האדם בשעת תפלתו בבחינת "מי ימלל גבורות ה'", הינו מי שממלל גבורות ה' בעת התפלה אז "ישמיע כל תהלתו", הינו שמשמיע לעצמו כל ערפובי הדעת שלו וכל הבלבולים שלו כי תהלה הוא לשון ערפוב ובלבול כמו שכתוב: "ובמלאכיו ישים תהלה", על פן צריכין התגברות גדול מאד מאד בשעת התפלה על אלו הבלבולים והמחשבות זרות שבאים ועולים על לבו אז דיקא.

ואיתא בדבריו זכרונו לברכה, ב"לקוטי מוהר"ן" תנינא סימן קכ"ב לענין המחשבות הזרות שבתפלה, כי כל מחשבה זרה היא קלפה וקומה שלמה כמובא, וכשאדם עומד ומתפלל כסדר ואינו משגיח על המחשבות זרות אז בדרך הלוכו בתפלתו הוא מפיל אותם; לזה חותף יד ולזה חותף רגל וכיוצא בזה בשאר האיברים, כמו למשל בענין מלחמה כשצריך לילך ולעבר בין הרבה רוצחים ואורכים וכשהוא גבור ועובר ביניהם, אז בדרך הלוכו הוא מפיל אותם; לזה חותף יד בדרך הלוכו ומפילו ולזה רגל וכו' וכן הוא ממש בענין התפלה, כשמתגבר להתפלל כסדר ולבלי להסתפל על המחשבות זרות כלל אז הורג אותם או חותף מהם איברים כנ"ל.

וכן מבאר עוד בדבריו זכרונו לברכה, בלקוטי א' סימן ע"ב, שאין להסתפל עליהם כלל ולבלי להביט לאחריהם כלל, רק לילך כסדר בתפלתו ועל ידי זה ממילא יסתלקו ואם לא יסיח דעתו מהם אז אדרבא, יתגברו עליו ביותר כמו האדם הבורח מאיזה דבר ומסתפל מן הצד כלאחר יד על זה הדבר שפרח ממנו אז הדבר הזה מתגבר עליו ביותר פן הוא ממש בענין המחשבות.

ר. השטותיות. ש. תהלים פרק ק"ו פסוק ב' "מי ימלל גבורת ה' ישמיע כל תהלתו". ת. רבינו מפרש כאן את הפסוק באופן אחר מהמקובל כי "תהלתו" פירושו כל התהילה שלו במובן החיובי, ואילו רבינו מבאר זאת על פי האותיות דבתוכות היינו "תהלה" שלילי במובן של הוללות כספר איוב פרק ד' פסוק י"ח "הן בעבדיו לא יאמין ובמלאכיו ישים תהלה" במובן של הוללות ומבלבל. א. איוב פרק ד' פסוק י"ח "הן בעבדיו לא יאמין ובמלאכיו ישים תהלה". ב. מורה"ן.

וכן מבאר עוד בדבריו זכרונו לברכה, שהמחשבה ביד האדם להטותה כרצונו. ואפלו אם כבר הרגלה מחשבתו לצאת לחוץ הרבה, אף-על-פי-כן ביד האדם להטותה בכל פעם להדרך הישר כי אי אפשר שיהיו שני מחשבות ביחד בשום אופן עין שם. ועל כן בודאי כשיתגבר לחשב רק בדבורי התפלה בודאי תדחה המחשבה זרה.

ועין ב"לקוטי הלכות" הלכות תפלין הלכה ו' שזה בחינת עמר שעורים שצריכין אחר יציאת מצרים לספר הימים לעמר. הינו פי השעורים¹ שהוא מאכל בהמה שהוא בחינת כח המדמה שמשם כל הבלבולים וכל ההרהורים וכל המחשבות זרות שהם בחינת שערות מותרות מוחין פידוע. כלם הם בבחינת עמר ומדה כמו כלי שמחזקת מדה אחת ויותר מזה אי אפשר לכנס בה, כמו כן המח הוא כלי שאינו יכול לכנס בו פיאם מחשבה אחת ויותר מזה אי אפשר לכנס בו בבת אחת וזה שעורים לשון שערות שהם המחשבות פנ"ל. וזה שסופרין הימים לעמר, הינו פי הימים שהם החיות של האדם פי כל ימי חייו של האדם נכללים בימים ובזמן ועקר החיות הוא החכמה שבמח, כמו שכתוב "החכמה תחיה"² ומשם כל המחשבות כלם הם בבחינת עמר ומדה פנ"ל.

ועל כן אחר יציאת מצרים צריכין להביא עמר שעורים ולהניפו ולהמנות ימי הספירה מאותו היום, פי עקר הטהרה מזהמת מצרים שהיא ערות הארץ פגם הברית³ הוא על-ידי טהרת המחשבה פידוע ועל-ידי מצות העמר שעורים וימי הספירה יכולים לזכות לברר המדמה שממנו כל המחשבות והבלבולים. ולהמשיך על עצמו קדשה שישמר את עצמו מעתה על כל פנים לתפס מחשבתו לבל תצא לחוץ ושידע היטב, פי אי אפשר שיהיו שני

 מקורות והערות

ג. שאינו מסוגל להתרכב בתפלתו ומחשבותיו משוננות חוץ לתפילה. ד. אות ל"ב. ה. סוטה דף י"ד במשנה שב. ו. שמות פרק ט"ז פסוק ט"ז מפרש רש"י "עמר" - שם מידה כלומר כלי שלחוכו וכנס תוכן במידה של עומר. ז. בהמשך לדבריו כי לכל מידה יש את יכולת התכולה המדויקת שלה על פי הבריאה שלה כי שעורים הוא מלשון שיערה שעל בריאתה באופן שלכל שיערה יש מוצא (גומא) אחת בלבד ואין שתיים יוצאות מגומא אחת כמו שנאמר בתלמוד בבלי מסכת בבא בתרא דף ט"ז אמר לו (ה' לאיוב כמענה לשאלתו אולי התחלף להקב"ה שמו מאיוב לאיוב) "הרבה נימין בראתי באדם וכל נימא (שיערה) ונימא בראתי לה גומא (מקום צמיחת השיערה הבודדת) בפני עצמה שלא יהו שתיים וינקות מגומא אחת שאלמלי שתיים וינקות מגומא אחת מוזשכות מאור עיניו של אדם" ומשמעות התשובה אם הקב"ה מדייק עד כדי הכנסת שיערה אחת לגומא אחת כיצד יתכן שיתחלף לו איוב באיוב ויבא עליו יסורים "בטעות" כביכול. ה. מגילת קהלת פרק ו' פסוק י"ב. ו. וכמו שכתב בליקוטי מוהר"ן סימן כ' "ובפרט גלות מצרים, שהיה על פגם הברית כידוע". י. לטהר את כח המדמה המעורר את התאוה, כמו שכתוב בעץ החיים

מחשבות ביחד בשום אופן והמח הוא רק עמר ומדה וכלי שאינו יכול לכנס בה רק מחשבה אחת ועל פן יכול לברח מהמחשבות רעות רק בשב ואל תעשה, הינו שלא לחשב אותה המחשבה רק יעמיק מחשבתו היטב בדברי תפלתו ועל-ידי-זה בנדאי תדחה המחשבה הרעה כנ"ל.

ועין בספר "עלים לתרופה" (מכתב שי"ב ובמכתב שי"ג) שכתב שם, והסימן של עמר שעורים אל יעבר מדעתך, ומחזק שם בזה את האדם גם לענין התבודדות ושיחה בינו לבין קונו. וכתב שם והעקר שלא לחשב הרבה על העבר ועל להבא רק להסתכל על התכלית באותה שעה ולעשות מה שתוכל שיצליח לך לנצח, כי כל דבור ודבור של תורה ותפלה ושיחה בינו לבין קונו הכל הוא הצלחת הנפש הצלחה נפלאה שאין לה שעור "עין לא ראתה וכו'". ובפרט שאנו רואים שהבעל דבר עושה את שלו הרחמן יצילנו אנו מחיבים לעשות את שלנו לדבר בינו לבין קונו לפרש שיחתו לפניו יתברך, ועל-ידי-זה ימשיך על עצמו הארת וקדשת הנקדה טובה שיש בו לקשרה אל לבו בקשר אמיץ וחזק וכו'. עין שם. ועל-ידי-זה יזכה להסיר מלבו כל החרפות שהם התאוות רעות והאהבות רעות השוכרים לבו של אדם בחינת חרפה שכרה לבי כנ"ל בסימן נ"ז, עין שם.

מקורות והערות

(שער נ' פרק י') שממנו עיקר החטא. ועין ליקוטי מוהר"ן סימן נ"ד. ב. כמו הדוגמא שהביא מהשערות שאין שתי ישערות יכולות לצמוח בנומא אחת מעתה המוח מאפשר רק מחשבה אחת ואם יש לו מחשבה פסולה פירוש שאין לו מחשבה טובה ולהפך ולכן כשהוא בורח מהמחשבות הרעות הוא מפנה מקום למחשבות הטובות. ל. ישעיהו פרק ס"ד פסוק ג' פסוק המורה על גדול השכר לעולם הבא. מ. ליקוטי מוהר"ן סימן רפ"ב. נ. כמו שכתב בליקוטי מוהר"ן סימן ל"ד כתוב (תהילים פרק ס"ט פסוק כ"א): "חרפה שכרה לבי", הינו החרפות וביונות שוכרין לבו של אדם. והתקון הוא, על ידי שמקשר את לבו להנקדה השיך ללבו בעת הזאת, ועל-ידי-זה נתבטל החרפה השורה על לבו. נמצא שצריך כל אחד לדבר בינו לבין קונו, כדי שיאיר בחינת נקודה, בחינת: "פי ידבר חכמות", להוא"ו, שהוא בחינת: "והגות לבי חכמות". ועי' נתבטל ערלת לבו, הינו חרפות, הינו אדבות רעות."

מאמרים מענין התבודדות

מספרי לקוטי הלכות

עב. עקר המחין של התפלין שהם בחינת דבקות (פנ"ל בסימן נ"ח) הוא בחינת תפלה והתבודדות. כי עקר הדבקות הוא תפלה, כמו שמבאר במקום אחר ועל שם זה נקראין תפלין לשון תפלה. בחינת "נפתולי אלהים נפתלתי"^ס, ופרש רש"י "מלשון עקש ופתלתל נתעקשתי והפצתי פצירות ופתלים הרבה למקום להיות שנה עם אחותי. "וגם יכלתי" שהספיק על ידי". ובחינה זו צריכין להרבות בתפלה והתבודדות מאד מאד כל ימיו שנה העקר, וצריך להיות עקשן גדול בזה מאד מאד. שאף-על-פי שנדמה לו שדבריו אינם מועילים כלל והוא רחוק מדבריו מאד. וזה ימים ושנים שעוסק בזה ועדין לא פעל כלל. אף-על-פי-כן צריך להיות עקשן בזה. כמו העקשן ממש שעושה הדבר בלי שום טעם, פן צריכין עקשנות גדול מאד בכל עבודת השם בכל עבדה ועצה, אבל עקר עקשנות ביותר צריכין בתפלה ותחנונים והעקר בשיחות של התבודדות. כי צריכין להתחזק מאד להרבות בהתבודדות ושיחה בינו לבין קונו. אף-על-פי שתהיה בדרך עקש ופתלתל כמה פעמים בלי טעם וריח. כי לא בזה ולא שקץ ענות עני אף-על-פי שראוי לבזותו ולשקצו אף-על-פי-כן השם יתברך מלא רחמים בכל עת.

ועין בזה הקדוש פרשת בלק דף קצ"ה מאריך מאד בגדל יקרת תפלת העני. עין שם^פ וכל זה נאמר אפלו בעני סתם שמתפלל על צרכיו על דחקו ועניותו בגשמיות, מכל שפן וכל שפן פשמתחיל האדם לרחם על עצמו ומרגיש עניותו ודחקו במעשים טובים וטוען לפני השם יתברך ומתחנן אליו לקרבו לעבודתו. ושופך לבו לפניו בבכיה ותחנונים. כמה וכמה יקרה תפלה זו בעיני השם יתברך יותר מכל התפלות שבעולם. ואף-על-פי שזה כמה שמתפלל ומתבודד ונדמה לו שלא פעל כלל, אף-על-פי-כן כל דבור ודבור

ס. בראשית פרק ל' פסוק ח' "ותאמר רחל נפתולי אלהים נפתלתי עם אחותי גם יכלתי ותקרא שמו נפתל". ע. פירוש רש"י שם. פ. זורר פרשת בלק דף קצ"ה "אבל שלשה הם הנקראים תפלה "תפלה למשה איש האלוהים" - תפלה זו שאין כמוה באדם אחר "תפלה לרד" - זו היא תפלה שאין כמוה במלך אחר "תפלה לעני" - תפלה היא מאלו השלשה החשובה מכל תפלה לעני תפלה זו קודמת לתפלה של משה וקודמת לתפלה של דוד וקודמת כל שאר תפלות העולם" מרו הטעם - משום שעני הוא שבור

אינו נאָכד וְכֹלֶם מְנוּיִים וְסִפּוּרִים וְגִנּוּזִים בְּאֻצְרוֹתָיו יִתְבַּרְךָ וְגַם כִּי אֵי אֶפְשָׁר לְהֵאָדָם כָּלֵל לִידַע בְּזֶה הַגּוּף^צ אִם פֶּעַל בְּעִבּוּדַת הַשֵּׁם אִם לְאוֹ. וְאֶפְלוּ אִם לֹא פֶעַל כָּל יָמָיו כִּי אִם כְּחוּט הַשְּׁעָרָה אַחַת גַּם זֶה יִקָּר מִכָּל חַיֵּי הָעוֹלָם הַזֶּה^ק וְעַל כֵּן צָרִיכִין לְהִתְחַזֵּק בְּזֶה מְאֹד בְּלֵי שְׁעוֹר, וּכְשִׁיחֶיָה חֲזֵק כְּנִל בְּבַחֲיִנַת: "נִפְתּוּלֵי אֱלֹהִים נִפְתַּלְתִּי", אִזּוּ סוּף כָּל סוּף בְּנֻדָּאֵי יִזְכֶּה לִפְעַל בְּקִשְׁתּוֹ וְלִהְתַּקָּרֵב לְהַשֵּׁם יִתְבַּרְךָ בְּאַמַּת וְלִהְיוֹת שְׂוֵה עִם אַחֵיו הַכְּשָׁרִים וְהַצְּדִיקִים.

עג. הַהִתְבּוֹדְדוּת צָרִיף לְהִיּוֹת עַד שְׂיִבְטַל אֶת עֲצָמוֹ אֶל הַשֵּׁם יִתְבַּרְךָ לְגַמְרֵי שְׂיִבְטַל כָּל רְצוֹנוֹתָיו לְרִצּוֹן הַשֵּׁם יִתְבַּרְךָ. וְזֶה בַּחֲיִנַת מִשְׁפָּט שְׂצָרִיף הָאָדָם לְשִׁפּוֹט אֶת עֲצָמוֹ וּלְיִשָּׁב אֶת עֲצָמוֹ עַל כָּל דְּבָר, אִם כֶּף רְאוּי לֹא לְבִלּוֹת יָמָיו וְכוּ', וְעָקַר הַתְּבוֹדְדוּת וְהַשִּׁיחָה צָרִיף לְהִיּוֹת בְּהִתְחַזְּקוֹת רְצוֹנוֹת טוֹבִים לְהַשֵּׁם יִתְבַּרְךָ וְיִסְלַק מִחֻשְׁבָּתוֹ מִכָּל הַבְּלִי הָעוֹלָם וְיִבְטַל רְצוֹנוֹ אֵלָיו יִתְבַּרְךָ, עַד שְׂמַכֵּל אַרְבַּע רוּחוֹת הָעוֹלָם שְׂנַתְפֹּזֵר דַּעְתּוֹ לְשֵׁם יִשׁוּב מִכָּלֵם לְדַל"ת דְּאָחַד לְהַפְלִיל בְּאַחַדוֹתָיו וּרְצוֹנוֹ יִתְבַּרְךָ, וְעַל־פִּי רַב בְּשַׁעַת הַתְּבוֹדְדוּת וְיִשׁוּב הַדַּעַת רוּאָה בְּעֲצָמוֹ שְׂאִין לֹא שׁוּם מְקוֹם בְּכָל אַרְבַּע רוּחוֹת הָעוֹלָם לְבָרַח לְשֵׁם וְלִהְתַּחַבֵּא שֵׁם מִפְּגַעֵי הָעוֹלָם בְּגַשְׁמִיּוֹת וּבְרוּחָנִיּוֹת בְּגוּף וּנְפֶשׁ וּמְמוֹן בַּחֲיִנַת "אֵנָּה אֵלָיךְ מְרוּחָךְ" וְכוּ' עַד שְׂרוּאָה שְׂאִין לֹא מְנוּס כִּי אִם אֵלָיו יִתְבַּרְךָ לְבַד בְּבַחֲיִנַת "כִּי מִמֶּךָ נִסְתִּי וְשִׁבְתִּי עֲדִיךְ". כִּי הַשֵּׁם יִתְבַּרְךָ נִמְצָא בְּכָל עֵת לְכָל קוֹרְאָיו, אֶפְלוּ אִם נִתְעוּ כְּמוֹ שְׂנַתְעוּ. כִּי רַחֲמָיו אֵינָם כְּלִים לְעוֹלָם וְכָל מִי שְׂזוּכָה לְהִתְחַזֵּק בְּזֶה לְהִיּוֹת רְצוֹנוֹ חֲזֵק תָּמִיד אֶל הָאַמַּת וְלֹא יִרְפֶּה אֶת הַרְצוֹן הַטּוֹב אֶפְלוּ אִם יַעֲבֹר עָלָיו מֶה בְּנֻדָּאֵי סוּף כָּל סוּף יִהְיֶה אַחֲרִיתוֹ טוֹב. וְאֵלּוֹ שְׂרַגְלִין בְּהִתְבּוֹדְדוּת הֵם בְּטוֹחִים מִכָּל צַר וְאוֹיֵב וּמִשְׁטֵין כִּי הֵם מִסְתִּירִים עֲצָמָם בְּצִל כְּנַפְיֹו יִתְבַּרְךָ תָּמִיד וּמִי זֶה עָרַב אֶת לְבוֹ לְגַשְׁתּוֹ אֶל הַשֵּׁם יִתְבַּרְךָ שְׂהֵם מִסְתִּירִים עֲצָמָם אֶצְלוֹ יִתְבַּרְךָ בַּחֲיִנַת "כִּי אֶתָּה ה' מַחְסִי"^ת. וְזֶה בַּחֲיִנַת "וַיִּשְׁכֵּן יִשְׂרָאֵל בְּטַח בְּדָד" וְכוּ' בַּחֲיִנַת: "כִּי אֶתָּה ה' לְבָדָד לְבָטַח

הלב וכתוב "קרוב ה' לנשברי לב וכו'". צ. מכיון שהוא חומרי ואינו יכול לדעת מה נעשה בעולמות העליונים. ק, ראה גם פרקי אבות פרק י"ד משנה י"ז "רופה שעה אחת של קורת רוח בעולם הבא מכל חיי העולם הזה". ר. תהלים פרק קל"ט פסוק ו': "אנה אלך מרוחך ואנה מפניך אברח" פסוק ח' "אם אסק שמים שם אתה ואציעה שאול הנד". ש. מגילת איכה פרק ג' פסוק כ"ב: "חסדי ה' כי לא תננו כי לא כלו רחמיו". ת. תהלים פרק צ"א פסוק ט' "כי אתה ה' מחסי מעונך". א. דברים פרק ל"ג פסוק כ"ח "וישכן ישראל בטח בדד עין יעקב אל ארץ דגן ותירוש אף שמיו יערפו טל".

תושיבני², שעל-ידי התבודדות שוכנים בטח. עין שם שמפרש בזה את הפתוב הן עם לבדר ישכן, שהם מתבודדים בינם לבין עצמם היטב היטב מה יהיה סופם ותכליתם שזהו כל ענין השיחה בינו לבין קונו, ויבגוים לא יתחשב³ שאינם חושבים בדעתם מעשה הגויים שרודפים אחר הממון, "מי מנה עפר יעקב", מה שנעשה מפל פסיעה ופסיעה מזה שהולכים לדבר מצוה להתבודד ולישב עצמו היטב "ומספר את רבע ישראל" בחינת ארבעה דגלים בחינת דלת דאחד כנ"ל, עין שם כל זה באריכות. (ליקוטי הלכות ברכות השחר הלכה ה' אות פ"ז)

עד. פשבא לפרש שיחתו לפני השם יתברך ואינו יכול לפתח פיו כלל אף-על-פי-כן הוא צריך להתחזק לבקש רחמים שייסיעוהו מלמעלה ויאמצו את כחו שיהיה יכול לבקש רחמים וכו' שאמרו חז"ל בסנהדרין מ"ד, "לעולם יבקש אדם רחמים שיהיה הכל מאמצין את כחו", ופרש רש"י שייסיעוהו מלאכי השרת לבקש רחמים וכו', עין שם.

(ליקוטי הלכות ברכות השחר הלכה ה' אות צ"ז)

עה. על-ידי אמירת תהלים שכולל כל המ"ט שערי תשובה שהם בחינת ארבעים ותשעה אותיות השבטים פמובא לעיל (סימן א'), ונתפסד על-ידי דוד מלך ישראל שהוא בחינת משיח, שיזכה להשיג שער החמשים של קדשה פמובא ועל-ידי התבודדות ושיחה בינו לבין קונו שזה גם פן בחינת תהלים פמבאר במקום אחר, נמשך הארה מהתנוצצות משיח, שעל-ידי-זה יהיו יכולין לפרש שיחתו על הכל ולבקש מהשם יתברך על זה בעצמו שנוכל לבקשו, השיבנו

מקורות והערות

ב. תהלים פרק ד' פסוק ט' "כי אתה ה' לבדד לבטח תושיבני" ופירש רש"י "לבדד לבטח" - כמו "בטח בוד עין יעקב" (דברים פרק ל"ג פסוק כ"ח) לשון מבטח ושקט הוא שאינו צריך להושיב גיטות (חילים לשמור עליו) עמו". ג. במדבר פרק כ"ג פסוק ט' "...הן עם לבדר ישכן ובגויים לא יתחשב" ופירש יתחשב מלשון מחשבה שאינו חושב כמו הגויים. ד. במדבר פרק כ"ג פסוק י' "מי מנה עפר יעקב ומספר את רובע ישראל" וכאן פירש "עפר יעקב" יעקב במובן של עקב. היינו גודל מעלת ההליכה לדבר מצווה ולהתבודדות. ה. כמו שכתב בליקוטי מודר"ן תניא סימן כ"ה "ואפילו אם לפעמים נסתמין דבריו, ואינו יכול לפתוח פיו לדבר לפניו יתברך כלל, אעפ"כ זה בעצמו טוב מאד. דהינו הרבנה שהוא מוכן ועומד לפניו יתברך, וחפץ ומשתוקק לדבר, אך שאינו יכול, זה בעצמו גם - כן טוב מאד, גם יוכל לעשות לו שיחה ותפלה מזה בעצמו. ועל זה בעצמו יצחק ויתחנן לפניו יתברך, שנרתק כל - כך, עד שאינו יכול אפילו לדבר, ויבקש מאתו יתברך רחמים ותחנונים, שיחמול עליו ויפתח פיו, שיוכל לפרש שחתו לפניו". ו. ליקוטי הלכות ברכות השחר הלכה ה' אות צ"ז שם מביא את הנאמר בתלמוד בבלי מסכת פנהדרין דף מ"ד עמוד ב' "אמר ר' אלעזר לעולם יקדים אדם תפלה לצרה..." ויחנן אמר לעולם יבקש אדם רחמים שיהיו הכל מאמצין את כחו ואל יהיו לו צרים מלמעלה" פירש רש"י שם "לעולם יבקש אדם רחמים שיהיו כל מאמצים את כוחו" - "שיסיעוהו מלאכי השרת לבקש רחמים ושלא יהיו לו מסתנים מלמעלה וכו'".

ה' אֵלֶיךָ בְּאֵמֶת. עַד שָׁזָה בְּעֵצְמוֹ יִהְיֶה נִחְשָׁב לְהִתְעוֹרְרוֹת מִלְמַטָּה שְׁלֹנוּ וְעַל-יְדֵי-זֶה יִהְיֶה נִמְשָׁךְ עָלֵינוּ הָאָרֶה גְּדוּלָה לְתִשׁוּבָה גַם מִלְמַעְלָה, בְּחִינַת: "שׁוּבוּ אֵלַי וְאֲשׁוּבָה אֵלֵיכֶם". כִּי בְּאֵמֶת כָּל צַעֲקוֹתוֹ שֶׁל הַשֵּׁם יִתְבָּרֵךְ שְׂצוּעַק אֵלֵינוּ שׁוּבוּ אֵלַי וְכוּ' פּוֹנְתוֹ זֶה בְּעֵצְמוֹ שְׂאֲנַחְנוּ נִצְעַק אֵלָיו תָּמִיד הַשִּׁיבָנוּ וְכוּ', וְזֶה יִהְיֶה נִחְשָׁב לְהִתְעוֹרְרוֹת שְׁלֹנוּ כְּאִלוֹ אֲנוּ שָׁבִים אֵלָיו מִעֵצְמָנוּ, רַק שְׂאִין אֲנוּ מְבִינִים פּוֹנְתוֹ הַקְּדוּשָׁה וְעַל-יְדֵי אֲמִירַת תְּהִלִּים וְהִתְבּוֹדּוֹת נִמְשָׁךְ הָאָרֶה מְשַׁעַר הַחֲמָשִׁים שֶׁל הַקְּדוּשָׁה שֶׁהוּא שָׁכַל נִפְלָא הִזָּה הַנ"ל שְׁכוּלֵל הַכֹּל מִתְתָּא לְעֵלָא וּמְעֵלָא לְתַתָּא.

כִּי אָמְרוּ רַבּוֹתֵינוּ זְכוֹרֵנוּם לְבִרְכָה, "מְזִמּוֹר לְדוֹד" "לְדוֹד מְזִמּוֹר". לְפַעְמִים אוֹמֵר שִׁירָה וְאַחַר-כֵּן שׁוֹרֶה עָלָיו רוּחַ הַקְּדוֹשׁ וְלַפְעָמִים לְהַפּוּךְ, הֵינּוּ כְּנ"ל שְׂמְזִמּוֹרֵי תְהִלִּים כְּלוּלִים מִשְׁנֵי הַבְּחִינּוֹת מֵאֲתַעְרוּתָא דְלְתַתָּא קָדָם וּמֵאֲתַעְרוּתָא דְלְעֵלָא קָדָם, וְעַל כֵּן עַל-יְדֵי אֲמִירַת תְּהִלִּים וְהִתְבּוֹדּוֹת נִתְקַן הַכֹּל שְׁנוּכַל לְבַקְשׁוֹ הַשִּׁיבָנוּ וְכוּ' נִמְצָא שֶׁהַכֹּל מֵאֲתוֹ יִתְבָּרֵךְ וְאֶף-עַל-פִּי-כֵן יִהְיֶה נִחְשָׁב לְהִתְעוֹרְרוֹת שְׁלֹנוּ מֵאַחַר שְׂאֲנוּ מִתְעוֹרְרִים עַל כָּל פְּנִים לְבַקֵּשׁ אוֹתוֹ עַל זֶה, וְעַל-יְדֵי-זֶה נִזְכָּה בְּוִדָּאֵי לְתִשׁוּבָה שְׁלָמָה.

וּבְוִדָּאֵי הוּא עֵצָה גְּדוּלָה וְקֵלָה שֶׁהַכֹּל יְכוּלִין לְזַכּוֹת לְתִשׁוּבָה וְלַחֲיֵי עוֹלָם הֵבֵא עַל-יְדֵי הַדְּבּוּר לְבַד, אֵף גַם עַל זֶה יֵשׁ מְנִיעָה גְּדוּלָה, כִּי הַבְּעַל דְּבַר הַנִּיחַ עֵצְמוֹ עַל זֶה מֵאֵד לְהַטְרִיד אֶת כָּל אָדָם בְּטַרְדַת הַפְּרִנְסָה שְׁעַל-יְדֵי-זֶה עָקַר הַנְּפִילָה לְכַנְסַת יִשְׂרָאֵל לְשַׁעַר הַחֲמָשִׁים שֶׁל הַטְּמָאָה, עַד שְׂאִינוּ מְנִיחוּ לְעֵסֶק אִפְלוּ בְּעֵצָה קֵלָה כְּזֹאת לְצַעֵק לְהַשֵּׁם יִתְבָּרֵךְ כְּרָאוּי, אֲבָל בְּאֵמֶת גַּם זֶה אֵינוּ מְנִיעָה כָּלֵל כִּי צְרִיכִין לְהַזְכִּיר אֶת עֵצְמוֹ שְׂאֵי אִפְשָׁר בְּשׁוּם אִפְן לְהַמְשִׁיךְ לְעֵצְמוֹ פְּרִנְסָתוֹ עַל-יְדֵי יְגִיעָתוֹ וְטַרְחוֹ כִּי זֶהוּ כְּפִירָה לֹאמֵר חַס וְשָׁלוֹם, "כְּחִי וְעֵצָם יְדֵי עֵשָׂה" וְכוּ', רַק צְרִיכִין לְהֶאֱמִין שְׁכָל הַפְּרִנְסָה נִמְשָׁכַת רַק מֵאֲתוֹ יִתְבָּרֵךְ בִּישׁוּעַת הַשֵּׁם וּבְחֻסְדּוֹ, וְעַל-יְדֵי-זֶה אִפְלוּ הַבְּעַל מְלָאכָה וּמִשָּׂא וּמִתֵּן יְכוּל לְמַצָּא לְנַפְשׁוֹ כְּפֶה שְׁעוֹת בְּיוֹם שְׂיַעֲסֵק בְּהֵם

1. מסכת פסחים דף ק"ו "לדוד מזמור מלמד ששרתה עליו שכונה ואחר כך אמר שירה מזמור לדוד מלמד שאמר שירה ואחר כך שרתה עליו שכונה ללמד שאין השכינה שורה לא מתוך עצלות ולא מתוך עצבות ולא מתוך שחוק ולא מתוך קלות ראש ולא מתוך דברים בטלים אלא מתוך דבר שמחה של מצוה שנאמר ועתה קחו לי מנגן והיה כנגן המנגן ותהי עליו יד ה'". ח. התעוררות מלמטה על ידי בני האדם. ט. התעוררות הבאה מלמעלה על ידי השראת שכנה. י. דברים פרק ח' פסוק י"ז.

באמירת תהלים והתבודדות לפרש שיחתו לפניו יתברך פנ"ל, ועל-ידי-זה יזכה בנדאי לתשובה שלמה בבחינת: "קחו עמכם דברים ושובו אל ה'...", ואמרו רבותינו זכרונם לברכה: איני מבקש אלא דברים פי על-ידי שנתעורר על כל פנים בדבורים קדושים לבקשו השיבנו וכו' וכנ"ל זה יהיה נחשב להתעוררות שלנו ונזכה על-ידי-זה לתשובה שלמה והבן היטב, כי בלי שום התעוררות כלל בנדאי אי אפשר להתקרב.

גם על-ידי אמירת תהלים זוכין לקבל הארה מהעצות הקדושות, הנמשכים מהתנוצצות משיח משער החמשים של הקדשה, וכלל העצות כלולים בספר תהלים (שהם חסדי דוד הנאמנים שהם בחינת נצח והוד בחינת עצות קדושות ונפלאות מאד כידוע, שחסי דוד הם בחינת נצח והוד בחינת עצות) הינו לצעק תמיד להשם יתברך יהיה איה שיהיה פנ"ל ועל-ידי-זה יכולין לצאת ולעלות מפל הנפילות והירידות שבעולם אפלו מבחינת שער החמשים של הטמאה שהבעל דבר מטריד את כל אדם בתאוות ממון וטרדת הפרנסה כל ימי חייו, עד שאין לו פנאי כלל אפלו לצעק להשם יתברך פנ"ל.

וזה בחינת מעלת המזמור תהלה לדוד שאמרו רבותינו זכרונם לברכה, כל האומרו שלש פעמים בכל יום מבטח לו שהוא בן עולם הבא, ומסקי שם משום דאית בה אלהי-בית ואית בה פרנסה "עיני כל אליך ישברו" וכונתם היא משום שכלולים שני הבחינות הנ"ל ביחד במזמור הזה. הינו פי על-ידי שני הבחינות האלה שיש בזה המזמור ביחד נזכה בנדאי לתשובה שלמה ולחיי עולם הבא. כי על-ידי כלל העשרים ושתיים אַתּוּן² שבהם כלולים כל הדבורים שבעולם ימשיך על עצמו קדשה שיקדש הדבור מאד להתרבות בתהלים והתבודדות להשם יתברך ועל-ידי-זה יזכה בנדאי לתקן כל הפגמים של כל החטאים שהם גם כן מבחינת העשרים ושתיים אַתּוּן שהמשיך חס ושלום, האותיות שיש באותו הדבר שעבר עליו להסטר-א-אחרא כידוע וכמוכן בדבריו זכרוננו לברכה, בהתורה אנכי סימן ד' ב"לקוטי מוהר"ן חלק א'. אף טרדת הפרנסה מונע את האדם מזה פנ"ל, אבל הלא המזמור הזה מזכיר את האדם שכל הפרנסה רק מאתו יתברך כמו שכתוב:

"עיני כל אליך ישברו ואתה וכו' "פותח" וכו' "ומשביע" וכו', ובנדאי על-ידי-זה יזכה בנדאי להתחזק בהדבור הקדשה ויזכה על-ידי-זה לתשובה שלמה ולחיי עולם הבא.

וזה שאמרו רבותינו זכרונם לברכה, מפני מה לא נאמר נו"ן באשרי, מפני שיש בה מפלה לשונאי ישראל, שנאמר: "נפלה" וכו' ואפלו הכי חזר דוד וסמכה ברוח הקדש, שנאמר: "סומך ה' לכל הנופלים". הינו כי לא רצה להזכיר הנו"ן בפרוש שמרמז על שער החמשים של הקדשה שעל-ידי-זה עקר התקנה מפני שיש בה מפלה לכנסת-ישראל, כי גם עקר הנפילה של כנסת-ישראל הוא על-ידי שער החמשים של הטמאה שהוא תאנת ממון וטרדת הפרנסה כנ"ל, ועל כן אי אפשר להזכיר הנו"ן בפרוש כי יתגבר המתנגד מאד רק ברמז רמזה בפסוק שאחריו "סומך ה' לכל הנופלים" וכו', וזה על-ידי שישליך יהבו על השם ויבטח שהשם יתברך יפרנסו בנדאי אפלו אם יעסק כמה שעות ביום בהדבור הקדוש של תפלה ותורה, כי כל הפרנסה אפלו של הבעלי מלאכה ומשא ומתן הוא רק מאתו יתברך וזה שנסמך לזה עיני כל אליך ישברו הינו כנ"ל.

וזה שאנו רואין שיש לזה הרבה עשירות מאד ולזה עניות ודחקות גדול הכל מאתו יתברך לפי הבחירה של כל אחד ואחד כידוע, ו"צדיק ה' בכל דרכיו וחסיד בכל מעשיו", שכל מה שעושה עם האדם הכל חסד גדול מאתו יתברך. ועקר התקנה של כל אדם הוא לזכות לחיים נצחיים של עולם הבא ועל-ידי מה זוכין לזה, על-ידי "קרוב ה' לכל קוראיו לכל אשר יקראו" דיקא יהיה מי שיהיה וזה: "תהלת ה' ידבר פי ויברך כל בשר שם קדשו לעולם ועד", לפרש שיחתו לפני השם יתברך בכל עת ועל-ידי-זה בנדאי יתתקן הכל ויזכה על-ידי-זה לחיי עולם הבא. ועל כן האומר מזמור הנה שלש פעמים בכל יום מבטח לו שהוא בן עולם הבא, כי על-ידי שני הבחינות הפלוליים במזמור זה בנדאי יזכה לשוב להשם יתברך ולחיי עולם הבא כנ"ל.

(ליקוטי הלכות קריאת שמע הלכה ה')

עו. יַעֲקֹב אָבִינוּ כְּשִׁפְנֵעַ בְּמָקוֹם הַהוּא^פ עַל־יְדֵי שְׁנַתָּן אֶל לְבוֹ לַחֲזֹר לְמָקוֹם הַמְּקַדָּשׁ וּמִיָּד קִפְצָה לוֹ הָאָרֶץ כְּמוֹ שֶׁאָמְרוּ רַבּוֹתֵינוּ זְכוֹרֵנוֹם לְבִרְכָה^פ, עַל־יְדֵי־זֶה זָכָה לְהַשִּׁיג אֶז עֲצָם מַעֲלַת הָאֲתֵעְרוּתָא דְלִתְתָא שְׁעַל־יְדֵי־זֶה תִּכְף בָּא לוֹ סִיּוּעַ מִלְּעִילָא בְּבַחֲיִנַת הַבָּא לְטָהָר מְסִיעִין לוֹ, וְעַל כֵּן תִּקַּן אֶז תְּפִלַּת עֲרִבִית שֶׁהוּא בְּעַת הַחֲשָׁךְ הַגָּמוּר, כִּי זָכָה בְּגִדְל קִדְשָׁתוֹ לְהוֹרִיד אֶת עֲצָמוֹ לְעַמֵּק הַנְּפִילוֹת שֶׁל כָּל יִשְׂרָאֵל בְּכָלֵל וּפְרָט וּשְׁבָכֵל דוֹר וָדוֹר עַד עַקְבוֹת מְשִׁיחָא וּמֵאִיר בְּלֵב יִשְׂרָאֵל, שֶׁאִפְלוּ בַּחֲשֻׁכַת לִילָה וְאִפְלוּ מִמָּשׁ בְּגַשְׁמִיּוֹת וּבְרוּחַנִיּוֹת צְרִיכִין לְהִתְחַזֵּק לְהִתְעוֹרֵר בְּאֲתֵעְרוּתָא דְלִתְתָא בְּצַעֲקָה וּתְפִלָּה אֲלֵיו יִתְבָּרַךְ בְּבַחֲיִנַת מַבְטָן שְׂאוֹל שׁוֹעֲתֵי וְלִית רַעוּתָא טְבָא דִּיתְאָבֵד^פ, וְכִמוֹ שֶׁאָמַר אֲדוֹנָנוּ מוֹרְנוּ וְרַבְּנוּ זְכוֹרֵנוּ לְבִרְכָה, בְּהַשִּׁיחָה הַנּוֹרָאָה שֶׁהַפְּלִיג אֶז מֵאֵד בְּגִדְלַת הַבוֹרָא יִתְבָּרַךְ שְׂאִין יוֹדְעִין כָּלֵל, וְסִיִּם אֶז בְּזוֹ הַלְּשׁוֹן: [אִפְלוּ אֵייעַר זֶאֶךְ וְיֵא אֵהִין אֵיטְלִיכְעַר אֵיז גִּיפֵאֲלִין אֵבִי מְעֵ אֵיז זִיךְ נֵיט מִיֵּאֵשׁ פִּין שְׂרִיעֵן מְעֵ שְׂרִיט מְעֵ בְּעַט וְכוּ']^פ, יֵשׁ עֲנִין שְׁנַתְּהֶפֶךְ הַכָּל לְטוֹבָה כִּי גְדוֹל הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ וְאִין יוֹדְעִין כָּלֵל וְכוּ', וְיִקַּר וְחֲשׁוּב מֵאֵד אֶצֶל הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ כָּל הַתְּעוֹרוֹת וְהַתְּעוֹרוֹת שֶׁל כָּל אָדָם בְּכָל מָקוֹם שֶׁהוּא, וְתִכְף כְּשֶׁאֵדָם מִתְּעוֹרֵר בְּאֲתֵעְרוּתָא דְלִתְתָא בְּתְפִלָּה וְעַבּוּדָה כָּל שֶׁהוּא מִתְּעוֹרֵר תִּכְף אֲתֵעְרוּתָא דְלְעֵלָא הַרְבֵּה וְעַל־יְדֵי־זֶה יֵשׁ לוֹ כַּח לְהִתְעוֹרֵר עוֹד וְכִמוֹ כֵּן נִמְשָׁךְ אֲתֵעְרוּתָא דְלְעֵלָא יוֹתֵר וְכוּ'.

וְזֶה בַּחֲיִנַת תְּפִלַּת עֲרִבִית רְשׁוּת. כִּי לְפַעְמִים גּוֹבֵר הַחֲשֻׁכָה וְהַעֲדֵר הַדַּעַת כָּל כָּף עַל הָאָדָם עַד שֶׁהוּא בְּבַחֲיִנַת הַעֲדֵר הַדְּבּוּר בַּחֲיִנַת יוֹנַת אֶלְמַת, שְׂאִינוּ יְכוֹל לְפַתַח פִּיו כָּלֵל לְהִתְפַּלֵּל וְלְהִתְבּוֹדֵד וּלְפַרֵשׁ שִׁיחָתוֹ כְּרֵאוֹי לוֹ בְּבַחֲיִנַת נְאֻלְמַתִּי לֹא אֶפְתַּח פִּי וְנֹאמַר "נְאֻלְמַתִּי דּוּמִיָּה" וְכוּ', וּבְאֶמַת לּוּלֵא כַּח הַצְּדִיקִים הַגְּדוֹלִים הָיוּ מִתִּיאֲשִׁים אֶז לְגַמְרֵי מְלֵה־תְּפַלֵּל וְלְשׁוּב אֶל הַשֵּׁם, וְזֶה עִקַּר תְּקוּן הַצְּדִיקִי אֶמַת שֶׁהֵם בְּבַחֲיִנַת יַעֲקֹב אָבִינוּ, שֶׁהֵם מְעוֹרְרִים וּמְחַזְקִים אוֹתָנוּ וּמְכַנְיִסִים בְּלֵב יִשְׂרָאֵל, שְׁגַם בְּתִקְף מְרִירוֹת הַגְּלוּת בְּגַשְׁמִיּוֹת וּבְרוּחַנִיּוֹת

ע. בראשית פרק כ"ח פסוק י"א "ויפגע במקום וילן שם כי בא השמש" ודרשו במסכת ברכות דף כ"ו עמוד ב': "יעקב תקן תפילת ערבית שנאמר ויפגע במקום וילן שם, ואין פגיעה אלא תפילה, שנאמר ואחיה אל התפלל בעד העם הזה ואל תשא בעדם רנה ותפילה ואל תפגע בו". פ. סנהדרין דף צ"ה: ויצא יעקב מכאר שבע גו' ויפגע במקום" גו' כי מנא לחרון (כשהגיע לחרון), אמר, אפשר, עברתי על מקום שהתפללו בו אבותי, ואני לא התפללתי בו, בעי למיהדר (רצה לחזור), כיון שודרדו בדעתיה למיהדר, קפצה ליה ארעא (כיון שחשב לחזור קפצה לו הארץ) מיד - "ויפגע במקום". ג. אין רצון טוב שנאבד. ק, אפילו אם חלילה נפלתם

שהוא בחינת תקף חשכת לילה יתפלל וישוב אל השם לבלי להתיאש מן הצעקה והתפלה לעולם כנ"ל, ואף-על-פי שהוא אז בבחינת העדר הדבור כנ"ל אף-על-פי-כן יסתפל כל אחד על נקדת האמת לאמתו עד שפל אחד יתחזק מפל מקום שהוא על כל פנים ברצונות חזקים וכסופים טובים להשם יתברך בבחינת: "זכרתי בלילה שמך ה' ובבחינת: "על משכבי בלילות בקשתי את שאהבה נפשי" וכו' שגם בתקף חשכת הלילה נבקש ונחפש את השם יתברך ברצונות חזקים מאד, כי סוף כל סוף מה יהיה התכלית מאתנו. עד שעל-ידי-זה ממילא יתחזק לפתח פיו בדבורי התפלה גם אז בבחינת "נאלמתי דומיה החשיתי מטוב וכאבי נעכר", ואחר-כך על-ידי-זה בעצמו שהוא כוסף ומשתוקק אף-על-פי-כן מאד להשם יתברך ומצטער, על-ידי-זה שהוא בבחינת העדר הדבור על-ידי-זה "חס לפי בקרבי" וכו' דברתי בלשוני שזוכה אחר-כך על-ידי-זה לדבר דבורים קדושים בחמימות גדול בקדושה, מאחר שיצאו הדבורים על-ידי רצונות טובים וכסופים גדולים להשם יתברך. ובאמת זה עקר שלמות התפלה תמיד וזה עקר העצה לתפלה ושיחה והתבודדות, שלא יהיה הדבר עליו כחובה כמו שצריך לצאת ידי חובתו שזה בחינת אל תעש תפלתך קבע אלא רחמים ותחנונים, שבתחלה יעורר לבו ברצונות וכסופים טובים מאד להשם יתברך שאז מתפלל ומבקש אחר-כך באמת מקירות לבו ברשותו ורצונו הטוב לא בדרך על וחיוב לבד.

וזה בחינת תפלת ערבית רשות, הינו כנ"ל. רק שאף-על-פי-כן תקנו לנו רבותינו זכרונם לברכה, תפלת חובה בשביל המון עם כי בלא זה לא יתפלל כלל. אבל עקר שלמות התפלות אלו בעצמם - להתפלל אותם ברחמים ותחנונים שלא בדרך קבע. ועל כן תפלות של יום שחרית ומנחה שהם ביום, הינו בשעת הארת המחין עדין על כן הם בבחינת חובה. ויעקב תקן תפלת ערבית, הינו להתפלל גם בתקף חשכת לילה, בשעת הסתלקות המחין לגמרי. ואז אי אפשר לתקן תפלת חובה, דהינו להטיל עליו חיוב להתפלל אז מחמת שהוא אז בבחינת העדר הדעת והעדר הדבור ואי אפשר לו לפתח פיו כלל. ועל כן אז עקר תקון התפלה על-ידי בחינת תפלת ערבית רשות

ש'תקן י'עקב א'בינו, ע'ליו הש'לום, ל'המ'שיך ע'ל ע'צמו ג'ם א'ז ה'ארת ה'אמת מאור הפנים ש'ל ה'צדיקי א'מת ש'הם ב'בחינת י'עקב ש'הוא ב'בחינת: "תתן א'מת ל'יעקב"^א ו'זכה לאור הפנים ב'חינת ש'אמרו ר'בותינו ז'כרונם ל'ברכה: 'שופרה ד'יעקב"^ב וכו',^ג ואור הפנים ה'נ"ל הוא ב'חינת ר'צון כ'מובא ב'דברי ז'כרוננו ל'ברכה, כ'מו ש'פתוב: "ואור פ'ניך כ'י ר'ציתם"^ד. ועל-י'די-ז'ה י'זכה ל'חזק את ע'צמו על כ'ל פ'נים ב'רצונות ו'כסופין ט'ובים וא'ז מ'מילא י'היה נ'פתח פ'יו ב'דבורים ק'דושים ו'שפ'ה לב'ו כ'מים ל'פני הש'ם מ'חמת תק'ף ה'רצון ו'כסופין ה'טובים, ש'זה ע'קר ש'למות ה'תפ'לה ת'מיד, ו'זה ב'חינת ו'ילן ש'ם כ'י בא הש'מש, ש'מרמז על ח'שכת ה'גלות ב'גוף ו'נפש כ'מובא ב'דברי ר'בותינו ז'כרונם ל'ברכה,^ה וא'ז ו'פגע ב'מקום ו'זכה ל'השיג א'ז ע'צם מ'עלת ה'אתערו'תא ד'לתא ות'קן ת'פלת ע'רבית, הינו כ'נ"ל.

(ליקוטי הלכות תפלת המנחה הלכה ו' אות פ"ה - פ"ט)

עז. מי ש'רוצה ל'חוס על נ'פשו ש'לא י'אבד את ע'ולמו ח'ס ו'ש'לום, צ'ריך ל'חפש ול'חקר מ'אד א'חר ה'אמת כ'די ל'שוב א'ל הש'ם ב'אמת. כ'י אולי מ'טעה אותו ד'עתו ב'איזה ד'רך לא ט'וב ח'ס ו'ש'לום, מ'חמת ש'לא ז'כה ל'ציר אור ה'תורה כ'ראוי, מ'חמת ש'כ'לי ה'מחין ש'לו אינם ב'ש'למות מ'חמת פ'גם ה'ברית. וע'קר ה'תקון ל'כל ז'ה הוא צ'עקה ו'תפ'לה ו'שיחה ו'התב'ודות ב'ינו ל'בין ק'ונו, ש'צ'ריכין ל'צעק ה'רבה ל'הש'ם י'תברך ש'יוליכ'הו ב'דרך הי'שר ו'האמת ת'מיד, כ'מו ש'צעק ד'וד ה'מ'לה, ע'ליו הש'לום, ה'רבה על-ז'ה, "הורני ה' ד'רפך א'הלך ב'אמתך"^א "הורני ה' ד'רפך ו'נחני ב'ארח מיש'ור"^ב "הורני ה' ד'רך ח'קיקי וכו'"^ג "ש'לח א'ורך ו'אמתך ה'מה י'נחוני"^ד וכן ה'רבה מ'אד.

כ'י צ'ריכין ל'זכות ג'דול ו'ישועה ו'רחמים ג'דולים ו'הש'תדלות ו'יגיעה ג'דולה כ'ל י'מי ח'יו, ש'יזכ'ה ל'ילה ב'כל ע'ת ב'דרך ה'קדש ב'אמת ל'אמתו ו'צ'ריכין ל'צעק ה'רבה ל'הש'ם י'תברך על-ז'ה ב'מסירת נ'פש, ע'ד ש'כמ'עט ת'צא נ'פשו מ'מש ח'ס ו'ש'לום, ו'כמו ש'אמרו ר'בותינו ז'כרונם ל'ברכה,^ה "אינ ת'פלתו ש'ל א'דם נ'שמעת א'לא אם כ'ן מ'שים נ'פשו ב'כפו". כ'י ע'קר ת'קון ה'ברית ל'זכות ל'צאת

מקורות והערות

א. מיכה פרק ז' פסוק כ'. ב. בבא מציעא דף פ"ד ופרש רש"י שם "שופרה" - זיהרורי תוארו וקירון (עור) פניו. ג. תהלים פרק מ"ד פסוק ד'. ד. וזרד חלק א' דף כ"ג. ה. תהלים פרק פ"ו פסוק י"א. ו. תהלים פרק כ"ז פסוק י"א. ז. תהלים פרק קי"ט פסוק ל"ג. ח. תהלים פרק מ"ג פסוק ג'. ט. תענית דף ח'.

מגלות התאנה הזאת בשלמות הוא על ידי צעקה הרבה להשם יתברך, שצריכין לצעק שבעין קלין לפחות ובאלו שבעין קלין פלולין קולות וצעקות ותפלות ותחנונים לאין מספר כל ימי חייו של האדם. כי שבעים שנים של האדם הם פנגד שבעים פנים לתורה שצריך לזכות להם. וכל אחד יכול להבין בנפשו כמה הוא רחוק עדין אפלו מבחינת פנים אחד לתורה, מכל שפן מכלם. ועל כן אפלו אם לא פגם הרבה ואפלו אם כבר צעק הרבה להשם יתברך ועסק הרבה בתורה ומצוות, אף על פירכין מאחר שעדין לא השיג אפלו פנים אחד לתורה ולא אפלו חלק אלה ורכבה מזה בנדאי כמה וכמה הוא צריך עדין לצעק להשם יתברך כל ימי חייו. וכבר ידוע שאסור ליאש את עצמו מן הצעקה לעולם. כי אפלו אם פגם הרבה מאד ואפלו אם עדין הוא כמו שהוא אם לא יתיאש את עצמו מן הצעקה ותפלה ותחנונים, יכול לזכות להתגלות איזה פנים לתורה באמת ואפלו לכל השבעים פנים, כי השם יתברך טוב לכל רק שצריכין איזה אתערותא דלתתא, והעקר לצעק הרבה להשם יתברך עד שיזכה לשבר כל התאוות והעקר הוא תאנה הנ"ל ואז יזכה להתגלות התורה בחינת שבעים פנים לתורה.

(ליקוטי הלכות יין נסך הלכה ד' אות י"ט)

עת. צריכין תמיד להתחזק להרבות בתפלה ותחנונים ושיחה בינו לבין קונו כדי לעורר בכל עת נקדתו הטובה שתאיר ללבו, עד שיתבטלו ממנו על ידי זה כל החרפות ואהבות רעות השורין על לבו שהם בחינת ערלת לב כנ"ל בסימן נו, אף מחמת שבכל עת מתגברים החרפות לב להעלים ולהסתיר אור נקדתו הקדושה השיף ללבו בעת ההוא, על כן על פי רב דרך האדם הרוצה לעסק בזה לפרש שיחתו בינו לבין קונו נדמה לו בכל פעם שעתה אינו יכול לדבר ואינו יודע מה לדבר כלל ולבו אטום מאד וכו' פי' ידוע. וכל זה נמשך מהחרפות לב ערלת לב הנ"ל. אבל באמת הוא שקר גמור ומעשה בעל דבר. כי אם יאמר כן אזי יהיה נדמה לו לעולם כן, שעתה אין לו לב ואינו יכול לדבר ולא ידבר לעולם חס ושלום, ועל ידי זה בעצמו מתגברין עליו החרפות לב ערלת לב בכל פעם ביותר.

כי עקר בטול ערלת לב הנ"ל הוא על־ידי שמקשר את לבו לנקדתו הקדושה על־ידי דבור פיו ששופך שיחו לפני השם יתברך ומעורר נקדתו הטובה. על פן צריכין להתחזק בזה לידע ולהאמין, שבנדאי אין עת בעולם שלא יוכל אז לקשר עצמו להנקדה השנייה ללבו בעת ההיא ולהתגבר מאד לדבר בזה כפי מה שיוכל, ולבקש ולחפש בדבוריו את אור נקדתו הקדושה. ואף־על־פי שבנדאי אי אפשר להאדם לידע כל זה בפרטיות מה הוא הנקדה השנייה ללבו בעת וכרגע הזאת דיקא, אף־על־פי־כן צריה הוא להאמין תמיד שבנדאי יש עתה בחינת נקדה טובה השנייה ללבו בעת ההוא דיקא ולקשר עצמו אליה, שעל־ידי־זה יתקן מכל מקום שהוא.

ובאמת צריכין על־זה תפלות ותחנונים הרבה לזכות למצא הנקדה השנייה ללבו בעת ההוא דיקא, וזה בחינת על זאת תפלל כל חסיד אליה לעת מצא, לעת מצא דיקא, שיזכה תמיד למצא הנקדה כפי העת והזמן שזה בחינת ההתבודדות ושיחה בינו לבין קונו, שעל־ידי־זה זוכין לקשר את עצמו בכל עת להנקדה השנייה ללבו בעת הזאת. וכל זה הוא בחינת משפט, ששופט ודן את עצמו ומוכיח את עצמו לקים את כל דברי התורה. וצריכין לכון המשפט לשפוט את עצמו בכל עת ובכל יום כפי העת והזמן. וזה בחינת: "ויהיו דברי אלה אשר התחננתי לפני ה' וכו", (בחינת התחנונים והתבודדות הנ"ל) "לעשות משפט עבדו" וכו, (שעל־ידי־זה ממשיכין בחינת המשפט הנ"ל) "דבר יום ביומו" (פראוי לפי זה הזמן והיום והשעה).

(ליקוטי הלכות מלמודים הלכה ד' אות ו')

עט. האדם צריה לידע עצם התרחקותו מהשם יתברך ואף־על־פי־כן ידע ויאמין, שמצד רחמיו יתברך הוא קרוב מאד לכל אחד ואחד אפלו להרחוקים מאד. והעקר על־ידי הדבור. כי על־ידי הדבור אנו יכולין לקרות אותו מרחוק מאד והוא מתקרב אלינו על־ידי־זה, כמו שכתוב: "קרוב ה' לכל קוראיו לכל אשר יקראהו באמת"^ט, וכתוב: "ומי גוי גדול אשר לו אלהים קרובים אליו כה' אלהינו בכל קראנו אליו"^ט. וזה בחינת: "בורא ניב שפתים"^ט בחינת הדבור, על־ידי־זה דיקא זוכים לבחינת: "שלום לרחוק ולקרוב"

בחינת ההתרחקות וההתקרבות הנ"ל. שידע באמת ההתרחקות מצד עצמו וההתקרבות מצד רחמיו יתברך. ומי שנותן לבו לדקדק ולהבין פרוש המלות של המקרא הזה. בורא ניב שפתים יוכל להבין מזה עצות איך להתחזק בענין השיחה בינו לבין קונו שזה עקר התקון לענין רחוק וקרוב הנ"ל.

פי על-ידי השיחה הנ"ל יוכל לפרש ולשיח הכל לפני השם יתברך לפרש בשיחתו עצם התרחקותו מהשם יתברך. ואף-על-פי-כן יתקרב להשם יתברך על-ידי-זה דיקא על-ידי שיזכר עצם רבוי רחמיו יתברך בלי שעור כאשר גלו לנו אבותינו ורבותינו זכרונם לברכה. אבל על פי רב השיחה הנ"ל בעצמה קשה מאד כי מעצם התרחקותו אין לו דבורים לדבר כלל. פידוע למי שרוצה להרגיל עצמו בזה. אבל כבר הזהירו לנו רבותינו זכרונם לברכה, להתחזק בכל מיני התחזקות לנהג הנהגה זאת בכל יום. כי ההכנה והרצון לבד שמכין את עצמו ורוצה לדבר רק שאינו יכול לדבר גם זה יקר מאד אצלו יתברך (וכמו שכתוב לעיל אות ב'). ואם יהיה חזק בזה הרבה בנדאי יעזר לו השם יתברך ויברא לו דבורים בבחינת: "בורא ניב שפתים", בורא ממש. פי הדבורים הבאים להאדם הם בחינת בריאה חדשה ממש. פי בנדאי הוא רחוק מדבורים מאד מחמת התרחקותו מהשם יתברך, אבל כשהוא חזק בעבודה זאת ומכין עצמו לדבר ולשיח בינו לבין קונו וחזק בזה איזה שעה ברצונות וכסופים חזקים, אז השם יתברך עוזרו ושולח לו דבורים לתוף פיו שהם בחינת בריאה חדשה ממש. שהשם יתברך ברחמיו ברא לו דבורים והזמינם לתוף פיו. בבחינת: "בורא ניב שפתים", בורא דיקא. ועל-ידי-זה דיקא זוכה לבחינת שלום לרחוק ולקרוב הנ"ל. וכמו שכתוב: "לאדם מערכי לב ומה מענה לשון", שהאדם צריך להעריך לבו, הינו בחינת ההכנה הנ"ל ואז השם יתברך שולח לו דבורים לתוף פיו בבחינת ומה מענה לשון. וכמו שכתוב "אדני שפתי תפתח" וכו', שהשם יתברך בעצמו, כפי-יכול, פותח לו את שפתיו לדבר ולשיח את אשר בלבבו. פי הכל מאתו יתברך רק האדם צריך להכין את עצמו ברצונות וכסופים קדושים וה' יעזרו לדבר ולפרש שיחתו פראוי בשלמות.

(ליקוטי הלכות שלוח הקן הלכה ה' אות י"ט - כ')

ועיין עוד בספר "עלים לתרופה" (מכתב כ"ה) מענין התחזקות בהתבודדות, להשתוקק ולכסוף בכסופין ורצונות טובים דקדושה ולהוציאם בפה לצעק בכל עת לרחמיו המרבים, כאשר הזהירנו אדוננו מורנו ורבנו, זכר צדיק לברכה. וכתב שם בזו הלשון: בני, ידידי וחבירי. שישו מעי בראותי, שתהלה לאל, דברי רבנו הנשגב, זכר צדיק וקדוש לברכה, עושים רשם בלבבכם וכו'. כי אם אמנם הם דברי פשיטות ותמימות, אבל קשה וכבד מאד לקבלם מרבוי המסכים המבדילים ובלבולי הדעת של כל אחד ואחד והשטותים של כל אחד, הנקראים אצל העולם חכמות, שהם מסבכים ומעקמים הלב מאד בכמה דרכים נבוכים. והעקר במה שמחליש דעת האדם ועושה עצמו כאיש אמת, עד שרבים מחכמים כאלה אומרים בלבם: מה יועילו לי דברים כאלה: הלא אף-על-פי-כן אני יודע בעצמי האמת מה שאני עושה ומה שנעשה עמי וכו' וכו', עד שמתחיל לרחק את עצמו מצעקה ותחנונים. וכתב: "יום תעזבני יומים אעזבך", עד שחולפים חס ושלום, ימים או שנים שנתרחק מאד. אשרי אדם שומע לו לשקד על דלתי תורתו ושיחותיו הקדושות יום יום, להתחיל בכל פעם מחדש, להשתוקק ולכסוף בכסופין ורצונות חדשים דקדושה ולהוציא הכסופין בפיו בדברי שיחות ותחנונים וצעקות ושועות וגניחות ולפרש שיחתו לפניו יתברך בכל יום כבן לפני אביו יהיה איך שיהיה, ויכון את עצמו בכל פעם לצעק ולהתחנן איך שיוכל, כי אין שום צעקה נאכד חס ושלום, אפלו רצון בעלמא אינו נאכד, כי לית רעותא טבא דאתאכד. אשרי בני, אם תחזק עצמך לילך בדרך הזה שכתבת לי וכו', עיין שם.

פ. לפעמים מתגברים היסורים והמניעות כל כף עד שאין יכולים אפלו לפתח פה לפרש שיחתו לפניו יתברך. על כן צריכין לזהר שבכל פעם כבואו לפרש שיחתו לפני השם יתברך יזכיר את עצמו רבוי הטובות והחסדים שעשה עמו השם יתברך מעודו עד היום הזה ויתן תודה והודאה לשמו יתברך על כל חסדי השם וטובותיו שעשה עמו עד הנה, כי כל אדם כמו שהוא מאחר שהוא בכלל ישראל ומניח טלית ותפלין בכל יום ומיחד שמו יתברך פעמים

קב השתפכות ציטוטים מליקוטי הלכות הנפש

בְּכָל יוֹם יוֹם, בְּיָדָי רָאוּי לוֹ לִתֵּן הַיְדוּדָה וְתוֹדָה לַהֲשֵׁם יִתְבָּרַךְ בְּכָל יוֹם יוֹם
עַל עֲצָם חֲסִדוֹ וְטוֹבוֹ יִתְבָּרַךְ עָלָיו שְׂזָכָה לְהִיּוֹת בְּכָלֵל יִשְׂרָאֵל מְקַבְּלֵי הַתּוֹרָה,
מִכָּל שָׁכֵן שָׁכַל אַחַד יוֹדֵעַ בְּנַפְשׁוֹ כִּמְהָ טוֹבוֹת נִפְלְאוֹת בְּפִרְטוּיּוֹת שְׁגָמַל עִמּוֹ
הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ מֵעוֹדוֹ עַד אוֹתוֹ הַיּוֹם. וְכֵן לְפַעֲמִים נֶאֱמַר הַלֵּב וְאִינוּ יְכוּל לְפָרֵשׁ
שִׁיחְתּוֹ לְפָנָיו יִתְבָּרַךְ מִחֲמַת רַבּוּי הַצְּרוּת בְּנִשְׁמִיּוֹת, בְּפִרְט עֲתָהּ בְּאַרְבֵּי הַגְּלוּת
שְׁכַמְעֵט אֵין יוֹם שְׂאִין צָרְתוֹ מְרַבָּה מִחֲבֵרוֹ וְהַפְּרָנְסָה דְחֻקָּה מְאֹד וְצָרִיף
הָאָדָם הַמְשֻׁכֵּל עַל דְּרָכָיו לְחַפֵּשׁ וְלִמְצָא הַהֲרַחְבוֹת שֶׁהֲרַחֵיב לוֹ הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ
בְּתוֹךְ הַצְּרוּת וְלַהּוֹדוֹת לַהֲשֵׁם יִתְבָּרַךְ עֲלֵיהֶם, וְעַל-יְדֵי-זֶה יִתְחַזֵּק לִבּוֹ לְבַטֵּחַ
בְּה' שִׁישְׁמַע תְּפִלָּתוֹ גַּם עֲתָה וְעַל-יְדֵי-זֶה בְּיָדָי יִפְתַּח פִּיּוֹ וְיֻכַל לְפָרֵשׁ לְפָנָיו
יִתְבָּרַךְ שִׁיחְתּוֹ כְּרָאוּי וְיֻכַל לְהִתְקַרֵּב אֵלָיו יִתְבָּרַךְ כְּרָאוּי, וְזֶה בְּחִינַת: 'לְעוֹלָם
יִהְיֶה אָדָם מוֹדָה עַל הָעֵבֶר וְצוּעֵק לְעֵתִיד לְבוֹא'^א, הֵינּוּ כִּי כְּשֶׂאִין מוֹדִים עַל
הָעֵבֶר קָשָׁה מְאֹד לְצַעֵק אֵלָיו יִתְבָּרַךְ מִגְּדֹל אֲטָם הַלֵּב שֶׁנִּתְאַטֵּם מִרַבּוּי הַצְּרוּת
וּמֵהַחֲלִישׁוֹת הַדַּעַת מִכָּל מַה שְׁעוֹבֵר עָלָיו בְּרוּחָנִיּוֹת, עַל כֵּן צָרִיכִין לְזַהֵר מְאֹד
בְּכָל פֶּעַם בְּבוֹאוֹ לְפָרֵשׁ שִׁיחְתּוֹ לְפָנָיו יִתְבָּרַךְ לִילָף בְּדַרְבָּן הַזֶּה לְהוֹדוֹת עַל
הָעֵבֶר וְעַל-יְדֵי-זֶה יֻכַל לְצַעֵק לְעֵתִיד לְבוֹא.

וְזֶה עֲנִין "מִזְמוֹר לְדוֹד בְּבִרְחוֹ מִפְּנֵי אֲבִשְׁלוֹם בְּנוֹ"^ב, וְהִקְשׁוּ רַבּוֹתֵינוּ זְכוֹרֵנוֹם
לְבִרְכָה^ג, 'קִינָה לְדוֹד מִיִּבְעֵי לֵה' וְתַרְצוּ, 'כִּינָן שְׂרָאָה שְׁבָנוּ הוּא שְׂמַח אָמַר,
סֵתָם בְּרָא מְרַחֵם עַל אֲבָא' וְגַם מִצָּא הַרְחֻבָה בְּתוֹךְ צָרְתוֹ מֵה' שְׂרָאָה תַכְסִּיּוֹ
קִימַת שֶׁהַסְנֵה־דְרִין וְכוּ' אוֹחֲזִין עִמּוֹ וְלִכְאוּרָה קָשָׁה, הֲלֹא הַתְּחִלַּת הַמִּזְמוֹר
אִינוֹ מְדַבֵּר מִלְשׁוֹן זָמַר רַק מִלְשׁוֹן צַעֵקָה גְּדוּלָה, כִּמּוֹ שְׁכַתּוֹב שֵׁם: 'ה' מֵה'
רַבּוֹ צָרֵי רַבִּים" וְכוּ', אֵף כֹּל זֶה הוּא עֲנִין הַנִּלְשָׁה לְשֶׁהַפֶּה הַדֹּבֵר וּמִצָּא הַרְחֻבָת
בְּתוֹךְ עֲצָם הַצָּרָה הַזֹּאת וְעַל כֵּן אֵלֶּה הַתְּחִיל לומר "מִזְמוֹר לְדוֹד", וְתַכְף
שֶׁהַתְּחִיל לְזַמֵּר וְלַהּוֹדוֹת לַהֲשֵׁם יִתְבָּרַךְ עַל הַטּוֹבוֹת תַּכְף נִתְרַחֵב לְבוֹ וְדַעַתוֹ
וְאֹז דִּיקָא נִפְתַּח פִּיּוֹ וְהַתְּחִיל לְהַתְּפַלֵּל וְלְצַעֵק כְּרָאוּי "ה' מֵה' רַבּוֹ צָרֵי רַבִּים
קָמִים עָלָי" וְכוּ', וְעַל כֵּן סִפְרוּ שְׂרַבּוֹ כְּכֹלֵו הוּא מְלֵא צַעֵקוֹת גְּדוּלוֹת וְתַחֲנוּת
וּבִקְשׁוֹת נִקְרָא בְּשֵׁם תְּהִלִּים שֶׁהוּא לְשׁוֹן תְּהִלָּה וְהוֹדָאָה, כִּי כֹל צַעֵקוֹתָיו

מקורות והערות

ת. על פי מסכת ברכות דף נ"ד "נותן הודאה על שעבר וצועק על העתיד". א. תהלים פרק ג' פסוק א'. ב. ברכות
דף ז' עמוד ב' "כיון שאמר לו הקדוש ברוך הוא הגנו מקום עליך רעה מבייתך היה עצב אמר שמא עבד או ממזר הוא ולא חיים עלי'
כיון דחזא דאבשלום הוא ישמח משום הכי אמר ממזר".

ותחננונותיו היו דיקא דרך הודאה ותהלה, פוק עין ותשפח בכמה מזמורים שהולכים על דרך זה שמודה להשם יתברך על העבר וצועק על להבא ובתוף דברי צעקתו ותחנתו חוזר ומודה וצועק, כי רק תודה והודאה הוא הדרך שנוכל על-ידי-זה לצעק להשם יתברך כנ"ל.

(ליקוטי הלכות כלאי בהמה הלכה ד' אות ג' - ו')

(ועין בספר "נחת השלחן" מהרב הקדוש מטשעהרין, זכר צדיק לברכה, (בהלכות לולב סימן תרמ"ח) שפתב שם, וזה שמנענעים בהודו לה' תחלה וסוף ובאנא ה' הושיעה נא, פי כשזוכין לנצח המלחמה עם הפלי מלחמה שהם בחינת ארבעת המינים שבלולב כמוכא בזהר הקדוש: "מאן נצח? מאן דאחד מאני קרבא בידיה", בנדאי צריכין להודות לה', פי אלמלא הקדוש ברוך הוא עוזרו לא היה יכול לו. אבל אף-על-פי-כן בתוף זה בעצמו בתוף הפרכות וההודאות שעל העבר צריכין בתוף זה לצעק הרבה גם על העתיד "אנא ה' הושיעה נא", כי המלחמה תמידית ובכל יום ויום יצרו של אדם מתגבר ומתחדש עליו ומתנפל עליו בנכלי ערמומיות שלו לצודו ברשתו וכמו שאמרו רבותינו זכרונם לברכה, 'לא מצאו לעשרים שנה מפילו לשלשים וכו', לא מצאו לשבעים מפילו לשמונים וכו', על פן צריכין לצעק תמיד אליו יתברך. וגם פי הישועה בעצמה מה שזכו לנצח המלחמה גם פן עדין אינה בשלמות כפי גדל מעלת קדשת כל אחד מישראל וכפי התכלית השלמות שצריך כל אחד מישראל להשיג, על פן צריכין לצעק הרבה להשם יתברך בכל עת אבל אף-על-פי-כן צריכין לסיים בהודאה. (שזה בחינת מה שמנענעים עוד הפעם בסוף ההלל בהודו לה').

כי כפי גדל הסכנה שיש בזה העולם מה גדלו חסדי ה' על כל פרט ופרט מאיזה ישועה ונצחון כל שהוא שזוכה כל אחד מישראל בכל עת, וכמאמרם זכרונם לברכה, 'הן הן גבורותיו וכו', ועל פן תכף אחר סיום ההלל צועקים שוב הושענות בקולות וצעקות מרות ובבכיה רבה. פי אדרבה, כפי מה שזכינו לקבל ישועות רבות פאלה על פן גם עתה הושיעה ימינה ועננו פי

ג. רבי נחמן בן ר' צבי אריה גולדשטיין רב העיר טשעהרין מגדולי-תלמידי מוהרנ"ת חי תקפ"ה-תרנ"ד (1825-1894). ד. על פי תיקוני זוהר תיקון י"ג דף כ"ט תרגום: כיצד יודעים מי נצח בקרב מי שמחזיק כלי הקרב כידו. ה. תהלים פרק קי"ח פסוק כ"ה. ו. מדרש רבה בראשית פרשה נ"ד.

רחוק ממנו ישועה שלמה ואמתית עדין, וזה שמסים ויהיו דברי אלה אשר התחננתי וכו', הינו שתתקבל התפלה בשלמות כל כף עד שיתגלה הדעת לכל עמי הארץ שידעו כי ה' הוא האלהים אין עוד).

פא. אף-על-פי שהאדם הוא כמו שהוא אף-על-פי-כן יהיה חזק בדעתו במקום אשר הוא שם לדבר דבורי תפלה והתבודדות שהם בחינת שלמות לשון הקדש, שעל-ידי-זה מכניעין הרע הכולל של תאות נאוף כנ"ל (אות ע) וכונתו בזה, כדי שיזכה על-ידי-זה להכניעה ולשבור הרע שלו כדי שישוב להשם יתברך בודאי טוב לו, כי בודאי לא יהיה נאכד שום דבור בעלמא ובכרות הימים ירחם עליו השם יתברך ויתקבצו כל הדבורים דקדשה שהוציא מפיו, ועל-ידי-זה יכניעה ויבטל הרע הכולל של תאות נאוף ואז ממילא בקל יכול לבטל אחר-כך גם שאר כל התאוות. והעקר שיהיה חזק בזה מאד ימים ושנים ואף אם יעבר עליו מה ועל-ידי-זה יזכה לתשובה והעוונות יתהפכו תחלה לשגגות (עין פנים), ואז אחר-כך הצדיקים שכבר זכו לתכלית שלמות לשון הקדש יעלו ויבררו דבוריו הקדושים ועל-ידי-זה יוכל בכחם להתהפך לטוב גמור. וזה: "שובה ישראל עד ה' אלהיך פי כשלת בעונך" הינו שעל-ידי התשובה יתהפכו העוונות לשגגות בחינת מכשלה אף על-ידי מה תזכו לזה, על זה מסים הכתוב: "קחו עמכם דברים ושובו אל ה'". עמכם דיקא כי אפלו במקומות נמוכים ומגשמים שאתה שם צריכים שתדעו שגם שם יש לכם כח לקח דברים מאשר עמכם ולשוב אל ה', ועל-ידי-זה יתהפכו העוונות לשגגות ואחר-כך בקל מעלים אותם לטוב גמור בכח הצדיקים הגדולים כנ"ל, וזה אמרו אליו כל תשא עון וקח טוב, שימחל העוונות לגמרי עד שיתהפכו לטוב גמור.

פב. כנגד אריכות הגלות של עכשו שנקרא גלות אדום בחינת התגברות קלפת עמלק שמרחיק את האדם מהשם יתברך כמו שמרחיק, אין עצה ואין חכמה ואין תבונה כי אם להרבות בתפלה ותחנונים וצעקות וזעקות ושועות להשם יתברך בלי שעור וערוך, "עד ישקיף וירא ה' משמים" כי תפלה למעלה מהכל וכולל כל החמשים שערים דקדשה.

כי תפלה היא בחינת: "עדן עין לא ראתה" שהוא שרש התורה שמשם שרש כל מעינות החכמה של התורה הקדושה. כי התפלה היא בחינת: "נתיב לא ידעו עיט" בחינת שער החמשים שאין מי שהשיג אותו. הינו מי שעוסק בתפלה ומתחזק בכל עז להרבות בתפלות ושיחות בינו לבין קונו הוא מעורר עין העליון שהוא בחינת שער החמשים בחינת: "נתיב לא ידעו עיט". כי אין שום שכל שיוכל להשיג ולהבין עד היכן מגיע הכח של תפלת ישראל אפלו של הפחות שבפחותים, בפרט מה שמתפלל כל אחד על צרות נפשו שהוא רחוק מהשם יתברך. כי אפלו המלאך הקדוש שמקבל תפלת ישראל וקושר מהם פתרים לקונו אינו יודע להיכן להעלות הפתח הנורא הזה, רק הוא משביע אותו שיעלה מעצמו וישב בראש קונו כמו שאמרו רבותינו זכרונם לברכה. ועל כן בגאולה האחרונה פתיב: "בבכי יבואו ובתחנונים אוכלים". כי הגלות הזה הוא בבחינת: "ותרד פלאים" בחינת התגברות שער החמשים של הטמאה, על כן עקר הגאולה שלמה שלעתיד הוא רק על ידי תפלה שהוא גם כן מבחינת שער החמשים כנ"ל.

(ליקוטי הלכות העושה שליח לגבות חוב הלכה ג' אות י"ב - י"ג)

פג. מענין מחאה המבאר בדין חזקת קרקעות שכל זמן שהוא מוחה אז אין חזקת המחזיק מועילה כלום², מוכן היטב איה שצריך כל אדם להתחזק בכל פעם בתפלה ותחנונים והתבודדות וצעקה להשם יתברך יהיה איה שיהיה אפלו אם יעבר עליו מה. כי אפלו אם ראה שאינו פועל חס ושלום, בתפלתו ואדרבה, הרע מתגבר עליו ביותר אף על פי כן ידע ויאמין שפועל הרבה בתפלתו וצעקתו. כי על כל פנים צעקתו ותפלתו הוא בחינת מחאה הנ"ל, כי קדשת כל אחד מישראל הוא בחינת קדשת ארץ ישראל, וכשהרע מתגבר על האדם בתאוות ומדות רעות, וזה בחינת שרוצים לגרשו חס ושלום, מהסתפח בנחלת השם שהוא ארץ ישראל. וכל מה שחותר לשוב לקדשתו אין מניחין אותו מעצם ההתגברות שמתגרין בו והוא אינו מתגבר נגדם כראוי. ועל כן כשמתגבר אף על פי כן בתפלה וצעקה להשם יתברך אזי לא

מ. ליקוטי מודר"ן סימן ח'. י. איוב פרק כ"ח פסוק ז'. ב. ירמיהו פרק ל"א פסוק ח'. ל. איכה פרק א' פסוק ט'. מ. שולחן ערוך חושן משפט סימן קמ"ו סעיף א' מחאה מבטלת החזקה, אפילו מוחה המערער שלא בפני המחזיק, אפילו הוא במדינה אחרת אם ישירות מצויות בנייהם וכלכד שתהיה בפני עדים ודי בפני ב', ואפילו זקנים וחולים אע"פ שאינם יכולים לילך ולהודיע למחזיק שדם יאמרו הדבר לאחרים ואחרים לאחרים עד שישמע למחזיק.

ויכלו לגרש ולכבש חלקו בארץ-ישראל חס ושלום, בשום אופן. כי תפלתו וצעקתו הוא בחינת מחאה שעל-ידי-זה אין יכולה הסטרא-אחרא להחזיק בנחלתו, חס ושלום, בשום אופן. כי אין חזקה מועלת כשיש מחאה נגדה.

(ליקוטי הלכות חוקת מטלטלין הלכה ה' אות י"א)

פד. גדל המעלה לעשות מתורות תפלות כנ"ל בסימן ב', כי עקר הפגם של כל העברות הוא בהצרופי אותיות של התורה הקדושה שיש בדבר הזה שעבר עליו ופגם בו. ועל-ידי התפלה שעושה מהתורה יתקן הכל, כי יחזר ויתקן ויעשה הצרופים על מכוונם ביתר שאת. כי עקר שרש כל הצרופים הקדושים נתהוים על-ידי התפלה כי התפלה היא שרש התורה, כי כל התפלה היא כלולה בעשרה מיני נגינה שבהם יסוד דוד המלך, עליו השלום, ספר תהלים שכלול מכל התפלות, ועשרה מיני נגינה הם בחינת טעמים בחינת נגינות הטעמים. והטעמים הם תכלית שרש העליון של כל בחינת "טעמים נקודות תגין אותיות" שיש בהתורה הקדושה כמוכן בתקוני זהר, הינו שכל הצרופים של אותיות התורה שנתהוים על ידי הנקודות הכל נעשה על-ידי הטעמים שהם שרש הכל והטעמים הם בחינת נגינה בחינת עשרה מיני נגינה בחינת תפלה כנ"ל. נמצא שעקר התהוות כל הצרופים הקדושים שמהם נארגה כל התורה הוא על ידי תפלה כנ"ל. ועל פן אי אפשר לבוא לשום השגה בתורה כי אם על-ידי תפלה. ועל פן צריכין לעשות מתורות תפלות דהינו להתפלל שיזכה לקיים כל דברי התורה שלומד. מכל שפן כשיודע בעצמו שעבר על דברי תורה הוא צריך בודאי להתפלל הרבה להשם יתברך שימחל לו על העבר ושיזכה מעתה על כל פנים לקיים ככל הכתוב בהתורה הזאת. כי על-ידי התפלה יתתקן הכל כנ"ל.

(ליקוטי הלכות נוקי שכנים הלכה ד' אות ז')

פה. עקר התשובה הוא תפלה. כי תשובה הוא בבחינה למעלה מהתורה ששם נתהפף הכל לטובה וזדונות נתהפכין לזכויות ולזה זוכין על ידי תפלה, כי תפלה הוא גם פן בחינת למעלה מהתורה כמבאר בפנים וכנ"ל. ועל פן מי שרוצה לשוב להשם יתברך באמת עקר התשובה שלמה הוא על-ידי תפלה, דהינו שיתפלל תמיד להשם יתברך שימחל ויסלח לו על מה שפגם וירחם עליו מעתה ויצילהו מעוונות כי באמת כל אדם הוא בסכנה גדולה ועצומה בזה העולם. ובפרט הבעל תשובה שכבר נכשל במה שנכשל "ובכל יום יצרו

של אדם מתגבר עליו" וכ"י ואיך יזכה לשוב. כי תכף כְּשֶׁרוּצָה לְהִתְגַּבֵּר על מה שְׁצָרִיךְ לְהִתְגַּבֵּר מִתְגַּבְּרִין עָלָיו בְּיֹתֵר על כֵּן הֶעֱקַר הוּא תְּפִלָּה וְהִתְבּוֹדוּת שְׁצָרִיךְ לְהַרְגִיל אֶת עֲצָמוֹ לְהִתְבּוֹדֵד בְּכָל יוֹם בֵּינוּ לְבֵין קוֹנוֹ וְלִהְפִּיל תְּחִנָּתוֹ לִפְנֵי הַשֵּׁם יִתְבַּרְךָ הַפְּלֵא רַחֲמִים בְּכָל עֵת שְׂיִזְכֶּה לְשׁוֹב בְּתִשׁוּבָה שְׁלֵמָה בְּאֵמֶת. וְאִפְלוּ אִם רוֹאֵה שְׂאִינוּ פּוֹעֵל עֲדִין בְּתְּפִלָּתוֹ כִּי עֲדִין מִתְגַּבְּרִין עָלָיו בְּיֹתֵר, אַף-עַל-פִּי-כֵן יַעֲשֶׂה אֶת שְׁלוֹ וְיִתְפַּלֵּל תָּמִיד לְהַשֵּׁם יִתְבַּרְךָ אוֹלֵי יְחוּס אוֹלֵי יְרַחֵם. כִּמּוֹ שֶׁכָּתוּב: "קוּה אֶל ה' וְכוּ" וְאָמְרוּ רַבּוֹתֵינוּ זְכוֹנֵם לְבִרְכָה, וְאִם לֹא נִתְקַבְּלָה תְּפִלָּתְךָ חֲזֹר וְקוּה". וְכָל זְמַן שְׂאִין הָאָדָם חֲזַק בְּדַעְתּוֹ שֶׁתָּמִיד יִקְוֶה לֵה' וְיַעֲתִיר אֵלָיו אִף אִם יַעֲבֹר עָלָיו מֶה עֲדִין אֵין תְּשׁוּבָתוֹ שְׁלֵמָה. כִּי מִי יוֹדֵעַ מֶה יֵלֵד יוֹם, אוֹלֵי יָבֹא עָלָיו נִסְיוֹן אוֹ מְכַשׁוֹל וְכוּ' וּמִי יוֹדֵעַ אִם יַעֲמֵד בְּקִשְׁרֵי הַמְּלַחְמָה. אֲבָל אִם הָאָדָם חֲזַק בְּדַעְתּוֹ שְׂאִפְלוּ אִם חֵס וְשְׁלוֹם, לֹא יַעֲמֵד בְּנִסְיוֹן וְאִפְלוּ אִם יִהְיֶה חֵס וְשְׁלוֹם, אִיךְ שְׂיִהְיֶה אַף-עַל-פִּי-כֵן יִקְוֶה תָּמִיד לְהַשֵּׁם יִתְבַּרְךָ בְּבַחֲיִנַּת: "וְאֶצִּיעָה שְׂאוֹל הַנֶּחֱ"ס.³ אִזְ הוּא בְּטוֹחַ בְּוִדָּאֵי שְׁבּוֹדָאֵי יִזְכֶּה לְתִשׁוּבָה שְׁלֵמָה. כִּי סוּף כָּל סוּף יִשׁוּב לְהַשֵּׁם יִתְבַּרְךָ מֵאַחַר שֶׁחֲזַק בְּדַעְתּוֹ שְׁלֹא יִפֹּל מִשׁוּם דְּבָר שְׁבַעוּלָם.

(ליקוטי הלכות אונאה הלכה ג' אות ב')

פ.ו. אָמְרוּ רַבּוֹתֵינוּ זְכוֹנֵם לְבִרְכָה: גְּאֵלָה הִיא רֵאשׁוֹנָה הִיא אַחֲרִיָּה הַפֶּסֶק אֲבָל גְּאֵלָה אַחֲרוֹנָה לֹא יִהְיֶה אַחֲרִיָּה הַפֶּסֶק.⁴ כִּי גְּאֵלָה רֵאשׁוֹנָה הוּא בְּחִינַת תּוֹרָה, כִּי אִזְ זָכוּ יִשְׂרָאֵל לְקַבֵּל אֶת הַתּוֹרָה. וְגְּאֵלָה אַחֲרוֹנָה הוּא בְּחִינַת תְּפִלָּה שְׁנֵה עֵקֶר בְּחִינַת דָּוָד וּמְשִׁיחַ. זֶה כָּל עֲנִין הַחֲמִשָּׁה סְפָרִים שֶׁבְּתַהֲלִים שֶׁהֵם כִּנְגֵד חֲמִשָּׁה חֲמִשֵּׁי תּוֹרָה כִּי כָּל תְּפִלוֹתָיו שֶׁל דָּוִד שֶׁהוּא סֵפֶר תַּהֲלִים שְׁכָלוֹל מְכַל תְּפִלוֹת יִשְׂרָאֵל הַכֹּל הוּא רַק בְּשִׁבִיל שְׂיִזְכֶּה לְקַיֵּם אֶת הַתּוֹרָה בְּשְׁלֵמוֹת, וְרַק עַל-יְדִיזָה זֹכִיךְ לְגְּאֵלָה שְׁלֵמָה שְׂאִין אַחֲרִיָּה גְּלוּת.

(ליקוטי הלכות אונאה הלכה ג' אות ד')

פ.ז. כָּל זְמַן שְׂאִין הָאָדָם זֹכֶה לְתְּפִלָּה בְּשְׁלֵמוֹת אִזְ עֲדִין אֵין לוֹ מְקוֹם לֵה', וְעֲדִין

ג. טוכה דף נ"ב עמוד ב' "אמר רבי שמעון בן לקיש יצרו של אדם מתגבר עליו בכל יום ומבקש להמיתו שנאמר צופה רשע לצדוק ומבקש להמיתו ואלמלא הקדוש ברוך הוא שעוור לו אינו יכול לו שנאמר ה' לא יעזבנו בידו ולא ירשיענו בהשפטו".
 ד. תהלים פרק כ"ז פסוק י"ד. ע. ברכות דף ל"ב עמוד ב' "אם ראה אדם שהתפלל ולא נענה יחזור ויתפלל שנאמר קוה אל ה' חזק ויאמץ לבך וקוה אל ה'". פ. תהלים פרק קל"ט פסוק ח'. צ. מדרש גנוזא שופטים סימן ט' פיסקא ט'.
 ז. מדרש גנוזא שופטים סימן ט' פיסקא ט'.

הוא נע ונד ומטלטל. ואפלו אם עוסק בתורה, עדין אינו בטוח שישאר קים על עמדו. כי מי יודע מה יעבר עליו. כמו שאנו רואים כמה וכמה אנשים שעסקו בתורה בהתמדה גדולה כמה וכמה שנים ואחר-כך נתרחקו מהתורה ונפלו למה שנפלו רחמנא לצלן.

על פן עקר המקום והמעמד דקדושה הוא תפלה כי על-ידי תפלה זוכין להשאר קים על עמדן תמיד אפלו אם יהיה איך שיהיה. כי אם אינו זוכה רק לתורה לבד אף-על-פי שבודאי טוב מאד וזה עקר התכלית, כי הם חיינו וארץ ימינו. אף-על-פי-כן אחר-כך כשנופל חס ושלוש, מן התורה אז אין לו כמה להחיות את עצמו, אבל כשזוכה לתפלה יש לו תקנה לעולם אפלו אם יעבר עליו מה. כי על-ידי תפלה יכולין להתקרב להשם יתברך תמיד אפלו אם הוא כמו שהוא, כי אף-על-פי שהוא רחוק מכל הקדושות ומכל התורה ואינו יכול להחיות את עצמו בשום דבר, אף-על-פי-כן אם יתלה עיניו למרום ויתפלל להשם יתברך ממקום שהוא שם עדין יש לו תקנה. בבחינת מה שאמר דוד המלך, עליו השלום, בשביל כלל ישראל: "טבעתי בין מצולה ואין מעמד" וכו', וסים אחר-כך. "ואני תפלתי לה ה' עת רצון". כי על ידי תפלה ותחנונים להשם יתברך יכולין לחזק את עצמו תמיד, כי תפלה היא בחינת מעמד ומקום אפלו בין מצולה חס ושלוש, שאין שם שום מעמד. וזה בחינת מה שאמרו רבותינו זכרונם לברכה, 'אין עמידה אלא תפלה' כי תפלה הוא עקר המעמד של כל אחד. ועל פן מי שרוצה להיות איש הישראלי באמת צריך לאחז בשניהם בתורה ותפלה, כי שניהם כאחד טובים אשר אם יפל חס ושלוש, האחד יקים אותו חברו כנ"ל.

(ליקוטי הלכות אונאה הלכה ג' אות ב')

פח. היצר הרע והסטרוא אחרא הם בחינת אונאה שמאנין ומטעין את הבריות בכמה מיני אונאות וטעיות בלי שעור וערך עד שמחליפין עולם עומד בעולם עובר חס ושלוש, ומתעין את האדם מחיים טובים חיים נצחיים לילך אחריהם "כצאן לטבח יובל"² לדרך שאול ומר ממנות אפלו בעולם הזה ומפל שכן בעולם הבא. ואין אונאה גדולה בעולם פאונאות היצר הרע.

ק. תהלים פרק ס"ט פסוק ג'. ר. תהלים פרק ס"ט פסוק י"ד. ש. במים שעליו הוא עומד. ת. ברכות דף ו' עמוד ב'. א. עולם הבא - עולם הנצח. ב. ביטוי המופיע בסליחות של שני חמישי, על פי ישעיהו פרק נ"ג פסוק ו'.

ועקר העצה והתחבולה להנצל בשלמות מהאונאה הגדולה ומרה הזאת הוא רק על ידי תפלה ותחנונים. כי אם האדם חזק ואמיץ בדעתו שתמיד יתפלל להשם יתברך שיקרבהו לעבודתו באמת יהיה איה שיהיה, אז בודאי לא יוכל היצר הרע לאונותו ולהטעותו עוד בשום אופן. וזה בחינת אין אונאה לקרקעות. פי קרקעות הם בחינת תפלה שהיא בחינת אמונה שנקראת ארץ, כמו שכתוב: "שכן ארץ ורעה אמונה", פמוכא בדברי רבנו זכרוננו לברכה¹.

וזה גם כן בחינת סמיכות גאלה לתפלה². פי עקר תקותנו וסמיכתנו לגאלה שלמה במהרה בימינו בכלליות ובפרטיות הוא רק על-ידי תפלה כנ"ל. פי אפלו אם נתפס האדם במה שנתפס חס ושלום, עדין יש לו תקנה וסמיכה ומעמד על-ידי תפלה ותחנונים ובקשות אפלו בה"יון מצולה ואין מעמד, כמו שכתוב: "קוה קויתי (אל) ה' ויט אלי וישמע שועתי ויעלני מבור שאון מטיט היון ויקם על סלע רגלי כונן אשרי" וכו', שעל-ידי ששועתי להשם יתברך תמיד בקווי אחר קווי על-ידי-זה זכיתי ויעלני מבור שאון מטיט היון ויקם על סלע רגלי³, פי עקר התקומה והעמידה והסמיכה הוא על תפלה להשם יתברך, וכמו שכתוב: "עומדות היו רגלינו בשערך ירושלים", פי ירושלים שם הבית המקדש שהוא בית התפלה שם עקר בחינת העמידה כנ"ל.

פט. עקר התפלה היא בחינת רצונות וכסופים חזקים להשם יתברך בדבקות ובטול גמור אל אור האי-סוף עד שבא לדבורים שהשם יתברך מרחם עליו ופותח פיו לפרש שיחתו לפניו. וזה בחינת: "לאדם מערכי לב ומה מענה לשון"⁴. והעקר הוא שיעשה מתורות תפלות כמבאר במקום אחר⁵, הינו

מקורות והערות

ג. תהלים פרק ל"ז פסוק ג'. ד. ליקוטי מוהר"ן סימן נ"ה וזהו: "שכן ארץ ורעה אמונה" (תהלים פרק ל"ז פסוק ג'). על - די אמונה, שהיא התפלה, על - די - זה בא לבחינת ארץ ישראל". ה. ברכות דף ד' עמוד ב' "אמר רבי יוחנן איהו בן העולם הבא זה הומוך גאולה לתפלה ופירש"י שם "...סמיכת גאולה לתפלה רמזה דוד כספר תהלים, דכתיב ה' צורי וגואלי (תהלים פרק י"ט פסוק ט"ו), וסמך ליה יענך ה' ביום צרה (תהלים פרק כ' פסוק ב')", "ומהר"ת כאן מרחיב את הפשט ואומר שמאחר ויש סמיכות תפלה לגאולה אם נתמיד בתפלה נסמך לה את הגאולה. ו. תהלים פרק מ' פסוק ב' והלאה. ז. תהלים פרק קכ"ב פסוק ב'. ח. משלי פרק ט"ז פסוק א'. ט. ליקוטי מוהר"ן תניא סימן כ"ה וראה בליקוטי הלכות ראש חודש הלכה ה': "כי דוד המלך עשה מחמשה חומשי תורה חמשה ספרי תהלים, שהם תפלות ובקשות, היינו שעשה מתורות תפילות, שה עיקר שלמות התפילה כנ"ל. ועל - כן עיקר התעוררות התשובה הוא על - די תהלים כנ"ל, כי עיקר התשובה וזוכן על - די ששוען מתורות תפילות, שזהו בחינת תהלים כנ"ל".

שיתפלל לפני השם יתברך שיזכה להשיג ולקיים את הנסתר ממנו, הינו מה שלא זכה להשיג ולקיים עדין. ואז כשזוכה לפעל בקשתו להשיג ולקיים גם בחינה זו זה בחינת שעושה מתפלה תורה, הינו שעושה מתפלה (שהוא דבקות לאין סוף שאין בו תפיסה שזה בחינת נסתר שגם בו אין לו תפיסה עדין) תורה (הינו נגלה) ואז צריך להתפלל שישגי עוד מדרגה גבוהה מזו הן בהשגת התורה והעקר בקיום התורה וכן ממדרגה למדרגה עד אין סוף. כי עלידי תפלה יכולין לעלות מתכלית תכלית דיוטא התחתונה עד תכלית מעלה העליונה עד אין סוף.

(ליקוטי הלכות מתנה הלכה ה' אות ז')

צ. כל מה שרואה האדם שהדינים שהם שרש בחינת התגברות היצר מתגבר עליו ביותר, הוא דיקא צריך להתגבר ביותר להרבות ולהפציר בתפלה ועתר יותר ויותר, בכדי להמשיך הצדקה והחסד העליון ולהמתיק ולבטל תקף הדינים. ועל פן עקר ההתבודדות שהוא שיחה בינו לבין קונו נאמר אצל יצחק ביותר כמו שכתוב: "ויצא יצחק לשוח בשדה" מחמת שהוא מבחינת הדין ובו נאמר: "ויעתר יצחק לה'", ועל פן הזהירו רבותינו זכרונם לברכה, ביותר להיות זהיר בתפלת המנחה דיקא שהוא פגוד יצחק.

(ליקוטי הלכות מתנה הלכה ה' אות מ"ב - מ"ג)

צא. מבאר בדברי אדוננו מורנו ורבינו זכרוננו לברכה, לקוטי א' סימן ב' שעקר הכלי זין של איש הישראלי הוא התפלה ומי שזכה לחרב התפלה, כמו שכתוב: "בחרבי ובקשתי", ופרש רש"י, 'בתפלתי ובקשתי' - צריך לידע איך ללחם עם החרב להיות "קולע אל השערה ולא יחטיא", שלא יטה לימין או לשמאל עיני שם, הינו שלא יטעה חס ושלום, שהתפלות הם לריק חס ושלום, מחמת שזה כמה שצועקים ואינם נושעים שזה בחינת נוטה לשמאל. וכן אל יטעה לומר, מה לנו להרבות בתפלה מאחר שעקר הישועה הוא רק בחסדו לבד, אם פן נסמך רק על חסדו שזה בחינת נוטה לימין שלא פראוי. כי באמת צריכין להרבות מאד בתפלה תמיד ולידע האמת שאין אנו

1. עתר לשון ריכוז תפילה כמו שכתוב (בראשית פרק כ"ה פסוק כ"א) "ויעתר יצחק לה' לנוכח אשתו כי עקדה היא וגו'" ופירש רש"י "ויעתר" - "הפציר הרבה בתפילה". כ. בראשית פרק כ"ד פסוק ס"ג. ל. ברכות דף ו' עמוד ב' והביאו ראיה מאלהיו בדר הכרמל עיני שם. מ. בראשית פרק מ"ח פסוק כ"ב ופירש רש"י שם "בחכמתו ובתפלתו" ובתרגום שם "בצלוחי ובכעותי" (בתפלתי ובקשתי). נ. שופטים פרק כ' פסוק ט"ו.

כדאים לפעל בתפלתנו, כי אם בחסדו, ואף על-פי-כן אנו צריכין לעשות את שלנו להרבות בתפלה תמיד והשם יתברך יעשה את שלו וימשיהו עלינו חסדו למענו ויושיענו מהרה למען שמו. (ועין לעיל באות מ"ט)

והנה מבאר שם בלקוטי א' סימן ב' הנ"ל, שעל-ידי תקון הברית זוכין לתפלה ועל פן יוסף ששמר את הברית זכה לבכורה שהוא בחינת עבודת התפלה, פי הבכור נוטל פי שנים שזה בחינת חרב התפלה שיש בה פי שנים שתי בחינות; 'שכחו של מקום ושאלת צרכיו' בחינת חרב פיפיות שני פיות ונטלה מראובן על-ידי שחלל יצועי אביו, כי כל הפוגם בברית נוטלין ממנו התפלה, עין שם.

וזה בחינת מצות מילה בחינת חתונה ופריעה. ומוכא שקלפת הערלה והפריעה הם בחינת קלפת עשו וישמעאל, הינו כי הם בחינת פגם הברית והם שני מיני קלפות שמבלבלין דעת האדם מלהתחזק בתפלה. כי עשו עמלק הוא בחינת קלפת הערלה הגמורה, כי הוא כפר בעקר ואינו מודה בתפלה כלל ומטעה לב האדם שכל התפלות הם לריק ואינם מועילים חס ושלום, ועל פן נאמר בו "ויבד עשו את הבכורה" שהוא בחינת עבודת התפלה כנ"ל. ועל-ידי שחותכין את הערלה החופה על הברית על-ידי-זה מבטלין קלפתו הרעה ונמשך בחינת תקון הברית, שעל-ידי-זה זוכין להתחזק בתפלה תמיד. אבל עדין יש קלפה שניה שהוא קלפת עור הפריעה שהוא בחינת קלפת ישמעאל שממש נמשך טעות אחר בלב להתרשל בתפלה חס ושלום, מחמת שנדמה לו שכבר שמע השם יתברך בודאי את תפלתו, בפרט פשוטה אינה צמיחת קרן ישועה שאז נדמה לו שכבר נתקבלה תפלתו והוא מתרשל להתפלל יותר, וזה נמשך מבחינת קלפת ישמעאל שנקרא פן על שם "כי שמע ה' אל עניו", ותרגומו: 'ארי קביל השם ית צלותיה' ועל-ידי מצות פריעה מבטלים גם הקלפה הזאת וזוכין להתחזק בתפלה תמיד ולהיות מודה על העבר על הצמיחת קרן ישועה שראו ולצעק לעתיד לבוא, כי עדין לא נגמרה הישועה ועדין אנו צריכין הרבה ישועות מאד כל ימי חיינו, עד שנזכה לבוא למה שאנו צריכין לבוא אשר בשביל זה באנו לעולם הזה, ועל פן צריכין להרבות בתפלה תמיד.

וזה בחינת "וישב מרדכי"^א ודרשו רבותינו זכרונם לברכה, 'ששב לשקן ולתעניתו'^ב כי אף-על-פי שכתב ראה ישועה נפלאה כזאת, שהרפיבוהו על סוס המלך וקראו לפניו וכו', אף-על-פי-כן לא נתרשל על-ידי-זה מתפלתו, וכן אצל אסתר כתיב "ותוסף אסתר ותדבר לפני המלך וכו' ותבך ותתחנן לו להעביר את רעת המן" וכו'.^ג וזה מרמז על כלל פנסת ישראל שהם בחינת אסתר, שאפלו כשרואין ישועות ונסים גדולים ונפלאים שהסטרוא אחרא בחינת המן עמלק כבר נפלה מאד ותלו אותו ואת בניו על העץ, אף-על-פי-כן אינם מסתפקים בזה ועדין הם עומדים ומתפללים ובוכים ומתחננים לפניו יתברך כבן המתחטא לפני אביו, להעביר את רעת המן שהוא סטרוא-אחרא לגמרי, שיזכו להטהר להתקדש לגמרי. ובאמת כשהאדם מתרשל בתפלה מחמת שנדמה לו שכתב פעל בתפלתו הרבה שזהו בחינת קלפת ישמעאל קלפת הפריעה כנ"ל על-ידי-זה חס ושלום, נתעכב גמר ישועתו ויתארך גלותו חס ושלום, מאחר שנתרשל בתפלה. ואז יחזר ויתעורר בחינת קלפת עשו הרשע שהוא בחינת קלפת הערלה ויאטם ויטמטם לבו לגמרי מלהתחזק בתפלה. ועל כן באמת מל ולא פרע כאלו לא מל' כי על-ידי-זה חס ושלום, חוזר ונעור גם קלפת הערלה הנ"ל, על כן צריכין להעביר שניהם כדי לזכות להתחזק בתפלה תמיד כנ"ל.

(ליקוטי הלכות נחלות הלכה ד')

צב. צריכין להתחזק מאד באמונה שלמה להאמין בעצמו^א שיש לו כח לפעל כל דבר בתפלתו ושיחתו בינו לבין קונו. כי יש כמה מיני חלישות הדעת בלב האדם בענין זה כאשר כל אחד יודע בנפשו ורב בני אדם נדמה להם שאין להם כח לזה ועל כן אינם מתחזקים בתפלה. ועל כן צריכין להתנגע ביגיעה ועבודה גדולה מאד בענין הזה ועקר היגיעה הוא בהתחלה בבחינת כל התחלות קשות, הינו בעת שמתחיל להתפלל ולהתבודד. כי אז עדין לא ראה שום פעלה על-ידי תפלתו והתבודדותו.

אבל כשזוכה להתגבר בכל כחו להתפלל בכונה ולהתבודד עד שזוכה לפעל איזה דבר בתפלתו, כגון שהתפלל על איזה דבר ונענה אז הוא מתחזק בזה

להאמין גם בעצמו שיש לו כח לפעל בתפלתו מאחר שרואה שגם תפלתו שמע השם יתברך ונענה. ואז נעשה אצלו כלי שלמה לקבל השפע על ידי דבורי התפלה, כי עקר התהוות הכלי הוא על-ידי האמונה, דהינו על-ידי שמאמין גם בעצמו שהשם יתברך שומע גם תפלתו.

וזה בחינת מה שהבכור נוטל פי שנים. ומובא בכתבי האר"י זכרוננו לברכה, כי בכל ההולדות יש בהם חלק מהולדת הבכור, הינו כי כל ההולדות וכל ההשפעות נמשכין על-ידי תפלה והולדת הבכור נמשך מבחינת הפעלה הראשונה שפועל איש ישראלי על-ידי תפלתו, שעל-ידי זה נתחזק אמונתו להתפלל תמיד ונעשה אצלו כלי וכו' כנ"ל, ועל כן נוטל הבכור פי שנים בכל אשר ימצא לו כי בכל מה אשר נמצא ונולד ונשפע לו על-ידי תפלה יש בזה חלק מהפעלה הראשונה שפעל בתפלתו שזה בחינת הולדת הבכור, ועל כן יש לו חלק כנגד כל אחד ואחד.

ועל כן באר רבנו זכרוננו לברכה, שהבכורה הוא התפלה ונגין פי שנים שלוקח הבכור הוא ענין השתי בחינות שיש בהתפלה; שבחו של מקום ושאלת צרכיו כנ"ל, כי סדור שבחו של מקום קודם ואחר-כך שאלת צרכיו הוא גם כן ענין זה. כי על-ידי שמזכירין בשבחי יתברך שהוא אלקי אבותינו וכו' גומל חסדים טובים שגמל עמהם חסד ושמע תפלתם תמיד שעל-ידי זה נתיחד שמו בעולם, על-ידי זה נתחזק אצלנו האמונה בעצמנו שירחם גם עלינו וישמע תפלתנו בשאלת צרכינו.

וזה שכתוב: "פעל פעלת בימיהם בימי קדם" וכו', "צוה ישועות יעקב" וכו', הינו כמו שפעלת בימי אבותינו ועשית להם נסים וישועות גדולות כן צוה ישועות יעקב גם עתה. אף לפעמים יכול הבעל דבר להחליש דעת האדם, שאף-על-פי שאבותינו ורבותינו פעלו הרבה בתפלתם, אבל איש גרוע כמוך איך אפשר שתפעל בתפלתך. אבל באמת לא כן הוא. כי השם יתברך שומע תפלת כל פה ויש כח בכל אחד מישראל לפעל בקשתו ברחמים אצלו יתברך אם יתפלל אליו באמת כמו שכתוב: "קרוב ה' לכל

קיד השתפכות ציטוטים מליקוטי הלכות הנפש

קוראיו לכל אשר יקראהו באמת¹, ועל פן צריך האדם שישים אל לבו ולהזכיר את עצמו מה שפמה פעמים קרא מצרה אל השם וענה אותו והושיעו, ועל-ידי-זה יתחזק גם עתה בתפלה וה' יושיעו כנ"ל.

(ליקוטי הלכות נחלות הלכה ד')

צג. לכאורה יש להקשות על ענין התבודדות ושיחה בינו לבין קונו, שצריך כל אחד בכל יום לשפך שיחו לפני השם יתברך שיזכהו לקרבו לעבודתו יתברך, כמבאר לעיל כמה פעמים וכן מצאנו שכל הצדיקים הקדמונים עסקו גם פן בזה ויסדו על זה כמה תפלות לזכות להנצל מהיצר הרע, ושיזכו להתקרב להשם יתברך וליראה ולאהבה אותו יתברך וכל ספר תהלים מלא מזה וכן התפלות מאנשי כנסת הגדולה, כגון השיבנו וכיוצא.

ולכאורה קשה, הלא אמרו רבותינו זכרונם לברכה, 'הכל בידי שמים חוץ מיראת שמים' ואם פן איך שיה על-זה תפלה מאחר שהשם יתברך מסר הבחירה רק לנו. אף באמת זה בעצמו עקר הבחירה של האדם. כי אי אפשר לזכות בשלמות למאס ברע ולבחר בטוב ולבוא למה שצריך האדם לבוא בזה העולם על-ידי בחירתו, כי אם על-ידי שירבה בתפלות ותחנונים ושיחות בינו לבין קונו הרבה מאד מאד להשם יתברך, שיזכהו לקרבו לעבודתו יתברך, וזהו עקר התפלה. כי "על זאת יתפלל כל חסיד אליך לעת מצא רק לשטף מים רבים אליו לא יגיעו"². שלא ישטפוהו שטף מים רבים הזידונים שהם תאובתין בלישין דהאי עלמא' השוטפין בכל עת. וכבר נשטפו רבים רבים מאד על ידם רחמנא לצלן, ואין חכמה ואין תבונה ואין עצה לעמד כנגדם רק על-ידי תפלה ותחנונים להשם יתברך שיצילהו מהם.

כי אף-על-פי שהאדם הוא בעל בחירה אף-על-פי-כן העקר הוא תפלה ותחנונים להשם יתברך על זה. כי הבחירה הוא בהשכל שיש לו כח לבחר בטוב ולמאס ברע. אף שכל האדם אין לו כח כי אם להכניע ולבטל התאוות והקלפות שהם בחינת כפירות הפאים מבחינת שבירת פלים ששם יש כמה וכמה ניצוצות הקדושים שהם ניצוצי השכל. כי כלם במחשבה אתברירו.

מקורות הערות

ג. תהלים פרק קמ"ה פסוק י"ח. ד. שבת דף ל"א עמוד ב'. ה. תהלים פרק ל"ב פסוק ו'. ו. התאוות הרעות של העולם הזה.

אבל יש בלבולים וסטרין אחרנין ומניעות מהקדשה הבאים מבחינת חלל הפנוי. ששם אי אפשר למצא אלהותו על-ידי שום שכל וחכמה כי אם על-ידי אמונה לבד. (כמבואר בלקוטי מוהר"ן סימן ס"ד) שהיא בחינת תפלה ותחנונים וזעקות להשם יתברך שיצילהו מהקלפות והיצר הרע הנמשכין משם.

ועל זה אמרו רבותינו זכרונם לברכה, "בכל יום יצרו של אדם מתגבר עליו ואלמלא הקדוש-ברוך-הוא עוזרו היה נופל בידו".¹ כי מהיצר הרע הזה הנמשך בשרשו משם מבחינת חלל הפנוי אי אפשר להנצל בשום אופן על ידי בחירת האדם בשכל עצמו לבד, כי אם על-ידי סיעתא דשמיא, ועל פן צריכין להרבות מאד מאד בתפלה ותחנונים להנצל ממנו. כי שם אין מועיל שום שכל. אדרבא, על-ידי שכל וחכמה נשקעין שם ביותר חס ושלום. (כמבואר בלקוטי מוהר"ן בדבריו זכרוננו לברכה בסימן ס"ד) רק העקר הוא האמונה שהיא בחינת תפלה.

ובאמת זה בעצמו הוא עקר יסוד כח הבחירה. דהינו מה שיש להאדם כח הבחירה לבטל שכלו לגמרי ולסמך על אמונה לבד ולהרבות בתפלה ותחנונים להשם יתברך. כי היצר הרע מעקם לב האדם כל כף עד שגם זה קשה על האדם. אף-על-פי שבאמת הוא דבר קל מאד לשיח בכל פעם את כל אשר עם לבבו לפני השם יתברך ולבקש מלפניו על נפשו. אף-על-פי-כן הבעל דבר מבבל ומעקם דעת האדם כל כף עד שעל-פי רב ענין זה של תפלה והתבודדות קשה על האדם לקיים יותר מכל העבודות קשות. וכל זה מחמת חסרון אמונה שאין לו אמונה בשלמות שזה עקר ויסוד הכל כמאמר רבותינו זכרונם לברכה, בא חבקוק והעמידן על אחת "וצדיק באמונתו יחיה".² ועל פן בזה בעצמו עקר כח הבחירה של האדם. כי מי שזוכה לבחור בחיים אמתיים, הוא בוחר העקר בדרך אמונה ותפלה בבחינת: "דרך אמונה בחרתי".³ ואז כשיש לו אמונה שלמה ומרבה בתפלות ושיחות לפני השם יתברך שיזכהו לשוב אליו באמת, שעל-ידי-זה ממתיק ומבטל כל הקלפות וסטרין אחרא הנמשכין בשרשן מבחינת הצמצום של חלל הפנוי, אזי עוזרו השם יתברך שיזכה לעבד אותו יתברך בתורה ומצוות, ומאיר עיניו

מקורות והערות

1. מטרא אחרא בלשון רבים - רוצה לומר הצדדים המגדלים לקדושת. 2. מוכה דף נ"ב עמוד ב'. 3. חבקוק פרק ב' פסוק ד'.
4. תהלים פרק קי"ט פסוק ל'.

בתורתו עד שזוכה להבין בתורה ועבודה מה שאפשר בשכל אנושי להבין. ועל-ידי-זה מכניע ומבטל כל הקלפות וסטרוא אחרא הנמשכין בשרשן מבחינת שבירת כלים ומעלה משם כל ניצוצות הקדשה, ומחמת שבחינת שבירת כלים בעצמו נמשך גם כן בשרשו מתקף הצמצום של בחינת חלל הפנוי כמבאר בפנים.

וכבר נתבאר שאי אפשר להמתיק בשלמות זה הצמצום של חלל הפנוי (עד שיתבטלו גם אלו הקלפות והמניעות וכו') שניקתם משם) כי אם על-ידי תפלה שהוא בחינת אמונה. על-כן עקר יסוד של כל התורה והמצוות שהם בחינת שכל הוא גם כן רק על ידי תפלה ואמונה בחינת: "כל מצותיך אמונה"^ב. ועל כן בזה עקר יסוד כל כח הבחירה כנ"ל.

(ליקוטי הלכות פקדון הלכה ג' אות ז')

צד. כל הרוצה לגשת אל הקדש לזכות להתקרב להשם יתברך העקר להרבות בתפלה ושיחה בינו לבין קונו כמבאר כבר כמה פעמים. אבל גם זה בעצמו כבד על האדם מאד ונדמה לו שאין לו שום דבורים ואינו יודע ממה להתחיל לדבר. וברב פעמים נדמה לו שלבו כל עמו ואם ידבר איזו דבורים הם גם כן בלי שום התעוררות הלב. ועל כן צריכין בתחלה לעמד כאלם. רק ישתוקק ויצפה ויתלה עיניו למרום שישפיע לו דבורים חמים כגחלי אש ויישב דעתו היטב, היכן הוא בעולם ולהיכן נתעה, וגדל עצם הרחמנות שיש על נפשו שנתרחק כל כף מאביו שבשמים. רק אף-על-פי-כן צריף לחפש ולמצא בעצמו גם הנקדות טובות שיש בו עדין וכח זכות הצדיקי אמת הנשען עליהם בכדי שלא יפיל אותו הרע שלו, ליאש עצמו לגמרי חס ושלום, אבל לפני השם יתברך יעמד כדל וקרא "וכאלם לא יפתח פיו"^ג. ולעמד ולצפות ולהשתוקק שישפיע לו השם יתברך דבורים חמים, בכדי שיוכל להמשיך על עצמו קדשת התורה שיזכה מעתה לקבל ולקיים את דברי התורה. עד אשר על-ידי-זה בעצמו זוכה אחר-כך להתעוררות גדול ומדבר בחמימות דקדשה, בבחינת: "נאלמתי דומיה החשיתי מטוב" וכו', ועל-ידי-זה דוקא "חס לבי בקרבי בהגיגי תבער אש דברתי בלשוני".

וְזֶה בְּחִינַת חֲשֵׁמ"ל שֶׁדָּרְשׁוּ רַבּוֹתֵינוּ זְכוֹרָנוּם לְבִרְכָה, 'עֵתִים חֲשׂוֹת עֵתִים מִמְלָלוֹת' וְדָרְשׁוּ עוֹד 'חַיּוֹת אֵשׁ מִמְלָלוֹת'. הֵינּוּ שֶׁעָקַר תְּקוּן הַדְּבוּר הוּא עַל-יְדֵי שְׁחָשִׁים וְשׁוֹתְקִין תְּחִלָּה כְּאֵלֶם לֹא יִפְתַּח פִּי. רַק מִשְׁתּוֹקְקִין בְּרִצּוֹן חֶזֶק לְהֵשֵׁם יִתְבַּרֵךְ וּמְרַחֲמִין עַל עֲצֻמוֹ בְּרַחֲמָנוּת גְּדוֹל כִּפְאֹשֶׁר כָּל אֶחָד יוֹדֵעַ בְּנִפְשׁוֹ גְּדֹל הַרַחֲמָנוּת שֶׁעָלִיו בְּכָל עֵת. וְעַל-יְדֵי-זֶה דִּיקָא נִתְעוֹרְרִין רַחֲמֵי הֵשֵׁם יִתְבַּרֵךְ עַד שְׁמַתְחִילִים לְצַפְצֹף וּלְדַבֵּר קֶצֶת, בְּבַחֲיִנַת: "וּמַעֲפָר אִמְרַתְךָ תְּצַפְצֹף". עַד שְׂזוּכָה אַחֲרֶיךָ לְדְבוּרִים חַמִּים כְּגַחְלֵי אֵשׁ בְּחִינַת חַיּוֹת אֵשׁ מִמְלָלוֹת. וְעַל-יְדֵי-זֶה זוּכָה אַחֲרֶיךָ לְהִתְקַרֵּב אֶל הַקְּדוּשָׁה וּלְבַחֲיִנַת קְבֻלַּת הַתּוֹרָה בְּשִׁלְמוֹת.

וְזֶה בְּחִינַת מֶה שֶׁאָמְרוּ רַבּוֹתֵינוּ זְכוֹרָנוּם לְבִרְכָה, "מִנְצֵפ"ךְ צוֹפִים אָמְרוּם". כִּי מִנְצֵפ"ךְ הֵם בְּחִינַת חֲמֻשָּׁה גְּבוּרוֹת שֶׁהֵם בְּחִינַת אֵשׁ וְהֵם שְׂרֵשׁ חֲמֻשָּׁה מוֹצְאוֹת הַפֶּה,¹ שֶׁזֶה בְּחִינַת הַדְּבוּרִים חַמִּים כְּגַחְלֵי אֵשׁ. שְׂזוּכִים לְזֶה עַל-יְדֵי שְׁשׁוֹתְקִים תְּחִלָּה וְצוֹפִים וּמִיַּחֲלִים וּמְחַפִּים לְחֲסְדֵי הֵשֵׁם, בְּבַחֲיִנַת: "וְאָנִי בֵּה' אֲצַפֶּה אוֹחִילָה לְאֶלְקֵי יִשְׁעֵי".² בְּחִינַת: "טוֹב וַיַּחֲלֵל וְדוּמָם לְתִשׁוּעַת ה'".³ עַל-יְדֵי-זֶה דוֹקָא זוּכִים לְשִׁלְמוֹת הַדְּבוּרִים הַנִּלְוֵל וְזֶה גַם כֵּן בְּחִינַת: "אֵין אָמַר וְאֵין דְּבָרִים" וְכוּ', בְּחִינַת הַשְׁתִּיקָה וְהַעֲדָר הַדְּבוּר רַק עַל-יְדֵי הַתְּקִנָּה וְהַיַּחֲוּל שֶׁזֶה בְּחִינַת: "בְּכָל הָאָרֶץ יֵצֵא קוֹם" מִלְשׁוֹן קוּוֵי וַיַּחֲוּל לְחֲסְדֵי הֵשֵׁם, וְעַל-יְדֵי-זֶה "וּבִקְצָה תָּבֵל מְלִיטָהּ". וְזֶה גַם כֵּן בְּחִינַת מֶה שֶׁבִּסְדֵּר הַבְּרִיאָה הַחֲשֵׁף וְהַלִּילָה קוֹדֵם לְאוֹר. כִּי הַחֲשֵׁף הוּא בְּחִינַת חֲשֵׁכַת הַדַּעַת וְהַעֲדָר הַדְּבוּר שֶׁזֶה בְּחִינַת הַשְׁתִּיקָה שְׁקוּדֵם לְדְבוּר בְּחִינַת חֲשֵׁמ"ל הַנִּלְוֵל. כִּי בְּלִילָה אֵז הוּא בְּחִינַת הַשְׁתּוֹקְקוֹת וְכִסּוּפִין לְהֵשֵׁם יִתְבַּרֵךְ בְּבַחֲיִנַת: "עַל מִשְׁכְּבֵי בְּלִילוֹת בְּקִשְׁתִּי אֵת שְׂאֵהָבָה נִפְשִׁי"⁴ וְכוּ', וְנֹאמַר: "אֲזַכְּרָה נְגִינָתִי בְּלִילָה עִם לְבָבִי אֲשִׁיחָה"⁵ וְכוּ'. וְאַחֲרֶיךָ זוּכִין עַל-יְדֵי-זֶה לְאוֹר יוֹם שֶׁהוּא שְׁלֵמוֹת הַדְּבוּרִים שֶׁהֵם עָקַר הָאוֹר בְּבַחֲיִנַת: "פִּתַּח דְּבָרֶיךָ יְאִיר".⁶

1. חגיגה דף י"ג עמוד ב'. 2. שבת דף ק"ד: מ'נצפ"ך' הן האותיות שיש מהן באמצע תיבה ובסיום תיבה (הנקראת אותיות סופיות) ובתלמוד שם כ'ארו שה'נצופים" - הנביאים חידשו מי מהן תבוא באמצע המילה ומי בסופה. 3. חמש מוצאות הפה על דרך הפשט הם חך, גרון, ולשון, ושיניים, ושפתיים. 4. מיכה פרק ז' פסוק ז'. 5. קן. איכה פרק ג' פסוק כ"ו. 6. תהילים פרק י"ט פסוק ד' ה'. 7. שיר השירים פרק ג' פסוק א'. 8. תהילים פרק ע"ז פסוק ז'. 9. תהילים פרק ק"ט פסוק ק"ל.

קיה השתפכות ציטוטים מליקוטי הלכות הנפש

והפלה כי אי אפשר לדחוק את השעה כלל. כי תכף כשרוצין להתקרב להשם יתברך באמת אז צריכין לזהר מאד מהריסה שלא לדחוק את השעה חס ושלום, כי רב ההרפתקאות חס ושלום, הוא רק על-ידי-זה שזה בחינת אזהרת "פן יהרסו" שהזהירם לישראל בשעת מתן תורה. רק צריכין להמתין ולחכות הרבה לתשועת השם. שזה בחינת 'הבא לטהר מסייעין לו אומרים לו המתן' דיקא, וצריכין להרבות רק בתפלה ותחנונים להשם יתברך. וגם בזאת אסור לדחוק את השעה שירצה שיפעל בקשתו תכף. שזה בחינת: 'אל תעש תפלתך קבע אלא רחמים ותחנונים לפני המקום'. ואם יתן השם יתברך יתן, אם לאו ימתין עוד וירבה עוד להתחנן לפניו. וכמו שאמרו רבותינו זכרונם לברכה, לענין חזוק התפלה, "קוה אל ה'" ואם לא נתקבלה תפלתך חזר וקוה. אך אפלו בדבורי התפלה בעצמם גם כן אי אפשר לדחוק את השעה, שזה בחינת מה שהיה רוצה כל אחד שתכף שנוכנס להתבודד ולפרש שיחתו לפני השם יתברך, אזי יפתח פיו ותכף ומיד ידבר דבורים הרבה לפני השם יתברך דבורים שלמים וחסים כגחלי אש ובהתעוררות גדול. ומחמת שלאו כל אדם זוכה לזה, ובכל פעם נדמה להאדם שאין לו דבורים ואין לו שום התעוררות כלל, על-ידי-זה הוא מתרשל לגמרי גם מתפלה ותחנונים. על כן צריכין לידע זאת היטב, כי גם זה הוא בחינת 'דוחק את השעה'. כי אי אפשר להמשיך שלמות הדבורים הנ"ל כי אם על-ידי השתיקה והיחול שקדם הדבור. כי צריכין תחלה להם ולשתק רק להמתין ולהתגעגע ולכסף ולהשתוקק לחסדי ה' שישפיע לו דבורים שלמים. ואחר-כך זוכה על-ידי-זה בעצמו לפרש שיחתו לפני השם יתברך בהתעוררות גדול ככל אשר עם לבבו, שזה בחינת ח"ש מ"ל בחינת עתים חשות עתים ממללות חיות אש ממללות כנ"ל.

(ליקוטי הלכות גוילה הלכה ה')

ועין בספר "עלים לתרופה" מכתב קס"ב, שכתב שם בזה הלשון: שצריך כל אחד לילה בזה להתחיל בכל פעם לקים ענין בחינת חש"מ ל הנ"ל, דהינו

מקורות והערות

ב. שמות פרק י"ט פסוק כ"א. ג. יומא דף ל"ב. ד. משנה אבות פרק ב' משנה י"ג. ה. ברכות דף ל"ב עמוד ב' "אמר רבי חמא ברבי חנינא: אם רואה אדם שהתפלל ולא נענה יחזור ויתפלל, שנאמר: "קוה אל ה' חזק ויאמץ לבך, וקוה אל ה'". ו. תהילים פרק כ"ז פסוק י"ד.

להתחיל לשתק ולחרש לפני השם יתברך בתשוקה גדולה אליו יתברך וברחמנות גדול על עצמו שנתרחקתי כל כך, עד שאיני יודע כלל מהיכן להתחיל לדבר בבחינת: "כי אין מלה בלשוני הן ה' ידעת כלה נאלמתי לא אפתח פי" וכו', כי כבר נדמה לי שהתחלתי כמה פעמים ועדין אני רחוק כל כך וכו', כאשר יודע כל אחד בנפשו והשם יתברך מלא רחמים רבים תמיד. ועל-פי רב יחוס עליך ויפתח פה לאלם כמוך ממש. ממש כמו אלם הפותח לדבר וכמו שדברנו על פסוק "בורא ניב שפתים" (עין לעיל אות ע"ט), שהשם יתברך בורא ממש מחדש ניב שפתים, שנוכל לפרש שיחתנו בעצם ההתרחקות איה שהוא אפלו אם היה כן אלפים פעמים כי לגדלתו אין חקר.

ובפרט כי באמת אנו מאמינים ומעט יכולים לראות ולהבין שאף-על-פי-כן איה שהוא בודאי לא נאכד שום דבור ושום צעקה אפלו משאול תחתיות ממש, כנשמע מפי אדוננו מורנו ורבינו הקדוש כמה פעמים ואנו צריכין להאמין בזה באמונה שלמה. בפרט כי כל אחד יכול להבין בעצמו שאם לא היה מתחזק באלו הצעקות והכסופים טובים וכו' בודאי היה גרוע יותר ויותר בלי שעור, כי אין קץ להתגרות הבעל דבר שרוצה להאביד ולעקר את האדם לגמרי חס ושלום, כאשר כבר שקעו כמה נפשות על-ידי-זה. והעקר על-ידי שלא התחזקו בכל הנ"ל.

וברוך אלהינו שחמל עלינו בדור היתום הזה ובדור החדש הזה, על אלו הדורות נאמר ביותר "ותרד פלאים ואין עוזר לה", שנאמר על דורות הללו מהגלות המר הזה, כאשר אנו רואים ומבינים מרחוק מה שנעשה בעולם את המעשה הרע הנעשה תחת השמש, לולא השם שהיה לנו ושלח לנו אדוננו מורנו ורבינו הקדוש אור חדש נורא ונשגב כזה, שעשה ועושה עמנו מה שעושה ומחזיקנו ברחמיו בשבעה משיבי טעם כאלה. על כן עלינו להודות ולהלל להשם יתברך תמיד ולילך בארחותיו הקדושים להתחיל בכל עת מחדש לקיים ככל הנ"ל, וגדול ה' ולגדלתו אין חקר והפל יתהפך לטובה עין שם:

צה. עקר כח מלכות דקדושה שהוא בחינת מלכות משיח הוא על-ידי הדבור בבחינת "מלכות פה"²⁰. כי המלך מנהיג כל מלכותו רק על-ידי הדבור וכל נצחון של המלכות דקדושה שהוא מלכות משיח הוא על-ידי הדבור. וזה בחינת כל ספר תהלים שיסד דוד המלך, עליו השלום, שהוא שרש מלכות משיח והיה לוחם מלחמות השם כל ימיו בגשמיות וברוחניות ונצח כלם על-ידי הדבור פה, דהינו על-ידי רבוי תפלות ותחנונים ושירות ותשבחות בלי שעור עד שכלל כלם ברוח קדשו בספר תהלים הקדוש ועל פן זכה באמת למלכות נצחי שהוא מלכות משיח. ועל פן ברב מזמורי תהלים מתחיל בהם למנצח. ופרש רש"י, שעשה המזמור בשביל הלויים שיאמרוהו שהם מנצחים בשיר וכו'. וכן פרושו גם על כל ישראל בפשיטות, כמזהיר ואמר לכל מי שרוצה לכנס ללחם מלחמות השם, שכל אדם מכרח בזה כי רק בשביל זה נברא, ורוצה לנצח המלחמה בשלמות, יאמר מזמור זה או מזמור זה בפה מלא. והבן היטב.

וכמו כן הוא לענין התבודדות שהוא גם כן בחינת אמירת תהלים כמבאר במקום אחר, כי על-ידי הדבורים הקדושים ינצח הכל בנדאי. גם דוד אמר למנצח על עצמו כמנשא ומחזק עצמו ואומר: "למנצח מזמור לדוד" - הינו לדוד שמנצח כל המלחמות על-ידי דבורו, אומר עתה זה המזמור. וכן צריך כל אדם אפילו במדרגתו השפלה לידע ולהאמין שבודאי הוא מנצח הרבה על-ידי כל דבור ודבור של שיחה והתבודדות וכו' שאומר. כי זהו נצחון נצחי שנשאר לעולמי עד ולנצח נצחים. ואם יהיה חזק בזה שעד שתצא נפשו ממש יעסק בזה יהיה איה שיהיה ויעבר עליו מה בנדאי ינצח המלחמה בחסדו הגדול. וכמו שבמלחמה גשמית העקר הוא חזק הלב של אנשי החיל שלא יאבדו לבבם, ויש על זה כמה למודים לחזק לב אנשי הצבא היוצאים במלחמה, כמו כן הוא ממש בענין זה גם כן שצריכין לחזק את עצמו בכל עת מאד ולידע ולהאמין ולהזכיר זאת בעצמו גם כן בפה מלא, שאיה שהוא יש כח גדול מאד להדבור לנצח כל המלחמות דקדושה. שזה בחינת למנצח שמזכיר בכל פעם.

כי צריכין לחזק את עצמו הרבה כְּשֶׁרוֹצֵה לְעֶסֶק בַּתְּפִלָּה וְשִׂיחָה וְדַבּוּר בֵּינוּ לְבֵין קוֹנוֹ וְלִהְיָאֵמִין שְׁבוּדָאֵי יִנְצַח עַל־יְדִיָּזָה אִם יִהְיֶה חֶזֶק לְעֶסֶק בְּזָה כָּל יָמָיו כְּנִ"ל. וְאִיךָ שִׁיחָה אֶפְלוּ אִם לֹא יִזְכֶּה לְנִצָּח הַמְּלַחְמָה בְּשִׁלְמוֹת חֶסֶד וְשָׁלוֹם, אַף־עַל־פִּי־כֵן כָּבֵר נִצָּח הַרְבֵּה עַל־יְדֵי הַדְּבוּרִים הַקְּדוּשִׁים בְּעֶצְמָם שְׁדַבֵּר וּבִקְשׁ מֵהַשֵּׁם יִתְבַּרְךָ לְהִתְקַרֵּב אֵלָיו, כִּי כָּל מֵה שְׁעוֹשִׂים בְּשִׁבִיל נִצְחוֹן דְּקִדְשָׁה זֶה נִשְׁאָר לְעוֹלָם אֶפְלוּ אִם לֹא זָכָה חֶסֶד וְשָׁלוֹם, לְגַמֵּר פְּעֻלָּתוֹ בְּשִׁלְמוֹת, כִּי "לִית רְעוּתָא טָבָא דְאַתְאֲבִיד"² בְּפֶרֶט דְּבוּרִים וְקוּלוֹת שֶׁל תְּפִלָּה שְׁזָה יָקָר מִן הַכָּל.

צו. הַדְּבוּר־פֶּה יֵשׁ לוֹ כַּח גְּדוֹל מְאֹד כְּמוֹ שְׁאֵנוּ רוֹאִים בְּמָה שְׁתַּקְּנוּ לָנוּ חֲכָמֵינוּ וְזָכוּנוֹם לְבִרְכָה³, שְׁמִי שֶׁחֵלֵם לוֹ חֵלֹם לֹא טוֹב יְטִיבֵנוּ בְּאִפִּי תִּלְתָּא דְלִימְרֵי לֵה חֵלְמָא טָבָא חֲזִית כְּמָה פְּעָמִים, וּבְזָה רוֹאִים נִפְלְאוֹת תְּקִיפוֹת הַדְּבוּר, שְׁאֵף־עַל־פִּי שְׁפָאֵמֶת חֵלֵם לוֹ חֵלֹם רַע אַף־עַל־פִּי־כֵן עַל־יְדֵי שְׁהִמְיִיבִים אוֹמְרִים לוֹ בְּפִיהֶם חֵלְמָא טָבָא חֲזִית כְּמָה פְּעָמִים, בְּזָה יֵשׁ לָהֶם כַּח שִׁיחָה הַחֵלֹם בְּאֵמֶת טוֹב וְלִהְפֹךְ מֵרַע לְטוֹבָה. נִמְצָא שְׁרוֹאִים בְּזָה כְּמָה גְּדוֹל כַּח שֶׁל הַדְּבוּר הַקְּדוּשׁ, כִּי הַדְּבוּר יֵשׁ לוֹ כַּח גְּדוֹל מְאֹד לְהַפֵּךְ אֶת הָאָדָם עֲצָמוֹ גַּם בֵּין מֵרַע לְטוֹב, כִּי עֵקֶר נִצְחוֹן לְמַלְחָמָה הוּא עַל־יְדֵי הַדְּבוּר שֶׁהוּא עֵקֶר הַכְּלִי זֵין שֶׁל יִשְׂרָאֵל, כִּי אֵין כַּחֲנוּ אֲלָא בְּפֶה וְכַנִּ"ל, וְזֶה עֵקֶר הַכְּלִי זֵין שֶׁל מְשִׁיחַ (כְּמוֹ שֶׁמֵּבָאָר בְּלִקוּטֵי א' סִימָן ב') וְשֶׁל כָּל הַצְּדִיקֵי אֵמֶת שֶׁכָּל כְּלֵי זֵינָם הוּא רַק עַל־יְדֵי תְּפִלָּה וְהַדְּבוּר הַקְּדוּשׁ.

וְכֵן עֵקֶר בְּטוֹל הַשִּׂכְחָה וְלִזְכוּת לְזָכוּת דְּקִדְשָׁה לְאִדְבִקָּא מַחֲשַׁבְתָּה בְּעֵלְמָא דְאֵתִי בְּכָלְלוֹת וּבְפֶרֶטִיּוֹת בְּשִׁלְמוֹת הוּא רַק עַל־יְדֵי הַדְּבוּר, כְּמוֹ שְׁאֵמְרוּ רַבּוֹתֵינוּ זְכוּנוֹם לְבִרְכָה⁴, "זְכוּר בְּפֶה". וְכְמוֹ שְׁרוֹאִין בַּחוּשׁ גַּם בְּעֵנִין לְמוֹד הַפְּשוּט שְׁעַל־יְדֵי שְׁחֹזֵר מִשְׁנֵתוֹ הַרְבֵּה פְּעָמִים בְּפֶה מְלֵא עַל־יְדִיָּזָה זְכוּר לְמוֹדוֹ תְּמִיד וְכֵן הוּא גַּם כֵּן לְעֵנִין זְכוּר בְּעֵלְמָא דְאֵתִי הַנִּ"ל, שְׁעֵקֶר הַעֲצָה לְזָכוּת לְזָה הוּא לְחֹזֵר הַזְּכוּר הַזֶּה בְּדַבּוּר פִּיּוֹ לְהִיּוֹת רְגִיל בְּכָל יוֹם לְדַבֵּר

ב. וזכור חלק ב' דף ק"ג עמוד ב'; אין רצון טוב (העולה בלב האדם) הולך לאיבוד מלפני המלך הקדוש. ל. ברכות דף נ"ה עמוד ב'. מ. מגילה דף י"ח לענין מצות זכירת עמלק "זכור יכול (הייתי אומר) בלב (בלבוש שהחזירה צריכה להיות בלב בלבד) כשהוא אומר לא השבח הרי שחבת הלב אמור, דא מה אני מקיים זכור - בפה (דכוונה לקרוא את פרשת זכור את אשר עשה לך עמלק בפה).

בפה מלא מענין הזכרון הזה, מה יהיה התכלית ממני לעולם הבא מה יהיה סופי, וכי באתי הנה לקבוע עצמי חס ושלום, בזה העולם, הלא הכל יודעים שאין שום קביעות בזה העולם העובר והרץ והפורח מאד ולא באתי הנה כי אם להכין עצמי לעלמא דאתי וכו', ועל פן צריכין ללמד הרבה ספרי מוסר הבנויים על יסודות אמונתנו הקדושה, פי הספרי מוסר הקדושים מזכירין היטב את תכלית עולם הבא וכן צריכין להתבודד הרבה בכל יום ולדבר עם עצמו בפה מלא מתכלית עולם הבא כנ"ל, כי הדבור יש לו כח גדול להזכיר את האדם וזה בחינת פי מדי דברי בו זכור אזכרנו עוד.

(ליקוטי הלכות ברכת הראיה הלכה ה')

צ. מבאר בדברי רבותינו זכרונם לברכה, שהפליגו מאד במעלת קרבן מנחה שהיא קרבן העני שאף-על-פי שאינו יכול להביא פר ואיל וכבש וכו', אף-על-פי-כן מצא לו השם יתברך תקנה שיביא עשירית האיפה קמח שהיא חביבה מאד בעיני השם יתברך, כי נאמר בה "ונפש פי תקריב קרבן מנחה", לרמז שמעלה עליו הכתוב כאלו הקריב נפשו. ובמדרש רבה פרשת צו אמרו לענין מעלת קרבן מנחה, ולא עוד אלא שכל הקרבנות אינם באים חצים וזה באה חציה מחציתה בבקר ומחציתה בערב, ולא עוד אלא מי שמקריב אותה מעלה עליו הכתוב כאלו מקריב מסוף העולם ועד סופו וכו', עין שם. גם אמרו במדרש רבה לך-לך: כל הקרבנות גלה הקדוש-ברוך הוא לאברהם אבינו עגלה משלשת ועז משלש ותור וגזל שהם בחינת פרים וכו' ועופות חוץ מעשירית האיפה, ויש מאן דאמר שם שגלה לו גם קרבן עשירית האיפה רק ברמז.

וכל זה מרמז לענין תפלת העני המבאר בזהר הקדוש (פרשת בלק דף קצ"ה), שהיא יקרה מאד בעיני השם יתברך עין שם. כי עקר הקרבן עתה הוא תפלה כי על-ידי-זה עקר התשובה בחינת "קחו עמכם דברים ושובו אל ה' ואמרו רבותינו זכרונם לברכה, אינו מבקש מכם אלא דברים. כי צריך האדם לדעת כשמרגיש עניותו ושפלותו בגשמיות וברוחניות אפלו כשלא יוכל להתפלל ולפרש שיחתו לפניו יתברך בשלמות פראוי, אף-על-פי-כן

השתפכות ציטוטים מליקוטי הלכות הנפש קכג

כשיתגבר להתפלל ולשוח לפניו יתברך איה שיוכל מתוך מרירות דמרירות ענייתו וגלותו בגשמיות ורוחניות בבחינת: "תפלה לעני כי יעטף ולפני ה' ישפך שיחו"^א, כמו השופך מים, בבחינת: "שפכי כמים לבך"^ב, אפלו אם נדמה לו, שהוא בלי שכל ובלי כונה הראוי, אף-על-פי-כן את פל אשר עם לבבו שופך שיחו לפניו יתברך, וגם התפלה הזאת בעצמה מערבת בפסלת ובמחשבות מקלקלות הרבה, שבנדאי אינה ראויה לעלות חס ושלום, אף-על-פי-כן רבים רחמיו יתברך כל כך, שאפלו איה שהוא מאחר שמתגבר להתפלל מתוך מרירות דמרירות ענייתו ודלותו הקדוש-ברוך-הוא מרחם עליו ומקבלה, ולא עוד אלא שתפלה זאת דוקא מגיע תקונה עד אין קץ מסוף העולם ועד סופו, כי תפלה כזאת דוקא יקרה מאד אצל השם יתברך והוא סוד שאי אפשר להשיג כלל עד היכן מגיעים רחמיו יתברך, כל זמן שאין האדם מיאש עצמו מהצעקה והתפלה.

וכל הגאולה האחרונה תלויה בזה כי בזה תלוי עקר תקון התשובה לבלי ליאש עצמו אפלו בדלי דלי דלות וכו', ועל כן זה הסוד לא נתגלה אפלו לאברהם אבינו רק ברמז, כי אי אפשר לגלות זה הסוד בפרוש עד היכן רחמיו ורבויו סליחתו מגיע שזה בחינת: "ואל אלקינו כי ירבה לסלח"^א שדרשו במדרש ויקרא זה עשירית האיפה, הינו כנ"ל רק פל אחד צריך להבין בעצמו שיחוס על עצמו ואל יתיאש עצמו מן הרחמים לעולם כי "חסדי ה' לא תמנו ולא כלו רחמיו"^ב. ועצם החסד הזה מתגלה בכל דור ודור על ידי הצדיקים שממשיכים בחינת התנוצצות משיח, שעושה עצמו תמיד עני ואביון בחינת: "ואני עני ואביון"^ג שאמר דוד, בחינת 'עני ורוכב על החמור'^ד, והוא עוסק לתקן ולהושיע לכל העניים בבחינת: "יחוס על דל ואביון"^ה וכו', והם מרמזים לנו יקרת ה"תפלה לעני כי יעטף"^ו בצרתו, אפלו אם תפלת העני הזאת אינה בשלמות, עד היכן מגיע תקונה. וזה בחינת קרבן מנחה שבאה חציה (הינו תפלת העני שאינה בשלמות ומערבת במחשבות מקלקלות הרבה אף-על-פי-כן הקדוש-ברוך-הוא מקבלה כנ"ל) ומי

מקורות והערות

ע. תהלים פרק ק"ב פסוק א'. פ. מגילת איכה פרק ב' פסוק י"ט. צ. ישעיהו פרק ז' פסוק ז' מדרש רבה פרישה ג' פסוקא ג' ר' יהודה בר סימון בשם ר' יערא - אף הקב"ה יותר לנו סליחה אחת משלו ואינו זו עשירית האופה. ק. מלשון הכתוב במגילת איכה פרק ג' פסוק כ"ב. ר. תהלים פרק מ' פסוק י"ח. ש. זכריה פרק מ' פסוק ט'. ת. תהלים פרק ע"ב פסוק י"ג והוא עדיא אומר שהוא על מלך המשיח. א. תהלים פרק ק"ב פסוק א'.

הנפש ציטוטים מליקוטי הלכות כפר השתפכות

שמקריב אותה מעלה עליו הכתוב כאלו מקריב מסוף העולם ועד סופו, הינו כנ"ל.
(ליקוטי הלכות תפלת המנחה הלכה ז)

צח. עקר שמירת הזכרון, הינו לזכור היטב את אלקותו ואדנותו יתברך ולא ישכח אותו לעולם הוא על-ידי דבורים קדושים, כי הדבורים הם פלים לקבל על ידם התנוצצות אור אין סוף יתברך, וכל מה שמרבה לדבר ביותר דבורים קדושים הוא ממשיך התגלות אלקותו יותר וזוכה לזכור אותו יתברך ביותר. ועל כן צריכין לדבר דבורים הרבה בתורה ותפלה ואל יחרש ואל ישקט ואל יתן דמי לו, כי צריכים דבורים קדושים הרבה מאד כדי שיזכה לקבל האור הגדול והנורא הזה של התנוצצות אלקותו יתברך ולקשרו היטב במחו ולבו ולא ישכח אותו לעולם.
(ליקוטי הלכות תפלת ערבית הלכה ד)

צט. מבאר בליקוטי א' סימן רל"ז עקר התחברות שני דברים שהם כמו שני הפכים הוא על-ידי נגון, וזה בחינת מה שאמרה לאה כשנולד לוי שהוא בחינת סטרא דנגונא. הפעם ילוח אישי אלי. וזה סוד מה שמנגנים בכלי זמר על חתונה עין שם. ועל כן עקר החבור והדבקות להשם יתברך שהוא מרום ונשגב מאד מזה העולם השפל והגשמי והנמוך מאד אפלו למי שחטא ונתרחק מאד מאביו שבשמים. הוא רק על-ידי ספר תהלים שיסד דוד המלך, עליו השלום, שאמרו רבותינו, זכרונם לברכה, שכלול מכל העשרה מיני נגינה. וכן רואים בחוש שאפלו האדם הרחוק מאד מהשם יתברך ומנח בדיוטא התחתונה מאד, על פי רב על-ידי נגון שמנגן וכונתו לשמים נתעורר להשם יתברך ומזכיר את עצמו היכן הוא בעולם, כי על-ידי נגינה עקר התחברות שני דברים שהם כמו שני הפכים כנ"ל. כן על-ידי אמירת תהלים שכלול מכל העשרה מיני נגינה בודאי יכולים להתדבק ולהתחבר להשם יתברך מכל מקום שהוא כנ"ל. וזה גם כן בחינת פסוקי דזמרה שהם בחינת נגינה שאומרים קדם קריאת-שמע ותפלה, כי על-ידי-זה יוכל לדבק עצמו בהשם יתברך בשעת קריאת-שמע ותפלה שאז עקר הדבקות פידיע.

(ליקוטי הלכות נשיאת כפים הלכה ה')

ק. לכאורה קשה, מאחר שבאמת כל היסורים והחסרונות שיש להאדם הכל הוא לטובתו או לזכותו על ידם לחיים נצחיים או כדי שיינצל על-ידי-זה מצרות יותר גדולות כידוע. וכמו שאמרו רבותינו זכרונם לברכה, שצריך האדם לומר 'כל דעבד רחמנא לטב עבד', אם פן למה הזהירו אותנו חכמינו זכרונם לברכה, להתפלל על צרכיו וחסרונותיו אף באמת אף-על-פי-כן האדם צריך להתפלל על כל חסרונותיו. כי קדם שמתפלל האדם בודאי הוא טובה גדולה כל מה שבא על האדם ואפלו יסורים חס ושלום, כי אין לו עדין כלים וצנורות לקבל על ידם שפע החסד, ואם ירד החסד קדם תקוני הפלים יהיו בבחינת רבוי השמן הגורם כבוי הנר ואז החסד נתהפך לדין קשה חס ושלום, ויוכל לבוא לו על-ידי-זה הזק והפסד חס ושלום, ממקום אחר. ועל פן כל זמן שאין האדם מתפלל על חסרונותיו אז הם לו לטובה גדולה. אבל על-ידי התפלה ממתיק הדינים ומתקן כלים וצנורות לקבל על ידם שפע החסד כי עקר תקוני הפלים הוא על-ידי תפלה (עין פנים) ואז דיקא אחר שהתפלל פראוי תבוא לו השפע בני חיי ומזוני ובריאות הגוף באין מחסור דבר רק לטובה ולברכה, באפן שלא יזיק לו השפע כלל מאחר שפבר נתקנו על-ידי התפלה כלים וצנורות לקבל על ידם שפע החסד.
(ליקוטי הלכות מילה הלכה ה')

קא. (ספר המדות מאדוננו מורנו ורבונו הקדוש מוהר"ן, זכר צדיק וקדוש לברכה, אות ישועה סימן ג' על ידי התבודדות בא ישועה ועין שם גם אות התבודדות השיחה שאדם משיח בינו לבין קונו. השיחה הזאת נעשה אחר-כך גאלה ישועה לבניו. ועין בראשית רבה סדר ויצא פרשה ע', שכתב שם על תפלתו של יעקב אבינו, עליו השלום, אם יהיה אלהים עמדי וכדו נטל הקדוש-ברוך-הוא שיחתן של אבות ועשאו מפתח לגאלתן של בנים).

קב. מבאר בליקוטי מוהר"ן חלק א' סימן רט"ו, דע, שיש עשרים וארבעה בתי דינים (עין אדרא רבא נשא דף קל"ו ובאדרא זוטא דף רצ"ג) וכןגד כל בית-דין ובית-דין יש פדיון מיחד להמתיק הדין שיש שם. על פן לפעמים אינו מועיל הפדיון שעושין, כי לאו כל אחד ואחד יודע כל העשרים וארבעה פדיונות

ואפלו אם יודע אותם אינו עושה כלם, ועל כן כשאנו עושה הפדיון המיוחד לאותו הדין על-ידי-זה אינו מועיל. אף דע, שיש פדיון אחד שכולל כל העשרים וארבעה בתי דינים ויכול להמתיק כל העשרים וארבעה בתי דינים ולזה הפדיון צריכה עת רצון, בחינת התגלות מצח הרצון כמו בשבת במנחה בחינת: "ואני תפילתי וכו' עת רצון" וכו'. אף אפלו הצדיקים לאו כל אחד יודע זה הפדיון. ולא נמצא כי אם חד בדרא' שיידע זה הפדיון. ופעמים אפלו כשהוא הצדיק עושה פדיון אף-על-פי-כן אינו מועיל וזה מחמת כי גם למעלה תאבים מאד לפדיון כזה. כי לאו בכל פעם בא להם מלמטה פדיון כזה שיוכל להמתיק כל העשרים וארבעה בתי דינים בבת אחת. ועל כן כשאם להם זאת ההמתקה הם משתמשים עמה לצורך דבר אחר, דהינו שעל-ידי-זה הפדיון וההמתקה נעשין גרים. כי כל זמן שיש עכו"ם בעולם חרוץ אף בעולם. וכשממתיקין הדין והחרון אף נמתק העכו"ם ונעשין גרים.

וזה הנה עבודת משה רבנו, עליו השלום, כל ימי חייו וגם לאחר מותו. כי השתדל לקרב הערב-רב כדי לעשות גרים, וגם במותו נקבר מול בית פעור כדי להמתיק העכו"ם, כדי שיהיו נעשין גרים ועל כן נסתלק בשבת במנחה שאז הוא עת רצון, כדי להמתיק כל העשרים וארבעה בתי דינים כנ"ל כדי לעשות גרים, כי כל עבודת משה להמתיק החרון אף של העכו"ם לרצון. ועל כן מספר "משה" הוא ממצע בין מספר "שמד" למספר "רצון" כי הוא עומד תמיד להמתיק השמד להפכה לרצון כנ"ל וכו'.

ועין גם בליקוטי א' סימן י' מובא שם, כי "משה" גימטריא "חרון אף" ומוכן גם כן על-פי מאמר זה. ומבאר ב"ליקוטי הלכות" הלכות ברכת השחר הלכה ה' אות כ"ב על-פי מאמר זה גדל יקרת ההתבודדות, שעל-ידי שטוען האדם ומשיח ושופך את לבו לפניו יתברך ומגלה דעתו ורצונו, שרוצה מאד לעשות רצונו יתברך רק מה יעשה, השאור שבעסה מעכב כמאמר התנא': "גלוי וידוע לפניך שרצוננו לעשות רצונך ומי מעכב, השאור שבעסה מעכב ומבקש ומתחנן לפניו יתברך שיזכה לבטל ולהכניע את היצר הרע שהוא השאור שבעסה, על-ידי-זה מוסיף כח ואמץ להצדיק האמת שעוסק תמיד

על-ידי הפדיון העליון הנ"ל שנמשך ממצח הרצון העליון, להמתיק החרון אף שעל-ידי-זה מקרב הרחוקים שישובו בתשובה שלמה ומעלה אותם משמד לרצון, ועל-ידי השיחה בינו לבין קונו הנ"ל האדם זוכה להתחזקות הרצון וממשיך על עצמו גם פן הארת מצח הרצון הנ"ל לבטל מאתו השאור שבעסה הנ"ל ואם יהיה חזק בזה מאד אז בודאי סוף כל סוף יתקן הכל על-ידי כח הצדיק הגדול שעוסק בפדיון העליון הכולל הנ"ל הן בחייו והן לאחר מותו כי שם נתתקן הכל.

ועין שם עוד אות ס"ה, אשר על פן חלילה להמביא הפדיון להרהר אחרי הצדיק הגדול העושה הפדיון העליון הכולל הנ"ל אף שעדין לא הגיע אליו ישועתו כי בודאי הוא לו לטובה נפלאה כי נעשה בעלי תשובה פנ"ל, וזה צריך כל אדם כי זה עקר הישועה והרחמים לזכות לשוב להשם יתברך ולהנצל מעוונות. וגם הלא באמת צריך כל אדם לישועות רבות מאד ובודאי בההמתקה הגדולה הזאת שיהיו נעשים על ידה בעלי תשובה כלולים כל הישועות בגשמיות ורוחניות. כי כל היצרות חס ושלום, הם מהסתרת פנים מבחינת חרון אף הנ"ל, כמו שכתוב: "הלא על כי אין אלהי בקרבי", שהוא בחינת עבודה זרה וחרון אף "...מצאוני הרעות האלה". ועל-ידי הפדיון הנ"ל נמתק הכל וממילא יהיו נמשכין על-ידי-זה בהמשך הזמן כל הישועות שהוא צריך להם בכל מיני הרחבות ושלמות לנצח, אף שצריכים להתמהמה, והמאמין לא יחוש.

וזה "יחל ישראל אל ה' כי עם ה' החסד", הינו שבודאי יעשה חסד אף "...והרבה עמו פדות", הינו שיש עמו הרבה פדות וישועות שצריך להושיע את האדם על פן אי אפשר למלאת לו חסרונו מיד וצריך רק ליחל ולהמתין לישועת השם, עד שיפדה אותו מהצרה היותר גדולה ואחר-כך יושיעו גם בזה. והעקר מה שהוא יתברך פודה את ישראל מפל עוונותם על-ידי הפדיון העליון הנ"ל וזה בחינת: "והוא יפדה את ישראל מפל עוונותיו", שזה בחינת עשית גרים שעל-ידי הפדיון העליון הנ"ל (וזה גם פן בחינת והרבה עמו

פדות והינו הפדיון הגדול הנ"ל שכוללת כל הפדיונות של כל העשרים
וארבעה בתי דינים)

ועל כן צריכין להמתין וליחל לה' וכל מה שיתחזק יותר לקוות לה' ולבל
לדחק את השעה התקרב ישועתו יותר כי על-ידי הקווי והבטחון בעצמו
תצמח ישועתו בקרוב וכו', ועין שם עוד. וממילא מוכן שצריך האדם
להרבות בשיחה בינו לבין קונו הנ"ל כדי להוסיף כח ואמץ להצדיק האמת
שעוסק בזה הפדיון העליון הכולל הנ"ל שעל ידו נמתק ונתתקן הכל כנ"ל.
ונראה לעניות דעת המעתיק שמכל זה מוכן שרש הדברים מה שהבאתי
לעיל אות הקדם מ"ספר המדות", שהשיחה שאדם משיח בינו לבין קונו
נעשה אחר-כך גאלה וישועה לבניו, כי בודאי יכול לזכות על-ידי-זה שתבוא
ישועתו בהמשך הזמן גם אליו בעצמו כנ"ל, אף אף אם לא יזכה לזה בעצמו
בודאי תבוא על-ידי-זה הגאלה והישועה לבניו.

אב"ן שתייה

אמר המעתיק: ראיתי לחבר סוף הספר בתחלתו ולהעתיק תמצית הדברים היוצאים מהדרוש הנפלא מספר "לקוטי הלכות" ארח חיים הלכות ראש חדש הלכה ה' שנתיסד על המאמר "תהלים מסגל לתשובה" בלקוטי תנינא סימן ע"ג שנעתק בתחלת הספר הזה אות א', ועל המאמר "התבודדות הוא מעלה עליונה מאד" בלקוטי תנינא סימן כ"ה שנעתק בהספר הזה אות ב', שמדבר בו הרבה מגדל מעלת הזוכה לפרש שיחתו לפני השם יתברך לבקשו שיקרבו לעבודתו יתברך, ומגדלת הענין לעשות מתורות תפלות וזה הוא תכן דבריו הקדושים בההלכה הנ"ל.

א. על-פי המאמרים האלה הנ"ל יתבאר ענין ראש-השנה ויום-הכפורים וסכות וארבעה מינים והושענא רבא ושמיני עצרת וכו' פי כל עבודתנו בימים האלה שמראש-השנה עד שמיני עצרת הכל בשביל המלכות דקדושה לבנותה פרוצוף שלם וליחודה עם זעיר אנפין כמבאר בכונות, הינו שכל כונתנו בימים האלה לבנות את התפלה להקים אותה מנפילתה כי עכשו התפלה שהיא בחינת מלכות דוד נפלה מאד כמאמר רבותינו זכרונם לברכה^ל, "פרם זלת לבני אדם"^מ - "אלו דברים העומדים ברומו של עולם ובני אדם מזלזלים בהם ומאי ניהו תפלה". וזה עקר כל עבודתנו בימים הללו להקים את התפלה בחינת מלכות^נ ולבנותה בנין שלם.

והנה יש שני בחינות תפלות; יש תפלה שהיא למטה מהתורה והיא טפילה להתורה ויש תפלה שהיא בחינה אחת עם התורה ממש וגם היא גבוהה מהתורה, הינו כי יש תפלה שמתפללין על צרכי, דהינו על פרנסה ובנים וחיים ורפואה וכו' וזאת התפלה נקראת חיי שעה והיא למטה מהתורה וטפלה אליה.

כי בודאי מי שמתפלל על צרכי גופו ואינו מתכוין כלל בשביל התורה רק הוא מתפלל שיתן לו השם יתברך בני חיי ומזוני^ו וכו' להנאתו ולצרכי גופו,

מקורות והערות

ל. ברכות דף ו' עמוד ב'. מ. תהלים פרק י"ב פסוק ט'. נ. ליקוטי מוהר"ן תנינא סימן פ"ד "דע, שעקר התחברות ודבקות להשם יתברך הוא על ידי התפילה. כי התפילה הוא שער, שדרך שם נכנסין להשם יתברך, ומשם אשתמדעין לה (מכירים אותו). כי תפילה היא מלכות, כמו שכתוב (תהילים ק"ט) "ואני תפלה". ס. בניס, חיים (טובים), ופרנסה.

קל השתפכות ציטוטים מליקוטי הלכות הנפש

זאת התפלה בנדאי אין לה שלמות כלל. פי מי שאינו מסתפל על התכלית האחרון האמתי למה לו חיים. ומה הנחת רוח להשם יתברך מתפלתו שמתפלל שיתן לו השם יתברך פרנסה וממון בשביל למלאת תאות בטנו, ויכול להיות שיהיה בבחינת "עשר שמור לבעליו לרעתו"^פ, ועל פן על תפלות כאלו קורא תגר בזהר הקדוש 'צונחין ככלבין הב לן חיי הב לן מזוני' וכדו'.

(אמר המעתיק: בזה יכולין אנו לפרש כפשוטו מה שאמרו חכמינו זכרונם לברכה, (מסכת יומא י"א): ודברת בם, ולא בתפלה, הינו על תפלות כאלה, עין שם בפרוש רש"י ותוספות). כי אין להשם יתברך נחת מתפלה שהיא בשביל צרכי הגוף כי אם כשהמתפלל מתכוון בתפלתו בשביל קיום התורה שיהיה לו בני חיי מזוני, כדי שישכח לעשות רצונו יתברך ולקיים תורתו ומצוותיו באמת. ואם כוננתו באמת בשביל זה בנדאי יש להשם יתברך נחת רוח מתפלה זאת. רק אף-על-פי-כן תפלה כזאת היא למטה מהתורה וטפלה אליה. כי הלא העקר הוא התורה רק הוא מתפלל על צרכי הגוף בכדי שיוכל לקיים על-ידי-זה את התורה, ועל פן תפלה כזאת היא טפלה להתורה ולמטה ממנו. ועל המאריך בתפלה כזאת אמרו רבותינו זכרונם לברכה, 'מניחין חיי עולם ועוסקין בחיי שעה'^פ. כי הלא אף-על-פי-כן לעת עתה התפלה זאת היא בשביל צרכי הגוף שזה חיי שעה, רק שצריכין אותה בשביל התורה שהיא חיי עולם. על פן בנדאי עסק התורה בעצמה בנדאי גדול מתפלה כזאת, ותפלה כזאת צריכה שמירה גדולה שלא יתאחזו בה החיצונים, הינו כי מאחר שמתפלל על צרכי הגוף רק שכוננתו בשביל התורה. על פן בקל תוכל הסטרא אחרא להתאחז בו ולהטות כוננתו בשביל צרכי הגוף בעצמו.

ועל פן כשהתפלה שהיא בחינת מלכות היא בבחינה זאת, זה בחינת מה שמבאר בפנונת, שהמלכות דבוקה כפי-כול עם זעיר אנפין אחר באחר כדי שלא יינקו ממנה החיצונים, פי בחינת זעיר אנפין הוא בחינת התורה הקדושה כמובן בכוננת קריאת התורה ובשאר מקומות. הינו פי אז אין

מקורות והערות

ע. קהלת פרק ה' פסוק י"ב. פ. שבת דף י' עמוד א': "רבה חויה לרב המנוח דקא מאריך בצלותיה (רבה ראה שהוא מאריך בתפילתו במקום ללמוד תורה) אמר מניחין חיי עולם (לימוד התורה) ועוסקים בחיי שעה (תפילה), והוא סבר זמן תורה לחוד ומן תפילה לחוד.

השתפכות ציטוטים מליקוטי הלכות הנפש קלא

להמלכות שהיא בחינת התפלה פרוץ בפני עצמה רק היא דבוקה עם התורה שהיא בחינת זעיר אנפין ובלא התורה אין לה ענין וחשיבות כלל כנ"ל וגם צריכה שמירה, שלא יתאחזו בה החיצונים כנ"ל.

אבל עקר שלמות בנין התפלה היא כשאדם מתפלל רק על צרכי נשמתו לבד. דהינו שכל תפלותיו לזכות ליראת השם ולעבודתו יתברך ולזכות לקיים את התורה שלמד כי "לא המדרש הוא העקר אלא המעשה". ותפלה כזאת אינה טפלה ללמוד התורה אדרבא, היא עקר קיום התורה מאחר שמבקש רק לקיים את התורה שזה עקר שלמות התורה. וזאת התפלה היא שנה להתורה וגבוהה ממנה כביכול, כי הלא העקר הפונה בלמוד התורה היא כדי לקיים את התורה וזה כל כונתו בתפלתו, שמבקש רק ליראה את השם ולקיים את התורה כמו שאמר דוד המלך, עליו השלום: "אחת שאלתי מאת ה' וכו'. נמצא שהתורה והתפלה שניהם שוים בקומתם ואף גם התפלה גבוהה יותר בבחינת אשת חיל עטרת בעלה ובבחינת: "ראשית חכמה יראת ה'", דהינו תפלה כזאת שהיא בחינת: "אשה יראת ה'" היא ראשית ולמעלה מהחכמה שהיא התורה, כי על ידה זוכין לקיים את התורה שזה העקר.

וזה בחינת כל כונת הנסירה¹ שאנו עוסקים בראש השנה להמתיק הדינים ולבטל אחיזת החיצונים, שניקתם מתקף הדינים חס ושלום, כדי לנסר את המלכות שלא תהיה בבחינת אחור באחור, רק שתהיה פרוץ שלם בפני עצמו ותתיחד בבחינת פנים בפנים כמבאר בכתבי האר"י זכרונו לברכה. הינו כנ"ל שאנו עוסקין אז להמשיך שלמות תקון התפלה בעולם שכל אחד ואחד יהיה עקר תפלתו רק על היראה ליראה את השם הנכבד והנורא ולקיים מצוותיו בשלמות, ועל כן מתחילין בראש השנה ובכך תן פחדך וכו' שזה עקר שלמות התפלה כנ"ל.

ב. והנה ראש השנה הוא ראשון לעשרת ימי תשובה ואז צריכין להמשיך הדרך של תשובה בעולם, שיזכו כל באי עולם לשוב להשם יתברך. וזה ממשיכין

צ. אבות פרק א' משנה י"ו. ק. תהלים פרק כ"ז פסוק ד'. ג. תהלים פרק קי"א פסוק י'. ש. משלי פרק ל"א פסוק ל'. ת. פרי עץ חיים שער ראש השנה פרקים ב' - ג'.

קלב השתפכות ציטוטים מליקוטי הלכות הנפש

על-ידי שעוסקין לבנות קומת התפלה בשלמות, דהינו שנזכה להרבות בהתבודדות להתפלל תמיד להשם יתברך שנזכה לקיים את התורה כנ"ל. שזה עקר שלמות התפלה שהוא לעשות מהתורות תפלות, הינו להתפלל על קיום התורה פי דיקא על-ידי-זה זוכין לתשובה, פי על-ידי תפלה יכולין לפעל הכל, פי אף-על-פי שהוא כמו שהוא וכבר נתפס בתאוותיו הרעות עד שנדמה לו שאי אפשר לצאת משם, אף-על-פי-כן הדבור בידו ואם ירבה לדבר דבורי תפלה ותחנונים ויתפלל הרבה להשם יתברך שיזכה לשוב ולקיים את כל דברי התורה שזה בחינת שעושים מהתורות תפלות שכל תפלותיו הם על קיום התורה בודאי יעורר רחמי השם יתברך עליו עד שיפתח לו השם יתברך שערי תשובה ויזכה סוף כל סוף לשוב אל השם יתברך וירחמהו.

ועל כן מבאר בהתורה הנ"ל בסימן א' שאמירת תהלים מסגל לתשובה. פי כל ספר תהלים נתיסד רק על דרך זה וכמו שאמר דוד בעצמו: "אחת שאלתי מאת ה' וכו' לחזות בנעם ה'", וכתב: "הורני השם דרכך אהלך באמתך" וכיוצא בזה הרבה פסוקים. ואפלו כל התפלות שהתפלל להנצל משונאים, כל פונתו להנצל משונאי הנפש שהם היצר הרע וחילותיו פי כל האויבים והשונאים נמשך גם כן מהם. הכלל שכל פונת דוד המלך, עליו השלום, בספר תהלים הוא לבקש מהשם יתברך שנזכה לקיים את התורה ולהנצל מכל השונאים והמונעים והמעכבים מלעבד את השם יתברך בגשמיות וברוחניות פי כל ספר תהלים הוא מהתבודדות של דוד המלך עליו השלום. ועל כן הם חמשה ספרי תהלים כנגד חמשה חמשי תורה, הינו שעשה מתורות תפלות שזה עקר שלמות התפלה שהיא בעצמה בחינת דוד כמו שכתוב: "ואני תפלה". ועל כן עקר התעוררות התשובה היא על-ידי אמירת תהלים פי עקר התשובה זוכין על-ידי שעושין מתורות תפלות שזהו בחינת תהלים כנ"ל.

אבל דרך זה לעשות מתורות תפלות צריכין להמשיך ממקום גבוה מאד מבחינת חדושי תורה הנמשכין מאורייתא דעתיקא סתימאה. פי כמו

שהרופא הממחה כְּשֶׁרוֹצֶה לְרַפְאוֹת אִיזָה חוֹלָאֵת שְׁבָאָדָם, אֵי אֶפְשֶׁר לִידַע בְּשִׁלְמוֹת מֵהוּת הַחוֹלָאֵת כִּי אִם כְּשֶׁבֶקִי הֵיטֵב בְּחֻכְמַת הַנְּתוּחַ וְיודַע כָּל פְּרִטֵי קוֹמַת הָאָדָם וְתַכּוּנַת כָּל אֵיבָרָיו וְגִידָיו וְעוֹרָקָיו בְּשִׁלְמוֹת וְאִיךָ כָּל הָאֵיבָרִים הַפְּנִימִיִּים וְהַחֲצוֹנִיִּים עֲרוּכִים וּמְסֻדְרִין זֶה אֶצֶל זֶה וְתַכּוּנַת פְּרָקִיָּהֶם וְקִשְׂרֵיהֶם וְחַבּוּרֵיהֶם אִיךָ כָּל אֵיבָר וְעֶצֶם וְכו', וְמִקְשֶׁר וּמְחַבֵּר זֶה בְּזֶה עַל־יְדֵי קִשְׂרֵי הַגִּידִים וְהָעוֹרָקִים וְכו', וְאִיךָ הַדְּמִים רְצִים בְּהֵם. וְשָׂאֵר כָּל תַּכּוּנַת הַגּוּף הַכְּלוּלִים בְּחֻכְמַת הַנְּתוּחַ. וְאִזְ דְּוָקָא כְּשֶׁהֲרוּפָא בְּקִי בְּכָל זֶה הֵיטֵב אִזְ יָכוֹל לִפְנֵס לְהַבִּין מֵהוּת הַחוֹלָאֵת וְלַעֲסֵק בְּרִפּוּאֵתוֹ.

כְּמוֹ כֵּן צְדִיקֵי הַדּוֹר הָאֲמֵתִיִּים הַעוֹסְקִים בְּרִפּוּאֵת חֲלֵי נַפְשוֹת יִשְׂרָאֵל אֵי אֶפְשֶׁר לָהֶם לַעֲסֵק בְּרִפּוּאֵתָם, כִּי אִם כְּשִׁיּוֹדְעִים בְּשִׁלְמוֹת מֵהוּת חֲלֵי הַנֶּפֶשׁ וְזֶה עַל־יְדֵי שִׁיּוֹדְעִים בְּחִינַת תַּכּוּנַת קוֹמַת הָאָדָם הַעֲלִיּוֹן שֶׁהוּא בְּחִינַת תַּכּוּנַת קוֹמַת הַתּוֹרָה שֶׁנִּקְרָאת אָדָם. כִּי הַתּוֹרָה הִיא בְּחִינַת קוֹמַת הָאָדָם שֶׁהֵם רַמ"ח [מְאֵתִים אַרְבָּעִים וּשְׁמֹנֶה] מִצְּוֹת עֲשֵׂה וְשִׁס"ה [שֶׁלֶשׁ מֵאוֹת שְׁשִׁים וְחָמֵשׁ] מִצְּוֹת לֹא תַעֲשֶׂה שֶׁהֵם כְּנֶגֶד רַמ"ח אֵיבָרִים וְשִׁס"ה גִּידִים שֶׁבְּקוֹמַת אָדָם וְכְמוֹ שֶׁהָאֵיבָרִים וְהַגִּידִים שְׁבָאָדָם עֲרוּכִים וּמְסֻדְרִים וּמְקֻשְׂרִים זֶה בְּזֶה כְּנ"ל, כְּמוֹ כֵּן צְרִיכִין לִידַע בְּבַחֲיַנַת קוֹמַת הַתּוֹרָה סֹדֵר הַקְּשֶׁר וְהַחֲבוּר שֶׁל כָּל רַמ"ח מִצְּוֹת עֲשֵׂה וְשִׁס"ה מִצְּוֹת לֹא תַעֲשֶׂה, וְכָל הַמִּצְּוֹת דְּרַבְּנָן הַכְּלוּלִים בְּהֵם לִידַע הֵיטֵב אִיךָ הֵם עֲרוּכִים וּמְסֻדְרִים וּמְקֻשְׂרִים זֶה בְּזֶה וְזֶה בְּזֶה, וְאִזְ יָכוֹלִים לִידַע סִגְלַת כָּל מִצְּוָה וּמִצְּוָה וּמִדָּה וּמִדָּה לְאִיזָה רְפוּאָה הִיא מְסֻגְלַת בְּיֹתֵר וְאִיךָ לְרַפְאוֹת חֲלֵי הַנֶּפֶשׁ. וְאִזְ דְּוָקָא כְּשֶׁמְשִׁיכִין חֲדוּשֵׁי תּוֹרָה כְּאֵלוֹ שִׁיּוֹדְעִים עַל יָדָם בְּחִינַת תַּכּוּנַת קוֹמַת הַתּוֹרָה כְּנ"ל. אִזְ יָכוֹלִין לְהַמְשִׁיךְ הַדְּרָךְ הַקְּדוּשָׁה לַעֲשׂוֹת מִתּוֹרוֹת תְּפִלוֹת, הֵינּוּ שְׁנוּכָל לְשַׁפֵּךְ לְבָנוּ כַּמִּים גִּיחַ פְּנֵי הַשָּׁם לְקִים מִצְּוָה זֹאת בְּכַדֵי שְׁנוּכָה עַל־יְדֵי־זֶה לְמַדָּה טוֹבָה זֹאת וְעַל־יְדֵי־זֶה נִזְכָּה לְבוֹא לְתַקּוּן דְּבָר זֶה וּלְמַדְרָגָה זֹאת.

כְּמוֹ לְמַשֵּׁל כְּשֶׁאֶחָד רוֹצֶה לְבַקֵּשׁ מֵהַשָּׁם יִתְבָּרַךְ שְׁיִזְכָּה לְקִים מִצְּוֹת צִיּוּת בְּשִׁלְמוֹת, אִם אֵינוֹ יודַע סִגְלַת הַצִּיּוּת אִיזָה מִדָּה יִזְכָּה לְשַׁבֵּר עַל־יְדֵי צִיּוּת וְלֵאזִיזָה מַעֲלָה יִזְכָּה עַל יְדָה וְכו', אִזְ בְּנֻדָּאֵי אֵינוֹ יָכוֹל לְהֶאֱרִיךְ בַּתְּפִלָּה עַד שִׁישְׁבֵּר לְבוֹ, עַד שִׁיעוֹרֵר רַחֲמֵי הַשָּׁם יִתְבָּרַךְ, כִּי אֵינוֹ יָכוֹל לְבַקֵּשׁ רַק רְבוּנוֹ שֶׁל עוֹלָם זְכַנֵי לְקִים מִצְּוֹת צִיּוּת בְּשִׁלְמוֹת אֶף־עַל־פִּי שְׁבוּדָאֵי גַם זֶה טוֹב מְאֹד, אֲשֶׁרִי שִׁיאַחֲזוּ בְּזֶה לְבַקֵּשׁ עַל כָּל מִצְּוָה מֵהַשָּׁם יִתְבָּרַךְ אֶף־עַל־פִּי־כֵן

עדין אינו זוכה לעשות תפלות רחמים ותחנונים שהוא זה שזוכה לחדש בה דבר. אבל עקר התפלה השלמה שעושים מתורה הוא מחדושי אורייתא שזוכין לידע על ידם סגלת המצוות. כמו במשל הציצית שזכרנו. כשיודע האדם שציצית מסגל לשבר תאות נאוף ולזכות על-ידי-זה לעצת הצדיקים ולאמונה שלמה ולתפלה ולארץ ישראל ולעשות נסים וכו' כמו שמבאר בספר "לקוטי מוהר"ן". הגה על-פי דרך זה בנדאי יכול לסדר תפלות באריכות נפלא על מצות ציצית. פי כל אחד כפי מה שיודע בנפשו כמה הוא רחוק מתקון הברית וכל מה שעובר עליו בענין זה בכל פעם כמה וכמה הוא צריך להפציר להשם יתברך שיושיעו לקים מצות ציצית כתקונה כדי להנצל מתאות נאוף, שהיא העומדת עליו בכל יום לכלותו חס ושלום, להרחיקו מחי החיים.

וכן כשיזכר כמה הוא רחוק מאמונה שלמה שהוא יסוד כל התורה כלה וכו' וכן כמה הוא רחוק מתפלה וכו' וכן כמה וכמה עצות רעות של המהפכים האמת וכו' מתגברים עליו וכמה ישועה ורחמים הוא צריך לזכות לעצות אמתיות שהם עצות צדיקים. הן על כל אלה בנדאי יוכל לשפף שיחו בתפלתו שיעשה מתורה זאת המדברת מסגלת מצות ציצית לפרש את כל אשר עם לבבו על-ידי-זה. וכיוצא בזה בשאר מצוות התורה וחדושי תורה כאלו נמשכין מבחינת אורייתא דעתיקא סתימאה שהיא בחינת שרש התורה הקדושה. ושם שרש של השלש עשרה מדות שהתורה נדרשת בהם שהם כלל כל החדושי תורה שממשיכים הצדיקים ושם גם שרש של השלש עשרה מדות של רחמים שהם כלל שרש כל סדר התפלה שהוא רחמים ותחנונים, ועל כן על-ידי הצדיקי אמת שממשיכים חדושי תורתם משם על-ידי-זה ממשיכין זה הדרך לעשות מחדושי תורתם תפלות שזה עקר שלמות התפלה ועל-ידי-זה זוכה לתשובה כנ"ל.

ובשביל זה תוקעין שופר בראש-השנה. כי על-ידי השופר ממשיכין חדושי תורה כאלו, שנוזפה על ידם להקים את התפלה לעשות מתורות תפלות שעל-ידי-זה עקר התשובה, כי התורה נתנה בקול שופר וגם שופר הוא בחינת יראה בחינת תפלה כמו שכתוב: "יראת השם היא תהלה", ובשביל זה נתנה התורה בקול שופר להורות שעקר שלמות התורה היא כשזוכה לעשות מהתורה תפלה שהיא בחינת יראה שנתגלה על-ידי השופר כנ"ל.

השתפכות ציטוטים מליקוטי הלכות הנפש קלה

והנה ידוע כְּשֶׁרוֹצִים לַעֲלוֹת מִדְּרָגָה לְדְרָגָה צָרִיכִין לְסַלֵּק הַמַּחֲזִין שְׁמַקְדָּם, כְּמוֹ שְׁמַצִּינוּ בְּגִמְרָא" רַבֵּי זִירָא כַּד הוּי סָלַק לְאַרְצֵי־יִשְׂרָאֵל הָיָה מִתְעַנֶּה כְּדִי לְשַׁפֵּחַ הַתּוֹרָה שֶׁל חוּץ־לְאַרְץ וְלִזְכּוֹת לְקַבֵּל הַמַּחֲזִין שֶׁל אֶרֶץ־יִשְׂרָאֵל."

וְזֶה בְּחִינַת הַמְּבַאֵר בְּכַתְּבֵי הָאֲר"י זְכוּרֵנוּ לְבִרְכָה, מֵהַשָּׁנָה וְהַדּוֹרְמִיטָא דְאַפִּיל עַל זְעִיר אֲנַפִּין שֶׁהוּא הַתּוֹרָה כַּנ"ל, וְאַחֲר־כֵּן נִתְעוֹרָר עַל־יְדֵי הַשׁוֹפָר שְׁעַל־יְדֵי־זֶה נִנְסָרַת וְנִבְנִית הַמַּלְכוּת כִּי בְּרֵאש־הַשָּׁנָה שְׁצָרִיכִין לְזַכּוֹת לְתִשׁוּבָה עַל־יְדֵי שְׁנִזְכָּה לַעֲשׂוֹת מִתּוֹרוֹת תְּפִלוֹת וְדָרָךְ זֶה צָרִיכִין לְהַמְשִׁיךְ מִמָּקוֹם גְּבוּהָ מְאֹד מִבְּחִינַת חֲדוּשֵׁי אוֹרִיתָא דְעֵתִיקָא סְתִימָאָה כַּנ"ל, עַל כֵּן מִפִּיל עַל־יְדֵי זְעִיר אֲנַפִּין דּוֹרְמִיטָא וְשָׁנָה שֶׁהוּא בְּחִינַת הַסְּתִלְקוֹת הַמַּחֲזִין שְׁמַקְדָּם כְּדִי לְזַכּוֹת לְמַחֲזִין גְּבוּהִים בְּיוֹתֵר עַל־יְדֵי הַשׁוֹפָר, דִּהְיָנוּ לְהַמְשִׁיךְ חֲדוּשֵׁי תּוֹרָה הַנ"ל מִבְּחִינַת עֵתִיק כְּדִי שְׁנִזְכָּה עַל יָדָם לְבָנוֹת קוֹמַת הַמַּלְכוּת שֶׁהוּא בְּחִינַת הַתְּפִלָּה לַעֲשׂוֹת מִתּוֹרוֹת תְּפִלוֹת, שְׁעַל־יְדֵי־זֶה עָקֵר דָּרָךְ הַתְּשׁוּבָה בְּעוֹלָם שְׁצָרִיכִין לְהַמְשִׁיךְ עֵתָה בְּרֵאש־הַשָּׁנָה כַּנ"ל. וְגַם כִּי לִזְכּוֹת הַרְאֻשׁוֹנִים נִשְׁתַּבְּרוּ עַל־יְדֵי חֲטָא הַעֲגֵל וְאִז עָלָה מֹשֶׁה לְרַצּוֹת אֶת הַשֵּׁם יִתְבָּרֵךְ, וְאִז גִּילָה לוֹ הַשֵּׁם יִתְבָּרֵךְ שֶׁל־שְׁעֵשְׂרֵה מִדּוֹת שֶׁל רַחֲמִים שֶׁהֵם בְּחִינַת שֶׁל־שְׁעֵשְׂרֵה מִדּוֹת שֶׁהַתּוֹרָה נִדְרָשֶׁת בָּהֶם. הֵינּוּ שְׁגִלָּה לוֹ הַשֵּׁם יִתְבָּרֵךְ שְׁעַל יְדֵי שֶׁל־שְׁעֵשְׂרֵה מִדּוֹת שֶׁל רַחֲמִים שְׁמַמְשִׁיכִין מִשֶּׁל־שְׁעֵשְׂרֵה מִדּוֹת הַתּוֹרָה, דִּהְיָנוּ שְׁעוֹשִׂין מִתּוֹרָה תְּפִלָּה, עַל־יְדֵי־זֶה זוֹכִין לְהַכְנִיס קִיּוֹם הַתּוֹרָה בְּיִשְׂרָאֵל לְהַשִּׁיבָם כָּלָם לְהַשֵּׁם יִתְבָּרֵךְ בְּתִשׁוּבָה שְׁלֵמָה כַּנ"ל. וְעַל כֵּן בְּרֵאש־הַשָּׁנָה, שֶׁהוּא יוֹם רֵאשׁוֹן לַעֲשֻׂר־יְמֵי־תְּשׁוּבָה, שְׁנִגְמְרִים בְּיוֹם כְּפוּר שֶׁהֵם עֲשֻׂרֵה יָמִים הָאֲחֻרֹנִים מֵאַרְבָּעִים יוֹם הָאֲחֻרֹנִים שֶׁבָּהֶם נִתְרַצָּה הַשֵּׁם יִתְבָּרֵךְ לְמֹשֶׁה, כְּמוֹ שְׁאַמְרוּ רַבּוֹתֵינוּ זְכוּרֵנָם לְבִרְכָה, תּוֹקְעִין אִז בְּשׁוֹפָר שֶׁהוּא גַם כֵּן לְהַמְשִׁיךְ תְּקוּן הַנ"ל לַעֲשׂוֹת מִתּוֹרוֹת תְּפִלוֹת כַּנ"ל.

ג. וְזֶה בְּחִינַת מַלְכֵיזוֹת זְכוּרֹנוֹת שׁוֹפְרוֹת שְׁאוּמְרִים בְּתְּפִלַּת מוֹסָף שֶׁל רֵאש־הַשָּׁנָה שֵׁישׁ בָּהֶם הִרְבֵּה פְּסוּקִים מִתּוֹרָה נְבִיאִים וּכְתוּבִים. הֵינּוּ שְׁעוֹשִׂים אִז מִפְּסוּקֵי תַנ"ךְ תְּפִלָּה שְׁזֶה בְּחִינַת שְׁעוֹשִׂין מִתּוֹרָה תְּפִלָּה. וְעַל כֵּן אוּמְרִים אוֹתָם בְּתְּפִלַּת מוֹסָף וְגַם עָקֵר תְּקִיעַת שׁוֹפָר הוּא בְּמוֹסָף. כִּי כָּל עֲנִין תְּפִלַּת מוֹסָף

נתיסד על דבר זה שעושין מתורות תפלות. הינו פי מחמת שאין אנו יכולים להקריב הקרבנות בפעל שאנו צריכים להקריב על פן אנו מתפללים להשם יתברך שיבנה בית המקדש במהרה בימינו ונקריב לפניך את קרבנות חובותינו כמצוה עלינו בהתורה הקדושה, שזה בחינת שעושין מתורה תפלה, הינו מהמצוה של הקרבת קרבן מוסף שאין אנו זוכין עתה לקימה עושין מזה תפלה. ובזה אנו ממשיכין הדרך לעשות מתורות תפלות, דהינו שכל אחד ואחד כפי מה שהוא רחוק מקיום איזה מצוה הן מצוות עשה הן מצוות לא תעשה צריך להתפלל להשם יתברך שיזכה לקימה. וכמו שעל-ידי שאנו מתפללים שנזכה להקריב הקרבן מוסף על-ידי-זה נזכה סוף כל סוף לשוב לארצנו ולהקריב שם קרבנות חובותינו בפעל ממש. ולעת עתה זאת התפלה בעצמה נחשבת במקום קרבן. כמו כן הוא לענין הדרך הנ"ל לעשות מתורות תפלות, על-ידי-זה נזכה סוף כל סוף בנדאי לשוב להשם יתברך בשלמות, וגם כל זמן שאין אנו זוכים עדין לגאלת הנפש בשלמות אף-על-פי-כן התפלה בעצמה שאנו מתפללים על קיום התורה גם זה חשוב ומקבל אצל השם יתברך מאד ונחשב כאלו עשינו מה שמטל עלינו ועל פן עקר מצות תקיעת שופר שהוא להמשיך הדרך הזה לעשות מתורות תפלות כנ"ל הוא בשעת תפלת מוסף.

ועל פן בכל יום שיש בו תוספת קדשה בשבת וראש-חודש ויום-טוב וראש-השנה ויום כפור מתפללים מוסף, כי כל הימים האלו הם ימי תשובה, ושבת הוא בחינת מעין עולם הבא שאז יהיה יום שכלו שבת יום שכלו תשובה כמובא בדבריו זכרוננו לברכה, לקוטי א' סימן ו' ושבת הוא בחינת ושבת עד השם אלהיך וכן כל הימים טובים הם ימי דין, כמו שאמרו רבותינו ז"ל בפסח נדונין על התבואה בעצרת נדונין וכו' בחג נדונין וכו' וימי דין הם ימי תשובה כמבאר בדבריו זכרוננו לברכה, לקוטי א' סימן ל'. וראש-חודש הוא שרש התשובה כמבאר בדבריו זכרוננו לברכה, לקוטי א' סימן י', שמזה שאמר הקדוש-ברוך-הוא הביאו עלי פירה על שמעטתי את הירח, מזה נשתלשל תשובה בכל הנבראים בראש חודש. וראש-השנה ויום כפור הם בודאי ימי תשובה. ועקר המשכת דרך התשובה הוא על-ידי

שעושין מתורות תפלות שְׁזָה בְּחִינַת תְּפִלַּת מוֹסֵף כַּנ"ל, וְעַל כֵּן בְּכָל הַיָּמִים האלה מתפַּלְלִין תְּפִלַּת מוֹסֵף.

ד. וְזֶה בְּחִינַת רֹאשׁ חֹדֶשׁ. (ועקר תקון של ראש־חֹדֶשׁ הוא) לְמַלְאֵת פְּגִימַת הַלְבָנָה, שְׂיִהְיוּ שְׂנִיֵּיהֶם שְׂוִים בְּקוֹמָתָם בְּחִינַת "וְהָיָה אֹר הַלְבָנָה כְּאֹר הַחֲמָה". וְזֶה זוֹכִין עַל־יְדֵי שְׁעוּשֵׁין מִתּוֹרוֹת תְּפִלוֹת, הֵינּוּ שְׂמֵת־פְּלִיין רַק עַל קִיּוֹם הַתּוֹרָה וְעַל־יְדֵי־זֶה נִכְלָלִין תּוֹרָה וְתַפְלָה בְּיַחַד שֶׁהֵם בְּחִינַת מֹשֶׁה וְדוֹד בְּחִינַת חֲמָה וְלִבְנָה כִּידוּעַ, שְׂנִיֵּיהֶם שְׂוִים בְּקוֹמָה וּשְׂנִיֵּיהֶם מִשְׁתַּמְשִׁים בְּכֶתֶר אֶחָד, כִּי תִכְלִית שְׂנִיֵּיהֶם אֶחָד הוּא, כִּי תִכְלִית תּוֹרָה תְּשׁוּבָה וּמַעֲשִׂים טוֹבִים וְזֶה תִכְלִית הַתְּפִלָּה מֵאַחַר שֶׁכָּל תְּפִלָּתוֹ הִיא לְזָכוֹת לְקִים אֶת הַתּוֹרָה לְבֹא לְיְדֵי מַעֲשֵׂה שְׁזָהוּ הָעֵקֶר וְהַתְּכִלִּית. וְעַל כֵּן נִקְבַּע רֹאשׁ־הַשָּׁנָה בְּרֹאשׁ חֹדֶשׁ כִּי זֶה בְּחִינַת כְּלָלִיּוֹת חֲמָה וְלִבְנָה יַחַד. כִּי הַשָּׁנִים נִמְנִים לְחֲמָה וְהַחֲדָשִׁים נִמְנִים לְלִבְנָה כְּמוֹבָא, כִּי אִזּוֹ בְּרֹאשׁ־הַשָּׁנָה שֶׁהוּא רֹאשׁוֹן לְעִשְׂרֵת־יְמֵי־תְּשׁוּבָה שְׁאֵנוּ מִתְּחִילִין בְּהַתְּעוֹרְרוֹת לְתְּשׁוּבָה עַל־יְדֵי שְׁעוּסְקִים לְהַקִּים קוֹמַת הַתְּפִלָּה לְעִשׂוֹת מִהַתּוֹרָה תְּפִלָּה, עַל כֵּן אִזּוֹ נִכְלָל חֲמָה וְלִבְנָה יַחַד כִּי שְׂנִיֵּיהֶם שְׂוִים, כִּי כָּל זֶה זוֹכִין עַל־יְדֵי שְׁעוּשִׁים מִהַתּוֹרוֹת תְּפִלוֹת כַּנ"ל.

וְהֵנָּה כְּבָר מְבֹאָר שְׁזָה בְּחִינַת חֲמָשֶׁה סְפָרֵי תְהִלִּים כְּנֶגֶד חֲמָשֶׁה חֲמָשֵׁי תּוֹרָה שְׁעֵקֶר הַתְּעוֹרְרוֹת לְתְּשׁוּבָה הוּא עַל־יְדֵי־זֶה. וּמְבֹאָר בְּהַתּוֹרָה הַנ"ל בְּסִימָן א' כִּי הָאֲרַבְעִים וְתִשְׁעָה שְׁעָרֵי תְשׁוּבָה הֵם בְּחִינַת אֲרַבְעִים וְתִשְׁעָה אוֹתִיּוֹת שְׂיֵשׁ בְּשִׁמּוֹת שְׂנִים־עֶשְׂרֵת שְׂבִטֵי יְהוָה, עֵינַן שֵׁם, וְזֶה בְּחִינַת שְׂנִים־עֶשְׂרֵת רֹאשֵׁי חֲדָשִׁים כְּנֶגֶד שְׂנִים־עֶשְׂרֵת שְׂבִטֵי יְהוָה. כִּי הַכֹּל אֶחָד כִּי שָׂרַשׁ הַתְּשׁוּבָה הוּא רֹאשׁ חֹדֶשׁ כַּנ"ל. כִּי רֹאשׁ חֹדֶשׁ הוּא בְּחִינַת מַלְכוּת דָּוִד, הֵינּוּ בְּחִינַת תְּהִלִּים שְׂיִסַּד דָּוִד, שְׂזוֹכִין עַל יְדוֹ לְתְּשׁוּבָה וְעַל כֵּן הֵם שְׂנִים־עֶשְׂרֵת רֹאשֵׁי חֲדָשִׁים כְּנֶגֶד שְׂנִים־עֶשְׂרֵת שְׂבִטִים שְׂיֵשׁ בְּהֵם אֲרַבְעִים וְתִשְׁעָה אוֹתִיּוֹת שֶׁהֵם בְּחִינַת אֲרַבְעִים וְתִשְׁעָה שְׁעָרֵי תְשׁוּבָה, שְׂזוֹכִין לְבֹא אֲלֵיהֶם עַל־יְדֵי תְהִלִּים שֶׁהוּא בְּחִינַת דָּוִד, שֶׁכָּל זֶה הוּא בְּחִינַת רֹאשׁ־חֹדֶשׁ כַּנ"ל. וְזֶה: שְׂבִטֵי יְהוָה עֲדוֹת לְיִשְׂרָאֵל לְהוֹדוֹת לְשֵׁם הַשֵּׁם - לְהוֹדוֹת דִּיקָא, בְּחִינַת תְּהִלִּים שֶׁהוּא בְּחִינַת הוֹדוֹת וְהִלָּל לְהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ שֶׁכָּל זֶה הוּא בְּחִינַת רֹאשׁ־חֹדֶשׁ כַּנ"ל.

ועקר זה התקון של ראש-חדש בחינת תהלים ואותיות שבטי יה נעשה בראש-השנה שנקבע בראש חדש כנ"ל וזה שמסמיך "כי שמה ישבו כסאות למשפט", הינו בחינת ראש-השנה שאז יושבים כסאות למשפט ואז צריכין לעסק בתקון זה וזה: "כסאות לבית דוד", שהתקון של ראש-השנה נתתקן על-ידי בחינת מלכות דוד, הינו על-ידי תהלים ועל פן עוסקים אז כל ישראל באמירת תהלים כמבאר בהתורה הנ"ל, כי עקר התקון של ראש-השנה ועשרת ימי תשובה להקים את התפלה ולזכות לתשובה וזה זוכין על-ידי תהלים שהוא בחינת התבודדות ולעשות מהתורות תפלות כנ"ל.

ה. וזה בחינת יום כפור שאז נכנס הכהן גדול לפני ולפנים ששם עומד הארון והלוחות שהם כלל התורה בשרשה. ושם גם עקר מקום עלית התפלה בשרשה כי התפלות עולין דרך שם כידוע. ושם בקדשי קדשים עקר תכלית שלמות הקדשה, כי זה עקר שלמות הקדשה כשנכללין תורה ותפלה ביחד שזה זוכין על-ידי שעושין מתורות תפלות כנ"ל, ועל פן שם במקום הארון שם הוא תכלית היחוד כידוע כי שם מתיחדין תורה ותפלה ביחדא שלים ועל פן ממשיך הכהן גדול משם זה השכל העליון לעשות מהתורות תפלות, שעל-ידי זה עקר התשובה ועקר הסליחה והמחילה ועל פן ביום-הכפורים נתנו הלוחות האחרונות, ואז נתרצה השם יתברך למשה ונתקבלה תפלתו, ואמר לו: "סלחתי כדברך", כי אז נתחבר ונתיחד התורה והתפלה יחד, כי זוכין להמשיך אז התקון לעשות מהתורות תפלות שעל-ידי זה נתקן הכל כנ"ל.

וזה בחינת הודוים של יום כפורים שפורטין בהודוים כל החטאים ומתחרטין עליהם ומבקשים מהשם יתברך: "יהי רצון מלפניך שלא אחטא עוד", נמצא שעושין מהתורה תפלה, דהינו מכל מצוות התורה שעבר עליהם הוא מתפלה עליהם להשם יתברך שיצילו להבא וימחל לו על העבר שכל זה הוא בחינת תפלה שעושין מהתורה. נמצא שבכל היום של יום-הכפורים עוסקים לעשות מתורה תפלה על-ידי רבוי הודוים שאומרים אז. כי אז צריכין לכוף כי אז יום האחרון של ארבעים יום אחרונים שאז עקר גמר התקון של חטא העגל

שעברו על התורה, שעקר התקון על-ידי שעושים מהתורות תפלות שזה בחינת שלש-עשרה מדות של רחמים שנתגלו למשה אז הנמשכין משלש-עשרה מדות שהתורה נדרשת בהם בשביל התקון כנ"ל (ועל פן מתפללים ביום-הכפורים חמש תפלות כנגד חמשה חמשי תורה, שזה בחינת חמשה ספרי תהלים כנגד חמשה חמשי תורה כנ"ל).

ועל פן אומרים בסוף תפלת נעילה שבע פעמים "ה' הוא האלהים", הינו שה' ואלקים שהם בחינת זעיר אנפין ומלכות בחינת תורה ותפלה כידוע כלה חד, הינו כנ"ל ועל פן אומרין זאת שבע פעמים. זה בחינת התפלה בחינת: "שבע ביום הללתיך" וכן התורה היא בחינת שבעה, כמו שכתוב: "חצבה עמודיה שבעה" וזה: "שבע ביום הללתיך" על משפטי צדקך שהוא התורה, כי התפלה שהוא בחינת שבע ביום הללתיך נעשה מהתורה שהוא בחינת משפטי צדקך וזה בחינת מזקקות שבעתים שבע פעמים שבע בחינת ארבעים ותשעה שיערי תשובה ארבעים ותשע אותיות השבטים שהם בחינת תהלים בחינת תפלות הנעשים מהתורה. ואז נתקיים והיה אור הלבנה כאור החמה ואור החמה יהיה שבעתים כנ"ל. (ועל פן מקדשין במוצאי יום כפור הלבנה ומתפללים והיה אור הלבנה וכו' כנ"ל). וכל זה זוכין ביום כפור, סוד יוכל הגדול שער החמשים ששם הוא בחינת שופר גדול שהוא בחינת שער העליון מחמשים שיערי בינה, שישגי אותו משיח שישגי אורייתא דעתיקא סתימאה, שמשם נמשך זה השכל האמת לעשות מהתורות תפלות כנ"ל, שעל-ידי-זה ישובו כל ישראל להשם יתברך לעולם ועד.

ו. וזה בחינת ספה כי ספה הוא בחינת להקים סכת דוד הנופלת ולזפות לסכת שלם. ועקר סכת דוד הנופלת הוא בחינת התפלה שנופלה בעוונותינו הרבים, כי כל עסק דוד המלך, עליו השלום, היה תפלה כמו שכתוב: "ואני תפלה"^מ, הינו להקים את התפלה מנפילתה. כי עכשו התפלה היא בחינת: "כרם זלת לבני אדם" אלו דברים העומדים ברמו של עולם ומאי ניהו? תפלה (הינו בחינת אלו התפלות העושים מהתורות שנעשה מהם שעשועים גדולים למעלה, כמבאר שם בלקוטי תנינא סימן כ"ה) ובני אדם מזלזלים בהם, ועל פן התפלה הוא עכשו

בחינת סכת דוד הנופלת ובסכות עוסקים להקימה וזה בחינת שאמרו רבותינו זכרונם לברכה, על מצות סכה, צא מדירת קבע ושב בדירת ארעי, זה בחינת אל תעש תפלתך קבע אלא רחמים ותחנונים, ואמרו רבותינו זכרונם לברכה, זה שיודע לחדש בה דבר, וזה זוכין דיקא כשעושין מתורות תפלות שאז זוכין בודאי לחדש דבר בתפלתו בכל פעם (ועין במכתבי מורנו הרב רבי נתן, זכר צדיק לברכה, שנת תקצ"ה ראש-חדש חשון שנה בחינת סכה חדשה, שצריכה הסכה להיות חדשה דוקא, כי סכה ישנה יש פוסלים וזה בחינת תפלה חדשה עין שם).

וזה בחינת סכת שלם, הינו לעשות שלום ויחוד גמור בין תורה לתפלה שהם בחינת זעיר אנפין ומלכות ששם עקר היחוד והשלום ושם בספה נכנסים כל השבעה רועים מאברהם עד דוד הכל בשביל בחינה זאת, כי ההתחלה מתפלה והסוף היא תפלה, כי עבודת האבות התחילה מתפלה כי עדין לא היו שום תורה ועל כן "אברהם תקן שחרית" וכו',⁵ אבל עדין לא היה בתכלית השלמות מחמת שעדין לא נתנה תורה לעשות ממנה תפלה. ומשה ואהרן הם התורה ויוסף הוא המביא את התורה לבחינת דוד לעשות ממנה תפלה להוליד מעשים טובים, כי יוסף הוא בחינת הצדיק יסוד עולם בחינת צדיק ח"י עלמין ח"י ברכאין דצלותא שהוא הבחינה המחבר שניהם משה ודוד תורה ותפלה לעשות מהתורה תפלה ועל כן משה יוסף דוד בגימטריא תפלה כי דיקא שלשתם הם בחינת שלמות התפלה.

כי עקר שלמות התפלה בתכלית הוא כשעושין מתורה תפלה שזה נעשה על-ידי שלשת הצדיקים האלה כנ"ל, ועל כן נסתלקו שלשתם בשעת תכלית שלמות עלית התפלה שהוא בשבת במנחה בעת רעוא דרעוין בבחינת: "ואני תפילתי לך ה' עת רצון" שאומרים אז וזהו: "ענני באמת ישעך" אמת, זה בחינת התורה בחינת תורת אמת, הינו על-ידי האמת שאזכה לעשות מתורה תפלה, על-ידי זה בודאי תענני "ויהי לי לישועה וזהו עזי וזמרת יה".⁶ עזי זה בחינת התורה בחינת "ה' עז לעמו יתן"⁷ "וזמרת יה" זה בחינת תפלה, הינו כשאזכה לדבר תורה ותפלה, דהינו לעשות מהתורה

ג. וזדר חלק ג' דף ש"א עמוד ב' ואינון אבהן דעלמא אברהם יצחק יעקב יוסף משה אהרן דוד, ואינון דררי קדם. עיין עוד בחלק א' דף רס"א עמוד א', שכל יום של סוכות כנגד דרגה אחרת מהשבעה הנ"ל. 5. ברכות דף ו' עמוד ב'. 6. תהילים פרק ס"ט פסוק י"ד. 7. תהילים פרק ק"ח פסוק י"ד. 8. תהילים פרק כ"ט פסוק י"א.

תפלה אז בודאי ויהי לי לישועה. ועל כן כל אלה השבעה רועים שהם בחינת שלמות התפלה נכנסים בספה כי בסכות עוסקים בזה כנ"ל.

וגם אלו השבעה רועים הנ"ל הם שרש השנים-עשר שבטי יה, כי השנים-עשר שבטים הם בחינת שנים-עשר גבולי אלכסון בחינת שתיים-עשרה פשוטות הנמשכין משבע כפולות מבחינת שבעה ימי הבנין פי'דוע, ועל כן יש בשמות השנים-עשר שבטים ארבעים ותשע אותיות שבע פעמים שבע, כי שרשם בחינת שבעה רועים. וארבעים ותשע אותיות השבטים הם בחינת ארבעים ותשעה ימי הספירה בחינת ארבעים ותשעה שרי תשובה שהם בחינת תהלים שהוא בחינת שעושין מתורות תפלות כנ"ל.

ובסכות עוסקין בזה ועל כן נכנסים לספה כנ"ל, כי התקון של ארבעים ותשעה ימי הספירה שעל-ידי-זה קבלו התורה ביום החמשים בשבועות נפגם אחר-כך על-ידי חטא העגל ואז חזר ונמשך זהמת הנחש שנפסקה במתן תורה ועתה בכל שנה ושנה עוסקין לתקן התקון של חטא אדם הראשון והתקון נשלם ביום כפור שאז הוא גמר מן ארבעים ימים האחרונים שנתגלה אז התקון של שלש-עשרה מדות של רחמים שנמשכו משלש-עשרה מדות שהתורה נדרשת בהם שהוא בחינת לעשות מתורות תפלות כנ"ל, ועל כן אחר יום כפור עושים שבעת ימי הסכות ונכנסים בהספה השבעה רועים ובזה ממשיכין מחדש התקון של שבע שבתות של ספירת העמר, ואחר-כך הוא שמיני עצרת שהוא כנגד שבועות שנקרא גם כן עצרת ואז מסיימים גם כן התורה ונגמר אז התקון שהתחלנו בו מראש-השנה, שהוא לתקן ולהשלים כלל בחינת התורה והתפלה על-ידי שכוללים אותם יחד ועושים מתורות תפלות כנ"ל וטוב אחרית דבר מראשיתו, כי התקון של ארבעים ותשעה ימי הספירה שנגמר בשבועות נפגם כנ"ל מחמת שלא קבלנו אז רק התורה ולא נתגלה עדין התקון של שלש-עשרה מדות של רחמים שהוא בחינת לעשות מתורות תפלות כנ"ל, אבל מראש-השנה ויום-כפור עד עתה עוסקים לעשות מתורות תפלות וזה עקר התקון כנ"ל. וזה גם כן הבחינה שהספה צריכה שתהיה 'צלתה מרובה מחמתה'^P. כי

חמה הוא בחינת התורה וצל הוא בחינת התפלה והספכה מערכת מחמה וצל, הינו מתורה ותפלה אבל הצל צריך שיהיה מרבה כי העקר היא התפלה שמתפללים על קיום התורה ותפלה כזאת הוא בחינת מעשה בחינת קיום התורה ממש, על כן היא העקר כי צריך שיהיה מעשיו מרבין מחמתו שזה בחינת צלתה מרבה מחמתה כנ"ל.

ז. ועל כן בהושענא רבא שאז נגמר התקון אומרים אז כל ספר תהלים כי זה עקר התקון שאנו עוסקים מראש השנה עד עתה להמשיך אמירת תהלים בעולם ולעסוק בהתבודדות ולעשות מהתורות תפלות שכל זה הוא בחינת תהלים כנ"ל.

ח. וזה בחינת הפנות של הח"י נענועים עם הלולב ומיניו. כי הם ח"י נענועים כנגד ח"י ברכאן דצלותא ומבאר בכתבי האר"י זכרוננו לברכה, שפנות הנענועים הוא כדי להמשיך הארה מהמחין שבראש לתוף הששה קצוות, כדי שיהיה כח להמחין שבששה קצוות להאיר לתוף המלכות. הינו כי כשעושין מתורה תפלה זה בחינת שמאירין המחין שבששה קצוות שהוא התורה להמלכות שהוא בחינת התפלה וזה אפלו כשמתפלל סתם לקים כל מצוה ומצוה, אף תפלה כזו אינה יכולה להיות בבחינת רחמים ותחנונים כי אינו יכול להאריך בה עדין ולשפך לבו כמים נכח פני השם, עד שיעורר רחמיו יתברך בשלמות על-ידי-זה, על כן צריך להמשיך הארה ממחין שבראש, הינו מבחינת חדושי תורה שנמשכין מבחינת אוריתא דעתיקא סתימאה שהם בחינת שרשי התורה, ועל-ידי-זה יודעים סגלת כל מצוה ומצוה מה יכולין לזכות על ידה ואז על-ידי חדושי תורה כאלו נמשך בשלמות זה הדרך לעשות מתורות תפלות ולשפך לבו כמים לפני השם, שיזכה לקים כל מצוה פראוי כנ"ל במה שבארנו בענין השופר עין שם.

ט. וזו בחינת ההקפות של שמחת תורה שמקיפין עם התורה ואומרים אז תחנון ובקשות, אנא השם הושיעה נא. להורות שהתורה עדין בבחינת מקיפין אצלנו וכל עסקנו לבקש ולהתחנן מהשם יתברך להכניס המקיף לפנינו,

דהיננו שעושים מהתורות תפלות שקיום התורה והמצוות שלא זכינו עדין בשלמות והוא בבחינת מקיף אצלנו נזכה לקימם בשלמות, וזה כל בקשתינו אנא השם הושיעה נא, ועל כן שמחים אז מאד. כי כשזוכין לתפלות שלמות כאלו שנעשים מהתורות משם עקר השמחה כמובן ב"לקוטי מוהר"ן" חלק א' סימן כ"ב, שנעשה ונשמע שהם בחינת תורה ותפלה הם עקר השמחה בחינת מה שדרשו חכמינו זכרונם לברכה, על הפתרים של נעשה ונשמע שעתיד הקדוש-ברוך-הוא להחזירם לנו, עליהם נאמר: "ושמחת עולם על ראשם" (שבת פ"ח) ועקר שלמות השמחה הוא על-ידי היראה שהוא בחינת תפלה בחינת וגילו ברעדה עין שם.

וזה ענין נסוד המים כחג כי זה בחינת: "וישאבו מים וישפכו לפני ה'" הנאמר בשמואל. ופרש רש"י ששפכו לבם כמים, הינו בחינת שלמות התפלה שנשלם בסכות כנ"ל. וזה בחינת שמחת בית השואבה שהוא על שם שכתוב: "ושאבתם מים בששון ממעיני הישועה" ותרגומו: "ותקבלון אולפן חדת", הינו בחינת החדושי תורה הנ"ל הנמשכין מבחינת עתיקא סתימאה והם בחינת מעיני הישועה ממש בחינת נחל נובע מקור חכמה, כי נובעים מהם עצות וישועות נפלאות בלי גבול וקץ, שיכולים להושיע לכל אפלו יהיה מי שיהיה. ומחדושי תורה כאלו כשזוכים לעשות מהתורות תפלות על-ידי-זה זוכין לשפך לבו כמים לפני השם, כל אחד ואחד כפי אשר יודע נגעי לבבו ומכאוביו איך הוא רחוק מהשם יתברך ולאיה מדות רעות ותאוות רעות ובלבולים רעים נפל בעוונותיו וכל מה שעובר עליו בכל יום ובכל עת, שהכל יוכל למצא בתוך תפלות אלו שעושה מהתורות האלה הנ"ל ולפרש שיחתו לפניו יתברך ברחמים ותחנונים על כלם, כבן המתחטא לפני אביו, שכל זה הוא בחינת שאיבת מים הנ"ל וזה ושאבתם מים בששון. כי כשזוכין להמשיך דרך זה בשלמות הוא בודאי שמחה שאין לה קץ בחינת וגילו ברעדה הנ"ל בחינת ושמחת עולם כנ"ל לענין השמחה של שמחת תורה וההקפות.

יא. וזה (ירמיה ל"א)¹ "עד מתי תתחמקין הבת השובבה כי ברא השם חדשה

בארץ נקבה תסובב גבר", ופרש רש"י הפסוק לענין תשובה וזה לשון רש"י: תתחמקין תסתרי ממני שאף בוששה לשוב אלי מפני דרכך, הנה חדשה נבראת בארץ שהנקבה תחזור אחר הזכר לבקשו שישאנה לשון אסובבה בעיר אבקשה וכו', עד כאן לשון רש"י. ולכאורה מה ענין נקבה תסובב גבר שהנקבה תחזור אחר הזכר וכו' לענין תשובה? אף על-פי הנ"ל מבאר היטב, כי איש ואשה זכר ונקבה שרשם למעלה במקום גבוה מאד שכל היחודים העליונים תלויים בהם כמובן בכל ספרי הזוהר הקדוש וכתבי האר"י זכרוננו לברכה. והם בחינת הקדוש-ברוך-הוא וקנסת-ישראל והם בחינת תורה שבכתב ותורה שבעל-פה שהם בחינת תורה ותפלה כי תפלה הוא בחינת תורה שבעל-פה כי עקר שלמות התפלה הוא כשעושה מהתורה תפלה וזה אי אפשר כי אם על-ידי בחינת תורה שבעל-פה שהיא בחינת כלליות כל החדושין דאורייתא שכלם נמשכים מבחינת רוחו של משיח שיזכה להתחדשות התורה בתכלית השלמות שהוא בחינת אורייתא דעתיקא סתימאה, ועל-ידי חדושים אלו יהיה נמשך זה הדרך בשלמות בעולם לעשות מהתורות תפלות כנ"ל.

ואז לא נתביש לשוב להשם יתברך אפלו אם עשינו מה שעשינו ואפלו אם אנחנו עכשו כמו שאנו יודעים בעצמנו כל אחד ואחד, אף על-פי-כן על-פי הדרך הנה לעשות מהתורות תפלות הנמשך עתה מבחינת התנוצצות משיח שמתנוצץ לבוא במהרה בימינו, כי בודאי לא יתמהמה עוד חס ושלום, כמו שהתמהמה עד הנה. על-פי דרך זה אנו יכולין כלנו איך שהוא לשוב להשם יתברך מאחר שכל תשובתנו ותקונתנו ותוחלתנו להשם יתברך הוא רק על-ידי תפלה שאנו מצפים ומבקשים ומתחננים מהשם יתברך שישבי אוננו אליו ויעזרנו ויושיענו בגבורתו הגדולה ובחסדיו הנפלאים לקיים את כל התורה מעתה. על כן בודאי עתה אין לנו לפל בדעתנו מלהתפלל לשוב להשם יתברך מחמת שמעשינו אינם כהגון, כי הלא אדרבא זהו בעצמו בקשתינו מהשם יתברך שהוא יעזרנו לתקן מעשינו וכזה אנו יכולים לעסק תמיד, עד שירחם עלינו מן השמים למלאות בקשתינו. ובאמת מי שהוא חזק בדרך הנה להרבות בהתבודדות ולעשות מהתורות תפלות ולהרבות בתפלות פאלו תמיד סוף כל סוף בודאי ישוב להשם יתברך כאשר הבנתי מפי אדוננו מורנו ורבונו הקדוש.

וזה שצוּעַק הַנְּבִיא: "עַד מְתֵי תַתְּחַמְּקִין הַבַּת הַשׁוֹבְבָה", הֵינּוּ שֶׁהַנְּבִיא קוֹרֵא תִּגְר וְצוּעַק וְקוֹרֵא בְּקוֹל גְּדוֹל אִים וְנוֹרֵא עַל מַה שֶּׁאֲנִי נוֹפְלִין בְּדַעְתָּנוּ בְּכָל פְּעַם מִלְּשׁוֹב מַחֲמַת רַבּוּי מַעֲשֵׂנוּ הָרָעִים, שֶׁהֵינּוּ שׁוֹנִים בְּאֵלֵינוּ פְּעָמִים אֵין מִסְפָּר כִּידוּעַ, שָׂרֵב הַמַּתְרַחֲקִים מֵהַשֵּׁם יִתְבָּרֵךְ שֶׁהוּא מַחֲמַת נְפִילוֹת הָאֵלֶּה מֵאַחַר שְׂרׁוּאִים שֶׁזֶה כְּמָה שֶׁחֲפָצִים לָשׁוּב וּבְכָל פְּעַם נוֹפְלִים יוֹתֵר, וְהַבְּעַל דָּבָר מִתְגַּבֵּר וּמִתְגַּבֵּר עֲלֵיהֶם יוֹתֵר וְיוֹתֵר, וּמַחֲמַת זֶה נִתְרַשְׁלוּ יְדֵיהֶם מִלְּשׁוֹב עוֹד כְּאֵלוּ אֶפֶס תִּקְוָה חֵס וְשְׁלוֹם, וְעַל זֶה צוּעַק הַנְּבִיא: "עַד מְתֵי תַתְּחַמְּקִין" עַד מְתֵי תַסְתְּרֵי מִמְּנֵי שְׂאֵת בּוֹשָׁה לָשׁוּב אֵלַי מִפְּנֵי דְרָפָה, הֵנָּה חֲדָשָׁה נִבְרָאָת בְּאַרְצָן, שֶׁהִנְקֵבָה תַחֲזוֹר אַחַר הַזְּכָרִים, הֵינּוּ שֶׁהִנְקֵבָה הָאִשָּׁה יִרְאֵת הַשֵּׁם שֶׁהוּא בְּחִינַת הַתְּפִלָּה רוֹדֶפֶת אַחַר הַתּוֹרָה שֶׁזֶה הִיא רַק כְּשֶׁעוֹשִׂין מֵהַתּוֹרוֹת תְּפִלוֹת כִּי מַה שֶּׁעֲכָשׁוּ דְרָכוֹ שֶׁל אִישׁ לַחֲזוֹר אַחַר אִשָּׁה זֶהוּ מַחֲמַת קְטָנוּתָהּ בְּמַעֲלָה, כִּי עֲכָשׁוּ הַתְּפִלָּה בְּקְטָנוּת וְרַב הַתְּפִלוֹת הֵם צָרְכֵי הַגּוּף וְאֵין אֵין לְהַתְּפִלָּה פְּתַחוֹן פֶּה לְרִדְף אַחַר הַתּוֹרָה וְלִתְבַע אוֹתָהּ, כִּי הַתְּפִלָּה שֶׁהוּא לְצָרְכֵי הַגּוּף אֵין לָהּ שְׁלֵמוֹת כִּי אִם עַל-יְדֵי הַתּוֹרָה וְכוּ' כִּנּוּ"ל בַּתְּחִלַּת הַדְּרוֹשׁ, וְעַל כֵּן בּוֹדָאֵי אֵין זֶה דְרָף הַטּוֹב וְהָאֵמֶת לֹאמֵר אֶלְמַד תּוֹרָה כְּדֵי שְׂאוּכַל לְהַתְּפִלָּל עַל צָרְכֵי הַגּוּף, כִּי זֶה הוּא בְּחִינַת 'אַל תַּעֲשֵׂם קְרִדָּם לַחֲפֹר בְּהֵם', כִּי עַקֵּר כּוֹנְנֹתוֹ עַל צָרְכֵי הַגּוּף רַק מַחֲמַת שְׂמֵתִיבִישׁ לְשָׂאֵל עַל צָרְכֵיו, עַל כֵּן הוּא לֹא לֹאמֵד כְּדֵי שִׂישָׂאֵל צָרְכֵיו. וְזֶה בּוֹדָאֵי מְגַנָּה מְאֹד עַל כֵּן אֵין נֶאֱמָר בַּתְּפִלָּה כְּזוֹ שֶׁהַתְּפִלָּה תִּבְקַשׁ אֵת הַתּוֹרָה כִּנּוּ"ל.

אֲבָל הַתְּפִלָּה שְׁעוֹשִׂין מֵתּוֹרוֹת שֶׁהוּא לְקִים אֵת הַתּוֹרָה, אֵז הַתְּפִלָּה נִבְנִית בְּשְׁלֵמוֹת גְּדוֹל וְאֵז בּוֹדָאֵי אֵינָה מִתְבַּיֶּשֶׁת הַתְּפִלָּה בְּחִינַת אִשָּׁה לְרִדְף אַחַר בְּעִלָּה, שֶׁהוּא הַתּוֹרָה בְּבְחִינַת: "נִקְבָה תְּסוּבָב גְּבָר" בְּחִינַת: "וְהִחֲזִיקוּ שְׂבַע נָשִׁים בְּאִישׁ אֶחָד" וְכוּ'. כִּי תְּפִלָּה שְׁלֵמָה כְּזֹאת בּוֹדָאֵי תּוֹכַל לְרִדְף אַחַר הַתּוֹרָה וּלְבַקֵּשׁ אוֹתָהּ לְמַד וְעַסֵּק בַּתּוֹרָה בְּשִׁבְלֵיו כְּדֵי שְׂאוּכַל לַעֲשׂוֹת מֵתּוֹרוֹת תְּפִלוֹת אֵלוּ, כִּי כָל כּוֹנְנֵי לַעֲשׂוֹת רְצוֹן בּוֹרְאֵי, וְעַל-יְדֵי דְרָף זֶה אֵין לָךְ לְהַתְּבַיֶּשׁ לָשׁוּב אֵלַי תְּמִיד יִהְיֶה אֵיךְ שִׂיְהִיָּה כִּי רַחֲמֵי לֹא כְּלַיִם וּבְכָל פְּעַם תּוֹכַל לְבֹא בַתְּפִלָּה וְתַחֲנוּגִים לְבַקֵּשׁנִי שְׂאֶקְרָבֵךְ מַעֲתָהּ וּבּוֹדָאֵי יוֹעִילוּ דְבָרֶיךָ סוּף כָּל סוּף, כִּי דְרָף זֶה נִמְשָׁךְ מִבְּחִינַת גְּאֵלָה הָאַחֲרוֹנָה שֶׁאֵין לָהּ הַפְּסָק

שהוא בחינת "מעניי הישועה" שאינו נפסק לעולם כנ"ל, כי הוא דרך שדרך בו אבותינו מעולם אברהם יצחק ויעקב משה אהרן יוסף דוד וכל הצדיקים הקדמונים שעסקו בתפלה והתבודדות הרבה להתקרב להשם יתברך, אף בתפלה לא היו יכולים עדין לזכות לזה בשלמות לעשות מתורה תפלה, מחמת שעדין לא היה תורה בעולם והכרחו לעסק בתפלה הרבה כל האבות עד משה, שזכה ברבוי תפלותיו בחינת "תפלה למשה" להמשיך תורה.

אבל עדין לא הגיעה העת לחזור ולהכניס התורה לתוך התפלה ולכבש דרך זה בעולם לעשות מהתורות תפלות, ועל כן הנה מה דהנה שקלקלו הערב-רב והחטיאו גם את ישראל וכו', עד שבא דוד המלך, עליו השלום, שהוא משלים את השבעה רועים והוא היה שרש נשמת משיח והוא התחיל לעורר זה הדרך לעשות מתורות תפלות שזהו בחינת תהלים וכו' כנ"ל, אבל העקר הגמר יהיה בימי משיח שאז יתחדש הדרך הזה לגמרי ועל-ידי הדרך הזה "לא גבוש ולא נכלם לעולם", כי איך שהוא נשוב להשם יתברך כנ"ל. וזה בחינת: "תחת אהבתי ישטנוני ואני תפלה", הינו אהבה זה בחינת התורה בחינת תורת חסד. וכמו שכתב אדונינו מורנו ורבינו זכרוננו לברכה, ב"לקוטי מוהר"ן חלק א' סימן ל"ג על פסוק: "יומם יצוה ה' חסדו", שכל מצוות התורה הם בחינת אהבה וחסד וכו' עין שם, וזהו תחת אהבתי שכל מה שאני זוכה לבחינת אהבה בחינת מצוות התורה, כל מה שאני רוצה להתחיל לעסק באיזה תורה ומצוה שהם בחינת אהבה - ישטנוני, שהם מתגרים ומשטינים בי ורוצים להפיל אותי חס ושלום, ואני איני יודע מה לעשות כנגד התגרות כזאת. על כן "ואני תפלה", הינו כל עסקי שאני עושה מהתורה שהוא בחינת אהבה אני עושה ממנה תפלה ועל-ידי-זה אני מצפה לישועה עדין שאזכה לשוב להשם יתברך באמת.

ועתה תראה נפלאות מה שמובא בזה הקדוש² שבספוכות הוא בחינת נקבה תסובב גבר בחינת: "והחזיקו שבע נשים באיש אחד" עין שם, וזה הוא ענין ההקפות עם הלולב סביב הספר תורה, ואומרים תפלות והושענות סביב התורה בבחינת: "נקבה תסובב גבר" הנ"ל, הינו שאנו ממשיכין התורה

1. תהלים פרק צ' פסוק א'. 2. מתוך ברכת אהבה רבה (עולם) בברכות קריאת שמע. 3. תהלים פרק ק"ט פסוק ד'. 4. תהלים פרק מ"ב פסוק ט'. 5. תיקוני חוהר תיקונא שתהאא דף כ"ג.

לתוך התפלה לעשות מהתורות תפלות, כי אז בסכות, עולה התפלה על-ידי שעוסקין אז להמשיך הדרך לעשות מתורות תפלות, שזה הוא בחינת: "נִקְבָּה תְּסוּבָב גָּבֵר", בחינת: "וְהִחְזִיקוּ שְׂבַע נָשִׁים בְּאִישׁ אֶחָד" פנ"ל. וזהו: "וְהִחְזִיקוּ שְׂבַע נָשִׁים" בחינת תפלה שהוא בחינת 'אשה יראת ה' בחינת: "שְׂבַע בַּיּוֹם הַלֵּלְתִיךָ" וכו', וזהו שְׂמִסִּים הַכְּתוּב: "לְחַמְנוּ נֹאכַל וְשִׁמְלוּתֵינוּ נִלְבַּשׁ", כי הלקח והשמלה שהוא הפרנסה הנמשך על-ידי תפלות פשוטות של צרכי הגוף עקר הפרנסה נמשך מהתורה, כי תפלה כזאת אין לה שום כח להשפיע כי אם מה שמקבלת מהתורה שמשם כל ההשפעות וכו', אבל תפלה שעושין מהתורה זאת התפלה היא בעצמה תורה ואצלה כל ההשפעות, מאחר שכל עסקה לקיים את התורה שמשם כל ההשפעות וזה לחמנו דיקא נאכל ושמלותינו נלבש וזה "רק יקרא שמך עלינו אסך את חרפתנו", דהינו להעלות התפלה מחרפות ובזיונות מזילותא דגלותא מבחינת "כֶּרֶם זֹלַת" וכו' אלו דברים וכו'. ותפלה כזאת היא בחינת: "אֲשֶׁת חֵיל עֲטַרְת בַּעֲלָה". בחינת: "רַבּוֹת בְּנוֹת עָשׂוּ חֵיל וְאֵת עֲלִיתָ עַל כְּלָנָה" בחינת: "בְּטַח בַּה לֵב בַּעֲלָה". כי יש אשה שבעלה צריכה לפרנסה להביא לה כל צרכי הפרנסה והיא רק מתקנת המאכל בבשול ואפיה וכו', וזה התפלה הפשוטה של צרכי הגוף שכל השפע של התפלה מביא לה בעלה שהוא התורה רק שעקר גמר בשול השפע צריכה שיהיה על-ידי התפלה כדי שתוכל לירד להעולם לפרנס את העולם. אבל יש אשת חיל שכל עשירות של בעלה וחיותו ממנה בחינת: "בְּטַח בַּה לֵב בַּעֲלָה" וזה בחינת התפלות שעושים מהתורות לקיים את התורה, שכל חיות התורה שהוא קיום התורה הוא על ידה, דהינו על-ידי התפלה וכו"ל.

וזהו שנסמך שם בירמיה אחר פסוק "עַד מָתִי תִתְחַמְקִין" וכו' "הִנֵּה יָמִים בָּאִים נְאֻם ה' וְנִרְעִיתִי אֵת בֵּית יִשְׂרָאֵל וְכו' זָרַע אָדָם וְזָרַע בְּהֵמָה" ופרש רש"י: 'הטובים והסכלים שבהם אני אזורעם כלם להיות זרע שלי'. "זָרַע אָדָם וְזָרַע בְּהֵמָה" תרגם יונתן: אקמינון כבני אנושא ואצלחינון כבעירא, שאין עונותיה נפקדין עליה, הינו אדם זה בחינת תורה בחינת: "זאת התורה

ל. תהלים פרק קי"ט פסוק קס"ד. מ. ישעיה פרק ד' פסוק א'. נ. משלי פרק י"ב פסוק ד'. ס. משלי פרק ל"א פסוק כ"ט. ע. משלי פרק ל"א פסוק י"א. פ. ירמיהו פרק ל"א פסוק כ"א. צ. ירמיהו פרק ל"א פסוק כ"ו.

קמח השתפכות ציטוטים מליקוטי הלכות הנפש

אדם פ"ב בחינת שם מ"ה הקדוש, בהמה זה בחינת תפלה כי בהמה בגימטריא שם ב"ן הקדוש שהוא בחינת מלכות כמוכא, כי עקר התפלה שישים עצמו כבהמה כמו שאין בו שום דעת לשית עצות לנפשו, רק יבקש רחמים ותחנונים בבחינת: "כאיל תערג על אפיקי מים" ויכמו שכתוב: "גם בהמות שדה תערוג אליך"ו, בחינת: "כסוס עגור כן אצפצף אהגה פיונה"י, ועל ידי בחינה זאת שיזרע את ישראל זרע אדם וזרע בהמה יחד, הינו שיעשו מתורות תפלות, על ידי זה זוכין להמשיך ישועה לכלם אפלו לאותם שהם בחינת בהמות ממש על ידי מעשיהם, כי על ידי דרך זה יזכו גם הם לתשובה ולסליחת עוונות בחינת: "אקמינון כבני אנושא ואצלחינון כבעירא שאין עוונותיה נפקדין עליה"ז, כי על ידי זה עקר התשובה וסליחת עוונות כי הוא בחינת שלש עשרה מדות של רחמים, שעל ידי זה עקר הסליחה והתקון וכנ"ל וזה שנסמך שם: "הנה ימים באים וכרתי את בית ישראל"י וכו' הינו כנ"ל, כי על ידי דרך זה נזכה לקיים את התורה בחינת: "ונתתי את תורתי בקרבם ועל לבם אכתבנה"א. לב זה בחינת תפלה כי עבודה שבלב זו תפלה, הינו שתהיה נכתבת התורה בתוך הלב על ידי שיכתבו מהתורות תפלות שהם בחינת לב, ועל ידי זה נשוב אליו יתברך באמת ויקרב אותנו ברחמי בחינת: "והייתי להם לאלהים והמה יהיו לי לעם"ב.

יב. וזה בחינת יעקב ולא רחל. רחל זה בחינת תורה שבעל פה שהיא פרחל לפני גוזזיה, שהכל גוזזים ופוסקים ממנה הלכות כמו שמבאר ב"לקוטי מוהר"ן חלק א' סימן י"ב. לאה זה בחינת תפלה בחינת: "ועיני לאה רכות"י, שהיתה בוכה שלא תפל בחלקו של עשו בבחינת: "בבכי יבאו ובתחנונים אובילים"א. יעקב זה בחינת כלליות התורה בחינת: "תורה צוה לנו משה מורשה קהלת יעקב"ב, הינו בחינת תורה שפכתב. כי תורה שפכתב ותורה שבעל פה הם בחינת איש ואשה בחינת יעקב ורחל כידוע.

מקורות והערות

ק. במדבר פרק י"ט פסוק י"ד. ג. תהלים פרק מ"ב פסוק ב'. ז. ויאל פרק א' פסוק כ'. ה. ישעיהו פרק ל"ח פסוק י"ד. א. ירמיהו פרק כ"ו פסוק כ"ו - תרגום יונתן בן עוזיאל "ודעתי את בית ישראל ואת בית יהודה זרע אדם זרע בהמה" והתרגום מפרש את המלה דרעתי מלשון הקמה ועידה, שכמו שלדבהמה אין עבירות כך ה' יתייחס אל בני ישראל כאילו אין להם עבירות. ב. ירמיהו פרק ל"א פסוק ל'. ג. ירמיהו בפרק ל"א פסוק ל"ב. ד. ירמיהו פרק ל"א פסוק ל"ב. ה. כנכשה. ו. בראשית פרק כ"ט פסוק י"ו. ז. ירמיהו פרק ל"א פסוק ח'. ח. דברים פרק ל"ג פסוק ד'.

וכבר בארנו שעקר התפלה שעושים מתורה הוא על-ידי תורה שבעל-פה שהיא בחינת חדושין דאורייתא הנמשכים משלש-עשרה מדות וכו', שעל-ידי זה דיקא יודעים לעשות מהתורות תפלות. ועל פן לאה ורחל כחדא חשיבי כמובא בזהר הקדוש ובכתבי האר"י זכרוננו לברכה. ויעקב שהוא יסוד התורה היה כל עבודתו ברחל שהיא בחינת תורה שבעל-פה, כי אין שלמות לתורה שבכתב בלא תורה שבעל-פה. ואי אפשר להוליד שום עבודה ומצוות ומעשים טובים מתורה שבכתב כי אם על-ידי תורה שבעל-פה, כי מתורה שבכתב בעצמה אין יודעים שום מצוה בשלמות כמבאר כל זה במקום אחר. ועל פן היה כל עבודתו של יעקב ברחל.

אבל באמת אי אפשר לזכות לקים התורה והמצוות בשלמות שהם בחינת 'יעקב ורחל', כי אם על-ידי תפלה ותחנונים וכנ"ל שהם בחינת 'לאה' כנ"ל. ומחמת שתורה ותפלה הם תלויים זה בזה שאי אפשר לזכות לתורה כי אם על-ידי תפלה ואי אפשר לזכות לתפלה כי אם על-ידי תורה, כי צריכין ללמד תורה פדי לידע על מה להתפלל, אבל גם לזכות ללמד תורה צריכין תפלה. וכמו שאנו מתפללין בכל יום "והאר עינינו בתורתך ותן בלבנו בינה וכו' ללמד וללמד" וכו' ומחמת זה אין יודעים מהיכן להתחלה.

ועל פן אפלו יעקב אבינו, עליו השלום, לא היה יכול לעמד על הדבר וסבר שהכרח להדבק תחלה ברחל שהיא בחינת תורה שבעל-פה, כי לכאורה נראה כן שצריכין להתחיל מעסק התורה וכנ"ל. וגם כי רחל היא בחינת עלמא דאתגליא כמובא הינו כי הכל רואין מעלת חדושין דאורייתא הנמשכין מתורה שבעל-פה וחביבין בעיני כל מחמת שיש בהם חכמה ושכל גדול הנגלה לעין כל והחכמה חשובה בעיני הכל, אבל לאה היא בחינת עלמא דאתכסיא כמובא, כי חשיבות ומעלת התפלה סתום ונעלם מעיני הכל, כי תפלה הוא רק בחינת אמונה ואי אפשר להבין ענין התפלה בשום שכל כלל, ועל פן נאמר על התפלה 'פרם זלת' ודרשו רבותינו זכרונם לברכה, 'אלו דברים וכו' ובני אדם מזלזלין בהם'.

וזה בחינת: "ורחל היתה יפת תאר ויפת מראה ועיני לאה רפות", כי יופי הדור התורה שבעל-פה הכל רואין וחשוב בעיני הכל, והכל רצין אל המשנה, אבל "ועיני לאה רפות" שהיתה בוכה תמיד, שלא תפל בחלקו של עשו וזה רמז על פנסת ישראל על כל אחד ואחד מישראל, שצריך לבכות כל כך כמו לאה עד שהיו עיניה רפות שלא תפל בחלקו של הס"ם [הסמ"ף מ"ם] חס ושלום, שהוא שרו של עשו. אבל מעלת וחשיבות ענין זה של תפלה אין הכל רואין כי היא בחינת עלמא דאתפסיא פנ"ל ועל פן אפלו בני אדם הכשרים אין רצין אחריה כל כך ואדרבא, מזולזלין בה פנ"ל ואפלו יעקב לא היה יכול לעמד על הדבר ועבד ברחל דיקא פנ"ל. ולכן הארמי ברמאותו הגדולה רצה להטעות את יעקב ולהחליף לו לאה ברחל, כי לכן לא ידע כלל מעלת התפלה, כי הוא בודאי זול בתפלה לגמרי, ועל כן סבר שאין בלאה שום חשיבות כלל וסבר שרמה את יעקב מאד במה שהחליף לו לאה ברחל.

אבל באמת הכל מאת השם היתה, כי מאד עמקו מחשבותיו יתברך ובאמת הכל היה לטובה גדולה כי רחל הצדקת מסרה סימניה לאחותה לאה שלא תתביש, כי יעקב מסר הסימנים לרחל בחינת: "הציבי לך ציונים" ודרשו רבותינו זכרונם לברכה, 'עשו סימנים לתורה שלא תשתכח ולא תתחלף שלא לגלות פנים לתורה שלא כהלכה, וכל הסימנים הם בבחינת תורה שבעל-פה שהיא בחינת רחל ששם כל המסרת והסימנים. אבל רחל שהיא בחינת תורה שבעל-פה מוסרת כל הסימנים לאחותה לאה שהיא בחינת התפלה ומלמדת אותה איך לדבר עם יעקב שהוא כלל התורה ואיך לעשות מהתורה תפלה, ואז באמת נכללין רחל ולאה יחד כי תורה שבעל-פה ותפלה שניהם בחינה אחת פנ"ל, ושניהם מתחברין עם יעקב שהוא יסוד כלל התורה. והכל כדי להוליד שנים-עשר שבטי יה, שיש בהם ארבעים ותשע אותיות, שהם כנגד ארבעים ותשעה שערי-תשובה, שזהו בחינת תהלים, שכל זה הוא בחינת שעושים מהתורות תפלות פנ"ל. כי באמת בכל הדברים שאין יודעים מהיכן ההתחלה, כמו בענין תורה ותפלה הנ"ל, צריכין להתחיל משניהם, דהינו ללמד קצת היום ולעסק בתפלה קצת היום ואז

אף-על-פי שבתחלה עדין אינו יודע היטב סדר תפלה ואיך לעשות מתורה תפלה, אף-על-פי-כן השם יתברך מרחם עליו ומאיר עיניו ומוסר לו סימני ודרכי התורה ומלמד אותו לפי בחינתו איך לעשות מתורה תפלה, ואחר-כך על-ידי התפלה יודע להשיג את התורה יותר וכן בכל פעם שכל אחד מחזיק את חברו התפלה את התורה והתורה את התפלה, וזהו סוד מה שבתחלה רחל שהיא התורה שבעל-פה מוסרת סימניה ללאה שהיא התפלה כנ"ל.

וזה בחינת מה שאיתא בדברי רבותינו זכרונם לברכה, שרחל בעצמה שכבה תחת המטה ודברה הסימנים עם יעקב בעת שנודווג עם לאה כדי שלא תתבייש לאה ואיתא בכתבי האר"י זכרוננו לברכה, סוד גדול ונורא על זה, שכן הדבר בסוד היחודים העליונים, שבעת שמדווג האור הנקרא יעקב עם האור הנקרא בחינת לאה אז בחינת רחל תחת המטה וכו', עין שם בעין חיים ועל-פי דרכנו הנ"ל מכוון היטב הסוד הזה לענין תפלה הנ"ל (כידוע בפגנות, שכל היחודים העליונים נעשין כפי עבודת התחתונים ובפרט על-ידי תפלה שהוא עקר שלמות היחוד), הינו כי בעת שאיש ישראלי נכנס להתפלל תפלתו ושיחתו לפני השם יתברך שיזכה להתקרב אליו ולקיים תורתו ומצוותיו ורוצה לעשות מתורה תפלה, אבל עדין אין מלה בלשונו לדבר כי עדין אינו יודע דרכי וסימני התורה ואינו יודע איך להתפלל ולדבר ולשיח, אז בחינת רחל' שהיא בחינת תורה שבעל-פה בחינת חדושין דאורייתא מעתיקא סתימא שמהם נמשכין הדרכים לעשות מתורות תפלות כנ"ל, אז היא בעצמה מרחמת על איש ישראלי הזה המתפלל שהוא בחינת לאה' כנ"ל ומוסרת לו הסימנים והדרכים של התורה ומדברת בעצמה עם דודה בחינת יעקב' בחינת כלל שרש התורה כדי שיוכל לעשות מתורה תפלה כדי שיזדווגו תורה ותפלה יחד כדי שיולידו מעשים טובים.

וזה בחינת הדבורים הנשפעים לאדם בעת שנכנס להתבודד ולפרש שיחתו לפני השם יתברך, שבתחלה אינו יודע שום דבור לדבר, וכשהוא חזק בדעתו ומכריח עצמו אף-על-פי-כן לדבר, אזי על-פי רב באים לו דבורים שלא עלו על דעתו שיזכר אותם. ואלו הדבורים נשלחים לו מן השמים ונמשכין מבחינה הנ"ל. ועל כן עקר ההולדה על-ידי לאה שילדה ששה שבטים. כי עקר תולדותיהם של צדיקים שהם מעשים טובים הם על-ידי התפלה שהיא בחינת לאה עלמא דאתפסיא כנ"ל, וגם כל ההולדה של רחל היתה רק בזכות

שְׁמִסְרָה סִימְנִיָּה לְאַחוּתָהּ, כְּמוֹ שֶׁדָּרְשׁוּ רַבּוֹתֵינוּ ז"ל עַל פְּסוּק וַיִּזְכֹּר אֱלֹהִים אֶת רַחֵל, הֵינּוּ שְׁכָל הוֹלְדוֹת הַצְּדִיקִים שְׁמוֹלֵי־יָדַי מַעֲשִׂים טוֹבִים עַל־יְדֵי הַתּוֹרָה שֶׁזָּהוּ הָעֵקֶר כִּי לֹא הַמְדַרְשׁ הוּא הָעֵקֶר אֲלָא הַמַּעֲשֵׂה", עֵקֶר הַהוֹלְדָה הוּא רַק עַל־יְדֵי שְׁמוֹסְרִים הַסִּימְנִים לְלֹאָה שֶׁהוּא הַתְּפִלָּה, הֵינּוּ עַל־יְדֵי שָׁגַם כָּל לַמּוֹד תּוֹרָתָם הוּא בְּשִׁבִיל לְזָכוֹת לַעֲשׂוֹת מִתּוֹרָתָם תְּפִלוֹת כַּנ"ל. כִּי כָּל הַצְּדִיקִים לֹא זָכוּ לַמְדַרְגָּתָם בַּעֲבוּדַת הַשֵּׁם כִּי אִם עַל־יְדֵי הַתְּבוּדוֹת וְתְּפִלוֹת וְכו', כַּמְבָאָר בְּשִׁיחוּתֵינוּ הַקְּדוֹשׁוֹת.

וְעַל כֵּן זָכָה יַעֲקֹב שָׁגַם הַשְּׁפָחוֹת נִכְלָלוּ בְּקִדְשָׁהּ, כִּי שִׁפְחָה גִימְטְרִיא מִשְׁנָה עִם הַכּוֹלָלִים כְּמוֹבֵא בְּכַתְבֵי הָאֲר"י זְכוּרֵנוּ לְבִרְכָהּ, וְכִשְׂאִין לּוֹמְדִין כְּרֹאוֹי לְשִׁמּוֹר וְלַעֲשׂוֹת וְלִקְיָם רַק לְהַתִּיהַר וְלִקְנִטְר, אִזּוּ נֹאמֵר וְשִׁפְחָה כִּי תִירָשׁ גְּבֵרְתָהּ. אֲבָל עַל־יְדֵי לַמּוֹד שֶׁשָּׂה סְדָרֵי מִשְׁנָה כְּרֹאוֹי מְבַרְרִין הַטּוֹב מִן הָרַע עַל־יְדֵי שְׁמִבְרִין הַמְּתָר מִן הָאֲסוּר וְכו' וְאִזּוּ בַחֲנִינַת הַשְּׁפָחָה נִכְלָלַת בְּקִדְשָׁהּ תַּחַת יָד גְּבֵרְתָהּ, כְּמוֹ שֶׁהִיָּה בְּקָרִיעַת יָם סוּף רֵאתָהּ שִׁפְחָה עַל הַיָּם וְכו', וְאִי אֶפְשֵׁר לְהוֹלִיד מִן הַתּוֹרָה הוֹלְדָה דְּקִדְשָׁהּ כִּי אִם כְּשִׁמְכַנִּיעִין הַסְטֵרָא־אַחֲרָא עַד שֶׁנִּכְלָלַת הַשְּׁפָחָה בְּקִדְשָׁהּ.

וְזֶה סוּד הָאֲבוֹת שֶׁנִּשְׂאוּ שְׁפָחוֹת. אֲבָל אֲבָרְהָם אֶף־עַל־פִּי שֶׁהִכְנִיעַ בַּחֲנִינַת שִׁפְחָה בִּישָׂא עַל־יְדֵי שְׁמִסְרָה לּוֹ שָׂרָה אֶת שִׁפְחָתָהּ וְזָכָה אַחֲר־כֵּן לְהוֹלִיד בְּקִדְשָׁהּ אֶת יִצְחָק אֶף־עַל־פִּי־כֵן עֲדִין לֹא נִתְהַפְּכָה מֵרַע לְטוֹב לְגַמְרִי, וְעַל כֵּן גּוֹף הַהוֹלְדָה שֶׁל הַשְּׁפָחָה הִיָּה הוֹלְדָה דְּסְטֵרָא־אַחֲרָא שֶׁהוּא יִשְׁמַעְאֵל. אֲבָל יַעֲקֹב אֲבִינוּ עַל־יְדֵי שֶׁזָּכָה לְשִׁנְיָהם לְרַחֵל וְלִלְאָה וְשִׁנְיָהם נִכְלָלוּ יַחַד שֶׁזָּהוּ בַּחֲנִינַת שְׁעוֹשִׁין מִהַתּוֹרָה תְּפִלָּה, שְׁעַל־יְדֵי־זֶה עֵקֶר הַהִכְנָעָה שֶׁל הַשְּׁפָחָה בִּישָׂא לְגַמְרִי עַד שֶׁנִּתְהַפְּכָה מֵרַע לְטוֹב גְּמוּרָה, כִּי עֵקֶר הַכְּנָעַת הַסְטֵרָא־אַחֲרָא בְּשִׁלְמוֹת הוּא עַל־יְדֵי תְּפִלָּה שְׁעוֹשִׁין מִהַתּוֹרוֹת, שְׁעַל־יְדֵי־זֶה זָכוּ כָּל הַצְּדִיקִים לַמְדַרְגָּתָם כַּנ"ל. עַל כֵּן זָכָה יַעֲקֹב לִשְׂאֵת אֶת הַשְּׁפָחוֹת בְּקִדְשָׁהּ גְּמוּרָה עַד שֶׁזָּכָה לְהוֹלִיד גַּם מֵהֶם הוֹלְדוֹת קְדוֹשׁוֹת וְנוֹרְאוֹת שֶׁהֵם שְׁבִטֵי יִה. כִּי מִתּוֹרָה בַּפְּנֵי עֲצֻמָּה יֵשׁ לַפְּעָמִים יְנִיקָה לְהַסְטֵרָא־אַחֲרָא חֶסֶד וְשְׁלוֹם, שֶׁהוּא בַּחֲנִינַת שִׁפְחָה בִּישָׂא שְׁמִכְנִיס בְּדַעְתּוֹ לְלַמַּד שְׁלֹא לְשִׁמָּה כַּנ"ל וְאִזּוּ הוּא בַּחֲנִינַת:

"וּשְׁפָחָה כִּי תִירַשׁ גְּבִירָתָהּ"^א שֶׁהוּא בְּחִינַת 'מִשְׁנָה' וְכַמְרָמֵז בְּתַקּוּנֵיהֶם, וְכֵן מִתְּפַלֵּה בְּפָנָי עֲצָמָה תּוֹכֵל הַסְטֵרָא-אַחְרָא לְהִתְאַחֵז שְׁמִכְנִיס בְּדַעְתּוֹ לְהִתְפַּלֵּל לְצַרְף גּוּפוֹ לְבַד וְכַנ"ל, אֲבָל כְּשֶׁנִּכְלַל תּוֹרָה וּתְפִלָּה יַחַד וְכָל תְּפִלָּתוֹ שִׁיקִים אֶת הַתּוֹרָה כְּדִי שִׁדְעֵה לַעֲשׂוֹת תְּפִלוֹת מֵהַתּוֹרָה שִׁזְכָּה לְשִׁמּוֹר וְלַעֲשׂוֹת וּלְקִיּוֹם, אֲזַי נִכְלַל תּוֹרָה וּתְפִלָּה בְּתַכְלִית הַיַּחְוּד וְאֲזַי יִתְפָּרְדּוּ כָּל פּוּעְלֵי אֲנוּי^ב וְאִין לְהַסְטֵרָא-אַחְרָא שׁוּם יְנִיקָה אֲדַרְבָּא, הִרְעֵה נִתְהַפֵּף לְטוֹב וְהִשְׁפָּחוֹת נִכְלָלִין בְּקִדְשָׁה. שְׂזָה בְּחִינַת יַעֲקֹב, שְׁעַל-יְדֵי-זָה שְׂזָכָה לְלֵאָה וּלְרַחֵל שֶׁהֵם בְּחִינַת תּוֹרָה וּתְפִלָּה בְּיַחַד עַל-יְדֵי-זָה זָכָה לְהוֹלִיד גַּם מֵהִשְׁפָּחוֹת שְׁבִטֵי יָהּ, כַּנ"ל וְעַל-יְדֵי-זָה עֵקֶר הַתְּשׁוּבָה וְעֵקֶר הַסְּלִיחָה שֶׁל רֵאשֵׁי-הַשָּׁנָה וְיוֹם-הַכְּפוּרִים שֶׁאֲזַי עוֹנוֹת נִתְהַפְּכִין לְזָכוֹת וְכַנ"ל.

יג. וְזֶה בְּחִינַת יוֹם-טוֹב שְׁאִסוּרִין בּוֹ כָּל הַמְּלָאכוֹת כְּמוֹ בְּשַׁבָּת לְבַד אֲכָל נֶפֶשׁ שְׁמַתָּה בְּיוֹם-טוֹב. כִּי עֵקֶר הַתְּכִלִּית שְׁבִשְׁבִיל זֶה נִבְרָא כָּל אָדָם הוּא תּוֹרָה וּתְפִלָּה כִּי זֶה עֵקֶר הַקִּיּוּם וְהַחִיּוּת וְהַתְּכִלִּית שֶׁל כָּל אָדָם אֲשֶׁר בְּשִׁבְלֵוֹ נִבְרָאוּ כָּל הָעוֹלָמוֹת וְהַכֹּל בְּשִׁבְלֵי הַתְּכִלִּית הַזֶּה, שִׁזְכָּה לְעַסֵּק כָּל יָמָיו בְּתוֹרָה וּתְפִלָּה וְיִלֶּף מִדְּרָגָא לְדְרָגָא עַד מִדְּרָגָה עֲלִיּוֹנָה שִׁישׁ בְּתוֹרָה וּתְפִלָּה. וְאִם הִיָּה אָדָם זוֹכָה לְזֶה בְּשִׁלְמוֹת, אֲזַי הָיוּ מִתְּבַטְּלִים כָּל הַיְגִיעוֹת וְהַטְּרָחוֹת שֶׁל כָּל הָעֹסְקִים וְהַמְּלָאכוֹת הַכְּלוּלִים בְּשִׁלְשִׁים וְתִשְׁעֵי מְלָאכוֹת^א כִּי כָּל יְגִיעוֹת הַמְּלָאכוֹת שְׁבִשְׁבִיל הַפְּרִנְסָה הַכֹּל נִתְהוּהוּ מִחֻטָּא אָדָם הִרְאִשׁוֹן שְׁפָגָם בְּתוֹרָה וּתְפִלָּה. כִּי הַמְּצוּהָ שֶׁנִּצְטוּהָ שְׁלֵא לְאָכֵל מֵעֵץ הַדַּעַת הִיָּה בְּחִינַת תּוֹרָה כִּי בְּזֶה הִיָּה כְּלוּל הַתּוֹרָה כְּיָדוּעַ. וְגַם הִיָּה צָרִיף לְהִתְפַּלֵּל אֲזַי בְּכַדִּי לְהַשְׁלִים תְּקוּן הַבְּרִיאָה בְּשִׁלְמוֹת וְכַמוֹ שֶׁפָּרַשׁ רַש"י עַל פְּסוּק "וְאָדָם אֵינִי" וְכוּי', כְּשֶׁבֵּא אָדָם וְהִתְפַּלֵּל עַל הַגְּשָׁמִים יִרְדּוּ וְצִמְחוּ, עֵינֵי שָׁם. וְהוּא אֲכָל מֵעֵץ-הַדַּעַת וּבְזֶה פָּגַם בְּבְחִינַת תּוֹרָה וְגַם לֹא הִיָּה יָכוֹל עוֹד לְהִתְפַּלֵּל תְּפִלָּתוֹ, שֶׁהִיָּה צָרִיף לְהִתְפַּלֵּל בְּשִׁבְלֵי תְּקוּן הָעוֹלָמוֹת וְעַל-יְדֵי-זָה נִגְזַר יְגִיעַת הַפְּרִנְסָה וְשִׁלְשִׁים וְתִשְׁעֵי מְלָאכוֹת בְּחִינַת בְּעֲצָבוֹן תֵּאכְלֶנָּה וְכוּי'.

וְעַל כֵּן גַּם עֲכָשׁוּ כָּל אָדָם כְּפִי מֵהַ שְׂזוֹכָה לְעַסֵּק בְּתוֹרָה וּתְפִלָּה בְּשִׁלְמוֹת

מקורות והערות

א. משלי פרק ל' פסוק כ"ג. ב. תהילים פרק צ"ב פסוק י'. ג. האסורות בשבת. ד. בראשית פרק ב' פסוק ה' זה לשון רש"י שם "ומה מעם לא המצור לפי שאדם אין לעבוד את האדמה ואין מכיר בטובתן של גשמים וכשבא אדם וידע שהם צורך לעולם התפלל עליהם וירדו וגמחו האילנות והדשאים".

יותר כמו כן זוכה לבטל מעצמו זהמת הנחש שמשם נמשך טרדת המלאכות, וזוכה שתהיה מלאכתו נעשית על-ידי אחרים, כמו שיהיה לעתיד בזמן שכל ישראל יעסקו רק בתורה ותפלה, כתיב: "ועמדו זרים ורעו צאנכם" וכו'. כי זה כלל גדול שכל קיום העולם וכל ההשפעות אינם נמשכים כי אם על-ידי תורה ותפלה. כי עקר בריאת העולם היה על-ידי התורה כמו שכתוב: "ואהיה אצלו אמון"¹. ודרשו רבותינו זכרונם לברכה: "אל תקרי אמון אלא אומן". וגם עכשו כל קיום העולם וכל חדוש מעשה בראשית שבכל יום הכל הוא רק על-ידי התורה. אף כל החיות וההשפעות הנמשכין על-ידי התורה אין נגמר ציורם בשלמות ואין יורדים להעולם, כי אם על-ידי התפלה כי התפלה היא עקר הכלי שעל ידה נגמר ציור השפע לטוב ונמשך לתוך העולם. ועל כן כל אחד כפי מה שזוכה לעסק בתורה ותפלה והעקר לעשות מהתורה תפלה כנ"ל, כמו כן זוכה על-ידי-זה להמשיך כל ההשפעות והברכות ולבטל ממנו יגיעת וטרדת המלאכות כנ"ל.

וזהו החלוק שבין שבת יום-טוב, שביום-טוב מתר מלאכת אכל נפש ובשבת גם זה אסור כי שבת הוא בחינת עלמא דאתי שאז יתבטל הכל ולא ישאר רק תורה ותפלה שיזכו הצדיקים לעתיד, על כן אז בשבת מתבטלין כל השלשים ותשע מלאכות לגמרי, כי מתקיים העולם רק על-ידי תורה ותפלה, שנמשך קדשתם אז מהקדשה של לעתיד ונשלמין ועוליין אז בתכלית העליה והשלמות, ועל כן שבת הגן גם על אדם הראשון כמו שאמרו רבותינו ז"ל. אבל הימים טובים הם זכר ליציאת מצרים שהוא הגאולה הראשונה שיהיה על-ידי משה, שזכינו על ידה לקבלת התורה אבל בחינת עליית הגאולה בשלמות לא נתברר אז עדין עד שיבוא משיח שעל ידו תהיה הגאולה האחרונה. כי בכלליות העולם גאולה ראשונה ואחרונה הם בחינת משה ודוד שזה בחינת תורה ותפלה. על כן ביום-טוב מתרין עדין מלאכת אכל נפש, הינו בחינת המלאכות שהם סמוכים לאכילת האדם שזה בחינת גמר ציור השפע להחיות האדם שזה נעשה על-ידי התפלה כנ"ל. כי המלאכות שהם

מקורות והערות

¹ ישעיהו פרק ס"א פסוק ה' ובברכות דף ל"ה עמוד ב' נאמר על הפסוק הזה "בזמן שישראל עושין רצונו של מקום מלאכתו נעשית על ידי אחרים שנאמר ועמדו זרים ורעו צאנכם".² ת. משלי פרק ח' פסוק ל'. א. מדרש תנחומא (ורשא) בראשית פסוק א', וזוהר הקדוש חלק א' דף קל"ד עמוד ב'.

השתפכות ציטוטים מליקוטי הלכות הנפש קנה

רחוקים עדין מאכל נפש הם בחינת התהוות והמשכת השפע הנעשה על-ידי התורה כנ"ל.

ועל פן בימי החל שאז יש אחיזה להחיצונים וצריכים יגיעה גדולה לברר ולהעלות את התורה והתפלה, על-פן יש אז יגיעת כל השלשים ותשע מלאכות ששולטין בימי החל, מחמת שאז אין שלמות להתורה והתפלה וצריכין יגיעה לבררם לבטל מהם אחיזת החיצונים. וכל זמן שיש ברור צריכין מלאכות פידוע. ובשבת מחמת קדשת עצומו של יום נתבטלין אחיזת החיצונים לגמרי ועולים התורה ותפלה בשלמות גדול, על פן אז בטלין כל המלאכות. אבל ביום-טוב אין נמשכת הקדשה מעצומו של יום כי אם בבחינת עליות התורה שזכינו אז לקבל אחר הגאולה ראשונה, אבל התפלה עדין לא נתברר בשלמות ועל פן דרשו רבותינו זכרונם לברכה, שבני אדם מזולזלין בה כי שלמות עליות התפלה יהיה רק לעתיד על-ידי משיח כנ"ל. נמצא שגם ביום-טוב אף-על-פי שיש לנו פח אז להעלות גם התפלה בשלמות יותר ובעליה יתרה מחמת תוספות קדשת יום-טוב, אבל עדין אינה מתבררת ועולה בשלמות כמו בשבת, על פן יש אז עדין מלאכת אכל נפש שהם המלאכות של גמר ציור השפע שנמשך על-ידי תפלה, שהתפלה צריכה ברור עדין כנ"ל.

ובאמת מחמת שהתפלה אינה בשלמות על פן גם התורה אינה בתכלית השלמות, ועל פן בימי החל יש אחיזה להחיצונים גם בהתורה וצריכין יגיעה לבררם כנ"ל. וכמו שאמרו רבותינו זכרונם לברכה: לא זכה - נעשה לו סם מות, רחמנא לצלן, כי תורה ותפלה, שניהם תלויים זה בזה רק אף-על-פי-כן אין נוגע הפגם כל כף בהתורה כמו בהתפלה ואין בני אדם מזולזלין בה כל כף, ועל פן ביום-טוב שיש בו תוספות קדשה מרבה על פן בהתורה אין נוגע אז שום חסרון ופגם כי אם בהתפלה ועל פן אסורים בו כל המלאכות חוץ מאכל נפש כנ"ל.

וזה שמבאר בכתבים שבשבת מקבלין תוספת אור גדול ביותר בתוך לבושין, אבל ביום-טוב תוספת האור הוא קטן משבת אבל הוא בלא לבושין וכך זה מחמת הנ"ל, כי בשבת נשלם גם עלית התפלה ועל-ידי התפלה יכולין לקבל כל האורות הגדולים והנוראים בתוך לבושין, שנעשין ונגמרין על ידי

התפלה שהיא בחינת אמונה כי שבת נקראת כלה על שם שכלולה מהכל כמובא. כי אמונה ותפלה שהיא בחינת קדשת שבת כלול מפל האורות שבעולם, כי כל האורות שאי אפשר לקבל על-ידי שום דעת יכולין לקבל על-ידי אמונה בחינת תפלה שהיא בחינת שבת כנ"ל. אבל ביום-טוב שתוספת קדשת עצומו של יום הוא רק בבחינת תורה, על כן אין מקבלין אז אור גבוה כל כך והוא בלא לבושין כי עקר הלבושין והפלים נגמרים על-ידי התפלה וכנ"ל. והנה עקר עליות התפלה הוא רק כשעושין מתורה תפלה וזה שקורין בתורה בשעת התפלה, ועל כן בכל יום שיש בו תוספת קדשה ביותר שאז עולה התפלה בעליה גדולה ביותר על כן קורים בו קוראים ביותר עד שבשבת שאז עקר שלמות עליות התפלה כנ"ל על כן קורין בו שבעה גברי שהם כנגד השבעה רועים, שעל ידם עולים התורה והתפלה בשלמות כנ"ל וזה שאמרו רבותינו זכרונם לברכה, הטעם של הקוראים בתורה משום בטול מלאכה, שביום שיש בו אסור עשית מלאכה ביותר קוראין בתורה מספר גברי ביותר, הינו כנ"ל, כי אסור מלאכה בשבת יום-טוב הוא כפי עליות התפלה בשלמות וכמו כן לפי עליות התפלה הם מספר העולים לתורה גם כן, כי תורה ותפלה הם תלויים זה בזה וביום שאין עליות התפלה בשלמות ועל כן יש בו עדין אחיות החיצונים עד שצריכין עדין לעשות מלאכות כנ"ל גם התורה אין לה שלמות כל כך, אף בשבת קדש שאז עולה התורה והתפלה בתכלית השלמות על כן כל המלאכות בטלות בו לגמרי וקוראין בו שבעה גברי כנ"ל.

יד. וזה: "האזינו השמים וכו' יערך כמטר לקחי וכו'", שבודאי יפנסו דברי באזניהם וכעין שפרש רש"י שם לענינו והטעם, "כי שם ה' אקרא" כי אקרא ואתפלל בשם ה' ואעשה מהתורות תפלות ועל-ידי-זה בודאי יערך כמטר לקחי תזל כטל אמרתי" ויפנסו דברי בלבבכם כטל וכמטר ותזכו לקיים את התורה, כי עקר קיום התורה הוא על-ידי-זה שעושין מהתורות תפלות וכנ"ל. כי כל שירת האזינו נאמרה כדי לזכות באחרית הימים לקיים את התורה, כמו שכתוב שם" בענין: "ואנכי הסתר אסתיר פניי וכו'" ויענתה

השירה הזאת לפניו לעד כי לא תשכח מפני זרעו".¹ כי שירת האזינו זה בחינת תפלה שהיא בחינת שירה וזמרה בחינת עשרה מיני נגינה, שבהם יסד דוד המלך, עליו השלום, ספר תהלים הינו שעל-ידי השירה הזאת כלל משה רבנו עליו השלום את כלל התורה בתוך בחינת שירה שהיא בחינת תפלה ועל-ידי-זה האיר לנו הארה זאת לזכות לעשות מהתורות תפלות שעל-ידי-זה עקר קיום התורה באחרית הימים בחינת וענתה השירה הזאת וכו' כי "לא תשכח מפני זרעו" וכו'. כנ"ל.

וזה: (ירמיה ג') "בימים ההמה לא יאמרו עוד ארון ברית ה' וכו' בעת ההיא יקראו לירושלים כסא ה' וכו' ולא ילכו עוד אחרי שררות לבם הרע". ירושלים הוא יראה שלם בחינת תפלה כנ"ל, כי שם הבית-המקדש ביתו בית תפלה, הינו שעקר שלמות התורה יהיה כשתבוא לתוך בחינת ירושלים דהינו לתוך התפלה שעל-ידי-זה זוכין לשמר ולעשות ולקיים פי לא המדרש הוא העקר אלא המעשה. וזה: "קחו עמכם דברים ושובו אל ה'" - דברים דיקא, פי בודאי קשה מאד לזכות לתשובה כי מאחר שגם קדם שחטא ונתלכלך בעוונות ונלכד במצודות היצר הרע לא הנה לו פח לעמד כנגדו, מכל שכן איך יכול לעמד כנגדו אחר-כך כשכבר נתפס במה שנתפס, על פן עקר התשובה על-ידי אמירת תהלים שהיא בחינת התבודדות, והעקר כשעושים מתורות תפלות כנ"ל שאז יכול לדבר בפיו על כל פנים ולבקש מהשם יתברך על כל דברי התורה על כל מצוה ומצוה שיזכה לקימה ולשוב אליו ובפרט על כל הדברים שכבר עבר עליהם, ועל-ידי-זה זוכין לתשובה בודאי בבחינת קחו עמכם דברים ושובו אל השם כנ"ל.

וזה בחינת "ראשית חכמה יראת ה'",² הינו שצריכין להקדים יראת חטא לחכמתו כי תכלית תורה תשובה ומעשים טובים, אך במה יזכה לזה, על זה סיים "תהלתו עומדת לעד" הינו על ידי תהלים שהוא בחינת שעושים מתורות תפלות יזכה לזה וזהו: "שכל טוב לכל עשיהם", פי זה נמשך מבחינת שכל העליון מבחינת אוריתא דעתיקא סתימאה שהיא בחינת שכל

טוב, כי בנדאי היא שכל טוב ונפלא להמשיך קיום התורה על-ידי בחינת: "תהלתו עומדת לעד", שהיא בחינת תהלים לעשות מתורות תפלות וזהו: "תהלתו עומדת לעד" כי זאת הבחינה עומדת לעד, כי על-ידי-זה תהיה הגאולה האחרונה שתהיה גאולה שלמה לעד ולנצח. כי אי אפשר לקלקל זאת הבחינה לעולם בחינת: "וכרתי להם וכו' לא כפריית" וכו' וזה בחינת: "והיה יום אחד יודע לה' לא יום ולא לילה", כי תפלה כזאת הוא למעלה מהזמן כי היא לא יום שהוא תורה ולא לילה שהוא תפלה כי היא כלולה משניהם, ואז יתקיים מה שכתוב אחריו "והיה ה' למלך על כל הארץ ביום ההוא יהיה ה' אחד ושמו אחד":

אב"ן שתיה